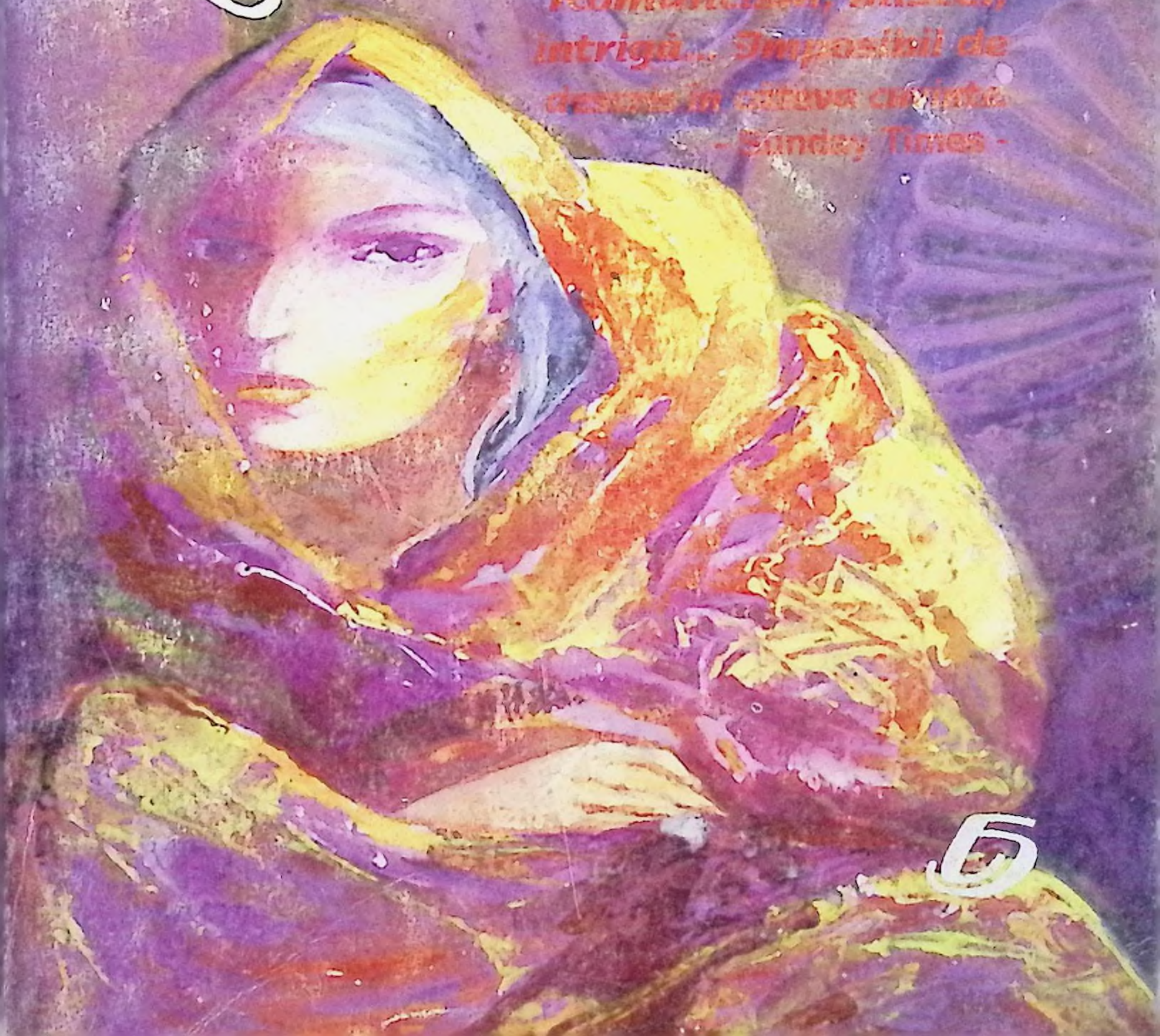
DAPHNE DU MAURIER

Zborul şoimului

DAPHNE DU MAURIER

Născută în 1907, este cea de-a doua fiică a celebrului actor şi producător de teatru, Sir Gerald du Maurier şi nepoata îndrăgitului artist de la revista Punch, George du Maurier, autorul neuitatelor Trilby şi Peter Ibbetson. După studii în Anglia, este trimisă să-şi desăvârşească educaţia la Paris. Îşi începe cariera literară în 1928, cu o serie de nuvele, pentru ca, în 1931, să-şi publice primul roman, „Spiritul iubirii", urmat curând de altele două. Se face cunoscută prin biografia tatălui ei, „Gerald, portret", şi prin romanul „Hanul Jamaica", inspirat din viaţa din Cornwall. Dar surpriza cea mai mare vine odată cu publicarea romanului „Rebecca" în 1938, când ajunge pe neaşteptate cea mai îndrăgită romancieră contemporană. În următorii douăzeci de ani cartea se va bucura de un enorm succes, fiind publicată în 39 ediţii consecutive. Romanciera este autoare a încă 14 romane, aproape toate best-sellers, dintre care amintim: „Golful francezului"(1941), „Muntele flămând" (1943), „Verişoara mea Rachel" (1951), „Mary Anne" (1954), „Ţapul ispăşitor" (1957), „Sticlarii" (1963), „Zborul şoimului" (1965), „Casa de pe ţărm" (1969). A publicat de asemenea un mare număr de volume de nuvele.

Multe din cărţile sciitoarei s-au pretat perfect pentru ecranizare. Printre acestea amintim: „Rebecca".

Scriitoarea se stinge din viaţă în 1989 în Cornwall. Margaret Foster scria despre ea: „Nici un alt romancier celebru nu a reuşit să depăşească cu atât succes limitele oricărei clasificări ca Daphne du Maurier, care satisface nu numai gusturile discutabile ale amatorilor de literaturi, încadrându-se în acelaşi timp în canoanele literaturii adevărate".

Coperta de: DOINA BOTEZ

Daphne du Maurier
THE FLIGHT OF THE FALCON
First published by Victor Gollancz 1965
Published in Penguin Books 1969

ISBN 973-96301-8-9

DAPHNE DU MAURIER

Zborul şoimului

Traducere de :
EUGENIA PĂNESCU

EDITURA DOINA

„Zborul Şoimului" este un roman bazat în întregime pe ficţiune. Exceptând descrierea oraşului Ruffano, inspirată de un oraş italian real, toate întâmplările şi personajele – locuitorii şi membrii corpului universitar – sunt pur imaginare.

Nota autorului

1

Ne încadrasem perfect în timp. Conform programului anunţat în pliantele agenţiei Sunshine Tours, autocarul trebuia să ajungă la hotelul Splendido din Roma în jurul orelor optsprezece. M-am uitat la ceas. În următoarele trei minute aveam să ajungem la destinaţie.

— Îmi datorezi cinci sute de lire, i-am spus eu lui Beppo.

— O să mai discutăm despre asta la Neapole, când o să-ţi pun sub nas o chitanţă de mai mult de 2000 de lire, îmi răspunse şoferul rânjind.

Ne ţinusem de pariuri tot timpul drumului şi ne făcusem fiecare câte un carnet în care notam cu grijă orele şi kilometrii parcurşi, ca să ştim când ne vine rândul la plată. De plătit însă tot eu plăteam aproape întotdeauna, indiferent cine câştiga pariul, căci ca ghid, primeam, fireşte, cele mai consistente bacşişuri.

M-am întors zâmbind spre grupul de turişti din autocar.

— Doamnelor şi domnilor, am început eu, bine aţi venit la Roma, cetatea papilor şi a creştinilor aruncaţi pradă leilor şi... bineînţeles, a celor mai celebre stele de cinema.

Toată lumea izbucni în râs. Cineva din fundul autocarului începu chiar să bată din palme.

Le plăcea de obicei acest gen de observaţii, care înlesneau într-un fel comunicarea dintre noi. Dacă şoferul Beppo nu trebuia decât să-i ducă teferi la destinaţie, eu în schimb, în cali-

tate de conducător al grupului, le eram şi un fel de păstor sufletesc, ţinându-le, cum s-ar zice, soarta în mâini. De altfel, e lucru îndeobşte cunoscut că succesul unei excursii depinde în mare măsură de ghid. Asemenea unui dirijor, el trebuie să se priceapă să-şi facă grupul să cânte la unison, să-i domolească pe năbădăioşi, să-i încurajeze pe timizi, să conspire cu tinerii şi să le cânte în strună celor vârstnici.

M-am ridicat de pe scaun şi am deschis larg uşa autocarului. În aceeaşi clipă, un grup de hamali năvăli pe uşile batante ale hotelului şi se năpusti spre noi. Nu m-am clintit din loc, continuând să-i supraveghez pe turişti, care coborau în ordine, într-un şir ce părea că nu se mai termină. Erau cu totul cincizeci. Cum nu ne oprisem nicăieri între Assisi şi Roma, n-avea rost să-i mai număr.

Am intrat în holul hotelului, m-am îndreptat spre biroul de recepţie şi i-am strâns mâna funcţionarului, o veche cunoştinţă încă de pe vremea când începusem să conduc turişti pe ruta aceea, cu vreo doi ani în urmă.

— Agenţia Sunshine Tours a Ligii Prieteniei Anglo-Americane are onoarea să vă salute, am zis eu cu emfază.

— Cum a fost excursia? se interesă el zâmbind.

— Destul de plăcută. Cu excepţia vremii, bineînţeles. Ieri, când am ajuns la Florenţa, era frig şi ningea.

— Nici nu-i de mirare. Suntem abia în martie. V-aţi început cam devreme excursiile anul ăsta.

— Asta să le-o spui celor de la agenţia din Genova, am replicat eu.

Totul era în ordine. Sezonul turistic fiind abia la început, patronul ne pusese la dispoziţie întregul etaj doi al hotelului. Cum de obicei în toiul sezonului trebuia să ne mulţumim cu nişte camere înghesuite în fundul clădirii, undeva pe la etajul cinci, speram că toată lumea avea să fie încântată.

— Şi cam ce ne-ai adus de data asta? Cumva Sfânta Alianţă? mă întrebă recepţionerul privind spre turiştii care intrau în hol.

— Cam aşa ceva, am spus eu, ridicând din umeri. Marţi, când s-au întâlnit la Genova, au format un fel de club. Toţi,

unul şi unul, numai „vite“ şi „barbari“... Cinăm tot la şapte şi jumătate.

— Da, ca de obicei. Şi, apropo, v-am comandat autocarul pentru ora nouă. Vă urez distracţie plăcută.

Ne obişnuisem să folosim un anumit cod când vorbeam despre turiştii străini. Englezilor le spunem „vite“, iar americanilor, „barbari“. Poate că nu eram prea condescendenţi, dar, la urma urmei, erau nişte nume destul de potrivite, dacă ne gândim că pe vremea când romanii stăpâneau aproape întreaga lume, ei nu erau decât nişte sălbatici care se mutau de pe o păşune pe alta. Nu vedem prin urmare nici un motiv ca să se simtă jigniţi.

M-am întors la grupul meu de anglo-americani.

— E-n ordine, i-am anunţat eu. Toată lumea e cazată la etajul doi. Există telefoane în fiecare cameră şi, dacă doriţi ceva, e suficient să sunaţi la recepţie pentru a fi puşi în legătură cu mine. Cina se serveşte la şapte şi jumătate. Ne întâlnim în hol. Şi acum veţi fi conduşi în camerele dumneavoastră. Să sperăm că totul va fi O.K.

Teoretic, odată ajunşi la hotel, aveam la dispoziţie o jumătate de oră, timp suficient ca să fac un duş şi să mă odihnesc puţin. Dar asta numai teoretic, pentru că în practică nu se întîmpla niciodată aşa. Nici de data aceasta nu am avut noroc. N-apucasem încă să scot haina, când sună telefonul.

— Mr.Fabbio ?

— Da.

— Sunt Mrs.Taylor. S-a întâmplat o adevărată nenorocire. Mi-am uitat la hotelul din Perugia toate pachetele cu cumpărăturile pe care le-am făcut în Florenţa.

Ar fi trebuit să-mi închipui. La Genova doamna Taylor îşi uitase o haină şi o pereche de şoşoni şi insistase să le recupereze, deşi n-avea nici o nevoie de ele în sudul Italiei. Fusesem nevoit să telefonez ca să-i fie trimise la Neapole.

— Îmi pare rău, Mrs.Taylor. Ce aveaţi în pachete?

— Mai ales obiecte fragile! Mai aveam şi două picturi... o statuetă a lui David de Michelangelo... nişte cutii cu ţigări...

— Nu vă faceţi probleme. O să rezolv eu totul. Voi tele-

fona chiar acum la Perugia ca pachetele să fie trimise la sediul nostru din Geneva, unde le veţi găsi la întoarcere.

Mă întrebam dacă era mai bine să-i cer funcţionarului de la recepţie să mă ajute, sau să telefonez chiar eu. N-avea nici un rost să pierd timpul. Hotărâi deci să mă ocup personal de pachetele doamnei şi cerui legătura cu hotelul din Perugia.

Îmi dădusem încă de la început seama că cucoana asta îşi uită cam peste tot lucrurile. Uita sau pierdea mereu câte ceva. Ochelari, baticuri, ilustrate îi cădeau tot timpul din poşeta prea mare, plină cu de toate. Se pare că neatenţia e o caracteristică a englezilor ca specie. În alte privinţe, nu-mi dădeau totuşi prea mare bătaie de cap, deşi, dornici ca nimeni altul de soare, erau primii care făceau arsuri şi băşici pe piele. Îmbrăcaţi doar în şorturi de bumbac care le lăsau braţele şi picioarele descoperite, se apucau de plajă chiar din prima zi, făcându-se roşii ca racii şi obligându-mă să alerg prin farmacii după tot felul de pomezi şi loţiuni.

Telefonul începu să sune din nou. Nu era însă convorbirea cu Perugia, ci unul dintre „barbari". Şi, bineînţeles, tot o femeie. Bărbaţii nu mă deranjau niciodată.

— Mr.Fabbio?

— Da

— Ia ghiceşte ce ni s-a născut! Un băiat!

Încercai să-mi dau seama despre ce era vorba. „Barbarii" îmi împuiau capul cu poveşti despre familiile lor, de cum puneau piciorul în Genova. Oare care dintre cucoane îmi spusese că aşteaptă să i se nască primul nepot undeva în Denver, statul Colorado? A, da, îmi aminteam. Era doamna Hiram Bloom.

— Felicitări, Mr.Bloom, am zis eu, încercând să par cât mai politicos. Trebuie să sărbătorim neapărat evenimentul.

— Bineînţeles.. Sunt atât de emoţionată, că nici nu mai ştiu ce să fac, ţipă ea din toate puterile, cât pe-aci să-mi spargă timpanul. Eu şi soţul meu te invităm la bar înainte de cină împreună cu alte câteva persoane, ca să ciocnim un pahar în sănătatea micuţului. Ai putea coborî pe la şapte şi un sfert?

Mă vedeam obligat să-mi reduc timpul de odihnă la mai

puţin de o jumătate de oră şi încă nu obţinusem legătura cu hotelul din Perugia.N-aveam însă încotro. Trebuia să fiu politicos.

— Vă mulţumesc pentru invitaţie, Mrs.Bloom. Bineînţeles că voi veni. Cum se simte nora dumneavoastră?

— E bine. Totul e cum nu se poate mai bine.

Am pus repede receptorul în furcă. N-aveam nici un chef ca doamna Bloom să-şi dea seama de adevăratele mele sentimente. Mai aveam timp să mă bărbieresc şi, poate, dacă mă grăbeam să fac şi un duş.

Nu era deloc indicat să refuzi invitaţiile turiştilor străini, mai ales când era vorba de sărbătorirea zilei de naştere, de aniversarea căsătoriei sau de naşterea unui nepot. Nimic nu-i supăra mai tare şi un refuz putea să-ţi distrugă tot restul turului. Totuşi, trebuia să am grijă cât beau. Indiferent de ce fac turiştii, ghidul trebuie să rămână mereu treaz. La fel şi şoferul. Şi vă asigur că nu-i totdeauna prea uşor.

Abia ieşit de sub duş, am vorbit cu hotelul din Perugia şi am alergat la parter, încheindu-mi din mers nasturii de la cămaşă. Doream să mă conving mai întâi dacă totul era pregătit pentru cină la restaurantul hotelului. În sală fuseseră aşezate două mese lungi, pentru douăzeci şi cinci de persoane fiecare. În mijloc, printre flori, tronau nelipsitele steaguri ale celor două naţiuni, căci după cum se ştie asta dă un aspect festiv deosebit mesei, contribuind la buna dispoziţie a turiştilor.

L-am căutat pe chelnerul şef şi i-am explicat că grupul meu va coborî în sala de mese exact la şapte şi jumătate, deoarece turiştii doreau să li se servească desertul înainte ca ceilalţi consumatori să-şi ocupe locurile la mesele din jur. În plus, respectarea orei de masă era de o importanţă majoră pentru noi, căci la nouă fix urma să plecăm pentru a face turul Romei noaptea, conform programului.

Îmi consultai din nou ceasul şi mă grăbii să intru în bar, de unde răsunau glasurile vesele ale celor câteva persoane care sărbătoreau venirea pe lume a mezinului familiei Bloom. Englezii – excluşi de la petrecere – se adunaseră în holul de la intrare în grupuri răzleţe şi adoptaseră o atitudine rezervată şi

dispreţuitoare. Stăteau cu nasurile vârâte în ziarele britanice de seară, prefăcându-se absorbiţi de lectură. Se părea că exteriorizarea prea puternică a sentimentelor „barbarilor" îi amuţise definitiv pe rigizii anglo-saxoni.

Doamna Bloom se îndreptă spre mine ca o fregată cu toate pânzele sus.

— Mr.Fabbio, mi se adresă ea, sper că o să acceptaţi un pahar cu şampanie.

— Numai o jumătate de pahar, Mrs.Bloom. Doar atât cât să-i pot ura viaţă fericită nepoţelului dumneavoastră.

Fericirea ei mă impresionă. Îi copleşea pe cei din jur cu atenţii, într-un exces de generozitate. Mă luă de braţ şi mă conduse spre masă. Toţi se arătară foarte amabili. Şi, doamne, cât păreau de fericiţi! Căldura lor sufletească întruchipa parcă toată foamea de dragoste a „barbarului". Sufocat de atâta efuziune, am manifestat la început o oarecare rezervă, dar puţin după aceea, mă simţii cuprins de ruşine şi mă lăsai purtat de valul de bucurie generală. Acasă, la Genova, aveam o grămadă de semne de simpatie din partea compatrioţilor doamnei Bloom. Zeci de ilustrate de Crăciun, scrisori şi felicitări. Mă întrebau dacă-mi mai amintesc de excursia pe care o făcusem împreună, şi mă invitau să-i vizitez în Statele Unite. Îmi scriau că se gândesc adesea la mine sau că îi dăduseră ultimului născut numele meu, Armino. Amintindu-mi de sinceritatea acelor mesaje venite de peste ocean, mă simţii şi mai jenat. Nu le răspunsesem niciodată.

— Îmi pare nespus de rău că vă stric petrecerea, Mrs. Bloom, spusei eu. Dar s-a făcut şapte şi jumătate.

— Cum zici dumneata, Mr.Fabbio. Doar dumneata eşti şeful.

Cele două naţionalităţi se reuniră din nou în hol, oprindu-se o clipă să se salute, iar femeile nu pierdură, bineînţeles, ocazia să-şi aprecieze din ochi toaletele. Apoi, „turma de cincizeci de capete" se îndreptă spre sala de mese, discutând şi comentând cu voci scăzute, iar eu, ca un adevărat păstor, rămăsei ultimul, supraveghindu-i. Steagurile de pe mese declanşară o adevărată explozie de bucurie. Nu m-ar fi surprins să

aud cele două imnuri naţionale. „Star-spangled Banner[1] şi God Save the Queen[2] izbucnind automat din toate piepturile, aşa cum se mai întâmplase de câteva ori până atunci. Reuşii să-i fac un semn şefului de sală, care-i luă în primire şi-i conduse spre locurile lor, înainte de a apuca să-şi manifeste sentimentele patriotice. M-am aşezat apoi singur la masa din colţ care-mi fusese rezervată. Remarcai un bărbat de vârstă mijlocie care se retrăsese în capătul uneia din mesele lungi, de unde mă urmărea cu ochi tulburi. Cunoşteam genul. De altfel, deşi mă străduiesem să-mi organizez cât mai bine grupul, fusese cât pe-aci să dăm de bucluc din cauza lui la Neapole.

În timp ce mâncam, mă apucai ca de obicei să-mi fac socotelile, făcând abstracţie de zgomotul vocilor şi de zăngănitul farfuriilor. Dacă nu reuşeai să-ţi ţii socotelile la zi, puteai avea probleme cu conducerea Agenţiei. Mie nu mi se părea însă prea greu să-mi ţin contabilitatea, ba dimpotrivă îmi făcea chiar plăcere, mă relaxa. Când terminam în sfârşit de adunat cifrele, dădeam carnetul de o parte, aşteptam să se strângă farfuriile de pe masă şi mă rezemam mai bine de spătarul scaunului, sorbindu-mi în linişte vinul şi fumându-mi ţigara. Aveam însă şi nişte motive personale care mă făceau să-mi ţin la zi socotelile. Îmi puneam mereu întrebarea cât o să mai rămân la agenţie. Cât mai aveam s-o ţin aşa? Ce anume mă îndemna să colind veşnic şi fără rost prin ţară?

„De ce te plângi? Primim doar salariu pentru munca noastră şi mai câştigăm şi o sumă destul de frumuşică pe deasupra“, susţinea Beppo. Beppo avea nevastă şi trei copii la Genova. Pentru el nu conta că era toată ziua pe drumuri, la Milano, Florenţa, Roma sau Neapole. Slujba era slujbă. Şi când îşi termina turul, îl aşteptau trei zile libere pe care le petrecea de obicei acasă, cu familia. Era cât se poate de mulţumit. Nici un demon nu-i tulbura somnul şi nu-l făcea să-şi pună întrebări.

Vocile comesenilor deveneau din ce în ce mai puternice, amestecându-se într-un fel de muget, dominat de hohotele de

---

[1] Star-spangled Banner – Stindardul înstelat, imnul naţional al SUA

[2] God Save the Queen – Dumnezeu s-o aibă în pază pe regină – imnul naţional britanic

râs ale „barbarilor". Mica mea turmă se distra de minune. Se simţeau liberi şi fără griji şi băutura le dezlegase tuturor limbile. Aşteptau probabil cu nerăbdare noaptea cu tot ce-şi imaginau că le va aduce. Dar ce altceva le putea aduce decât un somn adânc alături de tovarăşii de viaţă, după care vor fi admirat prin geamurile aburite ale autocarului toate acele clădiri vechi, luminate a giorno în timpul nopţii pentru a atrage turiştii, dar care pentru ei nu însemnau mare lucru? Pentru scurt timp îşi permiteau să-şi reverse bucuria, eliberaţi de grijile vieţii cotidiene. Îşi pierduseră individualitatea, contopindu-se într-un singur tot. Scăpaseră de lanţurile care-i ţineau legaţi de obicei, dar la ce bun?

Chelnerul se apropie de masa mea.

— A venit autocarul, spuse el, aplecându-se spre mine.

Mai erau zece minute până la ora nouă. Sosise clipa când toată lume trebuia să-şi strângă lucrurile şi să se pregătească de drum. Femeile mai aveau timp să meargă la toaletă şi să-şi refacă machiajul. Mi-am dat seama că erau numai patruzeci şi opt abia la nouă şi un minut, când i-am numărat la urcarea în autocar. Lipseau două persoane.

L-am întrebat pe şoferul care adusese autocarul. Nu era Beppo, care era liber în seara aceea, ci un om de prin partea locului.

— Am văzut două doamne care au plecat înaintea celorlalţi. Au luat-o amândouă în direcţia aceea, zise el, arătând în josul străzii.

M-am întors şi am privit spre via Veneto. Hotelul Splendido de afla undeva în spate, pe o stradă mai liniştită. În faţa mea se desfăşura un bulevard mare cu trafic intens. Maşinile zburau pe lângă noi una după alta, îndreptându-se în goană spre Porta Pinciana. De o parte şi de alta a bulevardului se înşirau magazine cu vitrine puternic luminate şi, desigur, strălucirea vitrinelor exercita asupra majorităţii femeilor o atracţie mult mai puternică decât Colosseumul pe care urma să-l vizităm.

— Nu într-acolo au luat-o, ci pe cealaltă stradă, spuse şoferul, arătând spre stânga. Chiar în clipa aceea, două siluete

apărură alergând de după colţul unui bloc de pe via Sicilia. Acum ştiam cine sunt cele două absente. Erau două învăţătoare pensionare de pe undeva din sudul Londrei, care îşi manifestau veşnic curiozitatea, adoptând o atitudine critică în orice ocazie. O dată mă puseseră să opresc autocarul în drum spre Siena, pentru că, ziceau ele, un ţăran îşi maltrata boii. Altă dată, la Florenţa, culeseseră de pe stradă o pisică rătăcită şi mă făcuseră să pierd o preţioasă jumătate de oră ca să-i găsesc stăpânii. La Perugia admonestaseră o mamă care-şi certa copilul. Iar acum, colac peste pupăză, se năpustiră amândouă asupra mea, răcnind cât le ţinea gura.

— Mr.Fabbio!... trebuie să faceţi neapărat ceva! O femeie bătrână şi sărmană zace în uşa bisericii de după colţ.

Am reuşit cu greu să mă stăpânesc. Se ştie doar că pe lângă bisericile din Roma se aciuiesc toţi beţivanii şi cerşetorii care îşi petrec noaptea întinşi pe treptele de la intrare, până când îi alungă poliţia.

— Nu vă îngrijoraţi, doamnelor, am spus eu calm. Asemenea lucruri se petrec frecvent la Roma. Vă asigur că poliţia e singura în măsură să rezolve problema. Şi acum, vă rog să vă grăbiţi. Ne aşteaptă autocarul.

— Dar e absolut scandalos... În Anglia... noi...

Le-am luat ferm de braţ, pe amândouă şi le-am împins spre autocar.

— Aici nu sunteţi în Anglia, doamnelor, ci la Roma. În cetatea împăraţilor, boii, pisicile, copiii şi bătrânii sunt trataţi, fiecare aşa cum merită. Bătrâna aceea are chiar noroc că nu mai poate servi drept hrană leilor.

Învăţătoarele încă mai clocoteau de indignare, când autocarul o luă la stânga, trecând pe lângă biserica pe treptele căreia zăcea femeia.

— Uitaţi-vă, Mr.Fabbio! E acolo! strigară ele în cor.

Îi făcui semn şoferului să micşoreze viteza şi mă aplecai spre fereastră ca să văd mai bine. Pasagerii de pe partea dreaptă a autocarului se grăbiră să privească şi ei pe fereastră. Silueta femeii se vedea cât se poate de clar în lumina lămpii de pe stradă.

Cu toţii trecem uneori în viaţă prin momente în care un clopoţel ne sună parcă în minte, amintindu-ne de lucruri de mult uitate. Aveam acum acea senzaţie de lucru „déjà vu", cum spun francezii. Mi se părea că undeva, de mult, Dumnezeu ştie cînd, mai văzusem acea siluetă chircită, cu braţele încrucişate pe piept şi cu capul plecat sub povara şalurilor care-l acopereau. Dar parcă nu la Roma, ci în altă parte. Imaginea femeii venea de undeva din adâncul copilăriei, încetoşată de anii care trecuseră între timp.

Autocarul prinsese din nou viteză, îndreptându-se spre bulevardele intens luminate de-a lungul cărora se înşirau obiectivele turistice iluzorii. Un pasager din fundul autocarului îşi scoase armonica şi începu să cânte „Arivederci Roma". O melodie care nouă, italienilor, ni se părea vetustă dar care se bucura încă de mare popularitate printre anglo-saxoni şi „barbari".

Trecuse de miezul nopţii când autocarul se întoarse la hotelul Splendido. Cei cincizeci de turişti coborâră în ordine, întinzându-se şi căscând, dar, după cât se părea, mulţumiţi, de turul pe care-l făcuseră în jurul Romei şi intrară pe rând pe uşile batante ale hotelului. Gesturile automate îi făceau să-şi piardă complet individualitatea şi să aducă tot mai mult cu nişte maşini fabricate în serie.

Eram frânt de oboseală şi nu-mi mai doream decât un pat în care să mă întind. I-am informat despre programul zilei următoare şi, după ce le-am spus tuturor noapte bună, am aşteptat ca uşile liftului să se închidă după ultimul grup, ca să mă pot în sfârşit retrage în camera mea, unde aveam să mă scufund în uitare timp de şapte ore. Am oftat şi mi-am aprins o ţigară. Pentru mine era cel mai plăcut moment al zilei.

Deodată, din spatele unei coloane unde stătuse ascuns până atunci, îşi făcu apariţia „barbarul" singuratic de vârstă mijlocie. Se îndreptă spre mine legănându-şi şoldurile, aşa cum fac în mod inconştient toţi cei de teapa lui, făcându-te să-i identifici pe loc.

— N-ai vrea să urci puţin în camera mea? mă întrebă el.

— Scuzaţi-mă, răspunsei eu scurt, dar e împotriva regulamentului.

— Ei, lasă, acum suntem după orele de program spuse omul şi, după ce aruncă o privire peste umăr, îmi strecură o bancnotă în mână. Camera 244, mai şopti el, înainte de a se îndepărta.

Am împins uşile batante şi am ieşit în stradă. Asemenea lucruri mi se mai întâmplaseră în trecut şi n-aveam nici un motiv să cred că nu se vor repeta în viitor. Trebuia să ţin seama de consecinţele pe care le putea avea refuzul meu şi eventuala reacţie ostilă a „barbarului" pentru tot restul drumului. Regulile unei politeţi elementare faţă de patronii mei îmi interziceau să mă plâng agenţiei din Genova pentru astfel de fleacuri. Pe de altă parte, însă, Sunshine Tours nu mă angajase ca să satisfac poftele clienţilor, sau să le ţin companie în timpul nopţii.

Am mers încet până la capătul blocului. M-am oprit o clipă şi am tras în piept aerul rece al nopţii. Câteva maşini trecură în goană pe lângă mine. În spatele meu auzeam zgomotul înfundat al circulaţiei de pe via Veneto. Aruncai o privire spre biserica ce se înălţa pe cealaltă parte a străzii. Femeia zăcea nemişcată în aceeaşi poziţie, întinsă pe trepte.

Mă uitai la bancnota pe care o ţineam încă în mână, o aluzie – desigur – la favorurile pe care le aştepta „barbarul" de la mine. Am traversat strada şi m-am aplecat asupra femeii adormite. Un miros greu de vin stătut şi haine ponosite îmi umplu nările. Îi căutai mâna printre şalurile vechi cu care se acoperise şi îi vârâi bancnota în ea. Deodată, femeia se mişcă şi îşi ridică capul. Avea o faţă cu trăsături acviline nobile, iar ochii, mari odinioară, îi erau acum înfundaţi în orbite. Părul cărunt îi cădea în şuviţe pe umeri. Părea să fi venit de departe, căci lângă ea se aflau două coşuri cu pâine şi vin acoperite cu un şal de lână. Am avut încă o dată strania senzaţie că o mai văzusem cândva în copilărie, o senzaţie pe care nu mi-o puteam explica. Mi se părea că recunosc până şi mâna caldă, cu tot frigul de afară, care o strângea pe a mea într-un gest involuntar de recunoştinţă. Mă privi în ochi şi buzele i se mişcară.

Mă întorsei şi o rupsei la fugă spre hotelul Splendido. Chiar dacă mă striga – şi aş putea juracă mă strigase – n-o mai puteam auzi. Cu cele zece mii de lire putea să-şi găsească un adăpost şi să-şi cumpere ceva de mâncare a doua zi dimineaţa. Nu voiam însă să am nimic de a face cu ea. Faţa aceea rugătoare, învăluită în şalurile negre ca într-un văl de doliu, era cu siguranţă o creaţie a minţii mele obosite şi n-avea nici o legătură cu ţăranca bătrână şi beată lungită în uşa bisericii. Trebuia să mă duc neapărat la culcare. A doua zi urma să vizităm catedrala San Pietro, Vaticanul, Capela Sixtină, San Angelo...

Un ghid, asemenea conducătorului unui car de luptă, n-are niciodată destul timp.

2

Am tresărit şi m-am trezit brusc din somn. Auzisem oare pe cineva strigându-mă Beo? Am aprins lumina, m-am dat jos din pat şi am băut un pahar cu apă. Ceasul arăta ora două dimineaţa. M-am trântit din nou în pat, dar nu mă puteam smulge încă din mrejele visului. Camera impersonală de hotel, aproape goală, hainele aruncate pe scaun, carnetul de socoteli şi pliantul cu itinerariul turului de pe noptieră, ce făceau parte din existenţa mea de zi cu zi, aparţineau parcă unei alte lumi decât cea în care mă azvârlise visul într-un mod atât de neaşteptat. Beo... Il Beato, binecuvântatul. Un nume pe care mi-l dăduseră în copilărie părinţii şi Marta, fiindcă apărusem mult mai târziu în familie, atunci când fratele meu mai mare, Aldo, împlinise deja opt ani.

Beo... Beo... Strigătul continua să-mi răsune în urechi la fel de clar ca în vis şi, oricât mă străduiam, nu puteam scăpa de senzaţia de teamă şi spaimă. În vis, mă întorsesem cu mult în timp, nu mai eram tânărul de acum, ci copilul care stătea alături de Aldo în capela bisericii San Cipriano din Ruffano, privind cu ochi mari la altarul pictat din faţa lui. Pictura

reprezenta învierea din morţi a lui Lazăr. Din adâncul unui mormânt ieşea umbra înfricoşătoare a unui mort încă învăluit în giulgiul din care nu i se vedea decât faţa, cu ochii care tocmai i se deschiseseră şi priveau spre Domnul cu groază. Isus, în profil, îl chema spre el, făcându-i semn cu degetul. În faţa mormântului, zăcea cu mâinile împreunate şi cu veşmintele atârnând în dezordine, o femeie, probabil Maria din Betania, confundată adesea cu Maria Magdalena, care îl adora pe Învăţător. În mintea mea de copil însă, ea semăna cu Marta, doica mea, femeia care mă crescuse, mă purtase în braţe şi mă legănase pe genunchi încă de mic. Ea îmi spunea Beo.

Pictura acea mă obseda, apărându-mi mereu noaptea în vis. Aldo era singurul care ştia despre asta. Şi nu ştiu cum se făcea că, duminica şi în zilele de sărbătoare, când ne duceam împreună cu părinţii şi cu Marta la biserică, nu mergeam niciodată în dom, ci în partea stângă a navei, foarte aproape de altar. Aşa cum se întâmplă de obicei, părinţii nu ştiau nimic despre spaimele care-mi tulburau somnul şi nu observaseră că fratele meu, care mă ţinea de mână mă trăgea întotdeauna cât mai aproape de uşa larg deschisă a altarului. Privirile îmi erau fără voie atrase de pictura aceea, de care nu-mi mai puteam dezlipi ochii.

— Abia aştept să ne întoarcem acasă, îmi şoptea Aldo. O să-ţi pun un giulgiu ca al lui Lazăr, iar eu voi fi Hristos şi te voi chema la mine.

Tocmai asta era partea cea mai îngrozitoare din tot ce mi se întâmpla, care mă înspăimânta mai tare chiar decât uşa pictată a altarului. Căci odată ajunşi acasă, Aldo scotocea prin coşul cu rufe murdare şi scotea cămaşa de noapte a tatei pe care mi-o trăgea peste cap. În mintea mea de copil, asta însemna un fel de degradare, iar mirosul cămăşii murdare îmi întorcea pur şi simplu stomacul pe dos. Eram cuprins de un val de greaţă, dar Aldo nu-mi lăsa timp să mă împotrivesc. Mă azvârlea în debaraua de la capătul scărilor şi încuia uşa după mine. În mod destul de ciudat, nu-mi era frică în debaraua spaţioasă, pe ale cărei rafturi se aliniau rufele curate şi proaspăt călcate, cu miros de lavandă. Dimpotrivă, închis acolo mă

simţeam în siguranţă. Nu pentru mult timp însă. Curând, vedeam clanţa întorcându-se şi uşa se deschidea încet.

— Lazăr, vino la mine! striga Aldo.

Eram atât de înspăimântat şi atât de obişnuit să mă supun, încât nu manifestam nici o împotrivire. Ieşeam din debara la chemarea lui. Lucrul cel mai cumplit era faptul că n-aveam de unde şti dacă cel care mă chema era Isus sau diavolul. Ingeniosul Aldo născocise o teorie potrivit căreia cei doi erau de fapt unul singur care-şi schimba mereu personalitatea într-un mod pe care nu mi-l explicase niciodată.

Uneori, fratele meu, înfăşurat într-un prosop şi purtând în mână bastonul tatei drept toiag, îl întruchipa pe Hristos şi mă chema la el zâmbind. Îmi înconjura umerii cu braţele, îmi dădea bomboane şi se arăta plin de dragoste. Alteori însă era întruchiparea Satanei şi, îmbrăcat în cămaşa neagră a Organizaţiei Tineretului Fascist, din care făcea parte, se înarma cu o furculiţă şi se arunca asupra mea, împungându-mă. Nu-mi închipuiam cum de era posibil ca sărmanul Lazăr, cel ridicat din morţi, să stârnească o asemenea ură diavolului şi nici de ce prietenul său Isus, îl părăsise, dar Aldo cel isteţ îmi spunea că lupta dintre Satana şi Dumnezeu nu se sfârşeşte niciodată şi că cei doi se bat pentru câştigarea sufletelor celor morţi, întocmai ca bărbaţii care joacă zaruri în cafeneaua din Ruffano. Acest gen de filosofie mă arunca într-o stare de confuzie totală.

Stăteam întins în patul din camera de hotel, fumând o ţigară şi întrebându-mă cum de mă purtase coşmarul acela îngrozitor înapoi în copilărie, într-o lume dominată de Aldo. Îmi spuneam că poate, după ce băusem un pahar în sănătatea micului „barbar" nou născut, în subconştientul meu, îi luasem locul devenind din nou Beato cel timid din copilărie, iar mai apoi, imaginea femeii care zăcea pe treptele bisericii îmi readusese în minte cu putere viziunea altarului din capela San Cipriano, cu pictura lui ce o înfăţişa pe Maria, femeia care-l iubise atât de mult pe Isus şi pe Lazăr prosternată în faţa mormântului deschis. Oricare ar fi fost explicaţia, coşmarul mă tulburase îngrozitor.

Într-un târziu, am reuşit în sfârşit să adorm, dar abia

închisesem ochii, că am căzut din nou pradă aceluiaşi coşmar. De data aceasta, alături de pictura de pe uşa altarului, în vis îmi apăru şi o alta, pe care o văzusem în copilărie de nenumărate ori în palatul ducal din Ruffano, unde tatăl meu ocupa postul de superintendent, slujbă ce se bucura de mare respect pe vremea aceea. Era un tablou care împodobea dormitorul ducelui şi pe care cunoscătorii îl considerau drept o capodoperă. Fusese pictat pe la începutul secolului al cincisprezecelea de un elev al lui Pierro della Francesca şi avea tot un subiect biblic. Ispita – înfăţişându-l pe Isus în pinaclul Templului. În realizarea Templului, artistul se inspirase din arhitectura celor două turnuri gemene care împodobeau faţada palatului ducal ce domină cetatea Ruffano, conferindu-i o deosebită grandoare. Pentru chipul lui Isus, cu privirea pierdută spre dealurile din depărtare, îndrăzneţul artist îl luase ca model pe Claudio, ducele nebun, supranumit Soimul, care, în toiul unei crize, se aruncase într-o bună zi din turn, crezându-se după cum se spunea, fiul Domnului.

Timp de secole portretul zăcuse acoperit de praf în pivniţele palatului. Fusese descoperit relativ recent, în timpul lucrărilor de renovare a palatului ducal şi de atunci putea fi văzut mereu în apartamentul ducal, atrăgând oprobiul public, după cum susţineau scandalizaţi unii dintre locuitorii vechii cetăţi. Pictura aceasta, ca şi cea de pe uşa altarului din capela San Cipriano exercita o puternică atracţie asupra mea. O priveam ore întregi fascinat. Aldo intuise îndată ce se petrece cu mine şi, fără ştirea tatei, mă obliga uneori să urc împreună cu el scările în spirală care duceau la turn. Deschidea apoi uşa veche ce dădea în turelă şi, cu o putere aproape supraomenească mă ridica în braţe şi mă urca pe balustradă.

„Aici stătea Soimul", zicea el. Chiar ăsta-i locul unde l-a ispitit diavolul. „Dacă eşti Fiul Domnului, i-a zis el, aruncă-te, căci aşa îţi este scris. El le va porunci îngerilor să te aibă în pază şi să te poarte pe aripile lor, iar picioarele nu-ţi vor atinge pământul".

La sute de metri sub turn se întindea oraşul Ruffano cu piaţa Mercato care, văzută de sus, părea foarte mică şi foarte

îndepărtată. Oamenii şi maşinile de pe străzi semănau cu nişte furnici care alergau undeva sub noi, pe o câmpie înecată în praf.

Tremurând, mă agăţam strâns de balustradă. Câţi ani să fi avut pe atunci? Şase, sau cel mult şapte.

— Vrei să-ţi spun ce a făcut Şoimul atunci?

— Nu, te rog nu! îl imploram eu.

— Şi-a întins braţele, zicea Aldo şi a zburat. Nu mai avea braţe, ci aripi. Se transformase în pasăre. Şi-a luat zborul peste case de parcă toată lumea era a lui, iar oamenii ieşiseră pe stradă şi îl priveau cu uimire.

— Nu-i adevărat! strigam eu. Nu putea să zboare. Nu era pasăre, nu era şoim. Era om ca toţi oamenii şi s-a prăbuşit. A căzut şi a murit. Aşa mi-a spus tata.

— Ba nu, insista Aldo. Era şoim. Era şoim şi a zburat.

Scena aceea de groază îmi apăru pentru a doua oară în vis. Mă ţineam strâns de balustradă, iar Aldo era în spatele meu. Deodată, cu o putere neobişnuită pentru un copil, m-am aruncat înapoi şi smulgându-mă din mâinile fratelui meu, am alergat cât mă ţineau picioarele pe scările înguste în spirală, până jos, unde mă aştepta Marta, care mă striga: Beo... Beo... M-a primit în braţele larg deschise şi m-a strâns la piept cu dragoste, mângâindu-mă. Marta, scumpa mea doică, Marta. De ce simţeam totuşi în vis mirosul acela de haine vechi şi uzate? De unde venea mirosul de vin?

M-am trezit din nou brusc. Eram lac de apă şi inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Coşmarul fusese atât de îngrozitor, încât mi-era teamă să mai adorm, ca nu cumva să-mi revină. Am aprins lumina, m-am ridicat în capul oaselor şi luându-mi carnetul de pe noptieră, m-am apucat de socoteli. În cele din urmă, epuizat de oboseală, am început să moţăi, pentru ca mai apoi să cad într-un somn fără vise până a doua zi dimineaţa. M-a trezit bătaia în uşă a chelnerului care îmi aducea cafeaua.

Începea o nouă zi în care mă aşteptau treburile obişnuite. Noaptea cu spaimele ei rămăsese undeva în urmă. Telefonul începu să sune ca de obicei şi în zece minute mă şi ocupam de

problemele grupului. Unii doreau să meargă la cumpărături dimineaţa, urmând să ni se alăture abia la masa de prânz, alţii voiau să viziteze catedrala San Pietro, dar n-aveau chef să colinde în lung şi-n lat galeriile Vaticanului... Am coborât în stradă, unde ne-aştepta autocarul condus acum de Beppo care, spre deosebire de mine, petrecuse o noapte liniştită în hotelul la care stătea întotdeauna când veneam la Roma.

— Ştii ce? îmi zise el, Ar trebui să schimbăm rolurile. Să conduci tu autocarul şi să mă laşi pe mine să mă ocup de clienţi.

Era desigur o aluzie la faţa mea trasă şi obosită din cauza lipsei de odihnă din timpul nopţii. I-am răspuns că aş face-o cu dragă inimă.

S-au urcat toţi în autocar, nerăbdători să pornească în „turul Romei ziua" de data aceasta. Ochii mi s-au oprit fără voie pe „barbarul" singuratic, cel cu propunerea din seara trecută. Stătea tot retras şi mă sfredelea cu privirile.

Autocarul întoarse spre stânga şi trecu din nou pe lângă biserica ce-mi declanşase coşmarul din noaptea trecută. Nu mai era nimeni pe trepte. Bătrâna ţărancă dispăruse. Mă gândii că se dusese să bea şi poate să mănânce ceva cu cele zece mii de lire pe care i le dădusem. Aruncai o privire spre învăţătoarele pensionare care răsfoiau preocupate ghidul turistic, citindu-le celor din jur despre Viila Borghese, unde aveam să ne oprim şi care, după părerea lor, trebuia neapărat vizitată. Păreau să fi uitat cu totul de existenţa bătrânei. N-am fost deloc surprins când, peste vreo douăzeci de minute, le-am văzut trecând grăbite pe lângă grupurile statuare convenţionale, pentru a se opri să privească cu ochi avizi statuia ce reprezenta un hermafrodit.

Lăsând în urmă liniştita stradă Pincio, am coborât în Piazza del Popolo şi, după ce am traversat Tibrul, am vizitat biserica San Angelo şi catedrala San Pietro şi am ajuns în sfârşit la Vatican. Iar de acolo, slavă Domnului, am plecat la restaurant să ne luăm masa de prânz.

Înţeleptul Beppo, după ce a mâncat în autocar şi a citit ziarul, s-a culcat. Din nefericire, nu-l puteam imita. A trebuit

să-mi însoțesc grupul la restaurantul de lângă San Pietro, aglomerat şi plin de zgomot. Nici vorbă de relaxare. Doamna Taylor îşi pierduse acum umbrela, pe care bănuia c-o uitase în garderoba Vaticanului şi mă rugă să i-o aduc înapoi cât mai repede. La ora două urma să plecăm la Băile Caracalla, de unde aveam să ne întoarcem în Forum şi să ne petrecem toată după amiaza printre ruine. Acolo îi lăsam de obicei pe turişti să se descurce singuri.

În după amiaza aceea însă, lucrurile s-au petrecut cu totul altfel. Găsisem în cele din urmă umbrela doamnei Taylor, şi tocmai traversam vila della Concilliazione îndreptându-mă spre turiştii aflaţi pe celălalt trotuar, când am observat că vreo câţiva se desprinseseră de grup şi se strânseseră în jurul lui Beppo, care le citea ceva dintr-un ziar. Şoferul îşi ridică privirile spre mine şi îmi făcu cu ochiul, vrând să-mi dea de înţeles că nu-i displace să-mi ţină locul. Cei strânşi în jurul lui păreau impresionaţi. Printre ei, le-am remarcat, fără nici o plăcere, pe cele două învăţătoare.

— Ce-i cu zarva asta? l-am întrebat eu pe Beppo.

— A avut loc o crimă pe via Sicilia, doar la vreo sută de metri de hotelul Splendido, iar aceste doamne susţin că au văzut victima, zise el, arătând spre învăţătoarele din Londra.

— Cred că e femeia aceea sărmană de la uşa bisericii! Cu siguranţă că ea e! strigă cea mai îndrăzneaţă dintre cele două femei, întorcându-se spre mine. Şoferul zice că a fost înjunghiată pe trepte azi dimineaţă la ora cinci. Am fi putut s-o salvăm. Îngrozitor! Atât de îngrozitor, încât nici nu poate fi redat prin cuvinte!

Am amuţit de uimire. Fără să-mi mai pese de ce ar fi putut crede străinii aceia despre mine, m-am repezit şi am smuls ziarul din mâinile lui Beppo. Nu era decât o scurtă notiţă.

„Azi dimineaţă, la ora cinci, pe treptele bisericii din via Sicilia a fost găsit cadavrul unei femei înjunghiate. Se pare că e vorba de o vagaboandă care se îmbătase înainte de a veni să-şi caute adăpost în faţa sfântului lăcaş. După toate proba-

bilităţile, crima n-are nici un mobil, asupra femeii găsindu-se doar câteva monede fără valoare. Toţi cei care au văzut-o pe această femeie, sau au remarcat ceva neobişnuit în apropierea bisericii după căderea nopţii, sunt rugaţi să informeze poliţia".

I-am înapoiat ziarul lui Beppo. Simţeam ochii tuturor îndreptaţi asupra mea.

— Este cât se poate de regretabil, am zis eu, dar nu-i ceva cu totul neobişnuit. Mai în fiecare oraş au loc crime şi acte de violenţă. Nu putem decât să sperăm că asasinul va fi prins cât mai curând.

— Dar am văzut-o! strigă una dintre învăţătoare. Eu şi Hilda am încercat chiar să-i vorbim aseară, în jurul orei nouă. Atunci nu era moartă. Era adormită şi respira greu. Ai văzut-o doar şi dumneata când am trecut cu autocarul pe lângă biserică. Toată lumea a văzut-o. Trebuie să faci neapărat ceva!

Beppo se uită la mine şi ridică din umeri. Se îndreptă apoi încet spre autocar şi se urcă la volan. Pe el nu-l priveau astfel de lucruri. N-aveam decât să mă descurc cum ştiam.

— Doamnă, am zis eu, n-aş vrea să mă credeţi lipsit de inimă, dar în ceea ce ne priveşte, consider incidentul încheiat. Dacă aseară n-am putut face prea mare lucru pentru biata femeie, acum chiar că nu mai putem face nimic. De cazul ei se va ocupa poliţia. Şi acum vă rog să plecăm, suntem deja în întârziere.

Totuşi, discuţiile continuară în stradă, atrăgând şi pe ceilalţi membri ai grupului care veniră să ne întrebe ce s-a întâmplat. Trecătorii se opriseră şi ei şi ne priveau uimiţi.

— Urcaţi-vă în autocar cu toţii, vă rog, le cerui eu pe un ton hotărât. Împiedicăm circulaţia.

Odată aşezaţi pe locurile lor, discuţiile reîncepură cu şi mai multă vigoare. Doamna Hiram, vorbind din partea „barbarilor", era de părere că n-are rost să ne amestecăm în treburi care nu ne privesc. Nu iese niciodată nimic bun din asta. Anglo-saxonii însă se opuneau vehement, în frunte – bineînţeles – cu cele două învăţătoare. O femeie murise pe treptele

unei biserici doar la câteva sute de yarzi de reşedinţa papei din cetatea Vaticanului şi în proxima vecinătate a turiştilor britanici care-şi petreceau noaptea la hotelul Splendido şi dacă poliţia din Roma nu era în stare să-şi facă datoria, era cu siguranţă momentul ca un poliţist din Londra să vină să-i dea lecţii.

— Şi acum încotro o luăm? mă întrebă Beppo în şoaptă. Spre poliţie sau spre Băile Caracalla?

Beppo era un tip norocos. Nu era deloc implicat în această poveste. Cu totul altfel stăteau însă lucrurile cu mine. Fusese o crimă fără mobil susţinea ziarul, care nu cunoştea adevărul. Eu însă ştiam prea bine că femeia nu fusese omorâtă pentru cele câteva monede găsite asupra ei, ci pentru cele zece mii de lire pe care i le vârâsem eu în mână. Explicaţia era cât se poate de simplă. Probabil că vreun cerşetor lihnit de foame dăduse întâmplător peste ea în timpul nopţii şi o trezise din somn pe când încerca să-i fure banii. Temându-se să nu fie dat pe mâna poliţiei, se hotărâse pe loc s-o amuţească pentru totdeauna. Pentru asemenea criminali, o viaţă nu face nici cât o ceapă degerată. La urma urmei, cui i-ar fi păsat de o cerşetoare beţivă ca ea? Probabil fără să stea prea mult pe gânduri, îi astupase gura cu mâna, o înjunghiase şi-şi luase repede tălpăşiţa.

— Insist, repetă una dintre învăţătoare, pe un ton de-a dreptul isteric, să anunţăm poliţia. E datoria mea să le spun tot ce ştiu. S-ar putea să-l găsească mai uşor pe asasin dacă vor afla că femeia era încă în viaţă aseară la ora nouă. Dacă Mr.Fabbio refuză să ne însoţească la postul de poliţie, o să mă duc singură.

— La ce ar putea duce toate astea? mă întrebă domnul Bloom, punându-mi mâna pe umăr. Nu cumva vom avea toţi de suferit anumite neplăceri? Poate că totuşi o declaraţie de rutină dată de dumneata în numele acestor două doamne ar pune capăt conflictului.

— Nu ştiu, am răspuns. Totul este posibil când ajungi pe mâna poliţiei, care îşi bagă de obicei nasul peste tot.

I-am spus lui Beppo să-şi continuie drumul. Zgomotul surd şi impersonal al traficului de pe străzi se amesteca cu gla-

surile turiştilor care vociferau în spatele meu, fără să poată ajunge la o înţelegere. Trebuia să iau neîntârziat o hotărâre, bună sau rea. Era suficientă o singură mişcare greşită din partea mea, pentru a strica armonia grupului şi a trezi tot felul de resentimente, ceea ce ar fi fost fatal pentru tot restul turului.

Mi-am scos agenda din buzunar şi i-am întins-o domnului Bloom.

— Vă rog să aveţi amabilitatea de a conduce dumneavoastră grupul atât la Băile Caracalla, cât şi în Forum. În ambele locuri există ghizi care vorbesc englezeşte, iar dacă veţi întâmpina dificultăţi, Beppo vă poate servi foarte bine de interpret. Ne vom întâlni din nou după amiază la Ceainăria Engleză din Piazza dei Spagna, unde urmează să ajungeţi pe la ora patru şi jumătate.

— Ce aveţi de gând să faceţi? mă întrebă învăţătoarea cea limbută aplecându-se spre mine.

— Să vă conduc la secţia de poliţie pe dumneavoastră şi pe prietena dumneavoastră, am răspuns.

Apucasem pe calea aceasta şi nu mai puteam da înapoi. I-am cerut şoferului să ne lase la prima staţie de taximetre. Am coborât împreună cu cele două semaritence şi am rămas o clipă în loc, urmărind cu privirea autocarul care se îndrepta în direcţia Băilor Caracalla. Nu cred să fi regretat vreodată în viaţă o despărţire mai mult decât pe aceea.

În chip cu totul surprinzător, însoţitoarele mele rămaseră tăcute tot timpul drumului în taxiul care ne duse la sediul poliţiei. Probabil că nu se aşteptaseră să fiu atât de uşor de acord cu propunerea lor.

— Poliţiştii dumneavoastră vorbesc englezeşte? mă întrebă în sfârşit cea mai nervoasă dintre ele.

— Mă cam îndoiesc, doamnă, replicai eu. De altfel, cred că nici poliţiştii britanici nu vorbesc italiana.

Schimbară priviri pline de subînţeles între ele. Stăteau pe bancheta din spate a maşinii într-o atitudine îngheţată, şi ostilă, în care se simţea profunda neîncredere în justiţia italiană. Nu le făcea desigur plăcere să meargă la poliţie, iar mie şi mai puţin decât lor. Pentru ele, întâmplarea putea trece drept

un simplu incident din timpul unei excursii. Pe mine însă, numai simpla vedere a unei uniforme mă face să doresc s-o iau la sănătoasa. Tropăitul cizmelor, ordinele lătrate scurt, privirea rece şi bănuitoare care te măsoară, îmi trezesc toate asociaţii neplăcute, readucându-mi cu pregnanţă în minte anii de mult uitaţi ai copilăriei.

Am ajuns în scurt timp la destinaţie. Coborâi din taxi, cerându-i şoferului să ne aştepte. Nu uitai, bineînţeles, să-i atrag atenţia pe un ton răspicat, ca să fiu sigur că cele două englezoaice vor înţelege, că s-ar putea să fim reţinuţi acolo ore întregi.

Am traversat curtea alături de ele, ascultând în tăcere zgomotul cavernos al paşilor pe pietrele pavajului. De la biroul de informaţii am fost trimişi într-o sală de aşteptare şi de acolo într-un birou, unde ofiţerul de serviciu ne ceru numele şi adresa şi ne întrebă ce anume ne aduce la poliţie. Poliţistul mă privi în ochi uimit, când îi spusei că englezoaicele doreau să dea o declaraţie în legătură cu femeia asasinată pe treptele bisericii de pe via Sicilia. Apăsă apoi pe butonul soneriei şi îi dădu un ordin scurt omului care intră aproape imediat în birou. Rămăsesem tăcuţi într-o atmosferă de gheaţă. Peste câteva clipe în încăpere intrară alţi doi poliţişti cu carnetele în mână,gata să consemneze declaraţiile învăţătoarelor, care păreau să-şi fi pierdut tot aplombul. I-am explicat ofiţerului din spatele biroului că erau turiste britanice, că nici una din ele nu cunoştea limba italiană, şi că de aceea eu, care lucram ca ghid la agenţia Sunshine Tours, le însoţisem la poliţie.

— Dacă aveţi de făcut vreo declaraţie în legătură cu crima din noaptea trecută, vă rog să vă grăbiţi, zise el scurt. N-avem timp de pierdut.

Cea mai vârstnică dintre englezoaice începu să vorbească făcând pauze între propoziţii şi aşteptând să-i traduc ofiţerului spusele ei. Încercai să-i redau declaraţia, oarecum incoerentă, cât mai concis, omiţând cu bună ştiinţă unele observaţii, ca de pildă uimirea ei şi a prietenei sale că mai era posibil în timpurile noastre ca într-o capitală ca Roma să nu existe un spital sau un azil unde să-şi poată găsi adăpost o femeie bătrână

şi moartă de foame. Eram sigur de altfel că aceste lucruri nu prezentau nici un interes pentru poliţie.

— Aţi atins cumva femeia? întrebă ofiţerul.

— Da, răspunse învăţătoarea. I-am pus mâna pe umăr şi i-am vorbit. A gemut doar, iar eu şi prietena mea ne-am închipuit că este probabil bolnavă, aşa că ne-am întors în grabă la autocar şi i-am cerut lui Mr.Fabbio să facă ceva ca s-o ajute. El însă, a spus că nu-i treaba noastră şi că nu putem să ţinem autocarul pe loc şi să încurcăm circulaţia.

Ofiţerul îmi aruncă o privire întrebătoare. Am recunoscut că era adevărat, adăugând că eram deja în întârziere, căci trecuse de ora nouă.

— Femeia era tot acolo când v-aţi întors din turul Romei? o întrebă din nou poliţistul pe învăţătoare.

— Nu ştiu, răspunse ea. Autocarul n-a mai trecut pe strada aceea, iar noi eram toţi foarte obosiţi.

— Aţi mai discutat cu ceilalţi despre întâmplare după aceea?

— Nu. De fapt, am mai discutat despre asta doar cu prietena mea, în timp ce ne pregăteam de culcare. I-am spus că nu-mi plăcuse deloc atitudinea lui Mr.Fabbio, care refuzase să cheme o ambulanţă sau să informeze poliţia despre cele întâmplate.

Poliţistul mă privi din nou întrebător. Mi se părea că descifrez o urmă de înţelegere în privirea lui.

— Vă rog să le mulţumiţi acestor doamne pentru informaţii îmi spuse el. Depoziţiile lor ne sunt de un real folos. Şi acum, întrebaţi-le dacă pot identifica îmbrăcămintea femeii asasinate.

Nu mă aşteptam la una ca asta. Le-am privit pe învăţătoare. După feţele lor, devenite brusc palide, se vedea că erau neplăcut surprinse de această cerere.

— E neapărat necesar? îndrăzni să întrebe cea mai tânără.

— Se pare că da, zisei eu.

Un poliţist ne conduse de-a lungul unui coridor până într-o încăpere mică, unde ne întâmpină un infirmier îmbrăcat într-un halat alb. După ce discută în şoaptă cu ofiţerul care ne

însoţea, omul scoase dintr-o anexă o legătură de haine şi două coşuri. Englezoaicele se făcură şi mai palide.

— Da, zise repede cea mai vârstnică, întorcând capul, da, sunt sigură că sunt hainele ei. Dar e înfiorător...

Infirmierul întrebă pe un ton oficial dacă doamnele doreau să vadă cadavrul.

— Nu, am zis eu. Nu este nevoie. E suficient că au identificat hainele. Aş putea însă să-l văd eu, dacă credeţi că aceasta ar ajuta cercetările poliţiei, adăugai, privind spre poliţist.

Poliţistul ridică din umeri. Puteam face cum doream. Englezoaicele mă priveau mirate, neînţelegând nimic din discuţia noastră. Am intrat însoţit de infirmier în morga poliţiei şi m-am apropiat ca fascinat de masa pe care zăcea cadavrul. Infirmierul trase cearceaful de o parte, descoperindu-i faţa. În moarte, trăsăturile îşi recăpătaseră nobleţea, făcând-o să arate mai tânără decât mi se păruse noaptea trecută.

— Mulţumesc, i-am spus eu infirmierului, întorcându-mă şi ieşind din încăpere.

Ne-am întors în biroul ofiţerului care ne interogase şi i-am spus că cele două doamne identificaseră îmbrăcămintea victimei. Le mulţumi din nou politicos.

— Presupun, am intervenit eu, că doamnele nu vor mai fi chemate pentru a da şi alte informaţii. Urmează să plecăm la Neapole mâine după-amiază.

Ofiţerul notă faptul în raportul pe care-l întocmise.

— Nu pot preciza încă nimic, zise el. Oricum, avem numele şi adresele a cestor doamne şi ştim unde le putem găsi la nevoie. Vă urez petrecere frumoasă în continuare.

Se înclină respectuos în faţa femeilor, apoi se întoarse spre mine. Aş fi putut jura că-mi făcuse cu ochiul.

— Aţi aflat cumva identitatea victimei? îl întrebai eu.

— Nu, zise el ridicând din umeri. De altfel, există sute de astfel de femei care vin la Roma din diferite părţi ale ţării. Sunt foarte greu de identificat. N-avea nici un obiect de valoare asupra ei. Se poate ca asasinul să fi fost tot vreun vagabond, care o fi vrut să se răzbune, sau care a făcut-o fără nici un motiv. Sunt convins că-l vom prinde.

Ni s-a permis să plecăm. Am traversat din nou curtea şi ne-am urcat în taxiul care ne aştepta.

— La Ceainăria Engleză, i-am cerut eu şoferului.

Mi-am privit ceasul. Apreciasem corect timpul. Cele două doamne puteau să-şi ia liniştite ceaiul până la sosirea grupului.

Odată ajunşi, i-am plătit şoferului şi am intrat în magazin. Le condusei pe doamne la o masă din colţ.

— În sfârşit, acum vă puteţi relaxa, doamnelor, zisei eu, afişând un zâmbet de circumstanţă.

Îmi răspunseră doar printr-o înclinare rigidă a capetelor.

Am ieşit din ceainărie şi am luat-o în jos pe via Condotti, oprindu-mă la un bar. Simţeam nevoia să fiu singur, ca să mă pot gândi în linişte. În faţa ochilor îmi apărea mereu chipul împietrit, cu trăsături acviline al femeii asasinate. Fusese asasinată doar pentru că îi dădusem eu cele zece mii de lire.

Acum eram sigur că nu mă înşelasem. Noaptea trecută, femeia mă recunoscuse şi mă strigase pe nume – Beo – în timp ce o rupsesem la fugă pe stradă.

Deşi n-o văzusem de mai bine de douăzeci de ani, o recunoscusem. Era Marta.

3

Ar fi trebuit să spun adevărul atunci când ofiţerul de poliţie le interogase pe cele două femei.

Era cea mai bună ocazie. Fuseseră întrebate dacă femeia se mai afla la uşa bisericii când ne întorsesem din turul Romei. Atunci era momentul să vorbesc.

„Da", ar fi trebuit să spun da". M-am dus până în colţul străzii şi am văzut-o zăcând în acelaşi loc. Atunci am traversat strada şi i-am pus o bancnotă de zece mii de lire în mână.

Îmi imaginam uimirea poliţistului la auzul acestei declaraţii.

— O bancnotă de zece mii de lire?

— Da.
— Cât era ceasul?
— Puţin după miezul nopţii.
— V-a mai văzut cineva din grup?
— Nu.
— Erau banii dumneavoastră, sau ai agenţiei?
— Îmi fuseseră daţi de un turist. În semn de simpatie.
— Era deci un bacşiş?
— Da.
— Din partea unuia dintre clienţii dumneavoastră?
— Da. Dar dacă l-aţi interoga, ar refuza să recunoască.

Probabil că ofiţerul le-ar fi cerut atunci celor două învăţătoare să plece şi ar fi continuat să mă interogheze mult mai strâns. Iar eu, nu numai că nu aveam nici un martor că „barbarul" cel singuratic îmi dăduse banii şi mă invitase în camera lui, dar nu aveam nici vreun motiv plauzibil pentru care să-i fi dat banii acelei femei. Atitudinea mea ar fi părut cu totul lipsită de sens.

— Susţineţi că înfăţişarea femeii v-a reamintit de o pictură veche de pe uşa unui altar, care vă înspăimânta în copilărie? – ar fi continuat poliţistul.

— Da.

— Şi din acest motiv v-aţi hotărât să-i daţi zece mii de lire unei femei necunoscute?

— Totul s-a întâmplat pe neaşteptate. N-am mai avut timp să mă gândesc.

— Sunt convins că nu aţi avut nici o bancnotă de zece mii de lire şi că aţi inventat toată povestea doar ca să vă servească drept alibi.

— Pentru ce aş avea nevoie de un alibi?

— Pentru crima pe care aţi comis-o.

Mi-am plătit consumaţia şi am ieşit din bar. Începuse să plouă şi strada se umpluse de umbrele care semănau cu pălăriile divers colorate ale unor ciuperci uriaşe. Mă ciocneam mereu de fete cu picioarele stropite cu noroi. Turiştii surprinşi de ploaie se refugiaseră în uşile clădirilor din jur. Cele două englezoaice se aflau la adăpost în ceainărie şi probabil că din

cauza vremii, domnul Hiram Bloom îi condusese pe ceilalţi turişti înapoi la autocar.

Mi-am ridicat gulerul hainei, mi-am tras pălăria pe frunte şi am apucat-o pe străzi cât mai lăturalnice, îndreptându-mă spre sediul din Roma al agenţiei Sunshine Tours. Era aproape patru şi, cu puţin noroc, îl mai puteam găsi acolo pe colegul meu Giovanni, căruia îi plăcea să colinde uneori prin oraş în timpul pauzei de după-amiază. Am avut într-adevăr noroc. Giovanni era ca de obicei la biroul lui din colţul cel mai îndepărtat al agenţiei şi, tot ca de obicei, vorbea la telefon. Mă văzu, îmi făcu semn cu mâna în chip de salut şi-mi arătă din ochi un scaun din apropiere. În birou nu mai era nimeni în afara unui grup de turişti, care-şi aşteptau răbdători rândul în faţa ghişeului.

Giovanni puse receptorul în furcă şi îmi strânse mâna zâmbind.

— Parcă trebuia să fi la Neapole astăzi, zise el. Adică nu, ce tot spun, la Neapole o să mergeţi mâine, din fericire pentru tine şi pentru turiştii tăi. Roma devine din ce în ce mai insuportabilă. Ia spune, aţi avut o călătorie plăcută?

— Potrivită, răspunsei eu. N-am de ce să mă plâng. În grupul meu nu sunt decât „vite: şi „barbari", toţi foarte cumsecade.

— Dar ceva fete frumoase n-ai?

— Nimic deosebit. Şi acum, dacă ai puţin timp liber, aş vrea să te rog ceva.

— Bineînţeles. Despre ce e vorba? mă întrebă el râzând şi înclinându-şi capul.

— Giovanni... Trebuie să mă ajuţi. A n necazuri.

Giovanni mă privi cu simpatie.

— Te rog să-mi găseşti un înlocuitor care să însoţească grupul le Neapole, zisei eu.

— Imposibil! explodă el. E absolut imposibil pe moment. N-am pe nimeni liber la Roma acum. Şi, în afară de asta, conducerea agenţiei...

— Conducerea agenţiei nu trebuie să ştie nimic despre asta. Cel puţin nu acum. Giovanni, chiar crezi că e imposibil

să găseşti pe cineva? Dacă m-aş îmbolnăvi brusc, ce-ai face? Să zicem că aş avea apendicită...

— Ai într-adevăr apendicită?

— Nu, dar la nevoie aş putea inventa eu ceva.

— N-are rost. Crede-mă, Armino, n-am cum să te ajut. Crezi că avem pe-aici o grămadă de înlocuitori care aşteaptă să-ţi ţină locul când ai chef de vacanţă?

— Ascultă-mă, Giovanni. Nu e vorba de nici o vacanţă. Vreau doar să mă schimbi pe o rută din nord. Nu se poate să nu găseşti ceva. Doar pentru un timp. Trebuie neapărat să merg în nord.

— Vrei cumva să mergi la Milano?

— Nu neapărat. Aş însoţi, orice grup care merge spre Marea Adriatică.

— Doar ştii şi tu că-i prea devreme pentru Adriatica acum. Sezonul începe abia în mai.

— Dar nu ţin neapărat să fie un autocar. La nevoie pot însoţi şi un turist particular care doreşte să viziteze Ravenna, sau poate Veneţia.

— Şi pentru Veneţia e încă prea devreme deocamdată.

— Niciodată nu-i prea devreme pentru Veneţia. Zău, Giovanni, te rog.

Giovanni începu să răscolească prin hârtiile de pe birou.

— Nu-ţi pot promite nimic sigur, zise el. S-ar putea totuşi să apară ceva până mâine, deşi timpul e cam scurt. Dacă nu reuşesc însă să aranjez ceva, va trebui ca mâine la două după amiază să pleci la Neapole.

— Ştiu şi tocmai de aceea te rog să încerci.

— E cumva o femeie la mijloc? mă întrebă el.

— Da, e vorba de o femeie, am recunoscut.

— Şi e chiar atât de urgent?

— Să zicem că da.

Giovanni oftă şi ridică receptorul.

— Dacă apare ceva, o să-ţi las vorbă la hotelul Splendido, să mă suni. Câte nu facem noi pentru prieteni...

Am ieşit din agenţie şi m-am îndreptat spre Ceainăria Engleză. Ploaia se oprise între timp şi oamenii umpluseră din

nou străzile inundate de soare. Dacă Giovanni nu reuşea să mă transfere pe o altă rută, n-aveam încotro, trebuia să plec mai departe cu grupul. Îmi simţeam sufletul apăsat de o povară. Povara femeii moarte, probabil. Sau a propriei mele conştiinţe. Dar dacă greşeam, dacă femeia aceea nu era Marta. Chiar şi aşa, tot eu eram vinovat de moartea ei, fiindcă îi dădusem banii aceia. În cazul acesta aş fi fost totuşi parcă mai puţin vinovat. Pe când dacă era Marta şi mă strigase într-adevăr pe nume, eram la fel de vinovat ca asasinul care-i înfipsese cuţitul în inimă.

Când am ajuns în Piazza di Spagnia, turiştii îşi luaseră ceaiul şi se pregăteau să urce în autocar. După felul în care se umflau în pene învăţătoarele, mi-am dat seama că le povestiseră celorlalţi totul şi că acum erau eroinele zilei.

N-am primit nici o veste de la Giovanni în seara aceea. După cină, o replică exactă a celei din ajun, cu deosebire că de data aceasta s-au ţinut şi toasturi, ne îmbarcarăm din nou în autocar, îndreptându-ne spre Trastevere pentru ca străinii să aibă astfel prilejul de a cunoaşte viaţa de cafenea, pe care o considerau specifică Romei.

— Asta-i Roma cea adevărată, zisese doamnul Hiram Bloom, aşezându-se la una din mesele de pe trotoar din faţa unei cafenele puternic luminate.

Şase muzicanţi purtând ciorapi lungi, pantaloni bufanţi şi berete napolitane, apărură ca din pământ în faţa noastră şi începură să-şi cânte canţonetele la chitară spre veselia generală a grupului care prinse să se legene în ritmul muzicii. Se bucurau ca nişte copii şi bucuria lor inocentă mă impresionă profund. Aproape că mă întrista gândul că a doua zi poate nu-i voi mai însoţi la Neapole. Ca orice păstor, aveam anumite momente când deveneam foarte sentimental.

Peste câteva ore ne-am întors la hotel. Nici o veste de la Giovanni încă. Totuşi în noaptea aceea am reuşit să adorm şi, slavă Domnului, somnul nu mi-a fost tulburat de vise.

A doua zi dimineaţa abia trecuse de nouă, când, în sfârşit mă sună Giovanni.

— Ascultă, Armino, zise el repede, cred că ţi-am găsit

ceva. E vorba de doi nemţi care călătoresc spre nord, într-un Volkswagen. Au nevoie de traducător. Ştii nemţeşte, nu-i aşa?

— Da, răspunsei eu.

— Atunci, ia-i în primire. Sunt o familie, Herr Trumann şi soţia. Urâţi ca păcatul şi înarmaţi cu tot felul de hărţi şi ghiduri turistice. Par ahtiaţi după turism. N-are importanţă unde-i duci, atâta timp cât mergeţi spre nord.

— Şi cu înlocuitorul meu ce se-aude?

— Am aranjat totul. Îl ştii pe cumnată-meu?

— Păi, ai o grămadă.

— Ăsta-i cel care lucrează la American Express. Cunoaşte traseul şi moare de nerăbdare să meargă la Neapole. E un om de nădejde. Putem avea încredere în el.

Am avut un moment de îndoială. Dacă cumnatul lui Giovanni avea să facă o treabă de mântuială? Dacă nu ştia să se poarte cu oamenii? Şi chiar dacă totul decurgea în ordine, ce aveau să zică cei de la Genova când vor afla de transferul meu? Dacă îmi pierdeam slujba?

— Eşti sigur că totu-i în ordine. Giovanni? îl întrebai eu.

— Uite ce-i Armino, zise el pierzându-şi răbdarea. Ia-i pe cei doi nemţi, ori lasă-mă în pace. La urma urmei, tu m-ai rugat, nu? Şi nu mă priveşte ce hotărăşti. Oricum, cumnatul meu s-a pregătit şi e în drum spre tine, aşa că poţi să-i spui chiar lui. În ceea ce-l priveşte pe Herr Trumann însă, trebuie să-l anunţ imediat. Vrea să plece până la zece şi jumătate.

Aveam, deci doar o oră şi jumătate la dispoziţie ca să-i dau totul în primire înlocuitorului meu şi să mă duc la agenţie. Pentru a mă întâlni cu noii clienţi. N-aveam vreme de pierdut.

— Bine, Giovanni s-a făcut, am zis eu şi am închis telefonul.

Am mai băut o ceaşcă cu cafea şi mi-am azvârlit la repezeală lucrurile în valiză. La zece fără douăzeci, cumnatul lui Giovanni bătea la uşă. Mi l-am amintit imediat. Era un tip veşnic grăbit, care se pricepea să vorbească. Nu-l prea vedeam eu alergând prin farmacii după doctorii pentru stomacurile sensibile ale anglo-saxonilor, sau interesându-se de nepoţelul nou născut al doamnei Bloom, dar ce mai conta! Nu-i poţi cere

unui ghid să aibă toate calităţile. Ne-am aşezat amândoi pe patul cu aşternutul în dezordine şi i-am prezentat itinerariul turului şi lista pasagerilor, la care am adăugat şi o scurtă prezentare a idiosincrasiilor de care suferea fiecare.

Am ieşit împreună din cameră şi, după ce i-am strâns mâna şi i-am urat călătorie plăcută, l-am trimis la recepţie să-şi decline noua calitate.

M-am îndreptat spre uşile batante ale hotelului şi am ieşit grăbit în stradă. Mă simţeam ca o doică ce-şi părăseşte pe furiş copilul dat în grijă. Era o senzaţie ciudată. Nu-mi mai părăsisem niciodată grupurile de turişti până atunci.

Am luat un taxi până în via Tritone, unde se afla sediul agenţiei. L-am găsit pe Giovanni discutând cu două persoane, mai mult ca sigur noii mei clienţi. Adoptase obişnuita atitudine oficială, tot numai zâmbete şi politeţe. Cei doi turişti erau oameni de vârstă mijlocie, a căror înfăţişare le trăda pe loc naţionalitatea. Amândoi aveau camere de luat vederi atârnate pe umeri. Bărbatul, un tip solid, cu umeri pătraţi şi păr ţepos ca o perie, purta ochelari cu rame de aur. Însoţitoarea lui, o femeie bondoacă, îşi strânsese părul sub o pălărie mult prea mică şi purta o pereche de şosete albe şi lungi care contrastau cu paltonul de culoare neagră. M-am îndreptat spre ei şi le-am strâns mâna.

— Atât eu, cât şi soţia mea suntem pasionaţi fotografi amatori, mă anunţă Herr Trumann, îndată ce Giovanni făcu prezentările. Ne place să luăm vederi în mişcare, din maşină. Am înţeles că ştiţi să conduceţi.

— Bineînţeles. O să conduc eu, dacă doriţi.

— Excelent. Putem pleca deci imediat, spuse el.

Giovanni se înclină spre ei cu acelaşi zâmbet profesional.

— Vă doresc călătorie plăcută, ne ură el, făcându-mi cu ochiul.

Am luat un taxi până la locul în care-şi parcaseră nemţii maşina. Acoperişul era plin de valize şi o altă grămadă de bagaje zăcea de-a valma pe bancheta din spate. Nemţii nu călătoresc niciodată fără bagaje, ba, dimpotrivă, mai adaugă câte ceva pe parcurs.

— O să conduceţi dumneavoastră, îmi ordonă Herr

Trumann. Vrem să luăm câteva fotografii îndată ce ieşim din Roma. Aveţi de asemenea latitudinea să alegeţi traseul, dar vă rog să aveţi grijă să trecem prin Spoleto. Catedrala de acolo e însemnată cu două stele în ghid.

M-am aşezat la volan, iar Herr Trumann a ocupat locul de lângă mine. Soţia lui se înghesui pe bancheta din spate, printre bagaje. De cum trecurăm Ribrul, amândoi îşi potriviră camerele de luat vederi la ochi şi începură să le manevreze încet ca pe nişte mitraliere cu care măturau un câmp de luptă.

Din când în când îşi încetau filmările, doar ca să se îndoape cu sandvişurile pe care le scoteau din nişte pungi de hârtie şi să bea cafea dintr-un termos uriaş. Nu erau prea comunicativi şi asta îmi convenea de minune, căci trebuia să-mi concentrez toată atenţia ca să depăşesc camioanele de pe şosea, mai ales că mai aveam de parcurs încă vreo două sute şaizeci de kilometri până la localitatea unde aveam de gând să mă opresc.

— Şi ce-o să facem la noapte? mă întrebă deodată Herr Trumann. Unde o să dormim?

— La Ruffano, răspunsei eu.

Răsfoi la repezeală paginile ghidului de pe genunchi.

— Sunt câteva monumente însemnate cu trei stele acolo, Gerda, îi strigă peste umăr soţiei, o să le fotografiem pe toate. E-n ordine, Ruffano ne convine de minune, zise apoi, întorcându-se spre mine.

Ironia soartei făcea ca, după ce-mi părăsisem oraşul natal în care-mi petrecusem unsprezece ani din viaţă, însoţit de un neamţ, să mă întorc acum peste mai bine de douăzeci de ani, însoţit de un altul.

Eram abia în martie şi câmpia care se întindea de o parte şi de alta a drumului era de un verde roşiatic, uscată şi stearpă sub cerul mohorât pe care se adunaseră nori negri, prevestitori de zăpadă. Mi-aminteam că în ziua aceea toridă de iulie 44 şoseaua de la nord de Ruffano era învăluită în praf. Camioanele armatei ca şi toate celelalte vehicole dădeau prioritate Mercedesului comandantului în care călătoream şi pe care flutura steagul german.

La vederea steagului, şoferii de pe camioane încremeneau

în spatele volanului, salutându-l pe comandant, care uneori binevoia să le răspundă. Cel mai adesea însă, îi salutam eu în locul lui. Mi se părea că astfel timpul trece mai repede şi reuşeam să-mi înving senzaţia de greaţă care mă cuprindea ori de câte ori îmi vedeam frumoasa dar uşuratica mamă vorbind şi râzând cu comandantul. Râsul acela prostesc care se amesteca cu al neamţului mă făcea să mă ruşinez pentru lipsa ei de demnitate, pe care, cu mintea mea de copil, o consideram incompatibilă cu comportamentul unui adult.

— Ia te uită! În palatul ducal din Ruffano se mai află încă „Ispitirea lui Hristos" – un portret remarcabil, considerat până nu de mult o blasfemie, îi spuse Herr Trumann soţiei sale. Eram aproape sigur că tabloul acesta a fost transportat în Germania în timpul războiului.

Abia m-am abţinut să nu le spun că tatăl meu, superintendentul palatului pe atunci, ajutat de câţiva oameni de încredere, îl împachetaseră cu grijă şi îl ascunseseră în pivniţele palatului, împreună cu alte picturi, tocmai pentru a împiedica o asemenea eventualitate.

Clienţii mei se lăsară conduşi la un mic bar din Spoleto unde luară o gustare frugală şi după ce fotografiară faţada Domului, ne continuarăm în grabă drumul, lăsând în urmă Foligno şi luând-o pe şoseaua care se pierdea printre dealuri. Curând, în faţa noastră apărură munţii acoperiţi cu zăpadă, semn că în oraşul meu natal, situat la o altitudine de vreo cinci sute de metri, domnea încă iarna. De altfel, nu mult după aceea, ne întâmpinară primii fulgi de zăpadă. Ninsese probabil toată ziua, căci în jur totul era acoperit cu un strat gros de zăpadă, sub cerul învăluit în nori cenuşii. Râurile, umflate de torentele care-şi purtau apele din munţi, mugeau vijelioase în fundul prăpăstiilor pe lângă care treceam în goană.

Se făcuse aproape şapte, când oraşul îmi apăru în sfârşit în faţa ochilor. Călătorul care vine dinspre Roma rămâne întotdeauna uimit de apariţia neaşteptată a acestui vechi oraş, ce se întinde pe culmile a doi munţi nu prea înalţi, pierzându-se apoi în văile de dedesupt. Nu-l mai văzusem niciodată acoperit de zăpadă. Era o privelişte grandioasă. Îţi tăia pur şi simplu res-

piraţia, prevestind parcă apropierea unui pericol iminent. Şi, Doamne, cât de puţin se schimbase!

Sfidând ninsoarea, Herr Trumann şi soţia sa deschiseseră ferestrele maşinii şi îşi plimbau camerele de luat vederi de jur împrejur, nevrând să scape nimic. Mândru de oraşul în care mă născusem, le-am oferit un peisaj de neuitat, înconjurând valea de la poalele munţilor şi intrând prin poarta de vest – Porta del Sangue – Poarta sângelui.

„Un nume cum nu se poate mai potrivit" – spunea adesea tatăl meu, „căci pe aici îşi mâna Claudio, primul duce al cetăţii, prizonierii la moarte".

De o parte şi de alta a şoselei care şerpuia printre munţi se înălţau nămeţi de zăpadă. Zăpada se aşezase în straturi groase pe acoperişurile caselor, pe minaretele celor două turnuri ale palatului, pe Dom şi pe clopotniţa din spatele lui şi îmbrăcase în hlamidă argintie copacii din jur, împrumutându-le un aspect fantomatic şi transformând vechea cetate într-o legendă, într-un peisaj de vis. Nu-mi închipuisem niciodată că există atâta frumuseţe în natură.

Am luat-o pe via dei Martiri şi m-am oprit în Piazza della Vitta din centrul oraşului, care-şi păstrase intactă vechea înfăţişare. Atâta doar că părea acum amorţit sub vălul ninsorii care alungase oamenii de pe străzi. Simetria pieţii, înconjurată de clădiri vopsite în ocru şi roz, era întreruptă doar de cele cinci străzi convergând spre ea. Ferestrele întunecate, cu obloanele trase, de deasupra colonadelor, semănau cu nişte ochi orbi care se holbau la pietrele pavajului din piaţă. Magazinele erau închise. Recunoscui îndată vechile firme. Librăria şi farmacia erau aşa cum mi le aminteam. Iar ceva mai departe, dominând piaţa, se înălţa clădirea dărăpănată a hotelului dei Duchi, unde ne luam de obicei prânzul duminica pe vremea copilăriei mele. Mai târziu, acolo se instalase cartierul general al comandantului şi accesul publicului fusese interzis. Mi-aminteam de santinelele care tropăiau pe caldarâm, făcând de pază în faţa intrării şi de maşinile ofiţerilor şi motocicletele curierilor care opreau întotdeauna pe locul unde parcasem Volkswagenul lui Herr Trumann. Amintirile învăluite în ceaţa

celor douăzeci de ani care se scurseseră de atunci, mă asaltau de pretutindeni, iar eu mă lăsam purtat fără voie de valul lor.

Am împins uşa hotelului şi am privit în jur, neştiind încă ce imagine îmi va evoca – poate biroul comandantului cu ţăcănitul maşinilor de scris, sau poate holul hotelului cu scaunele lui cu spătare înalte, pe care se aşezau tata şi prietenii lui ca să-şi bea paharul de Cinzano după liturgie. Aducea mai degrabă cu vechiul hol, care fusese între timp modernizat şi transformat într-un fel de bar pentru turişti. Peste tot vedeai standuri cu ilustrate, pe mese se aflau la îndemână diferite reviste, iar într-un colţ îndepărtat, un televizor.

Era o linişte desăvârşită. Atinsei clopoţelul care răsună strident în toată casa. Pe vremuri, Signor Langhi, proprietarul şi soţia sa apăreau îndată împreună ca să-l întâmpine pe tata. Signor Langhi era un om bun, cu ochi strălucitori, care, după câte-mi aminteam, şchiopăta puţin. Fusese rănit în timpul primului război mondial. Soţia lui, Rosa, era o femeie plinuţă şi veselă, cu părul roşu. Flecărea adesea vrute şi nevrute cu mama, iar în lipsa ei, flirta uneori cu impunătorul meu tată.

Acum, la chemarea mea veni doar o fetişcană stângace, care-mi spuse că s-ar putea să aibă camere libere, dar că trebuie mai întâi s-o întrebe pe „padrona". În aceeaşi clipă, se auzi o voce strigând de undeva de sus şi în sfârşit, „padrona" în persoană îşi făcu apariţia în capul scărilor, pe care începu să le coboare încet, abia respirând din cauza grăsimii excesive. Tresării, recunoscând în femeia aceea cu fălcile căzute, cu părul prost vopsit şi cu pungi negre sub ochi, pe Signora Longhi, mai bătrână cu douăzeci de ani.

— Doriţi să rămâneţi la noi peste noapte? mă întrebă ea, aruncându-mi o privire indiferentă.

Îi explicai că doream camere atât pentru mine, cât şi pentru familia de nemţi pe care o însoţeam şi mă grăbii să ies în stradă, dezamăgit. Îmi găsii clienţii aşteptându-mă afară, în zăpadă şi îi ajutai să-şi aducă bagajele în hol. În afară de fata cea stângace, care mă urmă cu bagajele la etaj, nu părea să mai existe alt ajutor în hotel. E adevărat că nu începuse încă sezonul, dar vizita mea după atâta timp în oraşul în care mă

născusem nu începea sub auspicii prea bune. Nemţii, care nu păreau prea impresionaţi de această primire, o apucară pe scări împiedicându-se la tot pasul, urmăriţi de privirea „padronei", care căsca plictisită. Evident, nu mă recunoscuse. Din minte i se ştersese probabil cu totul amintirea băieţandrului căruia îi dădea bonboane cu atâţia ani în urmă.

Nemţii, care îşi ocupară camera de la etajul doi, nu mai aveau nevoie de mine. Mă îndreptai deci spre camera mea, o încăpere mică, ale cărei ferestre dădeau în piaţă. Deşi continua să ningă, ridicai obloanele şi deschisei larg fereastra, inspirând adânc aerul tare de munte.

Mă simţeam ca o fantomă care se reîntoarce printre cei vii după moarte. Clădirile din jur erau cufundate în întuneric. Nici un zgomot nu tulbura liniştea nopţii. Deodată, clopotul de lângă Dom începu să bată. Într-o clipă, sunetului aceluia profund îi răspunseseră ca un ecou clopotele celorlalte biserici. Recunoscui pe rând clopotele bisericilor San Cipriano, San Michele, San Martino şi Sant Agata bătând pe tonuri variate pentru a sfârşi cu nota cea mai înaltă a clopotului de la San Donato, biserica din apropierea palatului ducal.

Era clipa când, în copilărie, îmi spuneam rugăciunile alături de Marta. Am închis fereastra, am tras obloanele şi am coborât în sufrageria de la parter.

4

I-am găsit pe Herr Trumann şi pe soţia lui luându-şi cina. Cum nu mă invitară la masa lor, mă aşezai singur la o măsuţă din apropierea paravanului care despărţea sufrageria de oficiul din care ni se aducea mâncarea. Eram serviţi de o fată mai puţin stângace decât cameristа care ne ajutase la bagaje, iar „padrona" o supraveghea cu atenţie, făcându-şi din când în când apariţia de după paravan şi dându-i ordine, după ce ne măsura cu privirea. Cuprins de nostalgie, abia mă atingeam de

mâncare. Felurile servite, ca şi vinul roşu din carafa de pe masă îmi trezeau amintiri din zilele de mult trecute ale copilăriei. În centrul sufrageriei, se afla aceeaşi masă de douăsprezece persoane, la care îşi sărbătorise Aldo cea de a cincisprezecea aniversare a zilei de naştere. Parcă-l vedeam, frumos ca un zeu tânăr, ridicând paharul şi mulţumindu-le părinţilor pentru minunata sărbătoare pe care i-o ofereau, în aplauzele oaspeţilor. Tata, care avea să moară curând de pneumonie într-un lagăr de concentrare al aliaţilor, ridicase zâmbind paharul la rândul lui, făcându-i urări de fericire primului său născut, în timp ce mama, îmbrăcată într-o superbă rochie verde, îl privea plină de mândrie, primind felicitările tuturor. Pe atunci, comandantul încă nu apăruse în viaţa ei.

Îmi turnasem tocmai ultimul rest de vin din carafă în pahar, când, ca un ecou al gândurilor mele, din spatele paravanului, apăru şchiopătând un omuleţ cu păr alb. Ţinea în mână o revistă ilustrată pe care le-o întinse nemţilor, arătându-le cu mândrie titlul unui articol despre Ruffano şi fotografia sa – a lui Signor Longhi – proprietarul hotelului. Se îndreptă apoi cu acelaşi mers şchiopătat spre masa mea:

— Bună seara, signore, mă salută el. Sper că vă simţiţi bine în hotelul nostru, adăugă apoi, ascunzându-şi repede la spate mâna care-i tremura nervos. Bătrâneţea cu suferinţele ei îl marcase vizibil. Veselul Signor Longhi cel cu ochi strălucitori din copilăria mea dispăruse pentru totdeauna. I-am mulţumit pentru deranj, iar el s-a înclinat scurt şi a dipărut după paravan. Îşi oprise privirile asupra mea fără să mă recunoască. Era firesc, de altfel. Ce legătură putea fi între ghidul insignifiant din faţa lui şi fiul cel mai mic al lui Signor Donati. – „Il Beato“ – pe care-l mângâiase adesea pe cap. Trecutul rămăsese undeva în urmă, îngropat în suferinţele prin care trecusem cu toţii.

Nemţii îşi sfârşiseră cina şi fură conduşi în camera lor. Îmi îmbrăcai haina, deschisei uşa de la intrare şi ieşii în piaţă. Totul era alb şi nemişcat, învăluit în tăcere. Pe zăpadă nu se vedeau decât câteva urme de paşi care se pierdeau undeva prin nămeţi. Aerul îngheţat mă făcu să tremur în haina subţire de

primăvară. Ca pe toţi turiştii, acea neaşteptată răbufnire a iernii mă surprinsese nepregătit.

Am privit în jur. După atâta timp, uitasem că strada principală se despărţea în două în dreptul pieţii, fiecare ramificaţie continuând apoi aproape perpendicular spre o culme de munte. Am luat-o la stânga şi am trecut pe lângă clădirea masivă a bisericii San Cipriano, acoperită de zăpadă. Mi-am dat imediat seama că nu eram pe drumul cel bun. Strada aceea abruptă şi largă ducea spre nord-vest, până în dreptul statuii ducelui Carlo. Carlo cel Bun fusese fratele mai mic al lui Claudio Nebunul şi domnise timp de patruzeci de ani la Ruffano, respectat şi iubit de locuitorii cetăţii, pe care o reconstruise, aducându-i celebritatea. M-am întors în piaţă şi am apucat-o spre sud, de-a lungul unei străzi înguste, ce se termina brusc în Piazza Maggiore şi deodată, prin perdeaua fulgilor de nea, în faţa ochilor îmi apăru palatul ducal al copilăriei mele în toată măreţia lui, aşa cum îl visasem.

Ochii mi se umplură de lacrimi. Lacrimi fără rost – îmi ziceam eu. Eram profund mişcat, întocmai ca un turist care se emoţionează în faţa unei ilustrate reprezentând o operă de artă. Înaintai ca în vis şi pipăii zidurile pe care le cunoşteam atât de bine. Iată uşa de la intrare, care dădea în curtea interioară şi pe care nu intrau niciodată vizitatorii. N-o foloseam decât noi – tata, eu şi Aldo. Iată şi treptele pe care săream când eram copil, iar dincolo de ele, clădirea masivă a Domului, reconstruită în secolul al optsprezecelea. Pe fântâna din piaţă se formaseră ţurţuri de gheaţă care atârnau ca nişte cristale de pe buzele îngerilor de bronz. În copilărie, băusem adesea apă din fântâna aceea, crezând în poveştile lui Aldo, care susţinea că apele ei limpezi poartă în ele întreaga puritate a lumii şi că bând din ea, poţi afla secrete neştiute de nimeni. N-am aflat, se înţelege, niciodată vreun secret.

Îmi ridicai privirea spre acoperiş şi văzui acolo, chiar deasupra uşii de la intrare, blazonul ducilor de Malebranche, marele Soim de bronz, cu capul acoperit de zăpadă şi aripile uriaşe larg întinse. Am plecat de la palat şi mi-am continuat drumul, trecând pe lângă universitate şi apucând apoi la stân-

ga, pe via dei Sogni – strada Viselor. Totul era alb şi nemişcat în jur. Nu era nici un suflet pe stradă, nici măcar o pisică vagaboandă. Doar urmele paşilor mei se vedeau pe zăpada proaspăt căzută. Ajunsei la vechea casă a tatei, cu grădiniţa înconjurată de ziduri înalte în care creştea un singur copac. Începuse să sufle un vânt aspru care îmi tăia respiraţia, învolburând fulgii de zăpadă, ce continuau să se cearnă din cer.

Am avut încă o dată senzaţia ciudată că sunt o fantomă întoarsă pe pământ, sau mai degrabă un spirit de mult desprins de trup şi că, undeva în casa cufundată în întuneric eu şi Aldo, care împărţisem o vreme acelaşi dormitor, dormeam liniştiţi în paturile noastre. Prin obloanele trase nu răzbătea nici o rază de lumină. Oare mai locuia cineva în vechea noastră casă acum? Arăta atât de jalnic, încât am simţit că mi se strânge inima. Pînă şi zidul care odinioară mi se părea atât de înalt, se micşorase parcă. Mă furişai pe lângă zidurile bisericii San Martino şi o luai pe trepte în jos, coborând din nou în Piazza della Vita. Spre marea mea mulţumire nu întâlnii pe nimeni în cale.

Am intrat în hotel şi am urcat în camera mea. M-am dezbrăcat şi m-am întins în pat. Sute de imagini mă asaltau, învălmăşindu-mi-se prin minte, unele vii, altele îndepărtate şi şterse. Prezentul se amesteca cu trecutul, chipul tatei se contopea cu al lui Aldo şi nu mai reuşeam să desluşesc uniformele pe care le purtau când îi văzusem ultima oară. Uniforma de pilot pe care o îmbrăcase Aldo când împlinise nouăsprezece ani se confunda cu cele purtate de adoratorii mamei – comandantul neamţ şi brigadierul american cu care locuisem timp de doi ani la Frankfurt. Chiar şi şeful de sală de la hotelul Splendido, pe care-l văzusem de zeci de ori, dar la care nu mă gândisem niciodată până atunci, împrumutase chipul directorului de bancă Enrico Fabbio din Torino, cu care mama se căsătorise în cele din urmă şi care mă adoptase şi se ocupase de educaţia mea. Întâlnisem în viaţă nenumărate chipuri străine şi indiferente, locuisem în nenumărate camere reci de hotel şi apartamente închiriate, fără să am nimic al meu, nici un loc pe care să-l pot numi cămin. Viaţa mea semăna cu o călătorie fără sfârşit şi fără nici un ţel...

Mă trezii sunetul strident al unei sonerii de pe coridor. Abia când am aprins lumina şi m-am uitat la ceas, mi-am dat seama că se făcuse ziuă. Era ora opt dimineaţa. Ridicai obloanele. Ninsoarea încetase de mult şi acum strălucea soarele. Piazza della Vita de dedesupt se trezise la viaţă. Era plină de oameni grăbiţi care se îndreptau spre slujbă. Majoritatea magazinelor se deschiseseră şi vânzătorii ieşiseră să măture zăpada de pe trotoare. În Ruffano începea o nouă zi şi mirosul proaspăt al pieţei cu animaţia ei îmi trezi amintiri de mult uitate. O femeie scutura un preş pe un balcon, un grup de bărbaţi discutau veseli sub fereastra mea, iar un câine alerga după o pisică ce fugise speriată din faţa unei maşini gata-gata s-o calce. Circulaţia era acum mult mai intensă decât odinioară, poate şi pentru că în timp de război nu circulau decât maşinile armatei. Nu-mi aminteam că pe atunci traficul să fi fost dirijat de poliţie. Acum, un poliţist stătea chiar în centru şi cu mâna întinsă dirija toate maşinile ce intrau în piaţă spre via Rossini şi spre palatul ducal. Pretutindeni vedeai o mulţime de tineri îndreptându-se spre sud pe jos sau pe motociclete. Se părea că mica universitate din vremea copilăriei mele luase amploare şi se dezvoltase, contribuind la prosperitatea oraşului şi umbrind în acelaşi timp supremaţia palatului ducal, odinioară mândria cetăţii.

Mă desprinsei de la fereastră, mă îmbrăcai şi coborâi în sufragerie să-mi iau micul dejun. Signor Longhi apăru curând purtând o tavă în mâinile tremurătoare şi îmi puse ceaşca cu cafea în faţă.

— Vă rog să mă scuzaţi, signore, zise el. Nu avem suficient personal în hotel în această perioadă, când ne ocupăm ca de obicei, de unele reparaţii înaintea deschiderii sezonului.

Într-adevăr, hotelul răsuna de bocănelile şi glasurile muncitorilor care-şi începuseră lucrul în bucătărie, iar mirosul de mortar şi de vopsea proaspătă se răspândise în întreaga clădire.

— Aveţi de multă vreme hotelul? l-am întrebat.

— O, da, spuse el, recăpătându-şi parcă ceva din vioiciunea tinereţii, de mai bine de treizeci de ani., Nu l-am închis decât în timpul ocupaţiei, când nemţii şi-au stabilit aici pen-

tru o perioadă cartierul general. Atunci am plecat cu soţia la Ancona. „Hotelul dei Duchi“ a fost frecventat în trecut de mulţi oameni de seamă, scriitori, politicieni. Vă pot arăta dacă vreţi...

Se îndreptă şchiopătând spre un dulap cu cărţi din celălalt colţ al sufrageriei şi se întoarse strângând la piept cu dragoste, ca pe un copil iubit, o carte a vizitatorilor pe care o puse pe masă. Observai că se deschidea automat la anumite pagini.

— După cum vedeţi, ministrul englez Stanley Baldwin ne-a făcut cândva cinstea de a locui la hotelul nostru, zise el, arătându-mi o semnătură din carte. N-a stat decât o noapte, dar şi-a exprimat regretul că nu mai poate rămâne. Iar pe pagina următoare se află semnătura actorului de film american Gary Cooper, care intenţiona chiar să facă un film aici.

Întorcea paginile pe rând, arătându-mi cu mândrie semnăturile din anii 36, 37, 38, 39, 40, anii copilăriei mele. Mă simţeam îndemnat să-l întreb: „Dar pe Signor Donati, superintendentul palatului şi pe signora, soţia lui, nu vi-i amintiţi? Îl mai ţineţi minte pe Aldo, când a împlinit cincisprezece ani? Dar pe micul Beo – Il Beato – cel atât de mic pentru vârsta lui, încât toată lumea îi dădea patru ani în loc de şapte? Ei bine, îl aveţi acum în faţă. Tot mic şi tot neînsemnat“.

Îmi stăpânii cu greu acel prim impuls şi continuai să-mi beau cafeaua, în timp ce Signor Longhi răsfoia paginile, omiţând, după cum observai, acei ani ai ruşinii din timpul ocupaţiei naziste şi trecând repede peste anii cincizeci şi şaizeci, când la hotelul lui nu mai trăseseră miniştri şi vedete de cinema, ci doar turişti englezi, americani, germani şi elveţieni veniţi în grupuri asemenea celor pe care le conduceam eu la Sunshine Tours şi care semnaseră cu sutele în paginile cărţii.

Vocea tăioasă a soţiei sale se auzi strigându-l de după paravan şi Signor Longhi se îndepărtă şchiopătând. Uitându-mă pe furiş spre paravan, deschisei repede cartea la pagina patruzeci şi patru. Semnătura înflorată a comandantului din lunile când transformase hotelul în cartierul său general era acolo. Restul paginii era gol. Familia Longhi se mutase la Ancona.

Închisei cartea şi mă dusei s-o pun la loc în dulap. Acolo era locul umbrelor din trecut. Acolo trebuia ţinut sub lacăt comandantul cu ţinuta lui arogantă şi cu vocea lui aspră, care-mi făcea chiar şi acum, după atâţia ani, silă. Dacă n-ar fi fost el, acel simbol al cuceritorului, poate că mama, după ce tata îşi sfârşise zilele în lagăr şi Aldo se prăbuşise cu vionul în flăcări, ar fi plecat la Ancona cu familia Longhi. Mi-aminteam că discutaseră atunci despre asta. Şi ce s-ar fi întîmplat după aceea? N-avea rost să mai fac speculaţii. Probabil că şi-ar fi găsit un alt amant pe coasta Adriaticii, şi l-ar fi urmat, târându-l pe micul „Beato" pretutindeni după ea.

— Eşti gata? se auzi o voce în spatele meu.

Întorsei capul. Herr Trumann şi soţia lui stăteau în uşă, înfofoliţi în paltoane, purtând cizme şi cu camerele de luat vederi atârnate pe umăr.

— La dispoziţia dumneavoastră, Herr Trumann, zisei eu.

Intenţionau să viziteze palatul ducal din Ruffano înainte de a-şi continua drumul spre nord. I-am ajutat la bagaje şi Herr Trumann mi-a dat bani ca să achit nota de plată. Signora Longhi a numărat bancnotele şi mi-a înapoiat restul căscând. Dacă mama n-ar fi murit în 1956 din cauza unui cancer al uterului, ar fi arătat cu siguranţă la fel ca Rosa Longhi. Şi ea se îngrăşase şi îşi vopsea părul. Şi, în ultimul timp, fie din cauza deziluziilor din viaţă, fie din cauza bolii, îl cicălea mereu pe tatăl meu vitreg, Enrico Fabbio, cu aceeaşi voce tăioasă cu care îşi chemase „padrona" soţul la ordine.

— Aveţi, mulţi concurenţi în Ruffano? am întrebat-o, împăturind nota de plată a lui Herr Trumann.

— Doar hotelul Panorama, răspunse ea, ridicând din umeri. A fost construit acum trei ani. Totul e modern la ei. E pe celălalt versant, lângă Piazza del Duca Carlo. Nu ştiu cum o să putem supravieţui în aceste condiţii. Soţul meu este bătrân, iar eu am obosit. N-o să mai putem face faţă.

Parcă-şi rostise epitaful. O lăsai în spatele tejghelei şi ieşii în piaţă, îndreptându-mă spre maşina în care mă aşteptau nemţii. Aveam sentimentul că se încheiase un alt capitol din copilăria mea.

Ieşirăm din Piazza della Vita şi o luarăm în sus pe via Rossini, o stradă îngustă, oprindu-ne în faţa palatului ducal. Odată cu venirea dimineţii, se spulberase şi lumea mea de vis de peste noapte. Totul era cât se poate de real, de palpabil. Între palat şi Dom erau parcate o mulţime de maşini, strada era plină de lume şi motocicletele treceau în goană pe lângă noi, îndreptându-se spre universitate.

La intrare, ne întâmpină un paznic în uniformă.

— Aveţi nevoie de ghid? ne întrebă el.

— Nu, răspunsei eu, dând din cap. Cunosc palatul.

Paşii noştri răsunau puternic pe pardoseala de piatră. Îi condusei pe cei doi spre curtea interioară şi brusc mă simţii din nou ca o fantomă ce rătăceşte în timp. Ajunsesem în locul în care obişnuiam să strig, ascultând apoi ecoul reverberându-se printre colonade.

„Aldo? Aldo? Aşteaptă-mă!“

„Sunt aici. Urmează-mă...“ îmi răspundea tot printr-un ecou, glasul fratelui meu.

Am urcat pe scara cea mare, până la galeria de la etaj, ale cărei nişe purtau toate blazonul ducilor de Malebranche – şoimul cu aripile întinse – şi literele C.M. – iniţialele celor doi duci, Claudio şi Carlo. Nemţii veneau tropăind după mine. Ajunşi sus, s-au oprit o clipă să-şi tragă răsuflarea şi atunci am privit în jur şi am recunoscut banca pe care se aşeza de obicei Marta ca să tricoteze, în timp ce eu alergam încolo şi încoace prin faţa ei. Uneori, când Aldo nu era de faţă, prindeam mai mult curaj, şi mă avântam prin întreaga galerie, oprindu-mă din când în când să privesc prin ferestrele uriaşe care dădeau în curtea interioară.

— Ei şi acum? Încotro o luăm? mă întrebă Herr Trumann, întorcându-se spre mine. Mi-am desprins cu greu ochii de la banca goală şi i-am condus spre stânga, în sala tronului, învăluită în mirosul acela de vechi, atât de familiar în copilărie, care mă ducea cu gândul la ducii şi ducesele de odinioară, înconjuraţi cu fast de curteni şi de paji. Parfumul unor vremuri de mult apuse te învăluia parcă, izvorând din înaltul tavanului, din zidurile străvechi din tapiseria prăfuită.

Toate fantomele trecutului îmi reînviară în minte, când păşii în sala pe care o cunoşteam atât de bine. Prin faţa ochilor mi se perindară într-o clipă spectrele celor a căror istorie o învăţasem – ducele Claudio cel Nebun şi mult iubitul Carlo, frumoasa ducesă cu doamnele ei de onoare, alături de care îi vedeam pe cei dragi din familia mea – pe tatăl meu, la fel de mândru ca un duce, care-i conducea prin palat pe istoricii sosiţi de la Roma şi Florenţa, pe Marta, care îmi făceea semn să tac, dacă ridicam cumva vocea, ca să nu-i deranjez pe distinşii oaspeţi şi mai ales pe Aldo, care se îndrepta spre mine în vârful picioarelor, cu degetul pe buze, şoptindu-mi: „Te aşteaptă?" „Cine mă aşteaptă"? întrebam eu. „Şoimul... Ca să te înşface în gheare şi să te ducă hăt, departe..."

Un zvon de glasuri venind din spatele meu mă făcu să tresar din visare. În sală intrase un grup de tineri, studenţi probabil, conduşi de o femeie. Discutau cu voce tare şi într-o clipă sala răsună de vocile lor vesele. Le făcui semn celor doi nemţi, nemulţumiţi, după cum mi se părea de această invazie neaşteptată, să mă urmeze în sala de recepţie de alături. Un ghid în uniformă se ridică îndată de pe un scaun şi, înăbuşindu-şi cu greu un căscat, se apropie de clienţii mei pe care-i luase drept „barbari", în speranţa unui bacşiş gras.

— Priviţi a... ă... vă rog tavanul, începu el, într-o engleză aproximativă. Tavan de o excepţională frumuseţe. Restaurat de Tolmeo.

I-am lăsat în compania lui şi am ieşit din sală. Am trecut pe lângă apartamentul ducesei şi am intrat în Sala Îngerilor şi apoi în dormitorul ducelui. Amândouă erau goale. Doar un paznic moţăia pe un scaun în colţul de lângă fereastră.

Totul era aproape neschimbat. Spre deosebire de oameni, palatele rămân neclintite, înfruntând vitregia vremurilor. Tablourile, care în timpul ocupaţiei fuseseră ascunse în pivniţă, împodobeau din nou încăperile. Trebuia să recunoscut cu oarecare ciudă că de data aceasta fuseseră plasate într-o lumină mai bună care le scotea în evidenţă valoarea. „Madonna cu Isus – copie – pictură preferată a mamei, stătea acum pe un şevalet, primind lumina în plin, în loc de a mai atârna pe

perete. Toate busturile de marmură aparţinând unor epoci mai târzii fuseseră scoase din cameră, astfel încât acum, nimic nu mai umbrea splendoarea acestui tablou unic.

Mă îndreptai spre paznic, care deschise un ochi, privindu-mă buimac.

— Cine este superintendentul palatului? îl întrebai eu.

— Nu mai avem de mult superintendent, zise el. Palatul se află acum în grija Consiliului Artelor din Ruffano – mă refer bineînţeles la apartamentele ducale, la tablouri, tapiserii şi la încăperile de la etaj. Biblioteca de la parter a fost repartizată universităţii.

— Mulţumesc, spusei eu şi mă îndepărtai repede, nelăsându-i timp să-mi arate dansul îngerilor pictaţi pe cămin, pe care îi cunoşteam atât de bine din copilărie, când le dădusem fiecăruia câte un nume. Am intrat în dormitorul ducelui, căutând din priviri tabloul „Ispitirea lui Hristos", despre care îl auzisem pe Herr Trumann vorbindu-i soţiei. Era la locul lui. Consiliul Artelor nici nu i-ar fi putut găsi unul mai bun.

Nefericitul Crist, aşa cum îl pictase cu candoare artistul... sau mai bine zis, nefericitul Claudio... stătea în picioare în veşmintele lui lungi, cu un deget pe buze şi cu privirea pierdută în gol, sau poate aţintită undeva departe, asupra unei lumi vizionare, care i-ar fi putut aparţine, dacă s-ar fi lăsat dus în ispită. Diavolul, înfăţişat de pictor drept sfetnic şi prieten al lui Hristos, îi şoptea ceva la ureche. Într-un plan mai îndepărtat, undeva în spatele lui, cerul uşor împurpurat prevestea triumful zorilor deasupra cetăţii Ruffano, încă adormite.

„Al tău va fi tot ce se vede în jur, dacă te vei pleca în faţa mea şi mă vei adora", îi spune diavolul.

Acum îi recunoşteam ochii spălăciţi, care aveau aproape aceeaşi nuanţă cu părul auriu ce-i încadra faţa palidă, asemenea unor ghimpi.

Auzii din nou sunetul vocilor, venind din spatele meu. Cei doi nemţi însoţiţi de ghidul de la palat şi studenţii conduşi de lectoră mă ajunseseră din urmă. Mă strecurai neobservat în sala de audienţă. Ştiam că vizitatorii se vor opri îndelung în faţa acelei picturi şi că vor intra apoi în biroul ducelui şi în

capelă. Doar pentru câteva sute de lire în plus, ghidul le-ar fi permis cu siguranţă nemţilor să arunce chiar şi o privire asupra scării în spirală care ducea spre turnul palatului.

Intrarea secretă spre cel de al doilea turn se afla în sala de audienţă în care tocmai păşisem. Deşi copie fidelă a celeilalte, scara în spirală care ducea spre turn, era considerată ca foarte periculoasă pe vremea când era tata superintendent. Turiştii mai curajoşi, care se arătau gata să înfrunte ameţeala înălţimilor, erau de obicei conduşi în turnul din dreapta, a cărui intrare se afla în cabinetul de toaletă al ducelui.

Mă apropiai de perete şi ridicai tapiseria care ascundea uşa secretă. Cheia era în broască. O întorsei şi uşa se deschise îndată. În faţa mea se afla scara îngustă care se încolăcea venind din abisul aflat cu vreo trei sute de trepte mai jos şi îşi continua urcuşul abrupt, spre turn. Oare cât timp să fi fost decând nu mai urcase nimeni pe treptele acelea? Micile ferestruici erau acoperite cu pânze de păianjen în care se vedeau grămezi de muşte moarte. Vechea teamă din copilărie puse din nou stăpânire pe mine. Şi totuşi, ca fascinat, pusei mâna pe piatra rece, gata să urc spre înălţimea turnului.

— Cine-i acolo? strigă o voce în spatele meu. Este interzis să urcaţi scările!

M-am uitat repede peste umăr. Ghidul pe care-l lăsasem moţăind în Sala Îngerilor, venise după mine şi acum mă pironea cu privirile ochilor îngustaţi.

— Ce faceţi aici? Şi cum de aţi ajuns la uşa aceea? mă întrebă el bănuitor.

Mă simţii la fel de vinovat ca în copilărie. Pentru o asemenea faptă, tata m-ar fi trimis imediat în camera mea. Şi probabil că m-aş fi dus la culcare flămând în seara aceea, dacă n-ar fi fost Marta, care să-mi aducă ceva pe furiş.

— Scuzaţi-mă, îngânai eu. Am vrut doar să examinez puţin tapiseria şi am dat din întâmplare peste uşă.

Aşteptă să mă îndepărtez, apoi închise uşa, întoarse cheia în broască şi potrivi la loc tapiseria. I-am întins o bancnotă de cinci sute de lire.

— Puteţi vizita Sala Papilor, zise el brusc înmuiat, arătând

spre încăperea din faţă. Este extrem de interesantă. Se află acolo busturile a douăzeci de papi.

I-am mulţumit şi am intrat în Sala papilor, care nu mi se păruse niciodată prea impunătoare.

Am trecut repede prin restul încăperilor, în care se găseau vase de ceramică şi reliefuri uriaşe săpate în piatră. În vasele acelea mă ascundeam când eram copil, căci ecoul se auzea mult mai bine din ele. Am coborât scara principală şi, traversând curtea interioară şi gangul de la intrare, am ieşit în stradă. Mi-am aprins o ţigară şi m-am rezemat de coloanele Domului, fumând şi aşteptându-mi clienţii. Un vânzător de cărţi poştale ilustrate se apropie de mine. Îi făcui semn cu mâna că nu doresc să cumpăr nimic.

— Când începe sezonul turistic? îl întrebai.

— Cât de curând, dacă se încălzeşte, zise el, ridicând din umeri. Municipalitatea din Ruffano se străduieşte să-i atragă pe turişti tot timpul anului. Nu prea reuşeşte însă, din cauza poziţiei geografice a oraşului. Turiştii care se îndreaptă spre coastă preferă de obicei să meargă acolo direct. Aşa că ne vindem marfa mai ales studenţilor, încheie el, arătând spre ilustratele şi steguleţele purtând blazonul ducilor de Malebranche.

— Şi sunt mulţi studenţi?

— Se spune că ar fi peste cinci mii. Nici nu pot rămâne toţi în oraş. Majoritatea locuiesc în împrejurimi şi vin zilnic la cursuri. Asta se întâmplă însă doar de vreo trei ani, iar vechii locuitori îşi exprimă mereu nemulţumirea, susţinând că studenţii nu păstrează curăţenia oraşului şi stârnesc mereu scandaluri. Ei, aşa sunt tinerii. Pe noi nu ne deranjează, ba, dimpotrivă, ne aduc chiar profituri.

Se părea că numărul studenţilor se dublase, sau chiar se triplase în răstimp de douăzeci de ani. După câte îmi aminteam, în trecut, studenţii nu dădeau nimănui bătaie de cap. Poate tocmai de aceea avusesem întotdeauna impresia că universitatea pregăteşte doar viitori profesori.

Vânzătorul se îndepărtă şi curând îl pierdui din vedere. Rămas singur, mi-am dat deodată seama că, pentru prima oară de luni, sau poate chiar de ani de zile, nu eram presat de timp.

Nu trebuia să mă încadrez în nici un program şi în piaţă nu mă aştepta un autocar.

M-am întors şi am privit în jur. Soarele se înălţase pe cer şi zăpada se topea repede. Câţiva copii se alergau unul pe altul în jurul fântânii. O bătrână ieşise în uşa brutăriei de peste drum cu o împletitură în mâini. Grupuri din ce în ce mai numeroase de tineri intrau în palatul ducal.

Îmi înălţai ochii spre Şoimul de deasupra intrării palatului, cu aripile lui de bronz întinse, gata de zbor. Noaptea trecută, acoperit cum era de zăpadă şi proiectat pe cerul întunecat, mi se păruse ameninţător, pregătit parcă să se repeadă asupra oricui ar fi încercat să pătrundă în palat. Acum, la lumina zilei, părea să străjuiască zidurile vechiului palat simbolizând zborul spre libertate.

Clopotul de lângă Dom bătu ora unsprezece. Ascultam încă vibraţiile lui puternice, când îi văzui deodată pe cei doi nemţi gesticulând şi trântind uşile maşinii. Probabil că ieşiseră mai de mult din palat şi acum erau nerăbdători să pornească mai departe.

— Am văzut tot ce era de văzut, lătră Herr Trumann, când mă apropiai de ei. Acum propun s-o luăm pe lângă versantul opus ca să fotografiem statuia ducelui Carlo şi apoi să ne continuăm drumul. În felul acesta o să putem rămâne mai mult timp la Ravenna.

— Cum doriţi, am spus eu.

M-am urcat la volan, ca şi în ziua precedentă. Am ieşit din Piazza Maggiore şi am urcat spre Piazza della Vita, traversând centrul oraşului şi apucând-o spre Piazza dell Duca Carlo, de pe versantul nordic. Acum înţelegeam de ce nu mai mergeau afacerile familiei Longhi. Noul hotel Panorama, care domina oraşul şi împrejurimile, strălucind în soare cu balcoanele lui viu colorate, înecat în verdeaţă şi înconjurat de o livadă de lămâi, devenise cu siguranţă punctul de atracţie al turiştilor, lăsând mult în umbră bietul hotel dei Duchi.

— Uite unde ar fi trebuit să stăm! strigă Herr Trumann, întorcându-se furios spre mine.

Te-ai trezit cam târziu, amice, murmurai eu în italiană.

— Ce? Ce-ai spus? se răsti el.

— Hotelul Panorama este închis până la Paşte, spusei eu calm.

Am oprit maşina şi amândoi s-au grăbit să coboare ca să filmeze statuia ducelui Carlo şi peisajul din jur. Acesta era locul obişnuit de promenadă duminica. Mărimile oraşului, ieşeau la plimbare cu nevestele şi copiii, ba chiar şi cu căţeii, pe platoul plantat cu copaci şi arbuşti care deborda de flori în zeci de culori în timpul verii. Dacă până acum oraşul mi se păruse neschimbat, aici atenţia îmi fu atrasă de casele noi care apăruseră pe culme. Orfelinatul care se înălţa odinioară trist şi singuratic pe acest versant, era acum înconjurat de vile elegante. Era, după cum îmi dădeam seama, cel mai populat cartier din Ruffano, un fel de replică modernă a vechiului cartier din sud.

Îi văzui pe nemţi, care-şi sfârşiseră filmările, îndreptându-se spre maşină. Îmi strânsei la repezeală lucrurile şi coborâi.

— Herr Trumann, zisei eu întinzându-i mâna, aici va trebui să ne despărţim. Ieşiţi din piaţă şi luaţi-o pe drumul din dreapta care duce la Porta Malebranche şi apoi mai departe spre nord. Luaţi-o pe şoseaua de pe coastă. Veţi ajunge îndată la Revenna.

O clipă se holbară amândoi la mine, fără să scoată un cuvânt.

— Ne-aţi fost repartizat ca ghid şi şofer pentru tot traseul, zise în sfârşit Herr Trumann, clipind des din ochi în spatele ochelarilor cu rame de aur. Cel puţin aşa am stabilit cu agenţia din Roma.

— A fost o regretabilă neînţelegere, zisei eu, înclinându-mă. M-am angajat să vă conduc doar până la Ruffano, nu şi mai departe. Îmi pare nespus de rău.

Nemţii îşi dau întotdeauna seama când sunt înfrânţi şi tocmai de aceea se bucură de un anumit respect din partea mea. Dacă clientul meu ar fi fost vreun compatriot sau vreun francez, ar fi izbucnit într-o adevărată ploaie de insulte şi ameninţări. Herr Trumann însă se mulţumi să mă privească fix, cu

buzele strânse, apoi îi ordonă soției sale să se urce imediat în mașină.

— Cum doriți, zise el. Am plătit agenției pentru serviciile dumneavoastră și va trebui să-mi înapoieze banii.

Se urcă în mașină, trânti ușa și porni motorul. Într-o clipă, Volkswagenul traversă piața și dispăru din vedere. Dispăruse și din viața mea pentru totdeauna. Nu mai eram ghid și șofer, nu mai eram angajatul agenției de turism. Mă întorsei cu spatele spre statuia ducelui Carlo, neclintită pe piedestalul înalt și privi în față, spre versantul de sud. Palatul ducilor de Malebranche, cu cele două turnuri gemene, se înălța pe culme, strălucind în soare în toată măreția lui. Începui să cobor încet, îndreptându-mă din nou spre oraș.

5

La amiază, Piazza della Vita își merită cu adevărat numele. Femeile și-au terminat atunci de mult cumpărăturile și s-au întors acasă ca să pregătească prânzul. Locul lor în piață este luat de bărbați.

Când am ajuns în centru, piața părea într-adevăr invadată de o mulțime pestriță alcătuită din patroni de magazine, funcționari, vagabonzi, tineri, oameni de afaceri, care se agitau și discutau între ei, sau pur și simplu asistau la tot ce se petrecea în jur fără să facă nimic. Era tradiția orașului, așa se petrecuseră lucrurile întotdeauna. Un străin i-ar fi luat pe cei strânși acolo drept membrii vreunei organizații, gata să pornească la asediul orașului. Nici vorbă însă de așa ceva. Oamenii aceștia alcătuiau orașul, erau sufletul vechii reședințe a ducilor, Ruffano.

Mi-am cumpărat un ziar și am început să-l răsfoiesc, rezemat de unul din stâlpii colonadelor. La rubrica știrilor din Roma ,era înserată o notă de câteva rânduri despre crima din via Siciliá.

„Identitatea femeii asasinate în urmă cu două zile în via Sicilia nu a fost încă descoperită. Se bănuieşte totuşi că ar fi venit din provincie la Roma în aceeaşi zi. Potrivit declaraţiilor unui şofer de camion, semnalmentele victimei corespund celor ale unei femei pe care a luat-o în cabină la ieşirea din Terni. Cercetările poliţiei continuă".

Trecusem prin Terni ieri, înainte de a ne îndrepta spre Spoleto. Probabil că, ajunsă la sud de Ruffano, femeia avusese şansa nesperată de a-şi continua drumul până la Roma cu camionul. Cu siguranţă că poliţia îi ceruse şoferului să identifice cadavrul şi că în clipa de faţă, toate secţiile de poliţie din ţară o căutau pe lista persoanelor dispărute. Dar dacă victima nu se afla pe o asemenea listă? Dacă, apucată brusc de dorul de ducă, cum se spune, o fi plecat pur-şi simplu de acasă? Nu-mi aminteam dacă Marta avea rude. Aproape sigur însă, că nu. Fusese angajată de părinţii mei îndată după naşterea lui Aldo şi de atunci rămăsese la noi. Nu o auzisem niciodată spunând că ar avea fraţi sau surori... Trăise mereu în casa noastră, slujindu-ne cu credinţă toată viaţa.

Împături ziarul şi aruncai o privire în jur. Ciudat, nu recunoşteam pe nimeni, nici chiar dintre bătrâni, deşi aveam unsprezece ani când plecasem din Ruffano. În ziua când părăsisem oraşul în maşina comandantului, Marta era la biserică. Nu lipsea niciodată de la liturghia de dimineaţă, iar mama, care-i cunoştea obiceiul, hotărâse în mod deliberat să plecăm tocmai la ora aceea.

— O să-i las un bilet Martei, îmi spusese ea, ca să vină mai târziu cu lucrurile. N-avem cum să le luăm pe toate acum. Comandantul trebuie să plece imediat".

Atunci nu prea înţelegeam ce se petrece. Ofiţerii şi soldaţii veneau şi plecau mereu. Deşi aparent războiul se sfîrşise, în Ruffano erau parcă mai mulţi soldaţi ca oricând. Şi toţi erau germani, bineînţeles. Nu mai pricepeam nimic.

— Unde o să ne ducem cu comandantul? o întrebasem eu pe mama.

— Ce importanţă are unde ne ducem? răspunsese ea ner-

voasă. Oriunde, numai să plecăm din Ruffano. O să aibă el grijă de noi.

Eram sigur că Marta o să se sperie când se va întoarce de la slujbă. Poate că nu avea să mai vină niciodată după noi. Ştiam că-l urăşte pe comandant.

— Eşti sigură că o să vină şi Marta? o întrebasem din nou pe mama.

— Da, bineînţeles.

Călătorind în maşina comandantului, privisem mereu pe fereastră la locurile prin care treceam, salutasem şoferii întâlniţi în cale şi uitasem de Marta. În zilele următoare, mă gândisem din ce în ce mai puţin la ea. De câte ori o întrebam pe mama, primeam doar răspunsuri evazive. Uneori mă minţea că o s-o văd în curând. Şi uite aşa, zilele se scurseseră una după alta şi în cele din urmă sfârşisem prin a o uita cu totul. Până acum două zile...

Am traversat strada, îndreptându-mă spre biserica San Cipriano. Era închisă. Cum de uitasem? Toate bisericile se închid la amiază. Cât lucrasem ca ghid, avusesem de multe ori de furcă până să-i fac pe turişti să înţeleagă că nu le putem vizita decât în orele după amiezii.

Deodată, văzui în mulţime un bărbat pe care îl cunoşteam. Se afla în mijlocul unui grup, în toiul unei discuţii aprinse. Era un tip şaşiu, cu o faţă lungă şi slabă, care avea vreo patruzeci şi cinci de ani când plecasem noi din Ruffano şi care nu se schimbase aproape deloc între timp. Pe atunci avea un atelier de cizmărie pe via Rossini, unde ne reparam întotdeauna încălţămintea. Sora lui, Maria, fusese bucătăreasa noastră o vreme şi era prietenă cu Marta. Omul ăsta şi mai ales sora lui, dacă mai trăia, trebuiau să ştie cu siguranţă ce se întâmplase cu ea. Dar cum puteam să-l întreb fără să mă trădez? Îmi mai aprinsei o ţigară şi rămăsei pe loc, încercând să nu-l pierd din ochi.

Discuţia se termină brusc şi omul plecă spre casă. Nu o luă însă în sus pe via Rossini, ci spre stânga, traversând via dei Martiri şi intrând pe o străduţă îngustă, care dădea în ea. L-am urmărit, întocmai ca un detectiv dintr-un roman poli-

ţist. Nu era prea uşor, căci omul se oprea mereu ca să schimbe o vorbă cu vreun cunoscut şi eram obligat să mă aplec şi să mă prefac că-mi leg şiretul de la pantof, sau să privesc dezorientat în jur ca un turist rătăcit într-un oraş necunoscut. Ce bine mi-ar fi prins o cameră de luat vederi ca a soţilor Trumann, în spatele căreia aş fi putut să-mi ascund faţa!

Omul îşi continuă drumul până la capătul străzii, unde o luă din nou la stânga. Îl ajunsei din urmă în capul treptelor abrupte ce coborau aproape vertical pe lângă oratoriul Ognissanti, ducând spre via dei Martiri. Se dădu în lături, făcându-mi loc să trec.

— Scuzaţi-mă, signore, zise el.

— Eu trebuie să-mi cer scuze, am spus la rândul meu. Nu cunosc oraşul şi mă plimbam pe străzi la întâmplare.

Privirea ochilor lui şaşii mă deconceretă. Nu-mi dădeam seama dacă se uită sau nu la mine.

— Astea-s scările de la Ognisaanti, zise el arătând spre trepte. Aţi auzit poate de oratoriu.

— Da, bineînţeles, zisei eu.

— Vreţi cumva să-l vizitaţi, signore? Cheile se află la vecina mea.

— Poate altă dată, răspunsei. N-aş vrea să vă deranjez.

— Nu-i nici un deranj. Cred că-i acasă acum. În timpul sezonului turistic se respectă un anumit program. Dar în perioada asta nu prea sunt vizitatori şi...

Înainte de a apuca să-l împiedic, se apropie de fereastra unei căsuţe de lângă capelă şi strigă un nume. O femeie în vîrstă scoase aproape imediat capul pe fereastră.

— Ce s-a întâmplat, Signor Ghigi? îl întrebă ea.

Acum îmi aminteam. Ghigi, aşa-l chema. Numele lui se afla scris şi pe firma atelierului de cizmărie, iar pe sora lui, bucătăreasa noastră, o chema Maria Ghigi.

— Cineva doreşte să viziteze oratoriul, zise el.

Femeia trânti fereastra, iar noi aşteptarăm să coboare. Nu mă simţeam deloc în largul meu.

— Îmi pare sincer rău că v-am dat atâta bătaie de cap, repetai eu.

— Mi-a făcut plăcere să vă pot fi de folos, signore, răspunse omul.

Simţeam privirea ochilor şaşii aţintită cu curiozitate asupra mea. Am întors capul.

Peste câteva clipe, uşa se deschise şi femeia ieşi în stradă, scotocindu-se prin buzunare după chei. Deschise uşa oratoriului şi aşteptă să intru. Mă uitai în jur, prefăcându-mă interesat de tot ce vedeam. Principala atracţie a oratoriului o constituia un grup de figurine de ceară care reprezentau nişte sfinţi martirizaţi. Îmi aminteam că, atunci când vizitasem oratoriul în copilărie, fusesem admonestat de paznic pentru că încercasem să ating figurinele.

— Foarte frumoase, într-adevăr, am remarcat, adresându-mă celor doi care nu mă slăbeau din ochi.

— O operă cu adevărat unică, zise cizmarul. Parcă ziceaţi că nu sunteţi din Ruffano, adăugă el după o clipă.

— Nu, nu sunt de pe aici, spusei eu. Sunt din Torino. Pronunţasem instinctiv numele oraşului în care locuisem cu tatăl meu vitreg şi unde murise mama.

— O, din Torino, zise omul, cumva dezamăgit. Nu cred că aveţi aşa ceva pe acolo.

— Nu, dar în schimb aveam giulgiul în care a fost înfăşurat Mântuitorul şi pe care se mai văd încă urmele trupului său.

— Da? se miră el. Nu ştiam.

Am rămas tăcuţi. Liniştea sfântului lăcaş nu era tulburată decât de zgomotul cheilor pe care le agita femeia. Simţii din nou privirea cizmarului aţintită asupra mea şi mă cuprinse un fel de nelinişte.

— Vă mulţumesc mult, le spusei eu. Cred că am văzut tot ce era de văzut.

I-am întins două sute de lire femeii, care se grăbi să le ascundă în buzunarul enorm al fustei ei largi şi am dat mâna cu cizmarul, mulţumindu-i pentru amabilitate. Am luat-o apoi în jos pe scări, simţind că mă urmăresc cu privirea. Poate că figura mea li se păruse cumva cunoscută, însă ce legătură puteau face între un băieţaş de zece ani şi un străin oarecare venit din Torino?

Mi-am îndreptat din nou paşii spre Piazza della Vita şi am intrat într-un mic restaurant din Via San Cipriano, nu departe de biserică. M-am aşezat la o masă şi am fumat o ţigară, gândindu-mă mereu cum să procedez. Era un restaurant destul de bun şi curând se umplu de lume, iar consumatorii se văzură obligaţi să folosească mesele în comun. Mi-am scos ziarul şi l-am proptit de carafa cu vin din faţa mea, prefăcându-mă că citesc.

— Scuzaţi-mă, signore, locul de lângă dumneavoastră este liber? întrebă aproape imediat vocea unei femei.

— Bineînţeles, signorina, răspunsei, ridicându-mi privirile.

I-am făcut loc să se aşeze lângă mine, nemulţumit că-mi întrerupsese şirul gândurilor.

— Cred că v-am văzut azi dimineaţă vizitând palatul ducal, spuse ea.

Am privit-o mai atent şi mi-am cerut scuze. O recunoşteam acum. Era lectora care condusese grupul de studenţi prin palat.

— Mi s-a părut că încercaţi să ne evitaţi, zise ea. E şi normal, de altfel, adăugă zâmbind.

Avea un zâmbet plăcut, deşi gura îi era ceva cam prea mare. Părul lung, despărţit în creştet de o cărare, îi cădea pe umeri, iar sub ochiul stâng avea o aluniţă, semn de frumuseţe, care – spun unii – ar spori farmecul feminin. Dar, de gustibus... Părea să aibă în jur de treizeci şi doi de ani.

— Nu pe dumneavoastră vă evitam, ci pe însoţitorii dumneavoastră, am spus, întorcându-i zâmbetul.

Avusesem atât de multă vreme de-a face cu străinii, mai ales cu anglo-saxoni şi americani şi eram atât de obişnuit să le stau mereu la dispoziţie, încât aproape că uitasem cum trebuie să mă port cu femeile din propria-mi ţară, pentru care flirtul uşor nu este decât un semn de politeţe.

— Ar fi trebuit totuşi să veniţi cu noi, dacă doreaţi să aflaţi câte ceva despre picturile din palat, zise ea.

— Nu sunt student şi nici nu îmi face plăcere să mă amestec printre necunoscuţi.

— Ei, atunci poate că ar fi fost mai bine să apelaţi la un ghid.

Mi-am sfârşit masa, încercând să mă port cât mai amabil. În cele din urmă, plictisit, mi-am consultat ceasul şi mi-am cerut scuze, pregătindu-mă să plec.

— Orice bărbat v-ar fi însoţit cu plăcere, i-am spus eu zâmbind. De altfel cred că ştiţi asta destul de bine.

Îi dădu comanda chelnerului care se apropiase de masa noastră, apoi îmi zâmbi conspirativ.

— Se poate, zise ea. Ca lector la universitatea din localitate, am însă datoria să mă fac agreată de toţi tinerii, atât băieţi cât şi fete şi să mă străduiesc să-i fac să înţeleagă şi lucruri pe care uneori nu le prea place să le înveţe.

— E o sarcină grea?

— În majoritatea cazurilor, da, spuse ea.

Privirile îmi căzură asupra mâinilor ei mici. Mi-au plăcut întotdeauna femeile cu mâini mici. Nu purta nici un inel.

— Şi ce îndatoriri aveţi în calitate de lector?

— Lucrez la Facultatea de arte frumoase şi ţin prelegeri despre artă de două-trei ori pe săptămână studenţilor din anii doi şi trei, iar pe cei din anul întâi îi însoţesc la palat sau în alte locuri de interes artistic. Sunt aici de doi ani şi mi se pare o muncă interesantă.

Chelnerul îi aduse felurile comandate şi timp de câteva minute mâncă în tăcere.

— Şi dumneavoastră? mă întrebă ea în sfârşit, ridicându-şi privirea spre mine. Aţi venit să vizitaţi oraşul? Nu prea semănaţi a turist.

— Sunt ghid, mă simţii eu obligat să-i explic. Îmi conduc turiştii întocmai cum îndrumaţi dumneavoastră pe studenţi.

— Aţi venit cumva cu un grup de turişti în Ruffano? mă întrebă ea cu o grimasă.

— Nu. Tocmai m-am despărţit de ultimii azi dimineaţă.

— Şi acum?

— Acum încerc să-mi găsesc o altă slujbă.

— Ce fel de slujbă v-ar interesa? mă întrebă ea.

— Nu m-am decis încă. Poate că m-aţi putea ajuta.

Mă cântări din priviri.

— Ce limbi străine cunoaşteţi?

— Engleza, germana şi franceza. Dar n-am ţinut în viaţa mea o prelegere, mă grăbii eu să adaug.

— Nici nu-mi imaginam una ca asta. Aveţi studii universitare?

— Da, am absolvit facultatea de limbi moderne din Torino.

— Şi atunci de ce aţi lucrat ca ghid?— Doar aşa am avut ocazia să cunosc ţara. Şi apoi, bacşişurile sunt destul de consistente.

Am mai comandat o cafea. Conversaţia cu lectora nu mă angaja în nici un fel.

— Acum sunteţi deci în vacanţă? reluă ea.

— Un fel de vacanţă autoimpusă. Am nevoie de câteva săptămâni de odihnă. Şi, cum vă spuneam, sunt gata să accept orice altă ofertă.

Îţi terminase salata. Îi oferii o ţigară, pe care o acceptă cu plăcere.

— Aş putea să vă ajut, se oferi ea. În momentul de faţă se caută personal pentru biblioteca universităţii. Jumătate din angajaţi lucrează acum într-o încăpere a palatului. Mai târziu, biblioteca va fi mutată într-o clădire nouă care se află între universitate şi căminul studenţilor, dar care va fi terminată abia după Paşte. Pentru moment, domneşte haosul şi bibliotecarul, care-mi este prieten apropiat, s-ar bucura să mai aibă cîtev ajutoare. Cum spuneţi că aţi studiat limbile moderne... Îşi lăsă fraza neterminată, dar gestul pe care-l făcu cu mâna arăta clar că restul se înţelege de la sine.

— Cred că m-ar interesa propunerea dumneavoastră.

— Nu pot însă să vă spun nimic despre salariu, adăugă ea repede. Iar slujba este doar temporară. Totuşi, dacă credeţi că vă convine...

— Da, cred că mi-ar conveni.

Chemă chelnerul şi îşi comandă şi ea o cafea. Scoase apoi o carte de vizită din poşetă şi mi-o întinse. Citii dintr-o privire numele şi adresa: „Carla Raspa, via San Michele nr.5, Ruffano."

Îi dădui şi eu cartea de vizită, pe care stătea scris: „Armino Fabbio, Sunshine Tours, Torino".

O studie o clipă, apoi o puse în poşetă.

— Sunshine Tours, murmură ea, ridicându-şi sprâncenele şi aruncându-mi o privire ironică. Zău că m-ar interesa şi pe mine. La Ruffano nu prea ai ce face după orele de program. Cât îşi bău cafeaua, nu mă slăbi din ochi.

— Acum trebuie să plec, spuse ea, am un curs la ora trei. Mai gândiţi-vă. După patru, voi fi la bibliotecă şi, dacă vă hotărâţi să acceptaţi slujba, vă pot prezenta bibliotecarului, Giuseppe Fossi, care nu-mi refuză niciodată nimic. Îmi mănâncă din palmă, cum se spune.

Îmi aruncă o privire plină de înţeles, pe care i-o întorsei, încercând să mă conformez regulilor galanteriei.

— Aveţi acte la dumneavoastră? mă întrebă ea, ridicându-se de la masă.

— Bineînţeles, am spus, bătându-mi cu palma buzunarul de la piept. Le port pretutindeni cu mine.

— E-n ordine atunci. Şi acum, la revedere.

— La revedere, signorina. Şi vă mulţumesc.

Se îndreptă spre uşa restaurantului şi dispăru în stradă. M-am mai uitat o dată la cartea de vizită. Carla Raspa. Numele i se potrivea. Aspru, zgâriindu-ţi auzul, şi totuşi, având şi ceva delicat în el. Ca o îngheţată napolitană care se topeşte începând din mijloc. Îl compătimeam pe bibliotecarul Giuseppe Fossi. Găsisem însă o slujbă pentru următoarele săptămâni. Nu-mi rămânea decât să fiu atent şi să ştiu cum să mă port.

Mi-am plătit consumaţia şi am ieşit în stradă simţindu-mă ca un melc care duce în spate nu propria-i casă, ci provara întregii lumi. Traversai strada şi încercai din nou uşa bisericii San Cipriano. De data aceasta era deschisă. O împinsei şi intrai în biserică îndreptându-mă spre altar.

Mirosul care mă învălui dintr-o dată îmi trezi din nou amintirile, aşa cum se întâmplase şi atunci când intrasem în palatul ducal. Acum însă, amintirile, deşi mai puţin intense, erau parcă mai sumbre, legate de duminicile şi zilele de sărbătoare ale copilăriei, de tăcerea impusă de sfântul lăcaş şi de

o stare de nelinişte interioară, care mă făcea să doresc să ies cât mai repede la aer. În mintea mea, biserica San Cipriano nu se asocia cu sentimentul devoţiunii, sau cu rugăciunea, mă făcea doar să-mi amintesc cât mă simţeam de mic şi de pierdut printre oamenii mari care ascultau predicile impersonale ale preotului în fumul de tămâie, în timp ce Aldo mă strângea de mână.

Biserica era goală. Doar un îngrijitor îşi făcea de lucru cu lumânările din altarul cel mare. Am intrat în naosul din stânga, păşind instinctiv în vârful picioarelor şi am urcat singura treaptă care ducea la capelă. Din altarul cel mare, unde se afla îngrijitorul, se auzeau zgomote ce răsunau în toată biserica. Am căutat întrerupătorul şi am aprins lumina în capelă. Uşa altarului se luminase brusc. Nu era de mirare că silueta învăluită în giulgiu, cu vălul de pe cap atârnându-i în dezordine şi cu ochii îngroziţi îndreptaţi asupra Mântuitorului mă înspăimântase în copilărie. Acum îmi dădeam seama că nici nu era o capodoperă. Executată într-o perioadă când expresia chinuită a feţii şi exagerarea formei făcea vogă, pictura care-l înfăţişa pe Lazăr ridicându-se din mormânt mi se părea acum, privită cu ochii adultului, grotescă. Şi totuşi, femeia care se pleca în faţa mormântului deschis, Maria, semăna într-adevăr cu Marta, cu bătrâna pe care o văzusem zăcând pe treptele bisericii din Roma.

Am stins lumina şi am ieşit din capelă. În visul pe care-l avusesem cu două nopţi în urmă, redevenisem copil, cu o imaginaţie vie. Acum, vraja se risipise. Lazăr cel ridicat din morţi îşi pierduse puterea.

Când mă întorsei în naos, îngrijitorul îmi ieşi în întâmpinare. Deodată îmi veni o idee.

— Scuzaţi-mă, am spus, apropriindu-mă de el. Mai păstraţi registrele de botez în biserică?

— Da, signore, zise omul. Se află în sacristie. În ele sunt înregistrate însă doar naşterile de la începutul secolului şi până în prezent. Pentru o perioadă anterioară, există un alt registru care se află în presbiter.

— Credeţi că aş putea arunca o privire asupra paginii în care sunt trecute naşterile din 1933.

Ezită un moment, îndrugând ceva despre preotul care avea în păstrare registrele şi care nu se afla atunci la biserică. I-am strecurat o bancnotă în mână şi i-am spus că sunt în trecere prin Ruffano, unde probbail că nu voi avea ocazia să mă întorc prea curând şi că fusesem rugat de o rudă să-i verific data naşterii în registre. Mă conduse fără să protesteze în sacristie.

Cât timp a căutat registrul, m-am plimbat prin sacristie învăluită în mirosul lucrurilor sfinte. Potcapuri şi odăjdii atârnau în cuiere, iar mirosul de tămâie amestecat cu cel al podelelor proaspăt ceruite îmi umple nările. Curând, îngrijitorul se apropie de mine cu registrul în mâini.

— În acest registru sunt înscrise toate naşterile dintre 1931 şi 1935. Dacă ruda dumnevoastră a fost botezată la San Cipriano, îi veţi găsi cu siguranţă numele în el.

I-am luat registrul din mână şi l-am deschis. Parcă aş fi răsfoit paginile trecutului. Mulţi dintre contemporanii mei îşi aveau probabil numele trecute în coloanele acelea, copii născuţi şi botezaţi în Ruffano, ajunşi acum oameni în toată firea, risipiţi prin lume, sau locuind încă în oraş, patroni de magazine sau funcţionari, pe atunci în vârstă de numai câteva zile...

Am întors câteva pagini şi am ajuns la data de 13 iulie – ziua naşterii mele. Fusesem botezat într-o zi de duminică. „Armino – fiul lui Aldo Donati şi al Francescăi Rossi. Naşi – Aldo Donato, frate, Federico Ponenti şi Eda Ponenti". Uitasem că Aldo, pe atunci în vârstă de doar nouă ani, îmi fusese naş. Îşi scrisese numele cu litere rotunde, copilăreşti, care trădau totuşi un caracter mai ferm decât măzgăliturile verilor de-al doilea cu care împărţise această responsabilitate. Aceştia din urmă locuiau, dacă-mi aduceam bine aminte, la Ancona. Deodată, totul îmi reveni clar în minte. Prima comuniune şi Aldo care nu mă slăbeşa din ochi, ameninţându-mă cu pedeapsa eternă, dacă aş fi scăpat sfânta anafură din gură.

— Aţi găsit data care vă interesa? mă întrebă îngrijitorul.

— Da, răspunsei, este într-adevăr aici.

Am închis registrul şi i l-am înapoiat. Îl luă din mâinile mele şi îl puse la loc în dulapul în care se aliniau un şir de alte tomuri asemănătoare.

— Aşteptaţi puţin. Aveţi şi registrul cu naşterile din anii 20?

— Anii 20, signore? Ce an anume?

— O clipă... 1925, cred.

Scoase un alt volum.

— Acesta-i din 21 până în 25.

Luai registrul şi îl deschisei la luna noiembrie, 17 noiembrie. Data aceea avusese întotdeauna o semnificaţie deosebită pentru mine. Era ziua de naştere a lui Aldo. Chiar şi pe vreme când mă aflam la Genova, tresăream când îmi cădeau ochii pe numărul 17 scris sub numele lunii noiembrie în calendarul din biroul meu.

Ciudat... Aldo trebuie să fi fost un copil bolnăvicios, căci fusese botezat când era abia în vârstă de o zi. În registru fusese trecut doar: „Aldo – fiul lui Aldo Donati şi al Francescăi Rossi" Nu era menţionat numele nici unui naş.

Întorsei pagina şi spre surprinderea mea, găsii naşterea înregistrată din nou, la distanţă de câteva zile: „Aldo – fiul lui Aldo Donati şi al Francescăi Rossi. Naşi – Aldo Donati, tată, Luigi Speca şi Francesca Rossi.

Cine era Luigi Speca? N-auzisem niciodată de el şi mai mult ca sigur că nici Aldo nu-l cunoştea. Şi de ce fusese Aldo înregistrat de două ori?

— Spuneţi-mi, îl întrebai eu pe îngrijitor, s-a întâmplat vreodată ca un copil să fie botezat de două ori?

— Nu, signore, răspunse omul, clătinând din cap. S-a întâmplat totuşi ca un copil bolnav să fie botezat chiar în ziua naşterii şi ca slujba să se repete mai târziu, când se simţea mai bine. Aţi terminat cu registrul, signore?

— Da, am terminat. Îl puteţi lua.

Luă registrul şi îl puse printre celelalte în dulap, apoi întoarse cheia. M-am întors în strada plină de soare şi, traversând piaţa, am urcat pe via Rossini. Gândul că Aldo fusese botezat de două ori nu-mi dădea pace. Dacă ar fi ştiut despre asta, cu siguranţă că s-ar fi lăudat. Parcă-l auzeam spunându-mi: „Am primit de două ori binecuvântarea Domnului.

Probabil că Marta ştia despre botez... Tot gândindu-mă,

îmi amintii deodată de cizmarul cu ochi şaşii, şi-i căutai din priviri atelierul care, după cum îmi aminteam, era pe undeva, pe partea stângă a străzii. În sfârşit, îl găsii. Era acum mai mare, mai elegant şi avea şiruri întregi de pantofi expuşi în vitrină. Nu se mai ocupa de reparaţii, iar pe firma de deasupra uşii era un cu totul alt nume. Probabil că Signor Ghigi se retrăsese din afaceri şi trăia acum liniştit în căsuţa de lângă oratoriu. Era singurul om care avea o legătură directă cu Marta, în afară de sora lui, despre care nu ştiam nimic. Nu puteam însă să-i cer nici o informaţie fără a-i spune cine sunt.

La fel stăteau lucrurile şi în cazul soţilor Longhi, patronii hotelului dei Duchi. Ar fi fost foarte simplu să mă întorc la hotel şi să le explic: „Am vrut să vă spun încă de aseară. Sunt fiul cel mic al lui Aldo Donati, fostul superintendent al palatului ducal. După primul şoc, până şi faţa întunecată a Signorei Longhi s-ar fi încreţit probabil într-un zâmbet. Apoi i-aş fi întrebat: „V-o mai amintiţi pe Marta? Ce s-a întâmplat cu ea?“

Dar nu, nu era bine. N-avea rost. Cineva care se întorcea din trecut ca mine, trebuia să-şi păstreze anonimatul. Altfel, mi-aş fi creat neplăceri inutile. Trebuia să nu-mi dezvălui identitatea şi să-mi continui singur, în secret, cercetările pentru a dezlega iţele încâlcite ale trecutului.

Am trecut din nou prin faţa palatului şi am luat-o spre stânga, pe via dei Sogni. Voiam să-mi revăd casa părintească la lumina zilei. Zăpada se topise, ca de altfel pretutindeni în oraş şi probabil că soarele bătuse toată dimineaţa în ferestre. Printre ramurile copacilor, văzui o fereastră deschisă la primul etaj. Era fereastra de la vechiul dormitor al părinţilor mei, pe care în copilărie îl consideram un fel de sanctuar.

Cineva cânta la pian. Pe vremea mea, nu era nici un pian acolo. După cascada de sunete care se revărsa în stradă, interpretul părea un profesionist. Era o melodie pe care o mai auzisem cândva la radio, sau poate în sala de muzică a universităţii din Torino, unde îmi petreceam de cele mai multe ori timpul după cursuri. Buzele mi se mişcară fără voie, într-un fel de ecou al acelei melodii fără vârstă.

Îl recunoscui în sfârşit pe Debussy. Da, era vechea „Arabescă“ de Debussy, în interpretarea unui maestru.

Am rămas nemişcaşt sub zidul grădinii, ascultând. Muzica se revărsa, când veselă, când tristă, când solemnă, pentru ca în cele din urmă să se dizolve şi să dispară. Părea să-mi spună: „Totul s-a sfârşit. Nu mai urmează nimic“. Inocenţa tinereţii, veselia copilăriei, când săream fericit din pat, gata să întâmpin o nouă zi... s-au dus pentru totdeauna... nu se vor mai întoarce nicicând. Repetarea aceleiaşi fraze muzicale era ca un ecou al întâmplărilor de demult. Timpul trecuse ireversibil, fără să poată fi oprit în loc.

Muzica încetă brusc. Un telefon se auzi sunând undeva în casă. Cel care cânta la pian se dusese desigur să răspundă. Fereastra fu închisă şi casa fu învăluită în tăcere.

Telefonul se afla în holul de la parter şi, când mama era la etaj, trebuia să alerge pe scări ca să răspundă şi ajungea de obicei jos cu respiraţia tăiată. Mă întrebam dacă şi pianistul de acum făcuse la fel. Îmi înălţai privirile spre copacul care îşi pleca ramurile, acoperind mica grădiniţă ca un baldachin. Pe undeva, printre ramurile acelea, trebuia să se mai afle şi acum o minge de cauciuc care îmi plăcuse mult şi pe care o aruncasem într-o zi în el şi uitasem s-o mai iau. Mă întrebam dacă mai era acolo şi odată cu această întrebare mă simţii cuprins de un resentiment, de o ciudată ură pentru actualul stăpân al casei. El avea acum dreptul să colinde prin încăperi, să deschidă şi să închidă ferestrele, să răspundă la telefon. Eu nu eram decât un străin care rămăsesem cu privirea pierdută asupra zidului grădinii.

Pianul se auzi din nou. De data aceasta era „Preludiul“ de Chopin, trist şi pasionat. Starea de spirit a pianistului se schimbase după ce se întorsese de la telefon. Devenise de o sumbră melacolie. Dar asta nu mă interesa.

Mi-am continuat drumul în sus pe via dei Sogni şi am luat-o apoi pe via dell 8 Settembre, oprindu-mă în faţa universităţii. Parcă aş fi păşit într-o altă lume. Pretutindeni în jur erau numai tineri, ieşind în valuri din amfiteatre, râzând şi discutând între ei, urcându-se pe motociclete. Vechilor clădiri pe

care le ştiam din copilărie li se adăugaseră noi aripi, care străluceau în soare cu ferestrele lor proaspăt vopsite, părând să debordeze de vitalitate. Mai erau nişte clădiri noi şi peste drum, iar una dintre ele – biblioteca, probabil – era încă în construcţie. Nu mai era nici urmă din universitatea mică şi lipsită de strălucire pe care mi-o aminteam din copilărie. Austeritatea dispăruse cu totul. Tinerii, cu dispreţul lor pentru tot ce-i învechit şi prăfuit, luaseră în stăpînire clădirea. Muzica tranzistoarelor răsuna pretutindeni.

Am rămas remişcat, privind în jur ca un rătăcitor la răspântia de drumuri dintre două lumi. Una, cea din via dei Sogni, a trecutului meu cu toate amintirile lui, care însă nu-mi mai aparţinea şi cealaltă, cea pe care o aveam în faţă, activă, zgomotoasă, dar la fel de indiferentă. Morţii nu mai pot fi întorşi din morminte. Lazăr avusese cu siguranţă acest sentiment. Prins cum era, între trecut şi prezent, voise să evadeze din amândouă, îngrozit, încercând să se piardă într-un mormânt anonim, dar totul fusese în zadar.

— Hello, strigă o voce în spatele meu. V-aţi hotărât?

Mă întorsei. În faţa mea stătea Carla Raspa. Rece, sigură de sine şi stăpânită. Nu părea să se îndoiască de nimic.

— Da, signorina. Intenţionam să adaug că-i mulţumesc pentru deranj, dar că mă hotărâsem să plec din Ruffano. Nu apucai însă să-mi rostesc gândul. Un tânăr pe o motocicletă trecu în goană pe lângă noi. Pe motocicletă flutura un steag asemenea celui care fluturase cu ani în urmă pe maşina comandantului în care părăsisem oraşul împreună cu mama. Spre deosebire de emblema nazistă atât de urâtă de mine de pe stegul acela, pe steagul studentului, cumpărat probabil pentru câteva sute de lire din piazza Maggiore, se afla Şoimul, blazonul ducilor de Malebranche, un simbol ce-mi trezea amintiri nostalgice.

Adoptând obişnuita atitudine politicoasă a ghidului, m-am înclinat în faţa domnişoarei, învăluind-o într-o privire mângâietoare, lipsită, după cum prea bine ştiam amândoi de orice semnificaţie.

— Eram tocmai în drum spre palat. Dacă sunteţi liberă, am putea merge împreună.

Ajunsesem într-un punct din care nu mai era cale de întoarcere.

6

Biblioteca universităţii se afla la parterul palatului, în fosta sală a banchetelor. Manuscrisele şi documentele vechi care se păstrau aici pe vremea tatălui meu fuseseră îngrămădite pe câteva rafturi, restul fiind împrumutate temporar universităţii. Am înaintat, urmând-o timid şi stângaci, ca orice străin, pe noua mea cunoştinţă care se comporta cu dezinvoltura unui obişnuit al casei.

Sala era vastă, mult mai mare decât mi-o aminteam şi impregnată de puternicul miros al cărţilor care zăceau în stive pe podea. Pretutindeni domnea dezordinea. Într-un colţ, un funcţionar îngenunchease lângă o grămadă de cărţi şi introducea cartonaşe cu numere de ordine în volumele stivuite. Un al doilea se cocoţase pe o scară şi aranja cărţile pe rafturile de sus. O femeie nota cu atenţie tot ce-i dicta un bărbat tânăr, probabil bibliotecarul, Giuseppe Fossi. Era un tânăr scund şi îndesat, cu o faţă măslinie şi cu nişte ochi bulbucaţi care-i alergau încolo şi încoace. Se repezi în întâmpinarea însoţitoarei mele, lăsându-şi dictarea neterminată.

— Ţi-am găsit un ajutor, Giuseppe, zise Carla Raspa. Signor Fabbio a absolvit o facultate de limbi moderne şi ar dori să se angajeze temporar la bibliotecă.

Ochii bulbucaţi ai lui Giuseppe Fossi se opriră asupra mea, cântărindu-mă cu o oarecare ostilitate. Evident, vedea în mine un eventual rival. Îşi întoarse apoi privirile asupra obiectului admiraţiei sale, încercând să câştige timp.

— Signor Fabbio este prietenul dumitale?

— O, nu, este prietenul unui prieten, răspunse ea prompt. A lucrat până acum la o agenţie de turism din Genova, al cărei director este o cunoştinţă comună.

Minciuna îl linişti definitiv pe bibliotecar.

— Bineînţeles că am nevoie de ajutor, zise el, întorcându-se spre mine, şi o persoană cu cunoştinţe de limbi străine îmi este indispensabilă pentru catalogarea cărţilor pe care le-am preluat. Vedeţi şi dumneavoastră ce dezordine domneşte aici, adăugă el, arătând cu mâna în jur. Dar vă previn că salariul este destul de mic şi chiar şi aşa va trebui să insist pe lângă administrator ca să vă plătească.

Am dat din cap în semn că accept orice salariu mi se oferea.

Bibliotecarul se întoarse spre Carla Raspa. În ochii ei se citea acelaşi răspuns pe care mi-l dăduse şi mie la restaurant. Atâta doar că de data aceasta, expresia lor era mult mai imperativă, îndemnându-l să treacă imediat la acţiune.

— Bine, zise el. Să văd cum mă descurc cu administratorul. Oricum, aş mai avea şi eu puţin timp liber. Şi, serile... adăugă el, schimbând o privire plină de subînţeles cu Carla.

Se îndreptă spre telefon şi ridică receptorul. Mi-amintii ce-mi spusese Carla Raspa despre serile când, după orele de muncă, nu aveau ce face la Ruffano. Probabil însă că ea nu era prea pretenţioasă.

Ne-am prefăcut că nu auzim scurta convorbire a lui Giuseppe Fossi cu administratoul. Într-o clipă puse receptorul în furcă.

— S-a făcut, zise el. De altfel cam aşa se petrec lucrurile peste tot în universitate în momentul de faţă. Nimeni n-are timp să se ocupe de problemele altora, aşa că ni se dă mână liberă.

I-am mulţumit, mirându-mă totuşi că o angajare la universitate, fie chiar şi temporară, se poate face atât de uşor.

— Rectorul este bolnav şi e plecat din localitate, îmi explică Giuseppe Fossi. Iar fără el, autoritatea este aproape inexistentă. El este totul în universitatea noastră.

— Iubitul nostru rector, interveni domnişoara, pe un ton în care mi se păru că detectez o uşoară ironie, a suferit o tromboză acum câteva săptămâni, după ce a participat la o conferinţă la Roma şi de atunci se află internat în spital.

— Şi nu-i ţine nimeni locul? mă interesai eu.

— Ba da. Profesorul Rizzio, prorectorul, răspunse ea ridicând din umeri. Întâmplător însă, el este decanul Facultăţii de pedagogie şi îşi petrece mai tot timpul în discuţii contradictorii cu profesorul Elia, decanul Facultăţii de comerţ şi economie.

— Ei, hai, Carla, zise bibliotecarul pe un ton mustrător, încercând s-o tempereze. Ştii că bârfa şi fumatul sunt interzise în bibliotecă, adăugă el, strângându-i uşor braţul. Se întoarse apoi spre mine şi mă privi clătinând din cap, vrând să-mi dea astfel de înţeles că se disociază de opiniile ei, deşi continua să strângă braţul.

Am zâmbit doar, fără să scot o vorbă.

— Ei şi acum trebuie să vă părăsesc, zise Carla, fără să fie prea clar căruia dintre noi i se adresează. Am un alt curs la ora cinci. Pe curând, îşi luă ea rămas bun de la mine, întinzându-mi mâna.

Se îndreptă repede spre uşă, iar Signor Fossi alergă după ea.

— O clipă, Carla, strigă el.

Am rămas în picioare aşteptându-i instrucţiunile. Unul dintre funcţionari îşi ridică privirile spre mine, zâmbind şi îmi făcu cu ochiul. După ce schimbă câteva cuvinte în şoaptă cu domnişoara, Giuseppe Fossi se întoarse spre mine.

— Ne-aţi fi de mare ajutor, dacă aţi vrea să începeţi lucrul chiar acum, zise el repede.

Mi-am petrecut următoarele două ore încercând să deprind subtilităţile noii mele meserii sub îndrumarea bibliotecarului. Trebuia să acord o atenţie deosebită cărţilor care aparţineau universităţii şi care se amestecaseră cu cele din biblioteca palatului ducal, aflată în grija Consiliului Artelor din Ruffano.

— Toate astea s-au întâmplat înainte de venirea mea la universitate, îmi spuse Giuseppe Fossi şi se datorează unei regretabile neglijenţe. Vom pune însă cu siguranţă capăt acestei stări de lucruri când ne vom mutat în noua clădire şi vom avea propriul nostru personal. Aţi văzut construcţia? Este aproape gata. Şi asta numai datorită rectorului nostru, profesorul Butali. A făcut adevărate minuni pentru universitate,

adăugă el cu voce scăzută, aruncând o privire furişă spre funcţionarul care lucra în apropierea noastră. Şi a avut de înfruntat destule opoziţii, continuă el. O situaţie oarecum explicabilă, într-un centru universitar atât de mic ca al nostru – ţinând seama de rivalitatea dintre diferitele facultăţi, pe de o parte şi de cea dintre universitate şi Consiliul Artelor, pe de alta. Unii vor una, alţii – alta, iar rectorului îi revine sarcina ingrată de a-i împăca pe toţi.

— Credeţi că asta e cauza atacului de inimă pe care l-a suferit? l-am întrebat.

— E foarte posibil, zise el. Dar ştiţi, are şi o soţie frumoasă, cu câţiva ani buni mai tânără decât el, şi... O flacără se aprinse brusc în ochii lui bulbucaţi arătând că ştie mult mai multe decât e dispus să spună.

Am continuat să sortez cărţi până puţin după ora şase.

— Am o întâlnire la şapte, exclamă brusc Giuseppe, privindu-şi ceasul de mână. Puteţi să mai rămâneţi o oră? mă întrebă el, pur retoric. Şi nu uitaţi să treceţi pe la secretariat şi să semnaţi în registrul de prezenţă la plecare. Veţi găsi acolo şi o listă cu adresele unor locuinţe de închiriat. Ştiţi, universitatea are prioritate la unele pensiuni din oraş. Signorina Catti vă va da de altfel toate lămuririle necesare.

Se repezi spre uşă, urându-ne grăbit noapte bună. Funcţionara de lângă mine, o femeie trecută de cincizeci de ani, se întoarse spre mine şi mă măsură cu o privire aspră prin lentilele ochelarilor. Se apucă apoi din nou de lucru, cu aceeaşi mutră acră. Cel mai tânăr din cei doi funcţionari, pe care toţi îl strigau Toni, veni să se aşeze lângă mine ca să mă ajute.

— O să aibă ocazia să mai slăbească niţel în seara asta, murmură el.

— Vrei să zici în compania domnişoarei care tocmai a plecat? întrebai eu la fel de încet.

— Bineînţeles. Se zice că n-are astâmpăr. Eu însă nu mi-am încercat niciodată norocul.

Signorina Catti îşi ridică ochii din hârţoage şi-i ordonă pe un ton autoritart să strângă grămada de cărţi de pe biroul ei. Îmi ascunsei faţa într-un registru enorm şi mă prefăcui absor-

bit de muncă. Timpul se târa parcă. Se făcu în sfârşit şapte şi mă apropiai de biroul signorei Catti, care fu şi ea de acord – deşi fără nici o plăcere – că nu mai avem nimic de făcut în seara aceea şi-mi permise să plec. Am ieşit din bibliotecă şi am pornit spre secretariat. Tânărul Toni mă ajunse din urmă şi traversarăm împreună curtea interioară, pustie la ora aceea, îndreptându-ne spre ieşire.

M-am oprit lângă scara enormă ce ducea spre apartamentele ducale de la etajul întâi. Luminile erau aprinse şi se auzea zvon de glasuri.

— Ce se-ntâmplă la etaj? îl întrebai eu pe Toni. Parcă am înţeles că palatul se închide la ora patru după amiază în afara sezonului turistic.

— Doar pentru public, zise el. Nu şi pentru directorul Consiliului Artelor care vine şi pleacă la orice oră, ca la el acasă, mai ales acum, când se fac pregătiri pentru serbare.

Trecurăm pe lângă paznicul din faţa uşii de la intrarea din spate şi ieşirăm în Piazza Maggiore.

— Despre ce serbare e vorba? îl întrebai.

— Cum, n-aţi auzit încă despre marea noastră sărbătoare? A fost ideea profesorului Butali, rectorul universităţii, ca să sporească atracţia turistică a oraşului. Iar acum participă la ea întregul Ruffano, ca să nu mai vorbim de miile de spectatori care vin din împrejurimi. Studenţii pregătesc spectacole destul de atrăgătoare. Anul trecut, spectacolul a avut loc chiar aici, în palat.

Se îndreptă spre o motocicletă sprijinită de zidul palatului şi îşi înfăşură un şal în jurul gâtului.

— Aveţi vreo întâlnire astă seară? mă iscodi el. Dacă nu, atunci veniţi cu mine şi o să vă aranjeze prietena mea, Didi, ceva. Lucrează la fabrica de ceramică şi cunoaşte o grămadă de studente de la C.E., toate, fete de viaţă.

— C.E.? mă mirai eu.

— Da, facultatea de comerţ şi economic. S-a înfiinţat abia acum trei ani, dar în curând va depăşi în număr toate celelalte facultăţi. Majoritatea studenţilor de la comerţ şi Economie locuiesc în oraş, sau vin zilnic din împrejurimi. Nu prea stau

în cămin ca ceilalţi, aşa că se pot distra cum le place, rânji el în timp ce-şi pornea motorul.

Îi strigai că trebuie să mă duc la secretariat ca să semnez condica şi să-mi găsesc o locuinţă, iar el demară în viteză, făcându-mi un semn cu mâna. Rămăsei câtva timp pe loc, privind în urma lui. Mă simţeam de parcă aş fi avut o sută de ani, deşi n-ar fi trebuit să mă şocheze atitudinea lui. Se ştie doar că orice persoană trecută de treizeci de ani trece drept un hodorog în ochii tinerilor.

Mă îndreptai spre clădirea universităţii şi intrai în hol. Pe uşa din stânga scria: Secretariat – Intrarea persoanelor particulare interzisă, iar alături se afla un ghişeu cu geam, în spatele căruia stătea un funcţionar.

— Mă numesc Fabbio, zisei eu, scoţându-mi actele şi împingându-le prin ferestruică. Signor Fossi, bibliotecarul, mi-a spus să trec pe la dumneavoastră.

— Da, da, răspunse funcţionarul care părea la curent cu angajarea mea.

Mâzgăli câteva cuvinte într-un registru şi îmi întinse un formular, cerându-mi să-l semnez.

— Încercaţi să vă găsiţi o cameră dintre cele trecute pe această listă, îmi ceru el, punându-mi în faţă o foaie de hârtie cu mai multe adrese. La aceste pensiuni avem reduceri de preţuri.

Îi mulţumii şi mă îndreptai spre ieşire, când, brusc, îmi amintii de ceva. Mă întorsei din nou spre el.

— Mi-aţi putea spune cine locuieşte în via dei Sogni, numărul 8? îl întrebai.

— Numărul 8? repetă el.

— Da, în casa aceea înconjurată de un zid înalt, în a cărei grădiniţă nu creşte decât un copac.

— E casa rectorului, zise omul, privindu-mă mirat. Profesorul Butali, rectorul nu este însă în prezent în oraş. E bolnav şi se află internat într-un spital din Roma.

— Am auzit că e bolnav. Dar nu ştiam că locuieşte în via dei Sogni.

— O, dar rectorul şi soţia sa, Signora Butali, locuiesc acolo de câţiva ani.

— Ştiţi cumva cine cântă la pian în casa aceea?

— Doamna. Predă muzica. Dar nu cred că este acasă acum. În ultimele săptămâni a stat mai mult la Roma cu profesorul.

— Mi s-a părut totuşi că aud pianul astăzi după amiază, când am trecut pe stradă, insistai eu.

— E posibil să se fi întors, răspunse omul. N-am cum să ştiu exact.

I-am mulţumit încă o dată şi am plecat. Deci vechea noastră casă era acum reşedinţa rectorului. Pe vremea copilăriei mele, rectorul universităţii locuia într-o clădire de lângă căminul studenţilor. Avea dreptate vânzătorul de ilustrate. Se făcuseră o grămadă de schimbări şi cu siguranţă că datorită tinerilor care studiau comerţul şi economia, liniştitul Ruffano avea să rivalizeze în curând cu centre universitare aglomerate ca Perugia şi Torino.

Am coborât strada, trecând din nou pe lângă palat. În dreptul unei lămpi, m-am oprit şi am început să studiez lista cu adrese. Via Rossini, via dell 8 Settembre, via Lambetta... nu, erau toate mult prea aproape de universitate şi de căminul studenţesc. Via San Cipriano... poate Via San Michele... Am zâmbit fără voie. Nu acolo îmi spusese Signorina Carla Raspa că locuieşte? Scosei din buzunar cartea de vizită pe care mi-o dăduse şi o examinai. Locuia într-adevăr pe strada aceea la numărul 5, iar adresa de pe lista mea era la numărul 24. Merita să încerc. Îmi luai valiza şi începui să cobor spre Piazza della Vita.

În seara precedentă piaţa era pustie. Zăpada îi luase probabil pe neaşteptate pe locuitorii oraşului, alungându-i în case. Acum însă, deşi era frig, străluceau stelele şi piaţa era plină de lume. Spre deosebire de vremurile de demult, când aici se strângeau mai ales bărbaţi trecuţi de prima tinereţe, acum predominau tinerii.

Zeci de fete tinere se plimbau printre colonade, discutând vesele şi ţinându-se de braţ, iar băieţii se strânseseră în grupuri şi le urmăreau cu privirea, râzând sau fluierând admirativ. Alte grupuri se strânseseră în faţa cinematografului din spatele colonadelor, unde avea să înceapă curând filmul. Un afiş mare

anunţa cu litere de-o şchioapă subiectul – o mare pasiune sub cerul strălucitor al Caraibelor. Hotelul dei Duchi de peste drum mi se părea acum prăpădit şi demodat.

Traversai piaţa, ignorând privirile insistente ale unei frumuseţi roşcate – tot studentă la Comerţ, probabil – şi o luai la dreapta, pe via San Michele. Căutai numărul 5. Era o casă destul de retrasă, iar în faţă era parcată o maşină, probabil a lui Fossi. Prin storurile trase de la etajul întâi răzbăteau câteva raze de lumină. Se părea că bibliotecarul avusese noroc în seara aceea. Mi-am continuat drumul uitându-mă la numerele caselor. Numărul 24 era pe partea opusă, dar de la ferestrele casei se putea vedea foarte bine tot ce se petrece la numărul 5. Mă simţeam ca un şcolar răutăcios pus pe şotii şi hotărâi să intru. Uşa era deschisă şi holul era inundat de lumină. Am parcurs la repezeală numele de pe listă... Signora Silvani. Păşii în hol şi privii în jur. Era curat şi proaspăt zugrăvit, iar de undeva, din bucătărie, venea o aromă de salvie. O fată cobora în grabă scările, strigând ceva peste umăr. Era o tânără de vreo douăzeci de ani, vioaie ca un spiriduş şi cu nişte ochi enormi.

— O căutaţi pe Signora Silvani? mă întrebă ea. E în bucătărie. Mă duc s-o anunţ.

— Nu încă, o oprii eu. Aşteptaţi o clipă.

Îmi plăcea atmosfera şi îmi plăcuse şi fata. Mă gândii că nu strica să încerc să aflu mai întâi de la ea unele lucruri.

— Am luat adresa aceasta de la universitate, unde am fost angajat ca ajutor de bibliotecar, i-am spus. Am nevoie de o cameră pentru câteva săptămâni. Aveţi vreuna liberă aici?

— Ştiu că este o cameră liberă la ultimul etaj, răspunse fata, dar s-ar putea să fie rezervată pentru altcineva. Trebuie să vorbiţi cu Signora Silvani. Eu nu sunt decât o locatară, studentă.

— Cumva la Comerţ şi Economie?

— Da, dar de unde ştiţi?

— Am aflat că acolo sunt admise numai fete frumoase, spusei eu zîmbind.

Fata izbucni în rîs şi coborî în hol, oprindu-se lângă mine.

Mă simt întotdeauna bine când o fată e mai scundă decât mine. Iar cea din faţa mea părea aproape un copil.

— Zău? zise ea. Nu ştiam despre una ca asta. În orice caz, noi, cei de la Comerţ suntem cei mai importanţi, asta-i clar, nu-i aşa Paolo?

Un băiat, la fel de frumos ca ea, coborâse scările şi mă privea acum cu curiozitate.

— E fratele meu, spuse fata. Suntem din San Marino şi suntem amândoi studenţi la Comerţ şi Economie.

— Armino Fabbio, mă prezetai eu, strângându-le mâna. Sunt din Torino, dar de obicei lucrez la Genova.

— Caterina şi Paolo Pasquale, răspunseră ei într-un glas.

— Ce ziceţi, mă sfătuiţi să închiriz o cameră aici?

— Bineînţeles, zise băiatul. E curat şi confortabil şi mâncarea e bună. În plus, adăugă el, făcând un gest spre bucătărie, proprietăreasa nu-ţi pretinde să fii acasă la ore fixe. Venim şi plecăm când avem chef.

— Nouă nu prea ne place să ne amestecăm cu cei de la cămin, interveni fata. Când avem de învăţat, învăţăm, iar când nu, ne permitem să ne şi distrăm un pic. Eu şi Paolo ştim să le împăcăm pe amândouă. Eu zic că n-ar fi rău să luaţi camera aceea, încheie ea, cu un zâmbet prietenos.

Zâmbi şi fratele ei.

Fără să mai aştepte răspunsul meu, fata se apropie de uşa bucătăriei, strigând-o pe proprietăreasă. Uşa se deschise şi Signora Silvani apăru în prag. Era o femeie de vârstă mijlocie, cu piept şi şolduri enorme şi cu o privire blândă.

— Aţi venit pentru cameră? mă întrebă ea. Haideţi sus, să v-o arăt.

O luă înainte, trecând pe lângă noi şi începu să urce scara.

— Vedeţi? spuse Caterina râzând. Totul e cât se poate de simplu. Sper să luaţi camera. Acum, eu şi Paolo trebuie să plecăm. Avem bilete la cinema. Pe curând.

Ieşiră împreună din casă, discutând şi râzând, iar eu o urmai pe Signora Silvani pe scări.

Ajunsă la ultimul etaj, proprietăreasa deschise uşa unei

camere ale cărei ferestre dădeau în stradă. Aprinse lumina, iar eu mă apropiai de ferestre şi ridicai storurile. Doream ca întotdeauna să ştiu unde sunt şi ce se află în jurul meu. Aruncai o privire în stradă. Maşina se afla încă parcată în faţa intrării de la numărul 5. M-am întors şi am privit în jurul meu prin cameră. Nu era prea mare, dar avea tot ce trebuie.

— Îmi convine, am zis.

— Prea bine, răspunse proprietăreasa. Nu sunteţi obligat să luaţi masa la noi. Dacă doriţi să mâncaţi în oraş, mă puteţi anunţa mâine dimineaţă, iar dacă vreţi cumva să luaţi cina, vă putem servi imediat.

Primirea puţin protocolară, atmosfera amiabilă şi lipsa de curiozitate a proprietăresei, care nu-mi pusese nici o întrebare sâcâitoare, îmi conveneau de minune. Mi-am despachetat lucrurile, m-am spălat, m-am bărbierit şi am coborât la parter. Am găsit îndată sufrageria după zvonul de glasuri care veneau dintr-acolo. Signora Silvani se aşezase pe scaunul din capul mesei şi servea supa. În jurul mesei se aflau doar patru persoane, un bărbt robust de vârstă mijlocie, la fel de bine hrănit ca şi ea, pe care de altfel mi-l prezentă îndată drept soţul ei şi trei studenţi cu o înfăţişare ştearsă şi inofensivă, care n-aveau nimic din strălucirea lui Paolo.

— Noul nostru chiriaş, Signor Fabbio, mă prezentă gazda. Iar aceştia sunt Gino, Mario şi Gerardo. Şi acum, vă rog să luaţi loc şi să vă simţiţi ca acasă, adăugă ea, întorcându-se spre mine.

— V-aş ruga să nu fim chiar atât de protocolari. Mă numesc Armino şi nu de mult am fost şi eu student la Torino, unde mi-am luat diploma.

— Aţi studiat literele, nu-i aşa?

— Da, limbile străine. Dar de unde aţi dedus? Cumva după înfăţişarea mea?

Îmi răspunseră imediat în cor „da“ şi izbucniră cu toţii în râs. După ce se mai potoli puţin, Gino, care stătea lângă mine, îmi explică încă zâmbind, că orice nou venit în pensiune era imediat acuzat că ar fi student la filologie.

— Ei bine, eu nu-s student, ci ghid şi lucrez la o agenţie

de turism de obicei. Dar, cum m-am angajat temporar ca ajutor de bibliotecar la universitate, bănuiesc că o să mă treceţi automat în categoria filologilor.

Urmă un nou hohot de râs general şi strigăte de dezaprobare.

— Nu le daţi atenţie, signore, zise gazda mea zâmbind. Flăcăii ăştia îşi închipuie că dacă studiază comerţul, au şi ajuns stăpâni în Ruffano.

— Păi aşa şi este, se amestecă unul din ei – Gerardo – dacă-mi amintesc bine – în discuţie. Noi suntem singurii care contăm cu adevărat în universitatea asta. Ceilalţi sunt ca şi inexistenţi.

— Aşa ziceţi voi, spuse Signora Silvani, punându-mi farfuria cu supă în faţă. Dar eu am auzit cu totul altceva. Studenţii de la Litere şi nu numai ei, vă consideră pe toţi nişte huligani.

Corul celor patru studenţi se înălţă din nou dezaprobator. Signora Silvani îmi făcu cu ochiul şi zâmbi maliţios, în timp ce discuţiile contradictorii continuau în jurul nostru. Mi se părea amuzant, mai ales că avem astfel ocazia să cunosc o latură a vieţii din Ruffano pe care nici n-o bănuisem până atunci.

Gino, vecinul meu de masă, se apucă să-mi explice că noua facultate de comerţ şi economie se dezvoltase rapid şi că numai datorită taxelor suplimentare pe care le plăteau studenţii acestei facultăţi fusese posibilă construirea unor anexe şi a unei biblioteci.

— Dacă n-am fi fost noi, n-ar fi avut cu ce să ridice toate aceste construcţii, zise el. Şi, în loc să ı e fie recunoscători, studenţii de la celelalte facultăţi îşi ţin nasul pe sus şi ne tratează ca pe nişte intruşi. Nu-i nimic. I-am şi întrecut în număr, iar anul viitor cred că o să reuşim să scăpăm cu totul de ei.

— Ascultă-mă pe mine, se amestecă Mario în vorbă. Zilele-astea o să se ajungă la bătaie şi pot să-ţi spun de pe acum cine o să câştige.

Tânărul Toni de la bibliotecă îmi spusese că studenţii de

la Comerţ sunt nişte tipi plini de viaţă. Începeam să-i dau dreptate.

— Cred că toate astea se întâmplă pentru că tinerii de azi n-au cunoscut ororile războiului, remarcă Signor Silvani, în timp ce studenţii îşi continuau discuţia aprigă. Trebuie să-şi consume într-un fel energia şi această rivalitate între facultăţi pare să le ofere cea mai bună ocazie.

— Se poate, zisei eu, dar oare nu-i vorba şi de o lipsă de tact din partea profesorilor?

— Rectorul este un om extraordinar, spuse el, clătinând din cap. Nu cred că există mulţi oameni care să se bucure de atâta respect în Ruffano ca profesorul Butali. Din păcate este bolnav.

— Da, am auzit vorbindu-se despre boala sa la bibliotecă.

— Se spunea la un moment dat că e pe moarte, dar acum se simte mai bine. Iar soţia sa, Signora Butali, este o doamnă foarte distinsă şi la fel de respectată în oraş. Rivalitatea asta prostească a luat amploare de când s-a îmbolnăvit rectorul, dar sunt sigur că se va sfârşi odată cu întoarcerea sa la universitate. Sunt totuşi de acord cu dumneavoastră în privinţa altor profesori care au o atitudine condamnabilă. Şi nu numai eu spun asta, ci şi colegii mei de la prefectură, unde lucrez. Profesorul Rizzio, decanul Facultăţii de pedagogie de pildă, şi sora lui, care administrează căminul de studente, sunt amândoi porniţi împotriva profesorului Elia, decanul Facultăţii de comerţ şi economie, un intrus, susţin ei, care, deşi abia venit din Milano, îşi permite să afişeze o cam prea mare siguranţă de sine.

Am continuat să savurez felurile excelente pregătite de Signora Silvani, gândindu-mă că responsabilitatea unui ghid care are în grijă doar un autocar cu turişti străini e floare la ureche pe lângă cea a cadrelor didactice care trebuie să menţină ordinea unor grupuri de studenţi atât de rebeli. Nu-mi aminteam ca la Torino să fi existat astfel de conflicte pe vremea studenţiei mele.

Cina se termină şi studenţii plecară în Piazza della Vita. Am refuzat politicos amabila invitaţie a gazdelor de a-i însoţi în salon la cafea şi m-am urcat în camera mea, sătul de atâta conversaţie despre studenţi şi problemele lor.

Mi-am îmbrăcat haina şi am plecat în oraş. Maşina tot nu se urnise din faţa casei cu numărul 5.

Piazza della Vita era mai puţin animată decât în urmă cu câteva ore. Numărul tinerilor scăzuse considerabil. Mulţi dintre ei intraseră probabil în cinematograf, iar alţii plecaseră acasă sau se retrăseseră prin colţuri mai întunecate. Am trecut pe lângă hotelul dei Duchi şi am coborât în Piazza del Mercato. Deasupra, în stânga, se înălţa abia zărită, faţada de vest a palatului cu turnurile ei gemene avântate spre cer. În copilărie, eram de mult în pat la ora aceea şi nu văzusem niciodată turnurile noaptea. Nu realizasem până în clipa aceea ce imagine graţioasă alcătuiau pe fondul întunecat al cerului nopţii. O cortină parcă se ridicase brusc, dezvăluind un decor fantastic ascuns până atunci privirilor mele. Fragile, aproape eterice la prima vedere, erau totuşi atât de reale şi de puternice, o adevărată fortăreaţă. Turelele de deasupra balustradelor străpungeau întunericul ca nişte lame ascuţite. Frumuseţea lor supremă părea să ascundă o permanentă ameninţare.

În faţa mea se întindea via della Mura, şerpuind lin în jurul întregului oraş, iar în stânga, chiar lângă mine, se aflau treptele care duceau spre palat şi spre partea de sus a oraşului. Hotărâi să le urc. Tocmai pusesem piciorul pe prima treaptă, când auzii zgomotul unor paşi alergând pe scări. Cineva cobora treptele în goană îndreptându-se spre mine, ca şi când ar fi fost fugărit.

— Atenţie! am strigat, gândindu-mă că goana pe nişte scări atât de abrupte ar fi putut avea un sfârşit tragic. Poţi să-ţi frâng gâtul!

În aceeaşi clipă, cel care alerga apăru brusc din întuneric şi se împletici. Întinsei braţul şi reuşii să-i împiedic căderea. Era un tânăr, student probabil. Se zbătu, încercând să scape din mâinile mele şi privindu-mă cu ochi în care se citea groaza.

— Nu... bâigui el. Nu... Dă-mi drumul.

Surprins, îmi retrăsei mâna. Băiatul o rupse din nou la fugă pe trepte, suspinând. Rămăsei pe loc, ascultând zgomotul paşilor lui alergând pe pietre.

Am privit în jur cu atenţie, apoi mi-am continuat drumul.

Treptele erau într-un întuneric complet. Doar la capătul lor lucea stins lumina unei lămpi. Văzui o umbră retrăgându-se în întuneric.

— E cineva acolo? strigai eu.

Nu-mi răspunse nimeni. Îmi continuai precaut drumul şi când ajunsei în capul scărilor, mă oprii şi privii din nou în jur. Clădirea palatului era în dreapta mea, iar turnul din apropiere se proiecta ameninţător în întuneric. Observai că uşa care ducea spre porticul dintre turnuri, încuiată de obicei, era acum deschisă şi o umbră stătea în cadrul ei. La apropierea mea, umbra se retrase şi uşa se închise încet.

Mi-am urmat drumul pe lângă palatul învăluit în întuneric şi am ajuns în sfârşit în aleea care ducea la Dom şi se deschidea în Piazza Maggiore. Întâmplarea mă tulburase. În faţa ochilor îmi apărea mereu imaginea băiatului înspăimântat de moarte. Era o adevărată minune că nu-şi frânsese gâtul... iar uşa aceea deschisă şi umbra nemişcată din cadrul ei mi se păruseră de-a dreptul sinistre. Traversai piaţa în care se aşternuse liniştea nopţii. Cuprins din nou de dorinţa de a-mi revedea casa părintească, o luai pe o străduţă ce dădea în via dei Sogni.

Strada era plustie. Rămăsei nemişcat pe trotoar, cu privirile aţintite spre casă. Prin jaluzelele ferestrelor de la etaj răzbăteau câteva raze slabe de lumină, dar pianul amuţise. Deodată, auzii zgomotul unor paşi ce coborau strada, venind dinspre palat. Mă retrăsei instinctiv în umbra zidului şi aşteptai. Paşii se apropiau hotărâţi de casă. Omul nu părea că ar vrea să se ascundă.

Undeva, în spatele meu, orologiul Domului bătu ora zece, iar clopotele celorlalte biserici îi răspunseră pe rând din depărtare. Paşii se opriră în faţa porţii din zidul grădinii. M-am aplecat puţin şi am reuşit să văd siluetat unui bărbat. Privea spre casă, aşa cum făcusem şi eu cu câteva clipe în urmă. Se apropie apoi de poartă şi apăsă mânerul. Soţia rectorului încerca probabil, ca şi mama mea, stăpâna de acum douăzeci de ani a casei, să-şi alunge plictiseala în absenţa soţului. Bărbatul se opri în faţa porţii deschise şi aruncă o privire în jur. Îi văzui faţa strălucind în lumina lămpii din

stradă şi rămăsei înlemnit, vlăguit brusc de putere, incapabil să mai gândesc. Îl recunoscusem pe fratele meu, Aldo.

7

În faţa casei cu numărul 24, un grup de tineri discutau însufleţiţi cu fraţii Pasquale. Am trecut grăbit pe lângă ei şi am urcat în camera mea. M-am aşezat pe pat şi am rămas nemişcat, privind fix în faţa mea. Fusese desigur o iluzie, mă înşelase lumina slabă a lămpii. Sau nu fusese decât o creaţie a subconştientului meu care asociase involuntar silueta aceea cu vechea casă în care ne petrecusem împreună copilăria.

Aldo piersise în timpul războiului prăbuşindu-se cu avionul în flăcări. Mai păstram încă vie în amintire imaginea mamei când primise telegrama. Rămăsese împietrită cu ochii aţintiţi asupra ei, neîndrăznind s-o deschidă, presimţind parcă vestea îngrozitoare pe care i-o aducea. O strigase apoi pe Marta şi intraseră în bucătărie unde stătuseră multă vreme de vorbă în spatele uşii închise.

Cu instinctul meu de copil, ghicisem că telegrama ne adusese o veste proastă. Încremenisem pe treptele scării, în aşteptare. Cînd ieşise din bucătărie, mama nu plângea. Avea doar privirea aceea răvăşită a oamenilor mari când sunt loviţi de o nenorocire.

— A murit Aldo, îmi spusese ea. A fost doborât de artileria Aliaţilor în timpul zborului. Se întorsese apoi brusc şi intrase în camera ei.

Mă strecurasem în bucătărie şi o găsisem pe Marta stând neclintită pe un scaun, cu mâinile în poală. Îşi întinsese braţele spre mine cu lacrimile curgându-i pe obraz, iar eu izbucnisem în plâns şi alergasem la pieptul ei. Stătusem multă vreme aşa, legănat de braţele ei şi amestecându-ne lacrimile.

— Micuţul meu Beato, zicea ea, mieluşelul meu. Cât de mult îţi iubeai fratele...

— Nu-i adevărat, repetam eu printre suspine, nu-i adevărat. Nu se poate să-l fi omorât pe Aldo. Pe el nu-l poate omorî nimeni.

— Ba da, e adevărat, spusese Marta, strângându-mă şi mai tare la piept. A avut parte de moartea pe care şi-ar fi dorit-o. I-a fost scris să zboare şi să se prăbuşească. Aldo, bietul tău frate, Aldo...

Timpul trecuse, aducând uitarea. După prima zi de durere urmase o perioadă despre care aveam doar amintiri vagi. Zilele se scurseseră una după alta şi eu continuasem să mă duc la şcoală cu copiii de seama mea, purtând o bandă neagră în jurul braţului şi spunându-le tuturor cu mândrie: Fratele meu a murit în luptă ca un erou. S-a prăbuşit cu avionul în flăcări şi a murit". Continuasem să mă joc şi să alerg pe scări toată ziua. Cam pe atunci aruncasem mingea în copacul din grădină. Întâmplări izolate din perioada aceea îmi reveneau acum în minte, amestecându-se cu altele, mult mai importante, pe care pe atunci nu le înţelesesem – capitularea, armistiţiul, sosirea nemţilor în Ruffano şi... comandantul. Viaţa noastră liniştită de până atunci se sfârşise pentru totdeauna.

Acum, stând pe patul din pensiunea Signorei Silvani, retrăiam acele prime momente de după moartea lui Aldo cu aceeaşi intensitate, spunându-mi că cel pe care îl văzusem trebuie să fi fost o cu totul altă persoană pe care o luasem drept fratele meu mort cu atâta timp în urmă. Fusese desigur doar o halucinaţie, asemănătoare întrucâtva celei pe care o avuseseră apostolii lui Isus, atunci când crezuseră că îl văd pe învăţător, care se ridicase la ceruri, coborând din nou pe pământ.

Cineva bătu tare în uşă.

— Cine-i acolo? strigai eu, tresărind speriat. Aproape că nu m-aş fi mirat să văd apărându-mi în faţa ochilor fantoma necunoscutului întâlnit pe stradă. Cei de afară luaseră strigătul meu drept invitaţie, căci în clipa următoare uşa se deschise şi fraţii Pasquale intrară împreună în cameră.

— Scuzaţi-ne, spuse fata cu o voce îngrijorată, dar arătaţi atât de palid când aţi trecut pe lângă noi acum câteva clipe, încât ne-am gândit că poate aveţi nevoie de ajutor.

— O, n-am nimic, zisei, ridicându-mă în capul oaselor. Absolut nimic, repetai, străduindu-mă să par cât mai calm. Am mers puţin cam prea repede şi am obosit.

Mă priviră fără să scoată o vorbă, dar era evident că abia îşi stăpâneau curiozitatea.

— Şi de ce aţi mers atât de repede? mă întrebă Paolo.

Întrebarea lui mi se păru ciudată. Parcă ar fi ghicit... Dar cum să ghicească? Nu mă cunoştea. Pentru ei nu eram decât un străin.

— Nu ştiu cum s-a întâmplat. M-am plimbat pe lângă palat şi pe străzile învecinate şi când să mă întorc, mi-am dat seama că ajunsesem mult mai departe de cât intenţionasem.

Se uitară unul la altul. Şi din nou avusei sentimentul că ghiciseră, că ştiau ce se întâmplase.

— Să nu credeţi cumva că vrem să fim indiscreţi, zise Paolo, dar nu cumva aţi fost urmărit?

— Urmărit? repetai eu. A... nu. Cine să mă urmărească?

Adoptasem fără să vreau o atitudine defensivă. Era oare posibil ca aceşti copii să ştie ceva despre mine şi despre trecutul meu? Sau despre fratele meu mort, Aldo?

— Ascultaţi-mă, spuse Caterina cu voce scăzută, închizând uşa. În ultimul timp, prin oraş circulă tot felul de zvonuri ciudate despre oameni care sunt uneori urmăriţi dacă se apropie de palat în timpul nopţii. Celor care merg în grup nu li se întâmplă nimic. Doar dacă eşti singur...

Îmi aminti de băiatul care alerga pe scări... de umbra din capul treptelor... de uşa care se închisese încet...

— Se prea poate să fi fost urmărit, zisei eu cu jumătate de glas, mai mult pentru mine. Se prea poate...

— De ce? Ce s-a întâmplat? mă întrebă nerăbdătoare Caterina.

Le-am povestit despre băiatul care coborâse în goană treptele, venind dinspre palat şi despre umbra din prag care închisese încet uşa. N-am suflat însă nici o vorbă despre plimbarea mea în via dei Sogni şi despre omul pe care-l văzusem acolo. Se uitară din nou unul la altul dând din cap.

— Asta-i deci, spuse Paolo. Au ieşit iar la vânătoare.

— Cine? întrebai eu.

— Sunteţi nou venit în Ruffano, aşa că n-aveţi de unde să ştiţi, zise Caterina. În universitate există o organizaţie secretă pe ai cărei membri nu-i cunoaşte nimeni. E posibil să fie studenţii de la Litere, de la Pedagogie, de la Comerţ sau de la Drept. Sau, s-ar putea la fel de bine să fie studenţi din toate facultăţile. Au făcut jurământ să nu se divulge unii pe alţii.

Îmi recăpătasem buna dispoziţie. Am zâmbit şi le-am oferit ţigări. Mă întorsesem din nou în lumea plină de viaţă a universităţii, lăsându-mi trecutul undeva, în urmă.

— Nu zâmbiţi. Cu ăştia nu-i de glumit, spuse Paolo. La început, am crezut şi noi, ca şi dumneavoastră, că e o distracţie nevinovată. Dar nu-i deloc aşa. Unii dintre studenţi au fost răniţi. Şi nu numai studenţi, ci şi copii din oraş. Au fost prinşi şi legaţi la ochi, ba chiar torturaţi uneori, după câte am auzit. Se zvonesc multe, dar nimeni nu ştie nimic sigur. Victimele nu vorbesc. Din când în când, câte un student nu vine la cursuri pretextând că este bolnav. Şi atunci toată lumea şopteşte că trebuie să fie mâna organizaţiei.

Se aşezară amândoi pe pat lângă mine şi mă priviră cu atenţie, nerăbdători să-mi afle părerea. Mă bucuram că au încredere în mine.

— Dar conducerea universităţii de ce nu intervine? întrebai eu. Ar fi cea mai indicată să ia măsuri.

— N-are cum, spuse Caterina. Nu vă daţi seama încă ce putere au oamenii ăştia. Nu e vorba de o organizaţie obişnuită de tineret. E secretă. Şi cu atât mai periculoasă, cu cât nu se ştie cine anume face parte din ea.

— Tot ce ştim, interveni Paolo, este că din ea fac parte şi profesori, pe lângă studenţi. Şi, deşi se pare că toate activităţile lor sunt îndreptate împotriva noastră, a celor de la Comerţ, am auzit că ar exista spioni chiar şi printre noi.

— Acum cred că înţelegeţi de ce am fost îngrijoraţi când v-aţi întors din oraş. Probabil că a încăput pe mâna "lor", i-am zis eu imediat lui Paolo.

Îi bătui prieteneşte pe umăr şi mă ridicai de pe pat.

— Nu. Chiar dacă au ieşit în seara asta la vânătoare, nu pe mine mă căutau.

M-am dus la fereastră şi am ridicat storurile. Maşina dispăruse din faţa casei cu numărul 5.

— Uneori, le spusei eu, ni se mai întâmplă să avem şi halucinaţii. Credem că vedem ceva de pe altă lume, pentru ca apoi totul să-şi găsească o explicaţie cât se poate de simplă. N-ar fi exclus ca organizaţia aceasta secretă, a cărei existenţă nu poate – evident – fi negată, să nu fie nici pe departe atât de importantă şi periculoasă cum vi se pare.

— Eram sigur că o să ne luaţi peste picior, zise Paolo, ridicându-se la rândul lui în picioare. Dar să ştiţi că n-aveţi deloc dreptate. O să vă convingeţi în curând. Să mergem, Caterina, se întoarse el spre sora lui.

Caterina ridică din umeri şi se îndreptă spre uşă.

— Ştiu că vi se pare un fleac, o poveste bună doar de speriat copiii, dar vă asigur că eu una, n-aş îndrăzni să ies seara în oraş, decât împreună cu cel puţin o jumătate de duzină de colegi. Şi asta numai prin apropiere şi prin Piazza della Vita. Nu m-aş avânta însă nici în ruptul capului sus, pe munte, sau în jurul palatului.

— Mulţumesc. Am să ţin seamă de acest avertisment.

Îmi terminai ţigara, mă dezbrăcai şi mă întinsei în pat. Povestea despre „organizaţia secretă“ se dovedise un bun antidot pentru şocul din seara aceea.

Bunul simţ îmi spune că întâlnirea cu tânărul de pe trepte şi umbra care dispăruse în spatele uşii palatului îmi stimulaseră imaginaţia deja tensionată de năvala amintirilor, aşa că, odată ajuns în faţa casei părinteşti nu fusese deloc greu să-mi închipui că-l văd apărând din întuneric pe fratele meu mort, Aldo. Era de fapt a doua experienţă de acest fel pe care o trăiam. Prima fusese cea de la Roma, când mi se păruse că recunosc în femeia de pe treptele bisericii din via Sicilia pe Marta. N-aveam nici o dovadă. Totul era pură halucinaţie. Reuşii să mă calmez şi, simţindu-mă în mod ciudat absolvit de orice vină, căzui într-un somn adânc.

A doua zi dimineaţa, m-am trezit odihnit şi bine dispus.

Mintea mi se limpezise şi abia aşteptam să încep o nouă zi de lucru. Mi-am spus că sosise timpul să abandonez fantomele trecutului şi umbrele care nu-mi dăduseră pace până acum. Hotărâi să-l caut pe cizmarul cel şaşiu şi să-l întreb dacă Marta mai trăieşte. Aveam de asemenea de gând să sun la uşa vechii noastre case din Via dei Sogni şi s-o întreb pe Signora Butali, soţia rectorului, cine era vizitatorul ei din noaptea trecută. Mă aşteptam, bineînţeles, ca doamna să mă admonesteze şi chiar să se plîngă conducerii universităţii, ceea ce ar fi dus la demiterea mea din slujba temporară de la bibliotecă. Nu-mi păsa însă. Numai aşa mă puteam elibera complet de toate acele stafii.

Noii mei prieteni, fraţii Pasquale şi ceilalţi studenţi plecaseră de mult la cursuri, când, pe la nouă fără un sfert, am ieşit din casă şi am apucat pe via Rossini, îndreptându-mă spre palat. Oraşul se trezise şi străzile inundate de soare clocoteau de viaţă. Nici urmă de umbre care să se retragă în cadrul uşilor şi să-i sperie pe trecători. Începui să mă întreb dacă „povestea" studenţilor era adevărată sau dacă nu cumva era un simplu mit, rezultat al unei isterii colective. Se ştie doar că zvonurile se răspândesc la fel de repede ca şi bolile molipsitoare.

Am intrat în clădirea palatului chiar în clipa când orologiul Domului bătea ora nouă şi am ajuns în birou cu trei minute înaintea şefului. Giuseppe Fossi arăta rău în dimineaţa aceea – ca urmare a activităţii epuizante din timpul nopţii – gândii eu, nu fără răutate. După ce ne salută fără nici un chef, îmi ceru să mă apuc îndată de sortarea cărţilor. Trebuia să aleg toate volumele în limba germană şi să le separ pe cele care aparţineau universităţii de cele ale bibliotecii palatului, cu care se amestecaseră din greşeală. Sătul cum eram de verificat itinerarii şi cifre la agenţie, mi se păru o muncă interesantă, care începu chiar să mă pasioneze când dădui din întâmplare peste o lucrare în patru volume purtând titlul: „Istoria ducilor de Ruffano", scrisă pe la începutul secolului al nouăsprezecelea de un istoric german şi care, după cum îmi spuse Giuseppe Fossi, era extrem de rară.

— E o carte pe care şi-au disputat-o încă de la început

Consiliul Artelor şi Universitatea, îmi atrase el atenţia. Aşa că e mai bine să n-o amestecaţi cu restul volumelor. Lăsaţi-o de o parte până voi discuta cu rectorul.

Luai volumele şi hotărâi să le pun separat pe un raft. Paginile lor aproape lipite mă făceau să mă îndoiesc că fuseseră citite vreodată. Probabil că arhiepiscopul de Ruffano, căruia îi aparţinuseră înainte de Restauraţie, nu cunoştea limba germană sau considerase lucrarea mult prea şocantă ca să merite osteneala de a fi citită.

„*Claudio Malebranche, primul duce al cetăţii Ruffano era cunoscut sub numele de Şoimul*", citii eu. „*Scurta lui viaţă este învăluită în mister, mai ales datorită faptului că nu există informaţii exacte care să confirme legenda populară despre nenumăratele vicii ce-i întinează memoria. Tânăr extrem de dotat, dispunând de o avere imensă, ducele pare să fi uitat disciplina severă în care fusese crescut şi să se fi înconjurat de o mică bandă de tineri desfrânaţi care înspăimântau pe paşnicii locuitori ai cetăţii prin acte imorale şi violente de o cruzime revoltătoare. Oamenii nu mai îndrăzneau să iasă din casă după lăsarea întunericului, datorită atacurilor Şoimului care, însoţit de tovarăşii săi, năvălea în cetate, devastând-o*".

Glasul bibliotecarului mă smulse din lectură, făcându-mă să tresar.

— Signor Fabbio, zise el, ocupaţi-vă de înregistrarea acestor cărţi. Dacă doriţi să faceţi lectură, n-aveţi decât s-o faceţi în timpul liber, nu pe banii noştri.

Mă scuzai şi închisei cu părere de rău volumul care promitea dezvăluirea unor întâmplări fascinante.

Signor Fossi trecu cu uşurinţă peste incident şi ne reluarăm lucrul. Evident, nu se simţea deloc în apele lui. Se părea că vizita nocturnă la Signorina Raspa îl extenuase. M-am prefăcut că nu-l văd pe tânărul Toni, care-l maimuţărea pe la spate, culcându-şi capul pe braţe.

Cu puţin înainte de amiază, bibliotecarul se ridică de la birou, spunându-ne că nu se simte bine.

— Probabil că am mâncat ceva care nu mi-a priit aseară, zise el. Trebuie să mă duc acasă şi să mă odihnesc puţin. O să mă întorc după amiază, dacă mă voi simţi mai bine. Între timp, vă rog să vă continuaţi lucrul.

Ieşi repede din bibliotecă, ducându-şi batista la gură, iar Signorina Catti nu pierdu ocazia să remarce că, deşi, după cum se ştie, Signor Fossi suferă de stomac, nu se cruţă deloc, lucrând ore întregi după program. Toni, pe de altă parte, repetă aceleaşi gesturi, însoţite de o mimică expresivă. Mă făcui, bineînţeles, din nou că nu-l văd.

Telefonul sună şi cum aparatul era pe birou, lângă mine, ridicai receptorul. O voce plăcută de femeie ceru să vorbească cu Signor Fossi.

— Îmi pare rău, răspunsei eu, tocmai a plecat. N-aţi putea să-mi spuneţi mie despre ce este vorba.

Mă întrebă cât timp avea să lipsească, iar eu îi explicai că ştiam doar că nu se simţise bine şi că plecase acasă. Interlocutoarea nu era în mod sigur Carla Raspa - avea o voce mult mai joasă.

— Cu cine vorbesc? mă întrebă ea.

— Cu Armino Fabbio, ajutorul său temporar. Aş putea să ştiu cine îl caută?

— Signora Butali, sună răspunsul. Trebuie să-i comunic ceva din partea rectorului în legătură cu nişte cărţi.

Devenii mai atent. Vorbeam cu soţia rectorului în persoană, aşa că-mi adusei aminte de vechile maniere de ghid.

— Dacă vă pot fi de folos cu ceva, signora, vă stau cu plăcere la dispoziţie, spusei politicos. În lipsa bibliotecarului şef, eu şi Signorina Catti răspundem de bibliotecă. Aţi putea eventual să-mi spuneţi ce trebuie să-i trimit?

— Rectorul este internat în spital, după cum ştiţi probabil, răspunse ea după o scurtă ezitare. Mi-a telefonat azi dimineaţă şi mi-a cerut să-l rog pe Signor Fossi să-i împrumute câteva volume vechi pe care şi le dispută Consiliul Artelor cu Universitatea. Ar dori să le examineze puţin, cu aprobarea lui Signor Fossi, bineînţeles. Aş vrea să i le duc când voi merge să-l vizitez la Roma.

— Desigur, signora, mă grăbii eu să-i răspund. Sunt convins că Signor Fossi n-are nimic împotrivă. Despre ce cărţi anume este vorba?

— „Istoria ducilor din Ruffano“ în limba germană, răspunse ea.

Enervată, secretara îmi făcu semn să termin convorbirea. Am acoperit receptorul cu mâna şi i-am explicat că vorbeam cu soţia rectorului. Enervarea îi dispăru ca prin farmec şi se repezi să-mi smulgă receptorul din mână.

— Bună dimineaţa, signora, exclamă ea cu voce mieroasă. Nu ştiam că v-aţi întors de la Roma. Cum se mai simte domnul rector? Zâmbi şi dădu din cap, făcându-mi semn să n-o întrerup. O desigur, îi vom pune la dispoziţie domnului rector orice carte doreşte, continuă ea. Voi avea grijă ca volumele să vă fie trimise acasă chiar astăzi. O să-l trimit pe noul nostru ajutor, sau îmi voi face timp să vi le aduc chiar eu.

Urmară noi asigurări, însoţite de explicaţia că Signor Fossi era ca de obicei epuizat de muncă, de noi zâmbete şi aprobări din cap. Închise în sfârşit telefonul şi se întoarse spre mine.

— Îi voi duce eu cărţile Signorei Butali, astăzi după amiază, mă oferii eu pe loc.

— Nu-i nevoie să te duci dumneata, îmi replică ea. Împachetează-mi cărţile şi o să trec eu să le las, în drum spre casă. E cel mai bine, mai ales că Signora Butali mă cunoaşte.

— Dar Signor Fossi mi-a cerut să nu permit nimănui să ia cărţile. Şi apoi, la bibliotecă nu-i atâta nevoie de mine ca de dumneavoastră.

Furioasă, Signorina Catti cedă în cele din urmă şi se întoarse fără o vorbă la biroul ei.

Un fals acces de tuse venind din vârful scării pe care era cocoţat Toni mă avertiză că tânărul îşi ţinuse tot timpul urechile ciulite. Zâmbi fără voie şi-mi reluai lucrul. Îmi asigurasem intrarea în casa din via dei Sogni. Pentru moment, altceva nici nu mai conta.

Nu mă mai întorsei la pensiune pentru masa de prânz.

Intrai într-un mic restaurant din via Rossini, plin de studenţi la ora aceea şi reuşii să comand un dejun frugal. Când am ajuns la bibliotecă, ceilalţi funcţionari nu se întorseseră încă din pauza de prânz. Trebuia să împachetez cărţile pe care mi le ceruse soţia rectorului şi să mă pregătesc de plecare. Mi se părea totuşi ciudat că rectorul ceruse de pe patul spitalului tocmai cărţile care-mi suscitaseră interesul. Regretam că nu mai am timp să citesc povestea vieţii Şoimului, mai ales că aş fi vrut să aflu mai multe amănunte despre nebunia şi moartea lui, de care îmi aminteam că-mi vorbise tatăl meu în copilărie. Erau lucruri despre care ghidurile turistice şi pliantele puse la dispoziţia vizitatorilor muzeului nu suflau o vorbă. Am mai răsfoit totuşi în grabă câteva pagini.

„...Excesele la care se deda ducele erau atât de îngrozitoare, încât numai diavolul însuşi le putea inspira. Când locuitorii cetăţii se revoltaseră şi îi ceruseră socoteală, ducele răspunse că fusese alese de pronia divină pentru a-i pedepsi pe fiecare în parte după cum meritau. Cei mândri trebuiau să fie îngenunchiaţi, cei trufaşi, călcaţi în picioare, iar clevetitorii trebuiau să fie amuţiţi pentru totdeauna. Într-un cuvânt, vipera trebuia să piară de otrava propriului venin, căci numai aşa, zicea el, se va face dreptatea divină".

Povestea continua în acelaşi fel pe mai multe file. Acum tabloul „Ispitirea lui Isus" din dormitorul ducal de deasupra bibliotecii căpăta o nouă semnificaţie pentru mine.

„Ducele Claudio era fără îndoială nebun. Aşa încercase să-l scuze, după îngrozitoarea-i moarte prea bunul şi blândul său frate, marele duce Carlo, care-l urmase pe tronul cetăţii. Nu aceleaşi circumstanţe le puteau fi acordate însă şi tovarăşilor Şoimului. Această bandă de nemernici nu se credeau nicidecum trimişii Domnului pe pământ. Singurul lor ţel era să murdărească şi să distrugă totul în cale. Semănaseră atâta ură şi groază printre locuitorii cetăţii, încât totul s-a terminat cu un masacru îngrozitor, în care au fost cu toţii ucişi, iar

sălile palatului au fost înecate în sângele victimelor, asupra cărora s-au comis atrocităţi de nedescris".

Mă gândii că paginile aceste aveau cu siguranţă să-i alunge plictiseala profesorului Butali.

Am împachetat cărţile şi am plecat îndată ce cel de-al doilea ajutor al bibliotecarului s-a întors de la masă. Pe măsură ce mă apropiam de zidul grădinii eram din ce în ce mai emoţionat. De data aceasta nu mai eram obligat să mă ascund în umbră. Mă întorceam în sfârşit acasă. De la ataj se auzea, ca şi ieri, pianul. Tot Chopin – „Improvizaţie". Notele se revărsau într-o cascadă de o intensitate aproape sălbatică, avântându-se ca şi când ar fi vrut să mături totul în cale şi apoi topindu-se brusc într-un zvon slab. Nu era o melodie care să aline suferinţele unui bolnav. Dar, la urma urmei, rectorul se afla la Roma, la câteva sute de kilometri distanţă.

Am deschis poarta grădinii şi am intrat. Nimic nu se schimbase în jur. Copacul domina grădiniţa ca şi pe vremea copilăriei mele. Doar iarba fusese tunsă ceva mai scurt. Păşii pe scurta alee pietruită şi sunai la uşă. Pianul se opri brusc. Cuprins de panică, asemenea unui şcolar, aproape că scăpai cărţile din mână. Îmi venea s-o rup la fugă. Auzii, aşa cum auzisem de sute, sau poate de mii de ori în copilărie, zgomotul paşilor ce coborau scara. Uşa se deschise.

— Signora Butali?

— Da.

— Scuzaţi-mă că vă deranjez, signora. V-am adus cărţile pe care le-aţi cerut de la bibliotecă.

Femeia care stătea în faţa mea îmi amintea de un vechi tablou din sala de audienţă a palatului ducal, intitulat „Portretul unei doamne" şi pe care tata îl numise „Femeia tăcută". Chipul femeii din tablou era grav, iar ochii întunecaţi priveau spre artistul care o pictase cu indiferenţă sau mai degrabă cu dezaprobare. Aldo era însă de cu totul altă părere. Îmi amintesc că îl contrazicea pe tata, susţinând că privirea ei ascunde o inimă înflăcărată şi că gura ei cu buzele strânse îl înşela pe privitor. Signora Butali ar fi putut poza cu succes pentru ta-

bloul acela. Frumuseţea ei părea desprinsă dintr-un tablou din secolul al şaisprezecelea.

— Cu dumneavoastră am vorbit la telefon, nu-i aşa? zise ea. Vă mulţumesc că aţi venit atât de repede.

Întinse mâna să ia cărţile, iar eu privii peste umărul ei în hol. Doar pereţii rămăseseră cum îi ştiam. Acum, acolo se aflau cu totul alte scaune şi o oglindă înaltă schimba perspectiva încăperii. Tata, admirator al tablourilor de la palat, comandase o serie de reproduceri, pe care le atârnase, potrivit modei timpului, pe pereţii holului. Aşa ajunsesem să-i cunoaştem pe marii pictori şi să-i îndrăgim. Acum în hol nu mai era decât o pictură, şi aceea contemporană, înfăţişând nişte fructe alături de o partitură muzicală. Peretele casei scărilor zugrăvit în alb pe vremea noastră, era acum de un cenuşiu deschis. Am cuprins toate aceste lucruri într-o singură privire, suficient însă ca să cad din nou pradă vechiului resentiment împotriva celor care îndrăzniseră să ne profaneze casa, s-o adapteze propriilor lor gusturi, ştergându-ne pentru totdeauna urmele. Cum putuseră oare îndura pereţii aceia vechi toate astea? Şi ce-ar fi spus, dacă ar fi putut să vorbească?

— Scuzaţi-mă signora, zisei eu. N-am venit doar pentru că trebuia să vă aduc cărţile, ci şi pentru că mă simt întrucâtva atras de „această" casă. Ieri, când am trecut întâmplător pe stradă, am auzit pe cineva cântând la pian. Îmi place enorm pianul şi am rămas pe loc să-l ascult. Nu ştiam atunci că aceasta e casa domnului rector... Am aflat abia azi la bibliotecă. Iar când aţi cerut cărţile acestea, m-am gândit că...

Ca şi femeia din tablou, cea din faţa mea nu schiţă nici un zâmbet. Doar ochii i se luminaseră.

— V-aţi gândit că n-ar strica să vă încercaţi norocul, mă întrerupse ea.

— Ca să fiu sincer, da, recunoscui eu.

I-am întins cărţile, privind lung spre scări. În ultima zi a şederii noastre acolo, le coborâsem în goană, răspunzând chemării mamei, care se oprise în curte cu valiza în mână. I-o dăduse ordonanţei comandantului şi ne îndreptasem amândoi spre maşina care ne aştepta în stradă.

— Cântaţi şi dumneavoastră la pian? mă întrebă doamna.

— Nu. Din păcate, n-am talent. Dar ieri... ieri, v-am ascultat cântând „Arabesca“ de Debussy pe care o auzim aproape în fiecare zi la radio. Interpretată de dumneavoastră, mi s-a părut cu totul altfel. M-a purtat parcă pe aripi nevăzute înapoi, spre zilele de mult uitate ale copilăriei. De ce, n-aş putea spune... Nimeni nu cânta la pian în casa noastră.

Mă privi cu gravitatea profesorului care-şi cântăreşte din ochi un posibil elev.

— Dacă aveţi puţin timp liber, am putea merge în camera de muzică şi am să vă mai cânt o dată „Arabesca“ lui Debussy.

— Dacă am timp liber? Timpul nici nu mai contează, dacă vă pot asculta din nou. Doar dacă nu vă deranjez.

Ochii i se luminară din nou şi pe buze îi apăru umbra unui zâmbet.

— Nu v-aş invita, dacă m-aţi deranja, spuse ea. Oricum, e încă devreme. Primul elev vine abia la ora trei.

Puse cărţile pe un scaun şi mă conduse la etaj, în fostul dormitor al mamei, transformat în sală de muzică. Nu mai semăna deloc cu încăperea în dezordine, cu patul nefăcut, din ziua plecării noastre, a cărei imagine îmi stăruia în minte. Parcă vedeam lucrurile răvăşite, dulapul cu uşile deschise şi rafturile golite, hârtiile răspândite pe podea şi tava cu ceştile de cafea, rămasă de la micul dejun.

— Îmi place mult camera aceasta, îmi spuse Signora Butali. Mi se pare o oază de linişte. Îndată ce ne-am mutat aici, i-am spus soţului meu: „Aici o să-mi aduc pianul“.

Pereţii verzi contrastau plăcut cu scaunele capitonate cu un material în dungi şi cu podeaua ce strălucea ca oglinda. O altă pictură contemporană, înfăţişând o floare a soarelui uriaşă, atârna pe perete. Doamna se îndrepta spre pianul care se găsea acolo unde odinioară se aflase patul mamei.

— Puteţi fuma, dacă doriţi, spuse ea. Şi acum, ascultaţi „Arabesca“.

M-am îndreptat spre fereastră şi am rămas în picioare, privind grădina ce se întrezărea printre ramurile copacului,

care crescuseră şi se întinseseră asemenea unor aripi, aproape atingând zidul casei. Printre ramurile acelea bogate se mai ascundea poate şi acum mingea pe care o pierdusem în copilărie.

Muzica patetică a lui Debussy îmi readuse din nou în minte imagini dureroase, de mult uitate. Soarele fierbinte de iulie încingea pietrele aleii pe care auzeam răsunând paşii sacadaţi ai ordonanţei care ne căra bagajele. Marta nu se întorsese încă de la biserică. „Grăbeşte-te... grăbeşte-te" îmi strigase mama, „comandantul n-are timp să ne aştepte". Dar eu nu voiam să plec până nu găseam fotografia lui Aldo, în uniformă de pilot. „Să mergem fără ea, o să ne-o trimită Marta", spusese din nou mama. „Nu, răspunsesem eu. Trebuie s-o găsesc. O s-o port în buzunar. Şi alergasem pe scări.

Alergasem pe scări, aşa cum alergau acum degetele Signorei Butali pe clapele pianului, scoţând note tot mai înalte pentru ca apoi să coboare, să repete întreaga frază, iarăşi şi iarăşi, într-o cascadă de sunete vesele şi nepăsătoare. Nu găseai nimic emoţionant în această „Arabescă", dacă nu erai ca mine, un rătăcitor care zboară mai departe, tot mai departe din prezent spre trecut.

— Cântam Chopin când aţi sunat dumneavoastră, îmi spuse Signora Butali.

Poate că fiecare dintre noi avem parte doar de moartea pe care o merităm. Poate că mama plătise, murind de cancer, pentru îndoielnicele plăceri ale nopţilor petrecute în patul acela dublu din dormitor şi, la fel, comandantul şi tata pieriseră prin înfometare, unul în Rusia, celălalt într-un lagăr al aliaţilor, ca pedeapsă pentru ceea ce săvârşiseră cândva în viaţă. Dar Marta? De ce trebuise să-şi găsească sfârşitul înjunghiată cu un cuţit?

Mă aşezai pe un scaun şi îmi îndreptai privirile spre Signora Butali. Muzica o însufleţise aducându-i culoare în obrajii palizi. Cântând la pian, reuşea probabil să evadeze din viaţa de toate zilele, să uite de soţul bolnav. O studiai cu atenţie. Avea cam aceeaşi vârstă ca mine, poate cu câţiva ani mai mult. Treizeci şi cinci sau treizeci şi şase de ani. Vârsta

regretelor, a pasiunilor dezlănţuite brusc, a dramelor. Vârsta când deschizi uşa vizitatorilor după ora zece noaptea.

Muzica fu întreruptă ca şi în ziua precedentă de sunetul strident al telefonului. Signora Butali se ridică de la pian, se scuză şi se duse să răspundă. Telefonul era acum în sala de muzică şi ea nu trebuia să alerge în hol cu sufletul la gură, aşa cum făcea mama.

— Da, spuse ea, vorbind în receptor, da, le-am primit.

Am bănuit că se referea la cărţi, pe care rectorul le aştepta desigur cu nerăbdare. Probabil că o întrebase dacă era singură, căci o auzii răspunzând: „Nu, nu acum. Sună-mă mai târziu" şi se grăbi să închidă telefonul.

Dând glas gândurilor din clipa aceea, o întrebai prosteşte dacă profesorul Butali se simte mai bine. Mă privi surprinsă, dar îşi reveni îndată.

— O, da, zise ea, mult mai bine. Totuşi, nu l-aş fi lăsat singur la Roma, dacă n-aş fi avut atâtea treburi acasă.

Credea oare c-o acuz că-şi neglijează soţul? Posibil. Atitudinea ei mă făcea în orice caz să bănuiesc că telefonul pe care-l primise nu era de la Roma.

Vraja se rupsese şi Signora Butali nu-şi mai reluă locul la pian. Mă ridicasem când sunase telefonul, iar acum mă uitai la ceas.

— Vă mulţumesc pentru amabilitate, signora, am spus. Cântaţi minunat şi muzica a fost pentru mine o delectare. N-aş vrea însă să abuzez de bunăvoinţa dumneavoastră şi să vă răpesc prea mult din preţiosul dumneavoastră timp.

— Şi nici din al dumneavoastră, răspunse ea. Veţi mai trece poate şi altă dată pe aci. Cum spuneaţi că vă numiţi?

— Fabbio, spusei eu. Armino Fabbio. Sunt abia de câteva zile ajutor de bibliotecar la universitate.

— Sunt sigură că cei de la bibliotecă sunt încântaţi de colaborarea cu dumneavoastră. Sper că Signor Fossi se va însănătoşi în curând şi vă rog să le transmiteţi mulţumirile mele atât domniei sale cât şi Signorinei Catti.

Se îndreptă spre uşă şi eu o urmai, smulgându-mă cu greu din lumea amintirilor. Ieşirăm pe spalier. Bănuiam că trebuie

să-şi fi instalat dormitorul în fosta noastră cameră de oaspeţi care dădea spre vechea mânăstire, transformată între timp în spital. Camera mea se afla ceva mai în spate, dincolo de ea.

— Vă mulţumesc încă o dată, signora, zisei, înclinându-mă.

— Mi-a făcut plăcere, spuse ea, cu un zâmbet mecanic. Îmi place să cânt pentru cei care iubesc cu adevărat muzica.

Am urmat-o la parter. Ajunsă în hol, luă cărţile de pe scaun, intenţionând probabil să le ducă la etaj după plecarea mea.

— O să fie o lectură interesantă, am remarcat eu. Dacă, bineînţeles, cunoaşteţi limba germană.

— N-o cunosc, răspunse ea scurt.

Nu mai aveam nici un motiv să-mi întârzii plecarea. Pentru că nu eram decât un străin şi îşi pierduse destul de mult timp cu mine. Iar casa, casa copilăriei mele, mi se părea străină, rece şi indiferentă. M-am aplecat zâmbind asupra mâinii pe care mi-o întinsese şi mi-am luat rămas bun.

Uşa s-a închis în urma mea. Am luat-o pe aleea pietruită şi am ieşit în stradă. O bătrână încovoiată sub povara anilor care trecea ceva mai departe pe stradă, haina lungă a unui preot, un câine care mârâie dincolo de o poartă şi însăşi ziua aceea strălucitoare de început de primăvară, erau toate imagini ale unui Ruffano prezent, care nu-mi mai aparţinea.

Se făcuse târziu, dar nu m-am întors la palatul ducal. Mi-am zis că n-ar strica să încerc, cum spune proverbul, să prind doi iepuri dintr-o dată şi am coborât strada care ducea la oratoriul Ognisanti. Aveam de gând să vorbesc cu cizmarul cu ochi şaşii pe care speram să-l găsesc acasă. În colţul străzii se adunaseră o mulţime de oameni, iar alţii, printre care şi îngrijitoarea oratoriului, îşi scoseseră capetele pe ferestrele deschise. Un bărbat şi o femeie erau urcaţi într-o maşină a poliţiei care staţiona lângă trepte. M-am tras după colţ şi am aşteptat să se îndepărteze. Nu putusem să-i văd pe cei dinăuntru din cauza mulţimii din faţa mea. Curând însă oamenii se împrăştiară, continuând să vorbească tare şi să gesticuleze. M-am apropiat de o femei tânără cu ochi rotunzi care purta un copil în braţe.

— Au arestat pe cineva? am întrebat-o.

Se întoarse repede spre mine, de parcă abia aştepta să vorbească cu cineva.

— Nu, zise ea, doamne fereşte. N-au arestat pe nimeni. Au venit doar să-i ia pe Signor Ghigi şi pe sora lui ca să identifice un cadavru. Se zice că e vorba de femeia aceea bătrână care a fost omorâtă la Roma şi despre care s-a scris şi în ziare. Poliţia crede că ar putea fi chiriaşa fraţilor Ghigi, care locuia la ei de câteva luni. Trăgea la măsea şi acum câteva zile a dispărut de acasă fără să le spună nimic. Iar acum, toată lumea se întreabă dacă nu cumva cadavrul de la Roma n-o fi al acestei biete femei, Marta Zampini – aşa o chema.

Mă îndepărtai repede, fără să mai aştept să-şi termine povestea. Rămăsese pe loc cu copilul care începuse să plângă în braţe şi încă mai vorbea, când traversai în fugă strada, cu inima bătându-mi nebuneşte.

8

Am cumpărat un ziar din Piazza della Vita şi m-am oprit sub colonade să-l răsfoiesc. Nu scria nicăieri nimic despre femeia asasinată. Poliţia îşi continuase cu siguranţă cercetările în provincie şi aşa ajunsese la fraţii Ghigi, pe care-i luaseră la Roma pentru identificare. Sau poate că nici nu-i duseseră la Roma, ci doar la sediul poliţiei unde-i fuseseră probabil trimise hainele şi cele două coşuri. Ajungea şi atât.

Şi după aceea? Ce avea să mai urmeze? Identificarea cadavrului nu-i apropia de soluţionarea cazului. Nu existase niciun motiv de jaf. Poliţia n-avea să afle niciodată că, puţin după miezul nopţii, cineva pusese o bancnotă de zece mii de lire în mâna victimei. Până acum, banii fuseseră probabil cheltuiţi, trecând din mâna criminalului prin alte zeci de mâini. Criminalul care-i furase n-avea să fie prins niciodată, la fel cum n-avea să se afle niciodată că cineva îi dăduse acei bani. Şi

totuşi cei doi oameni erau la fel de vinovaţi. Amândoi aveau să poarte toată viaţa povara acelei crime.

Când am ajuns în sfârşit la bibliotecă, era târziu după amiază şi ceilalţi funcţionari se întorseseră de mult de la masă. Am simţit ochii tuturor aţintindu-se asupra mea, ca şi când ar fi ştiut că vin de la oratoriul Ognisanti şi ce anume căutasem acolo.

M-am prefăcut că nu observ privirile lor curioase şi mi-am reluat locul la birou, apucându-mă să sortez cărţile în limba germană care-mi mai rămăseseră. Lucram fără nici o tragere de inimă. Chipul Martei, pe care aproape că-l dădusem uitării în ultimele trei zile, îmi apăru din nou în faţa ochilor. Nu Marta cea din copilărie era cea care mă tulbura, ci femeia aceea bătrână care zăcea în zdrenţe pe treptele bisericii. De unde venea oare mirosul acela acru, stătut? Marta pe care mi-o aminteam eu fusese atât de curată, pedantă chiar, spălând mereu şi călcând lenjeria pe care o aranja cu grijă pe rafturi. Răspunsul la această întrebare nu-l puteam afla decât de la două persoane – cizmarul şi sora lui, fosta noastră bucătăreasă. Ei cunoşteau cu siguranţă adevărul şi ar fi putut să-mi povestească fiecare amănunt al prăbuşirii ei de-a lungul anilor.

Fusese, bineînţeles, vina noastră – mai întâi a mamei şi apoi a mea. Trăisem atât de aproape de ea, la Torino. Am fi putut să-i scriem, sau cel puţin eu ar fi trebuit s-o fac. Aş fi putut să mă interesez ce se întâmplase cu ea. Sau, mai târziu, când lucrasem la Genova, aş fi putut telefona oricând la Ruffano, dar n-o făcusem. Aşa se scurseseră douăzeci de ani. Douăzeci de ani în care Marta decăzuse din ce în ce mai mult, pentru ca în cele din urmă să sfârşească atât de jalnic.

Ceva mai târziu în cursul după amiezii, telefonul sună din nou. Signorina Catti ridică receptorul şi o auzii răspunzând cu aceeaşi voce mieroasă. Peste câteva clipe se întoarse spre noi.

— Signor Fossi se simte încă rău, ne anunţă ea. Nu mai poate veni azi la birou, dar ne roagă să ne continuăm lucrul până la ora şapte.

Primul care protestă fu Toni.

— Azi e sâmbătă, zise el. Sâmbăta, Signor Fossi ne permite întotdeauna să plecăm la ora şase.

— Aşa e, replică secretara. Dar asta se întâmplă când este la serviciu. Ori astăzi, aşa cum v-am spus, este bolnav şi nu mai poate veni.

Îşi reulă lucrul fără să mai scoată o vorbă, în timp ce Toni se luă cu mâinile de stomac, mimând suferinţa.

— Un om trecut de patruzeci de ani, murmură el, ar trebui să ştie să-şi înfrâneze apetitul sexual.

— Iar unul care n-a împlinit douăzeci şi trei, se răsti secretara la el, ar trebui să ştie să-şi respecte superiorii.

Avea auzul mai ascuţit decât credeam şi poate că nici prea proastă nu era. Ne apucarăm din nou de treabă. Spre uimirea noastră, cu puţin înainte de şapte, uşa se deschise şi Carla Raspa – "cauza" bolii bibliotecarului, păşi înăuntru în persoană. Purta un costum roşu care o prindea de minune, iar în urechi avea nişte cercei mici de aur. O haină neagră îi cădea în falduri de pe umeri. O salută cu o înclinare neglijentă a capului pe secretară şi ignorându-i pe ceilalţi doi funcţionari, se îndreptă spre mine.

— Hello, zise ea.

— Hello, răspunsei.

— Cum te descurci?

— Destul de bine, mulţumesc, zisei eu.

— Îţi place noua dumitale muncă?

— E altceva decât făceam la agenţia de turism şi asta înseamnă mult pentru mine.

— E şi normal. Oricum nu le putem avea pe toate în viaţă.

Vorbea încet, privind spre rafturile de cărţi din faţă, în timp ce secretara încremenise aplecată asupra hârtiilor de pe birou, ca o statuie de alabastru.

— Ce faci astă seară? mă întrebă Carla Raspa.

— Ce fac...?

— Exact.

Ochii ei, ca nişte migdale amare, se aţintiră asupra mea, cântărindu-mă din cap până-n picioare. Privirea aceea mă făcu să-mi amintesc că citisem undeva despre femelele unei

specii – nu mai ştiam dacă era vorba de păsări sau de animale – care-şi devorau partenerul după consumarea actului sexual.

— Am o întâlnire cu câţiva studenţi care stau la aceiaşi pensiune cu mine, încercai eu o scuză. Le-am promis că merg cu ei la cinema după cină, adăugai repede.

— La ce pensiune locuieşti?

— La Signora Silvani, zisei eu după o scurtă ezitare.

— A! Pe via San Michele, 24? exclamă ea. Înseamnă că suntem vecini.

— Într-adevăr.

Mă privi cu un zâmbet plin de înţeles, ca şi când am fi fost amândoi complici în cine ştie ce conspiraţie.

— Şi te simţi bine acolo?

— Cât se poate de bine. Ceilalţi pensionari sunt toţi studenţi la Comerţ – nişte tineri foarte drăguţi.

— La Comerţ, zici? Te compătimesc atunci. Cred că nici nu poţi închide ochii din cauza lor. Am auzit că-s nişte scandalagii.

— Azi noapte nu s-au manifestat deloc aşa. Au fost foarte liniştiţi.

Mă cântări din nou cu privirea. Îl văzui pe Toni zâmbind pe sub mustaţă, semn că nu pierduse o vorbă din conversaţia noastră.

— Şi unde îţi iei masa? mă întrebă ea din nou.

— În pensiune, spusei. Mâncarea e foarte bună. Şi mi-am făcut prieteni acolo. Pe fraţii Pasquale, Paolo şi Caterina Pasquale, adăugai eu, dorind să par cât mai convingător.

— Nu mă interesează, zise ea. Nici nu-i cunosc pe studenţii de la Comerţ.

— Aţi spus cumva fraţii Pasquale? interveni Toni în discuţie.

— Da, am bâiguit eu.

— Atunci probabil că nu cu ei trebuie să vă întâlniţi astă seară. Se duc acasă, la San Marino, în fiecare sâmbătă. Chiar azi, când mă întorceam de la masă, i-am văzut plecând. Aşa că aveţi ghinion, zise el şi se duse să-şi ia haina din cuier, convins că mi-a făcut un serviciu.

— E-n regulă, zise domnişoara. Înseamnă că eşti liber.

Brusc în faţa ochilor îmi apăru imaginea lui Giuseppe Fossi pe patul de suferinţă. Îmi amintii totuşi că era cu câţiva ani buni mai vârstnic decât mine. Şi, poate că la urma urmei, mâncarea fusese de vină.

— Da, sunt liber, am recunoscut străduindu-mă să arborez obişnuitul zâmbet profesional. Am putea lua masa la hotelul dei Duchi.

— De ce să-ţi cheltuieşti banii? mă întrebă ea mirată. Şi apoi, până când vom ajunge noi acolo, va fi mai mult ca sigur închis.

Observaţia semăna a ameninţare. N-aveam nici un chef să petrec câteva ore cu ea, fără să iau măcar un aperitiv. Iar dacă glumea cumva, ei bine, nu mi se părea deloc momentul potrivit pentru astfel de glume.

— Ce vom face deci? o întrebai eu.

— Am să-ţi spun imediat, zise ea aproape în şoaptă, plimbându-şi privirea asupra funcţionarilor care se pregăteau de plecare şi întârziind mai ales asupra Signorinei Catti, care rămăsese în urmă făcându-şi de lucru pe lângă uşă.

Ne îndreptarăm împreună spre ieşire. Signorina Catti încuie uşa după noi şi ne ură cu ochii plecaţi noapte bună. Însoţitoarea mea aşteptă până ce sunetul paşilor ei pe pavaj se stinse, apoi se întoarse, zâmbind spre mine. Ochii îi străluceau şi o stare de puternică excitaţie părea să fi pus stăpânire pe întreaga ei fiinţă.

— Avem noroc, spuse ea. Am obţinut două invitaţii pentru apartamentele ducale astă seară. Aproape că le-am cerşit de la Directorul Consiliului Artelor. Este o mare onoare, pe care nu o acordă oricui.

Am privit-o uimit. Nu mai înţelegeam nimic. Nici prin cap nu-mi trecuse c-o să-mi petrec seara într-un asemene mod.

— Pentru apartamentele ducale? repetai eu. Dar dumneata ai tot timpul acces la palat. Doar conduci zilnic acolo grupuri de studenţi.

Râse şi-mi făcu semn să-i dau o ţigră. Îi oferii una şi i-o aprinsei cu bricheta.

— Seara e cu totul altfel, zise ea. Nici urmă de public. Nu vin decât invitaţii personali ai directorului Consiliului Artelor. Aşa cum ţi-am spus, e o deosebită cinste să fii invitat de el.

Am zâmbit. Ceea ce i se părea o ocazie nemaipomenită, era pe vremea tatălui meu ceva cât se poate de obişnuit. Eram încântat că cel puţin una din acele vechi tradiţii era astfel continuată. Când eram copil mă duceam uneori la palat însoţit de mama sau de Aldo, ca să-l ascultăm pe tata prezentând prietenilor istoricul unei încăperi sau al unui tablou.

— Şi ce faceţi acolo? mă interesai eu. Vă adunaţi ca să-l ascultaţi cu toţii pe director expunându-şi teoriile?

— Drept să-ţi spun, nu ştiu. Asta-s şi eu curioasă să aflu. Cred că astă seară va fi un fel de avanpremieră a spectacolului ce va avea loc în scurt timp. Văd că pe invitaţii scrie ora şapte şi jumătate. Am putea totuşi să urcăm şi să aşteptăm în galerie până la deschiderea uşilor.

Faptul că o invitaţie din partea directorului Consiliului Artelor producea o astfel de impresie asupra unei lectore de la universitate, mai ales că nu era vorba de una oarecare, ci de sofisticata domnişoară Carla Raspa, mă amuza teribil. Probabil că funcţia ei nu era chiar atât de importantă cum crezusem la început. Emoţia ei mă ducea cu gândul la acei turişti care reuşeau să obţină bilete de audienţă la Vatican. Nu-i lipsea decât vălul.

Urcarăm scările ce duceau spre galeria de la etaj.

— Ai putea să-mi spui ce fel de serbare se pregăteşte? o întrebai eu curios.

— A fost iniţiată de rector cu câţiva ani în urmă, zise ea. Cum secţia de artă din cadrul universităţii este destul de mică şi nu are un şef de catedră, el este cel care se ocupă de ea. Şi tot el organizează aceste serbări împreună cu directorul Consiliului Artelor. Anul trecut au avut un succes enorm. În fiecare an este ales un subiect istoric, care este interpretat de studenţi în apartamentele ducale, în curtea interioară, sau în vechea sală de teatru a palatului. Anul acesta însă, datorită bolii rectorului, sarcina organizării serbării îi revine exclusiv directorului Consiliului Artelor.

Ajunseserăm în galerie, unde se strânsese deja un mic grup de studenţi care aşteaptau în faţa uşilor închise ce duceau spre sala tronului. Erau mai ales băieţi tineri – fără îndoială, studenţi. Adoptaseră o atitudine sobră, vorbind între ei aproape în şoaptă, fără să manifeste nimic din veselia caracteristică vârstei. Carla Rąspa se amestecă printre ei şi dădu mâna cu câţiva, apoi mă chemă şi mă prezentă grupului, explicându-le că eram noul ajutor de bibliotecar.

— Sunt prezenţi numai studenţi din anii trei şi patru îmi spuse ea. Dealtfel, studenţii din anii mai mici nu sunt invitaţi. Câţi dintre voi veţi interpreta un rol la serbare? îi întrebă ea pe cei din grup.

— Ne-am oferit toţi, răspunse un tânăr ras în cap şi cu favoriţi, pe care prietenii mei, fraţii Pasquale, i-ar fi trecut imediat în rândul „filologilor". Directorul va decide însă. Dacă nu corespunzi exigenţelor lui, eşti exclus.

— Şi care sunt aceste exigenţe? m-am interersat eu.

— Foarte mari, răspunse tânărul, întorcându-se şi privindu-şi colegii care zâmbeau. E nevoie mai întâi să fii într-o perfectă formă fizică şi să ştii să te baţi. De ce? Habar n-am. Aşa cere noul regulament.

— Serbarea de anul trecut pe care a organizat-o rectorul a fost foarte reuşită, interveni Carla Raspa. S-a pus în scenă vizita Papei Clement la Ruffano şi însuşi profesorul Butali a interpretat rolul papei. Porţile principale ale palatului care dau în curtea interioară au fost deschise şi profesorul, escortat de studenţi care alcătuiau garda papală, îmbrăcaţi în costume de epocă, a fost întâmpinat de duce şi ducesă, roluri interpretate de profesorul Rizzio şi Signora Butali. Au trecut apoi prin apartamentele ducale într-o procesiune impresionantă. Costumele erau extraordinare.

Se auzi cheia întorcându-se în broască şi toată lumea se îndreptă spre sala tronului, ale cărei uşi fuseseră larg deschise. Un tânăr student după cum mi se păru – ne ceru invitaţiile la intrare. După cum arăta, trecuse cu siguranţă cu succes proba de rezistenţă fizică. Înalt şi bine clădit, aducea foarte bine cu unul din fotbaliştii profesionişti din echipa de la Torino. Poate

că directorul se gândea să-l folosească la evacuarea sălii, în caz că nu i-ar fi plăcut atitudinea noastră.

Traversarăm sala tronului spre Sala Îngerilor, de unde se auzea murmur de voci. Atmosfera începea să semene tot mai mult cu cea a unei audienţe papale, mai ales că la intrarea în Sala Îngerilor se afla un al doilea controlor care ne lua invitaţiile. Deposedat de bucăţica aceea de carton, mă simţii brusc lipsit de apărare, ca un intrus care n-avea ce să caute acolo. Rămăsei uimit când, intrând în sală, observai că toate luminile fuseseră stinse. Încăperea era luminată doar de torţe care aruncau umbre monstruoase pe pereţi şi pe tavan, creând o ambianţă sumbră de legendă medievală, extrem de incitantă. Un foc uriaş de buşteni ardea în vechiul cămin, sub poliţa de o inestimabilă valoare, de care nu se atingea nimeni pe vremea tatălui meu şi ochii tuturor erau atraşi ca de un magnet de strălucirea puternică a flăcărilor jucăuşe.

Între timp, sala se umpluse de tineri şi, pe măsură ce ochii mi se obişnuiau cu semiobscuritatea, îmi dădui seama că unii dintre invitaţi, care păreau să fie acolo pentru prima dată, rămăseseră grupaţi, neştiind prea bine ce trebuie să facă, pe când alţii, cei cu vechime probabil, adoptaseră o atitudine de superioritate, mişcându-se liber prin încăpere şi aruncându-le priviri amuzate, uşor dispreţuitoare.

Tânărul care ne strânsese invitaţiile la intrare închise uşa şi rămase în picioare în faţa ei, cu mâinile încrucişate pe piept şi cu faţa împietrită. În sală se făcuse brusc tăcere. Una dintre fete, cu nervii încordaţi la maximum, izbucni într-un hohot de râs, dar fu imediat redusă la tăcere de însoţitorul ei. Îmi întorsei privirile spre Carla Raspa. Îmi luase mâna într-a ei şi mi-o strângea cu degete tremurătoare. Încordarea părea să se fi transmis tuturor. Mă simţeam ca prins într-o capcană şi, pe măsură ce senzaţia de claustrare sporea, îmi dădeam seama că de acolo nu exista scăpare.

Uşa ce ducea în dormitorul ducelui fu larg deschisă şi un bărbat însoţit de un fel de gardă de corp formată din şase tineri, intră în sală. Înaintă în mijlocul oaspeţilor şi îi salută, strângând mâinile ce se întindeau spre el. Încordarea se risipi

ca prin farmec şi toată lumea se repezi spre el. Carla Raspa, cu ochii strălucind de emoţie, uită îndată de mine, înghesuindu-se să ajungă printre primii în preajma lui.

— Cine este omul acesta? o întrebai eu.

Nu-mi răspunse; cred că nici nu mă auzise. Mă lămuri însă un tânăr de lângă mine.

— Cum? Nu-l cunoaşteţi? E profesorul Donati, directorul Consiliului Artelor.

Mă dădui înapoi, încercând să rămân în umbră. Profesorul înainta, flancat de cei şase body-guarzi. Se oprea să schimbe o vorbă cu câte un tânăr, îl bătea prieteneşte pe umăr pe altul... N-aveam cum să scap de acolo, cei din spate mă împingeau înainte. Ajunsei astfel din nou lângă Carla Raspa, pe care o auzii prezentându-mă:

— Signor Fabbio, noul ajutor de bibliotecar.

Întinsei mâna şi profesorul mi-o strânse:

— Mă bucur să vă cunosc, zise el, aruncându-mi o privire indiferentă şi trecu mai departe. Spre norocul meu, Carla Raspa se întorsese spre vecinul din stânga, vorbindu-i cu însufleţire. Simţeam că se învârteşte pământul cu mine. Cerul se deschisese parcă şi Hristos coborâse din nou pe pământ în întreaga sa măreţie. Străinul pe care-l întâlnisem pe Via dei Sogni noaptea trecută nu era deci o fantomă. Nu mai exista nici o îndoială. Numele însuşi spunea totul.

Directorul Consiliului Artelor – profesorul Donati – Aldo Donati. În cei douăzeci şi doi de ani care trecuseră, se maturizase, umerii i se lăţiseră şi pasul îi devenise sigur. Totuşi, fruntea înaltă, ochii negri strălucitori şi gura cu colţurile imperceptibil coborâte, ca şi vocea, mai profundă acum, dar tot indiferentă, toate acestea erau ale lui Aldo, fratele meu.

Aldo trăia. Aldo înviase din morţi, iar lumea mea se clătina.

Mă întorsei spre perete şi-mi aţintii privirea asupra unei tapiserii. Nu mai vedeam nimic, nu mai auzeam nimic. Mi se părea că visez. Chiar dacă mii de avioane ar fi trecut pe deasupra capului meu, tot nu le-aş fi auzit. Acum douăzeci şi doi de ani, avionul acela nu se prăbuşise, asta era tot ceea ce conta

pentru mine acum. Sau, chiar dacă se prăbuşise, nu arsese, sau arsese, dar pilotul reuşise să se salveze. Fratele meu trăia. Aldo nu murise.

Cineva îmi atinse uşor braţul. Era Carla Raspa.

— Cum ţi se pare profesorul? mă întrebă ea.

— Parcă ar fi însuşi Dumnezeu, zisei eu.

— Aşa zic toţi cei de aici, şopti ea zâmbind.

Mă retrăsei din nou în umbră. Nu voiam să observe că tremuram. Mi-era teamă că îmi voi pierde cunoştinţa şi voi cădea pe podea, atrăgând atenţia tuturor asupra mea, iar Aldo va afla cine sunt, acolo, în faţa tuturor. Aveam de gând să-i vorbesc, dar mai târziu. Mai târziu... Nu acum. Acum nu eram în stare să gândesc. Totuşi nu trebuia să mă trădez, Trebuia să-mi stăpânesc emoţia.

— Şi-a terminat inspecţia, murmură Carla Raspa. Acum o să ne vorbească.

Lângă cămin se afla un jilţ cu spătar înalt din secolul al cincisprezecelea. Unul dintre body-guarzi se duse şi-l aduse în mijlocul sălii, iar Aldo făcu un semn şi zâmbi. Toată lumea se aşeză pe podea, unii sprijinindu-şi spatele de perete, iar alţii, îngrămădindu-se cât mai aproape de vorbitor. Umbrele aruncate de torţe pe tavan păreau şi mai groteşti acum din cauza masei întunecate a capetelor. Câţi să fi fost cu totul? Poate vreo optzeci – o sută, sau chiar şi mai mulţi. Aldo se aşeză în jilţ în lumina pâlpâitoare a torţelor. Cu un efort supraomenesc, reuşii să-mi potolesc tremurul mâinilor.

În primăvara aceasta se împlinesc cinci sute douăzeci şi cinci de ani de când locuitorii cetăţii Ruffano şi-au omorât ducele, începu Aldo. Bineînţeles însă că nici ghidurile turistice şi nici cărţile de istorie nu vorbesc nimic despre această tristă întâmplare, cenzura încercând să ascundă adevărul despre moartea lui tragică şi nedreaptă. Cel despre care vă vorbesc era Claudio, primul duce al cetăţii Ruffano, cunoscut sub numele de Şoimul. Nobilii îl dispreţuiau şi doreau să scape de el pentru că le inspira teamă. Şi de ce anume le era teamă? Pentru că el poseda acea rară capacitate de a înţelege ce se petrece în sufletele lor. Toate minciunile şi înşelătoriile, con-

curenţa lor neloială în afacerile comerciale – încercarea de a se îmbogăţi pe spinarea ţărănimii adusă în sapă de lemn, într-un cuvânt toate mârşăviile pe care le săvârşeau, erau condamnate de Şoim şi pe bună dreptate. Pe nici unul dintre ei nu-i interesa arta sau cultura, deşi trăiau în perioada de început a Renaşterii. Pe de altă parte, biserica, în frunte cu episcopul, îşi dădea mâna cu nobilimea şi negustorii bogaţi pentru a menţine în ignoranţă populaţia care ducea o viaţă abia ceva mai bună ca a animalelor, împiedicându-l pe duce să-şi exercite autoritatea.

Ducele se înconjurase la curte de câţiva tineri care, indiferent de originea lor nobilă sau umilă, se distingeau prin inteligenţă şi înţelepciune. Intenţiona să-i transforme într-o elită care să promoveze dezvoltarea artei în toate domeniile şi să servească drept exemplu pentru toate ducatele din ţară. Erau, putem spune, nişte fanatici admiratori ai frumosului care urmăreau supremaţia artei, pentru care galeriile cu obiecte de artă erau mai importante decât băncile, iar o statuetă de bronz avea o valoare incomparabil mai mare decât cea a unor baloturi de pânză. Urmărind aceste nobile ţeluri, ducele a fost obligat să mărească taxele şi impozitele. Negustorii au refuzat însă să le plătească, ba, mai mult, l-au acuzat de desfrâu doar pentru că organiza turniruri şi întreceri cavalereşti la curte ca să-şi antreneze tinerii curteni.

Acum, când se împlinesc cinci sute douăzeci şi cinci de ani de la acele întâmplări tragice, cred că a sosit momentul să restabilim adevărul istoric şi să cinstim memoria ducelui. Cum anul acesta, în absenţa iubitului nostru rector, profesorul Butali, îmi revine mie sarcina de a organiza serbarea, m-am hotărât să punem în scenă răscoala locuitorilor cetăţii Ruffano împotriva domnului şi stăpânului lor, ducele Claudio întâiul, supranumit Şoimul, pe care nimeni din vremea aceea nu a vrut să-l înţeleagă cu adevărat.

Se opri, aşa cum făcea şi în copilărie, când stăteam întinşi în pat unul lângă altul şi îmi spunea vreo poveste.

— Unii dintre dumneavoastră aţi participat deja la repetiţii şi ştiţi despre ce e vorba. Vă rog să reţineţi că „*Zborul Şoimului*",

cum se va intitula spectacolul de anul acesta – un nume inspirat din modul în care şi-a găsit sfârşitul ducele Claudio – n-a mai fost interpretat până acum şi nici nu cred că va mai fi vreodată. De aceea, doresc să fie un spectacol grandios, a cărui amintire să dăinuie peste ani, depăşind tot ce s-a realizat până acum. Acesta este şi motivul pentru care avem nevoie de mai mulţi interpreţi ca de obicei.

Un murmur se înălţă din rândurile celor aşezaţi pe podea la picioarele lui. Toate feţele se întoarseră spre el şi toate mâinile se ridicară în acelaşi timp.

— Nu vă grăbiţi, zise el. Nu veţi putea fi toţi aleşi. O să-i aleg personal mai târziu pe cei care mi se par potriviţi. Deocamdată, vă rog să mă ascultaţi cu atenţie. Se opri din nou şi se aplecă în jilţ, scrutându-le feţele. Îmi cunoaşteţi metodele, reluă el după o clipă. Sunt aceleaşi de anul trecut şi de acum doi ani. Consider esenţial ca fiecare participant să creadă în rolul pe care-l interpretează, să se integreze perfect în el. Anul acesta va trebui să jucaţi rolul curtenilor de la curtea Şoimului – acel mic grup de tineri care-i erau devotaţi. Dumneavoastră, studenţii de la litere, veţi deveni o elită prin însăşi natura profesiei pentru care vă pregătiţi, ba chiar alcătuiţi încă de pe acum o elită. Acesta e motivul pentru care vă aflaţi la Ruffano, acesta e raţiunea dumneavoastră de a fi. Şi totuşi sunteţi în minoritate în universitate, cei de la celelalte facultăţi depăşindu-vă cu mult din punct de vedere numeric. Pentru dumneavoastră ei sunt barbarii, goţii şi vandalii, care asemenea negustorilor din Ruffano de acum cincisute de ani nici nu înţeleg ce înseamnă frumosul şi arta. Şi ei ar distruge – dacă ar putea – întregul palat, ca să construiască în locul lui... ce? Fabrici, bănci şi birouri. Şi asta, nu pentru a da de lucru şomerilor şi a uşura viaţa ţăranilor, care n-o duc nici azi mai bine ca acum cinci sute de ani, ci pentru a se îmbogăţi, pentru a-şi cumpăra mai multe maşini şi televizoare, mai multe vile pe malul Adriaticii, aducând astfel mai multă sărăcie şi mizerie şi stârnind tot mai multe nemulţumiri.

Se sculă de pe jilţ şi-şi ridică mâna pentru a potoli ropotul de aplauze care se înălţă în sală.

— V-am spus destule pentru astă seară, încheiă el. Vă vom prezenta acum un scurt exerciţiu de antrenament, pe care îl practică deja participanţii la pregătirea spectacolului. Vă rog să eliberaţi centrul sălii. Aveţi grijă să nu fiţi răniţi.

Aplauzele încetară brusc şi sala se cufundă în tăcere. Toată lumea se aplecă înainte, abia aşteptând să vadă ce avea să urmeze. Doi dintre body-guarzi dădură jilţul în lături. Ceilalţi patru, purtând torţe în mâini, avansară, formând un pătrat în centrul încăperii.

Aldo se aşeză lângă unul dintre purtătorii de torţe şi în aceeaşi clipă, două siluete săriră în mijlocul pătratului. Purtau cămăşi albe cu mânecile suflecate până la cot şi jeanşi negri, iar feţele le erau acoperite cu măşti care le ascundeau trăsăturile. Aveau fiecare câte o sabie în mână şi începură să se lupte aidoma cavalerilor din vechime. Între ei se încinse curând o luptă aprigă, în zăngănitul săbiilor care străluceau în lumină. Unul dintre duelişti reuşi să-şi doboare adversarul în genunchi şi-i înfipse lama în gât. Un murmur se ridică din mulţime în clipa în care tânărul pe jumătate trântit la pământ, gâfâind de oboseală, îşi aţinti înspăimântat privirea asupra adversarului, în timp ce câteva picături de sânge îi înroşeau gulerul cămăşii. Nu era decât o zgârietură, poate nu mai adâncă de cea pe care o face uneori lama de bărbierit, dar fusese făcută cu o sabie... Şi apoi, picăturile acele de sânge de pe gulerul alb al cămăşii...

— Ajunge! strigă Aldo. Aţi luptat bine şi vă mulţumesc.

Îşi scoase batista din buzunar şi o aruncă tânărului de pe podea, care se ridică în picioare şi începu să-şi tamponeze rana. Ambii luptători ieşiră din dreptunghiul de lumină şi dispărură în direcţia dormitorului ducelui.

Spectatorii, prea şocaţi de realismul scenei, uitaseră să mai aplaude. Aşteptau cu sufletul la gură ca Aldo să le vorbească din nou. Mi-adusei din nou aminte de zilele copilăriei şi de puterea pe care o avea pe atunci asupra mea. Avea şi acum aceeaşi putere, dar mai matură, mai primejdioasă.

— După cum aţi văzut, se adresă el tinerilor din sală, nu ne jucăm de-a lupta. Şi acum vă rog ca fetele să părăsească

sala şi la fel, cei care nu doresc să participe la spectacol. Nimeni nu este obligat s-o facă. Să rămână pe loc doar cei care vor să se înscrie.

O fată se repezi spre el, protestând, dar Aldo clătină din cap.

— Îmi pare rău, zise el. Nu acceptăm femei. Lupta-i doar pentru bărbaţi.

Uşile sălii tronului fură din nou deschise şi cele câteva fete se îndreptară încet spre ieşire, urmate de vreo duzină de tineri. Mă amestecai printre ei. Controlorul din sala tronului ne conduse în galerie şi auzirăm uşile închizându-se în spatele nostru. O luarăm încet pe scări. Nu cred că eram mai mult de douăzeci. Fetele, cu privire dispreţuitoare, nici nu-şi mai aşteptară însoţitorii, grăbindu-se să se ia de braţ şi să se îndrepte spre ieşire. Băieţii adoptaseră o atitudine defensivă şi îşi ofereau unii altora ţigări, încercând să-şi ascundă sentimentul de jenă.

— Nu suport aşa ceva, zise unul. Asta-i fascism curat.

— Eşti nebun, zise altul. N-ai înţeles că vrea să lovească în capitalişti? E clar că e comunist. De altfel am şi auzit că e membru al acestui partid.

— Nu prea cred că se omoară el cu politica, zise un al treilea. E pur şi simplu un mare farseur şi asta-i şi pune să facă pe participanţi la serbare. Aşa a făcut şi anul trecut, când s-a ocupat cu pregătirea celor din garda papală. Eram gata să mă înscriu şi eu până când am asistat la o bătaie. Doar n-o să mă las făcut bucăţi de dragul unui oarecare director de la Consiliul Artelor.

Discuţiile se purtau în şoaptă. Nimeni nu îndrăznea să ridice vocea. Am coborât în sfârşit scările şi le-am ajuns pe fete din urmă.

— Un lucru e totuşi sigur, remarcă cineva. Dacă toate astea o să ajungă la urechile celor de la Comerţ, o să se lase cu omor până la urmă.

— Al cui omor?

— Păi, nu-ţi dai seama după tot ce-ai văzut? Al studenţilor de la Comerţ, bineînţeles.

— A, atunci mă-nscriu şi eu. Aş face orice ca să-i distrug pe înfumuraţii ăia.

— Şi eu la fel. Aşa că... pe baricade!

Îşi mai recăpătaseră curajul şi se opriră un timp în piaţă, continuându-şi discuţia. Era clar că disensiunile dintre studenţii de la Comerţ şi cei de la celelalte facultăţi continuau să se adâncească, luând un curs periculos. În cele din urmă se despărţiră, îndreptându-se spre universitate şi spre cămin. Aşteptai până ce silueta pe care o văzusem pe treptele Domului se apropie de mine.

— Ei, ce zici? mă întrebă Carla Raspa.

— Ce să zic? spusei eu.

— Nu mi-am dorit niciodată până în seara asta să fiu bărbat, zise ea. Vorba cântecului aceluia american: „Pot face totul mai bine decât ei". Adică totul, cu o singură excepţie - să mă bat.

— Poate că au şi roluri pentru femei în spectacol, o consolai eu. S-ar putea să te recruteze şi pe dumneata ceva mai târziu. Într-o mulţime trebuie să existe întotdeauna şi femei care să ţipe şi să arunce cu pietre.

— Nu vreau să ţip, zise ea. Vreau să mă bat. Dumneata de ce nu te-ai înscris? mă întrebă apoi, măsurându-mă cu o privire dispreţuitoare.

— Pentru că, răspunsei eu, nu-s decât în trecere pe aici.

— Asta nu-i un motiv, spuse ea. Şi eu sunt tot în trecere. Pot să-mi cer oricând transferul la o altă universitate. Totuşi, acum n-aş pleca chiar atât de uşor. Mai ales după cele ce-am auzit astă seară. E posibil... Se opri, aşteptând să-i aprind ţigara. E posibil ca tocmai asta să caut. Un scop, o cauză pentru care să lupt.

Coborârăm pe via Rossini.

— Crezi că interpretarea unui rol la serbare ţi-ar putea servi drept cauză? o întrebai.

— Directorul nu s-a referit în nici un caz la interpretarea vreunui rol, răspunse ea.

Era încă devreme şi cum era sâmbătă seara, lumea ieşise la plimbare pe străzi, fie în doi, fie în grupuri mai mari.

Studenţi nu prea erau însă. Probabil că majoritatea plecaseră să-şi petreacă sfârşitul de săptămână acasă. Tinerii pe care-i vedeam în jur erau mai toţi, localnici funcţionari, vânzători, lucrători la bancă.

— De cât timp este în oraş? o întrebai eu pe Carla Raspa.

— Cine? Profesorul Donati? De câţiva ani buni. De fapt s-a născut aici, dar în timpul războiului a pilotat un avion de vânătoare şi a fost trecut din greşeală pe lista celor morţi. Când s-a întors, a urmat un curs postuniversitar. A fost o perioadă lector la universitate, apoi a lucrat la Consiliul Artelor, unde a fost ales director în urmă cu câţiva ani. O parte din autorităţi îl apreciază, în timp ce alţii nu-l pot înghiţi. În orice caz, rectorul are mare încredere în el.

— Dar soţia rectorului?

— Livia Butali? Habar n-am. E o snoabă. Ţine nasul pe sus şi nu ştie decât de muzica ei. E dintr-o veche familie florentină şi nu pierde ocazia să te facă să-i simţi superioritatea. Nu-l prea văd pe profesorul Donati pierzându-şi vremea cu una ca ea.

Ajunsesem în Piazza della Vita. Abia în clipa aceea îmi amintii că o invitasem la cină. Îşi amintise oare şi ea? Oricum era prea târziu. Traversarăm strada, luând-o pe via San Michele şi ne oprirăm în faţa casei de la numărul 5.

— Te rog să nu mă consideri nepoliticoasă, îmi spuse ea, întinzându-mi mâna. Adevărul este că vreau să rămân singură. Doresc să mă gândesc la tot ce am văzut astă seară. O să-mi încălzesc nişte supă şi o să mă duc la culcare. Sper că nu te superi.

— Nu, răspunsei eu. Şi eu mă simt la fel.

— Rămâne pe altă dată, atunci, zise ea, dând din cap. Mâine, poate. Totul depinde de... Suntem oricum vecini, ne mai întâlnim noi.

— Normal, zisei eu. Noapte bună şi îţi mulţumesc.

Intră în casă, iar eu îmi continuai drumul până la pensiunea Silvani. Deschisei uşa, încercând să fac cât mai puţin zgomot. În hol nu era nimeni, dar din salon se auzea televizorul.

Luai cartea de telefon de pe măsuţa din hol şi o răsfoii repede. Donati – Profesor Donati – via dei Sogni, numărul 2. Ieşii din nou în stradă.

9

Am trecut încă o dată prin faţa vechii noastre case şi am urcat spre capătul străzii, care dădea la dreapta, în via dell 8 Settembre, ceva mai sus de universitate. La numărul 2, o casă se înălţa solitară peste drum de biserica San Donato. Pe vremea copilăriei mele, acolo locuia doctorul Mauri, care venea să mă vadă când eram răcit sau când tuşeam, căci aveam – spunea el – plămânii slabi. Ţineam minte că nu folosea niciodată stetoscopul când mă consulta. Îmi ascultа plămânii lipindu-şi urechea de pieptul meu gol şi ţinându-mă de umeri. Nu-mi plăcuse niciodată o astfel de apropiere. Era bătrân încă de pe atunci, aşa cum nu era exclus să fi murit. Oricum, dacă mai trăia, nu mai profesa de mult medicina.

Casa avea o intrare dublă, una din uşi dând în via dei Sogni şi cealaltă, printr-un mic gang, spre treptele de piatră ce coborau spre biserica San Donato şi spre o pantă acoperită de iarbă. În stânga se afla căsuţa portarului, în care locuia odinioară bucătăreasa doctorului Mauri. Mă apropiai de uşa din dreapta şi citii numele – Donati – de pe plăcuţa de metal.

Plăcuţa aceea îmi atrase atenţia. Era aidoma celei pe care o avusesem pe când locuiam la numărul 8 şi pe care Marta avea întotdeauna grijă s-o lustruiască. Poate că era aceeaşi. Apăsai pe butonul de lângă ea şi aşteptai. Auzii apelul soneriei în casă, dar nu veni nimeni să-mi deschidă. Poate că Aldo locuia singur, sau poate că cel cu care locuia îl însoţise la palat în seara aceea.

Mai sunai o dată, dar în zadar. M-am întors spre căsuţa portarului şi după o scurtă ezitare am sunat. O clipă mai târziu, uşa se deschise şi în cadrul ei apăru un bărbat care mă întrebă

ce doresc. Sprâncenele stufoase şi părul tuns perie, grizonat acum, mi se păreau cunoscute. Deodată mi-l amintii. Era un fost camarad al fratelui meu, care lucrase la baza militară de la sol. Se legase de Aldo, care-l aduse odată la noi în permisie. Deşi începuse să albească, nu se schimbase prea mult. Pe când eu... Cine ar mai fi recunoscut în bărbatul de treizeci şi doi de ani pe copilul de odinioară?

— Profesorul Donati nu este acasă, mă informă el. Îl puteţi găsi la palat.

— Ştiu, răspunsei eu. L-am văzut ceva mai devreme acolo. Dar aş dori să-i vorbesc în particular.

— Îmi pare rău, zise omul, dar nu ştiu când se întoarce. Nu a comandat cina pentru astă seară. Dacă doriţi, puteţi să-i telefonaţi ca să stabiliţi o întâlnire. Cum vă numiţi, vă rog?

— Fabbio, spusei eu. Dar domnul profesor nu mă cunoaşte, adăugai eu, gândindu-mă că trebuia să-i fiu recunoscător tatălui meu vitreg pentru numele acela comun pe care mi-l dăduse.

— Signor Fabbio, deci, spuse omul. O să ţin minte. Dacă n-o să-l mai văd pe domnul profesor astă seară, am să-i spun mâine despre vizita dumneavoastră.

— Mulţumesc, spusei eu. Noapte bună.

— Noapte bună, signore, răspunse omul şi închise uşa.

Am mai rămas un timp în faţa casei. Acum îmi aminteam numele omului. Îl chema Jacopo. Era cam stângaci şi nu se simţise prea în largul lui când venise la noi cu Aldo. Marta înţelesese imediat cum stau lucrurile şi-l luase cu ea şi cu Maria Ghigi la bucătărie.

Mă întrebam dacă n-ar fi fost mai bine să mă întorc la palat şi să încerc să vorbesc cu fratele meu chiar în seara aceea, dar renunţai. N-avea rost. L-aş fi găsit în siguranţă înconjurat de garda de corp, în mijlocul tinerilor care-l adulau.

Mă pregăteam să plec, când am auzit zgomotul unor paşi ce se apropiau. M-am întors şi am privit spre stradă. O femeie se îndrepta grăbită spre casă. Nu era alta decât Carla Raspa. M-am retras repede în umbră şi am continuat s-o observ fără să mă vadă. Se apropie de uşă şi sună, aşa cum făcusem şi eu

cu câteva clipe în urmă. Bineînţeles, nu-i răspunse nimeni. După ce aruncă o privire curioasă spre căsuţa portarului, scoase din poşetă un plic şi-l puse în cutia de scrisori de la uşă. Umerii îi căzuseră brusc când se întoarse să plece şi atitudinea ei vădea dezamăgirea. Asta era deci. De aceea vrusese să scape cât mai repede de mine. Nici pomeneală să-şi mănânce supa fierbinte şi să se ducă devreme la culcare. În timp ce ascultam zgomotul tocurilor ei înalte pe asfalt, îmi trecu prin minte că trebuie să fi plănuit totul chiar de când plecasem de la palat. Nu-i nimic, dezamăgită cum era, supa avea să i se pară mai bună, cu toate că avea s-o mănânce singură.

Aşteptai până ce dispăru după colţ, apoi plecai spre pensiunea din via San Michele. Bătui la uşa salonului şi îi explicai Signorei Silvani că nu cinasem în oraş şi că m-aş fi mulţumit cu orice avea la îndemână. Amabilă, proprietăreasa închise televizorul şi mă conduse împreună cu soţul ei în sufragerie. Le povestii cum îmi petrecusem seara la palatul ducal. Amândoi se arătară impresionaţi.

— O să interpretaţi şi dumneavoastră un rol în spectacol? mă întrebă doamna.

— Nu, răspunsei eu, nici nu m-am gândit la aşa ceva.

— Şi de ce nu? insistă ea. Serbarea aceasta are o deosebită importanţă pentru oraşul nostru şi chiar şi oamenii din împrejurimi vin să o vadă. Anul trecut au venit în număr atât de mare, că nici nu au avut toţi loc în oraş. Noroc că soţul meu a găsit două locuri în Piazza Maggiore şi am reuşit să vedem procesiunea papală. Totul părea atât de real încât atunci când profesorul Butali, care interpreta rolul Papei, m-a binecuvântat, mi s-a părut că primesc însăşi binecuvântarea Sfântului Părinte.

— Aşa e, zise soţul ei, a fost un spectacol extraordinar. Iar anul acesta cred că va fi şi mai frumos, deşi rectorul este bolnav. Profesorul Donati este un mare artist. Se pare că şi-a greşit cariera. Ar fi trebuit să se facă regizor de film în loc să-şi piardă vremea la Consiliul Artelor dintr-un biet orăşel ca al nostru.

Emoţionat, abia puteam înghiţi mâncarea pe care mi-o pusese în faţă Signora Silvani.

— Ce fel de om e acest profesor Donati? întrebai eu.

Signora Silvani zâmbi şi ochii-i străluciră.

— Ziceaţi că l-aţi văzut astă seară, spuse ea. Vă puteţi deci imagina cam ce cred femeile despre el. Eu una, dacă aş fi cu vreo douăzeci de ani mai tânără, i-aş cădea imediat în braţe.

— Le impresionează pe femei cu privirea ochilor lui negri, râse soţul ei. Şi nu numai pe femei, ci şi autorităţile. Ajunge să deschidă gura, ca să obţină tot ce doreşte. Ca să fiu sincer, el şi rectorul au făcut în anii din urmă foarte mult pentru Ruffano. De altfel, Signor Donati s-a născut în oraşul nostru şi ştie de ce avem nevoie, mai ales că tatăl său a fost multă vreme superintendentul palatului ducal. Şi-a câştigat admiraţia localnicilor încă de când s-a întors de pe front, după eliberare. Tatăl său murise între timp într-un lagăr de prizonieri, iar mama fugise cu un general neamţ, luându-l cu sine şi pe fratele lui mai mic, aşa că, la întoarcere n-a mai găsit pe nimeni. N-a fost prea uşor. El a rămas totuşi aici şi s-a devotat oraşului, pe care nu l-a mai părăsit niciodată.

Signora Silvani îmi aduse o farfurie cu fructe.

— Nu, mulţumesc, spusei eu, acceptând în schimb o ţigară. Doar o ceaşcă cu cafea, vă rog. Prin urmare, nu s-a căsătorit niciodată? întrebai eu după o clipă.

— Nu, răspunse proprietăreasa. Dar este explicabil. S-a întors din război într-o stare de şoc – pilotase un avion care a fost doborât de artileria inamică şi intrase apoi în mişcarea de rezistenţă – sperând să-şi regăsească familia. În loc de asta însă, a aflat că maică-sa fugise cu un neamţ, ceea ce cred că l-a dezgustat de femei pentru totdeauna.

— Ba nu cred, zise soţul ei. La urma urmei, nu era decât un copil pe vremea aceea. De fapt, nu cred să aibă decât vreo patruzeci de ani. Nu i-a trecut timpul. Când i-o veni ceasul, o să-şi găsească el o nevastă, n-avea nici o grijă.

Îmi terminai cafeaua şi mă ridicai în picioare.

— Arătaţi cam obosit, mă compătimi Signora Silvani. Poate că n-ar trebui să munciţi atât de mult la bibliotecă. Dar

nu-i nimic. Mâine e duminică şi puteţi sta în pat toată ziua, dacă vreţi.

Le-am mulţumit şi am urcat în camera mea. Simţeam că mi se învârteşte capul. M-am dezbrăcat în grabă şi m-am lungit în pat. Nici gând să adorm însă. În faţa ochilor îmi apărea mereu chipul palid al lui Aldo, aşa cum îl văzusem în lumina pâlpâitoare a torţelor din Sala Îngerilor, iar în urechi îmi răsuna vocea lui atât de temută şi totuşi atât de iubită.

Mă răsucii în pat timp de vreo două ore, incapabil să adorm. În cele din urmă, renunţai, deschisei fereastra şi îmi aprinsei o ţigară. Strada era pustie şi liniştită la ora aceea din noapte. La numărul 5, storurile erau ridicate şi silueta unei femei se sprijinea de pervazul ferestrei. Fuma ca şi mine. Ca şi mine, Carla Raspa nu putea închide ochii. Stăteam amândoi de veghe în noapte, cu gândul la aceeaşi persoană.

Epuizat, m-am întors într-un târziu în pat şi am căzut într-un somn fără vise din care m-am trezit abia a doua zi dimineaţă în sunetul clopotelor bisericilor. Au bătut mai întâi la şapte, apoi la opt. Primul – cel al Domului, urmat de cel al bisericii San Cipriano şi apoi, pe rând, de celelalte. Chemau la liturghia de duminică. Am rămas întins în pat, cu gândul la vremurile de demult, când ne duceam cu toţii – mama, tata şi noi, copiii la slujba de la San Cipriano. Eram îmbrăcaţi în haine de sărbătoare şi Aldo strălucea în uniforma Organizaţiei Tineretului Fascist, trecând ţanţoş prin faţa fetelor care nu-şi mai luau ochii de la el. După ce intram în biserică, începea martiriul meu în faţa altarului care înfăţişa învierea din morţi a lui Lazăr.

Mă repezii la fereastră şi ridicai din nou storurile. Ploua. În rigole se strânseseră şuvoaie de apă, iar rarii trecători de pe stradă lungeau pasul sub umbrelele deschise. Jaluzelele de la numărul 5 nu se ridicaseră încă. Nu mai mersesem la slujba de duminică de când eram elev, la Torino. Mai bine zis, nu mai fusesem cu scopul de a asculta sfânta liturgie, fiindcă uneori mi se mai întâmplase să însoţesc grupuri de turişti care vizitau biserici. Astăzi însă, aveam să merg din proprie voinţă.

Când Signora Silvani bătu la uşă ca să-mi aducă micul dejun, eram aproape îmbrăcat.

— Nu se poate să ieşiţi pe o vreme ca asta, zise ea. Uitaţi-vă cum plouă. N-are rost să vă daţi jos din pat.

La fel îmi zisesem şi eu de-a lungul anilor, în duminicile când se întâmpla să fiu liber, chiar dacă era vremea frumoasă. N-aveam nici o tragere de inimă să mă scol din pat pe când eram la Genova sau la Torino. Acum însă, lucrurile se schimbaseră. Mă aflam din nou la Ruffano.

— Mă duc la slujba de la biserica San Cipriano, o anunţai eu.

— Extraordinar! exclamă ea, gata să scape tava din mână de uimire. Eram aproape sigură că în zilele noastre nu mai merg la slujbă decât bătrânii şi copiii mici. Mă bucur că sunteţi credincios. Mergeţi la biserică în fiecare duminică?

— Nu, dar astăzi nu-i o duminică obişnuită.

— Aveţi dreptate, zise ea. E postul Paştelui. Ar trebui să mergem cu toţii.

— O, nu. Postul s-a terminat pentru mine. Mă duc să sărbătoresc învierea.

— Păi, atunci ar fi mai bine să aşteptaţi ziua de Paşte, mă sfătui ea.

Îmi băui cafeaua şi-mi terminai toaleta. Capul mi se limpezise şi mâinile nu-mi mai tremurau. Nici ploaia şi nici moartea Martei nu mă mai impresionau. Aveam să-l întâlnesc pe Aldo şi pentru prima dată în viaţă, eu aveam toate atuurile. Eram pregătit pentru această întâlnire, pe când el nici măcar nu ştia că exist.

Îmi ridicai gulerul hainei şi ieşii în stradă.

Jaluzelele de la numărul 5 erau tot trase. În piaţă nu se vedeau decât câţiva oameni care se îndreptau ca şi mine spre biserică, iar sub colonade se strânseseră câteva grupuri care aşteptau ziarele de dimineaţă sau autobuzul care să-i ducă undeva în împrejurimile oraşului. Înfruntând ploaia rece, vreo doi-trei tineri se străduiau să-şi pornească motocicletele.

— N-o să ţină mult, strigă unul din ei, încercând să acopere zgomotul motorului. Am auzit că pe litoral e vreme splendidă.

Clopotul de la San Cipriano bătu din nou. Nu atât de puternic ca cel al Domului, dar parcă mai solemn, mai convingă-

tor, îndemnându-i pe credincioşi să se grăbească să îngenuncheze pentru slujbă.

Odată intrat în biserică, am fost impresionat nu atât de atmosfera solemnă şi rece, atât de familiară odinioară cât de numărul mic al celor veniţi să asiste la liturghie. În copilărie, veneam întotdeauna devreme, fiindcă biserica era plină şi tata voia să-şi ocupe locul obişnuit. Acum erau doar câteva persoane, mai ales femei cu copii mici. M-am apropiat de capelă cu sentimentul că îndeplinesc un vechi ritual. Uşile erau deschise, dar nu se zărea nici o lumină. Chipul lui Lazăr era întunecat, la fel ca şi statuile şi crucifixele din biserică. Mi-am amintit că era Duminica Patimilor.

Vocile subţiri ale băieţilor din cor care intonau un imn nu-mi treziră nici un ecou în suflet. Mintea mi se golise. Parcă visam. Un preot între două vârste pe care nu-l cunoşteam, ţinu o predică de vreo douăzeci de minute, vorbindu-ne despre pericolele prin care trecuse lumea ca şi despre cele care ne aşteptau şi amintindu-ne că Hristos încă mai suferă pentru păcatele noastre. Un copil de lângă mine începu să caşte, palid de oboseală şi bătrâna care-l ţinea de mână îl zgudui ca să-l trezească. Ceva mai târziu, câţiva credincioşi, femei mai cu seamă, se apropiară de grilajul altarului. Îmi atrase atenţia o femeie bine îmbrăcată, cu un văl negru pe cap, care rămăsese îngenuncheată, cu capul îngropat în mâini. Curând, preoţii şi băieţii din cor plecară, iar credincioşii se îndreptară cu un aer solemn spre ieşire. Abia atunci femeia se ridică în picioare şi se întoarse. O recunoscui surprins pe Signora Butali. Ieşii din biserică şi o aşteptai în faţa uşii. Băiatul cu motocicleta avusese dreptate. Ploaia încetase şi soarele începuse să strălucească din nou deasupra bătrânului Ruffano.

— Signora... începui eu, când soţia rectorului ajunse lângă mine.

Mă privi ca cineva trezit brusc din visare la o realitate mult mai puţin plăcută.

— Da? răspunse ea mirată.

Îmi dădui seama că pentru ea nu însemnasem nimic. Nici nu mă mai ţinea minte.

— Sunt Armino Fabbio, îndrăznii eu. V-am adus ieri nişte cărţi de la bibliotecă.

— A, da, ajutorul de bibliotecar, spuse ea, recunoscându-mă în sfârşit. Vă rog să mă scuzaţi, Signor Fabbio. Bună dimineaţa.

— Mi s-a părut că v-am văzut în biserică, la slujbă, în faţa mea. Nu eram însă sigur că sunteţi dumneavoastră.

Mai cobori câteva trepte şi privi spre cerul care se luminase, apoi spre umbrela inutilă acum.

— Îmi place să asist la slujba de la San Cipriano, zise ea. E o atmosferă mult mai solemnă decât la Dom. Parcă se înseninează, nu?

Privi absentă în jur, aproape fără să mă vadă. Mă simţii brusc jignit că o femeie frumoasă ca ea nu acordă nici o atenţie bărbatului de lângă ea. De obicei, femeile frumoase ştiu că sunt admirate şi răsplătesc măcar cu o privire pe cel care le aduce acest omagiu. Pe Signora Butali însă, asemenea lucruri nu păreau s-o intereseze.

— Aţi venit cu maşina? o întrebai eu.

— Nu, răspunse ea. E la reparat zilele acestea. Am avut necazuri cu ea când mă întorceam de la Roma.

— Aş putea să vă însoţesc în drum spre casă? o întrebai eu.

— Desigur. Îmi va face plăcere.

Traversarăm Piazza della Vita şi urcarăm pe Via Rossini până la prefectură, unde ea trebuia s-o ia la stânga, pe treptele ce duceau spre via dei Sogni. Ne oprirăm o clipă să ne odihnim. Pentru prima dată mă privi în faţă şi zâmbi.

— O, pantele astea din Ruffano, zise ea. Nu-i prea uşor să te obişnuieşti cu ele, mai ales când eşti din Florenţa, ca mine.

Parcă era alta când zâmbea. Gura aceea strânsă şi dispreţuitoare ca a femeii din portretul pe care-l admira tata se relaxa, căpătând o linie dulce, feminină, iar în ochi îi strălucea o lumină jucăuşă.

— Vă e dor de casă? o întrebai.

— Uneori, spuse ea. Dar ce rost are? Când am venit aici, ştiam ce mă aşteaptă. Soţul meu mă avertizase...

Se întrerupse brusc şi începurăm să urcăm treptele.

— Deci nu e prea uşor să fii soţia rectorului universităţii? continuai eu.

— Bineînţeles că nu, răspunse ea. Mai ales că în universitate există destulă răutate şi invidie şi se petrec atâtea lucruri la care trebuie să închid ochii. N-am atâta răbdare ca soţul meu, care îşi dedică literalmente întreaga viaţă acestei instituţii. Dacă n-ar fi muncit atât de mult, cu siguranţă că n-ar fi ajuns în spital.

Îşi înclină uşor capul răspunzând cu graţie salutului unei perechi ce coborau scările. O privii cu atenţie. Pe faţă nu-i apăruse nici o umbră de zâmbet, iar atitudinea mândră îi trăda, cu sau fără voie, nobleţea. Acum îmi dădeam seama că tot ce-mi spusese Carla Raspa despre ea nu izvora decât din răutate. Mă întrebam ce părere aveau soţiile celorlalţi profesori despre ea.

— Aseară, spusei eu, am avut norocul să obţin o invitaţie la una din adunările pe care le ţine directorul Consiliului Artelor la palat.

— Da? se înviora ea. Povestiţi-mi cum a fost. Cred că aţi fost impresionat.

— Am fost într-adevăr puternic impresionat, răspunsei, simţindu-i privirea aţintită asupra mea. M-au impresionat nu numai atmosfera sălii luminate de torţe şi duelul dintre doi tineri care ne-a fost prezentat, ci mai ales cuvintele pe care le-a adresat profesorul Donati studenţilor.

Obrajii i se colorară uşor şi cu siguranţă că nu numai din cauza efortului de a urca scările.

— Doresc de mult să asist şi eu la aceste întruniri, spuse ea. Nu ştiu cum se face însă că se întâmplă mereu ceva care mă împiedică să vin.

— Am auzit că anul trecut aţi interpretat un rol în spectacol. O să interpretaţi şi anul acesta unul?

— O, nu, răspunse ea. E imposibil acum când soţul meu este internat în spital. Oricum, mă îndoiesc că ar exista vreun rol pe care să-l pot juca.

— Cunoaşteţi subiectul?

— Foarte vag. După câte am înţeles, e inspirat din viaţa

nefericitului duce Claudio. Ştiu doar că a avut loc o răscoală şi că a fost asasinat.

Ajunsesem în via dei Sogni şi vedeam deja zidul grădinii. Încetinii imperceptibil pasul.

— Profesorul Donati pare să fie o personalitate remarcabilă, care se bucură de stima localnicilor, spusei eu. De altfel, parcă am înţeles de la proprietăreasa pensiunii în care locuiesc, că s-a născut chiar pe aceste meleaguri.

— Este adevărat, zise Signora Butali. Tatăl său a fost superintendentul palatului ducal, iar el s-a născut şi şi-a petrecut copilăria în casa în care locuim acum noi. Cea mai arzătoare dorinţă a lui este să şi-o recapete. Cred însă că acest lucru nu va fi posibil decât dacă sănătatea soţului meu îl va sili să renunţe la postul de la universitate. Profesorul Donati iubeşte fiecare locşor din casa asta şi, după cum vorbeşte, pare să fi fost extraordinar de mândru de tatăl său. Familia sa a trecut printr-o adevărată tragedie în timpul războiului şi el a rămas singur.

— Da, spusei, am auzit.

— În primii ani vorbea adesea despre asta. Acum însă a început să mai uite. La urma urmei, douăzeci de ani e timp, nu glumă.

— Dar ce s-a întâmplat cu mama lui?

— N-a reuşit să afle niciodată. A părăsit oraşul în 1944, odată cu nemţii care se retrăgeau. Curând după aceea s-au dat lupte în nord şi cu siguranţă că atât ea cât şi fratele lui mai mic au pierit în bombardament.

— Avea şi un frate?

— Da, un băieţaş de vreo zece-unsprezece ani, pe care-l iubea mult. Uneori mă gândesc că poate chiar de aceea se ocupă atât de mult de studenţi.

Ajunserăm în sfârşit în faţa casei. Mă uitai pe furiş la ceas. Era unsprezece şi douăzeci şi cinci.

— Mă mulţumesc, signora, că mi-aţi permis să vă conduc.

— O, nu. Eu trebuie să vă mulţumesc. Se opri cu mâna pe mânereul porţii. Dacă doriţi să-l cunoaşteţi pe profesorul Donati, aş fi încântată să vă prezint.

Intrai în panică.

— Vă mulţumesc, signora. Dar n-aş vrea să abuzez...

— Nu mă veţi deranja deloc, se grăbi ea să mă asigure şi zâmbi din nou. A devenit o tradiţie ca rectorul să invite câţiva colegi acasă în dimineţile de duminică. Iar în absenţa lui, fac eu oficiile de gazdă. În dimineaţa asta, de pildă, aştept vizita câtorva profesori, printre care şi profesorul Donati.

Nu aşa îmi închipuisem eu întâlnirea cu Aldo. Doream să-l văd singur, să putem sta de vorbă între patru ochi. Signora Butali luă spaima care mi se zugrăvise pe faţă drept timiditate, gândindu-se probabil că un simplu ajutor de bibliotecar s-ar fi simţit pus în inferioritate în prezenţa unor semenea personalităţi.

— Nu vă fie teamă, îmi spuse ea zâmbind. O să aveţi ce povesti mâine colegilor de la bibliotecă.

N-am avut încotro şi am urmat-o pe alee spre uşa casei, gândindu-mă tot timpul ce pretext aş putea găsi ca să mă retrag.

— M-aţi putea ajuta să pun masa, cât timp pregăteşte Anna dejunul, adăugă ea, deschizând uşa. Intrarăm în hol şi trecurăm în fosta noastră sufragerie din stânga. Încăperea fusese transformată în bibliotecă şi pereţii erau acum acoperiţi cu rafturi de cărţi care ajungeau până la tavan. Lîngă fereastră se afla un birou enorm.

— Soţul meu şi-a instalat biblioteca aici şi când este acasă, îşi petrece majoritatea timpului printre cărţi. Sufrageria se află într-o încăpere mai mică din spatele ei. Când avem oaspeţi deschidem uşile duble dintre camere.

Mica sufragerie fusese odinioară camera mea de joacă. Signora Butali deschise uşile duble. Masa din mijloc era pusă pentru o singură persoană şi faţa de masă albă strălucea apretată, împrumutând încăperii un aer solemn şi oficial. Îmi amintii de dezordinea pe care o lăsasem acolo la plecare. Pe podea zăceau de-a valma câteva jucării şi maşinuţe, alături de două cutii de metal răsturnate din care-mi făcusem garajul.

— Vermutul este în bufetul acela, îmi spuse Signora Butali şi tot acolo se află sticla cu Campari. Paharele sunt pe servantă. Vreţi s-o împingeţi vă rog în bibliotecă?

Totul era aranjat şi Signora Butali tocmai scosese un

pachet de ţigări pe care-l pusese pe masă, când sunară primii vizitatori.

— Cred că sunt fraţii Rizzio, spuse ea. Profesorul Rizzio este decanul Facultăţii de pedagogie, iar sora lui e administrator al căminului de studenţi. Mă bucur că nu sunt singură. Doamna aceasta are întotdeauna o atitudine atât de rece şi distantă...

Mă întorsei spre ea. Parcă era o fetiţă speriată. Atitudinea ei mă făcu să presupun că sarcina acestor obligaţii sociale îi revenea de obicei rectorului.

Mă aşezai lângă servantă, gata să-i servesc pe oaspeţi, iar ea se duse să-i întâmpine la uşă, de unde se auziră curând vocile celor doi rostind obişnuitele formule de politeţe. Signora Butali îi conduse în sufragerie. Erau amândoi de vârstă mijlocie, cărunţi şi înţepaţi. Profesorul avea acea înfăţişare distrată a omului în permanenţă preocupat de o muncă sâcâitoare, căreia nu prea reuşeşte să-i dea de cap. Mi-l imaginam stând la un birou acoperit de lucrări şi dând subordonaţilor plictisiţi nişte ordine care nu erau niciodată duse la îndeplinire. Sora sa, care aducea cu o veche matroană romană, părea mult mai autoritară. Aproape că-i compătimeam pe bieţii studenţi care trebuiau s-o suporte zilnic. Soţia rectorului se grăbi să mă prezinte, spunându-le că eram noul ajutor de bibliotecar. Signora Rizzio îşi înclină scurt capul în direcţia mea, întorcându-se în aceeaşi clipă spre gazda noastră şi întrebând-o cum se simte rectorul.

Oarecum derutat, profesorul Rizzio se întoarse spre mine.

— Scuzaţi-mă, zise el, măsurându-mă cu privirea, dar n-am reţinut numele dumneavoastră. De cât timp lucraţi la bibliotecă?

— De vineri. Am fost angajat de Signor Fossi.

— Aşa, deci. Chiar el v-a angajat?

— Da, domnule profesor, am zis. Într-adevăr, Signor Fossi m-a angajat, după ce a discutat cu secretarul universităţii.

— Nu mai spuneţi! comentă el. Mă surprinde faptul că n-am fost şi eu consultat.

— Probabil că n-a mai vrut să vă deranjeze cu o problemă atât de măruntă, murmurai eu.

— Nici o numire, indiferent în ce post, nu se poate face fără aprobarea prorectorului, mi-o reteză el scurt. De unde sunteţi?

— Până acum am lucrat la Genova, dar sunt din Torino, domnule profesor. Am urmat universitatea de acolo şi am absolvit Facultatea de limbi străine.

— Bine cel puţin că aveţi studii, zise el. Nu acelaşi lucru se întâmplă cu ceilalţi ajutori de bibliotecar angajaţi temporar.

Îl întrebai dacă dorea să bea ceva şi acceptă un pahar cu vermut. Î-l întinsei şi mă îndreptai spre sora lui, care, abia la insistenţele Signorei Butali luă un pahar cu apă minerală.

— Prin urmare, lucraţi la bibliotecă? mi se adresă ea, strivindu-mă sub privirea ei rece şi dominatoare.

Ca majoritatea bărbaţilor scunzi, mă simt întotdeauna în inferioritate în prezenţa femeilor înalte.

— Doar pentru scurt timp, signorina, răspunsei eu. Sunt în vacanţă şi slujba aceasta a fost cât se poate de binevenită.

— Aţi avut noroc zise ea, aţintindu-mă cu privirea. Mulţi studenţi din anii trei şi patru ar fi fericiţi să li se ofere o asemenea posibilitate.

— Aveţi dreptate, signorina, am spus, străduindu-mă să par politicos, dar eu nu sunt student, ci ghid, vorbesc câteva limbi străine şi conduc turişti din toate colţurile lumii prin cele mai importante oraşe ale ţării – Florenţa, Roma, Neapole.

Pe faţă i se zugrăvi nemulţumirea. Nu se aşteptase la un răspuns atât de impertinent. Sorbi din paharul cu apă minerală, încercând să-şi păstreze calmul, dar îi vedeam buzele tremurându-i în timp ce ducea paharul la gură. Soneria se auzi din nou şi signora Butali interveni în discuţie, scutind-o să-mi mai răspăundă.

— Vreţi să deschideţi dumneavoastră? mă rugă ea şi obrajii i se împurpurară imperceptibil. Cred că este profesorul Donati.

Îşi reluă conversaţia cu profesorul Rizzio pe un ton animat, încercând să-şi ascundă tulburarea.

Cât fusesem ghid, nu băusem aproape niciodată. Acum însă, am dat peste cap un pahar cu vermut sub privirile deza-

probatoare ale Signorinei Rizzio şi, cerându-mi scuze, m-am îndreptat spre uşa de la intrare.

Alto intrase deja, ca un obişnuit al casei, şi acum se uita încruntat la haina pe care profesorul Rizzio şi-o aruncase pe un scaun. Se întoarse brusc şi dădu cu ochii de mine. Nu mă recunoscut. În privirea lui nu se citea nici urmă de interes.

— Signora Butali vă aşteaptă, am bâiguit eu.

— Ştiu, zise el. Dumneata cine eşti?

— Mă numesc Fabbio, răspunsei. Am avut plăcerea de a vă vedea aseară la palatul ducal, unde am însoţit-o pe Signorina Raspa.

— A, da, spuse el, acum îmi amintesc. Sper că nu v-aţi plictisit.

Evident, nu-şi amintea nimic. Şi nici nu-l interesa nici cât negru sub unghie părerea mea. Trecu pe lângă mine şi intră în bibliotecă. Odată cu sosirea lui, atmosfera păru să se însufleţească.

— Bine aţi venit, exclamă Signora Butali.

— Bună dimineaţa, răspunse el pe un ton afectat şi se aplecă să-i sărute mâna. Se întoarse apoi spre Signorina Rizzio, salutând-o cu aceeaşi afectare în glas.

Fără să-l întrebe ce doreşte să bea, Signorina Butali umplu pe jumătate un pahar cu Campari şi i-l întinse.

— Mulţumesc, spuse el, luându-l fără s-o privească.

Se auzi din nou soneria de la intrare. După ce-i aruncai o privire întrebătoare gazdei mele, mă dusei să deschid uşa, mulţumit că-mi găsisem o ocupaţie care mă ajuta să-mi stăpânesc tremurul mâinilor. În faţa mea stătea Signor Fossi însoţit de o doamnă. Păru extrem de surprins când dădu cu ochii de mine, dar îşi reveni imediat şi mă prezentă doamnei, care era soţia lui. Rămăsei cu gura căscată. Nici prin cap nu-mi trecuse că e căsătorit.

— Signor Fabbio mă ajută pentru un timp la bibliotecă, îi explică el doamnei Fossi.

Îl întrebai cum se mai simte şi îmi răspunse grăbit că se restabilise complet.

Mi-am reluat locul lângă servantă şi am turnat vermut în

pahare. Politicoasă, soţia rectorului îşi exprimă îngrijorarea pentru starea sănătăţii lui Signor Fossi.

— Din fericire, adăugă ea, Signor Fabbio a avut amabilitatea să-mi aducă volumele de care aveam nevoie.

Bibliotecarul, căruia discuţia despre boala lui nu-i făcea nici o plăcere, nici măcar nu întrebă despre ce cărţi era vorba, părând în schimb foarte interesat de sănătatea rectorului. Conversaţia în jurul acestui subiect se generaliză şi toată lumea îşi exprimă speranţa că rectorul va părăsi curând spitalul şi va participa la serbare.

O auzi pe Signorina Rizzio în spatele meu, plângându-se lui Aldo de comportarea execrabilă a studenţilor de la Comerţ, care se apucaseră să colinde seara oraşul pe motociclete.

— Merg atât de departe cu impertinenţa, încât îşi permit să treacă pe „uruitoarele“ lor prin faţa căminului studentelor chiar şi la orele zece din noapte, spunea ea. L-am rugat pe fratele meu să-i vorbească profesorului Elia, dar nu s-a luat încă nici o măsură. Dacă lucrurile vor continua tot aşa, o să fiu nevoită să mă adresez Consiliului Universităţii.

— S-ar putea, sugeră Aldo, că înseşi domnişoarele dumneavoastră să-i încurajeze de la ferestre pe aceşti entuziaşti ai plimbărilor nocturne pe motociclete.

— Nici vorbă de aşa ceva, replică Signorina Rizzio enervată. La ora aceea, „domnişoarele mele“, cum le numiţi dumneavoastră, se pregătesc pentru seminarele de a doua zi sau dorm cu obloanele trase.

Îmi mai turnai un pahar cu vermut. Avusei brusc senzaţia că sunt studiat cu atenţie. Ridicai privirea şi văzui ochii lui Aldo aţintindu-mă cu curiozitate. Mă îndepărtai îndată de servantă şi mă dusei la fereastră unde rămăsei un timp, privind în grădină. Auzeam ca prin vis murmurul vocilor din sufragerie. Când se auzi din nou soneria, nu mă mai grăbii să răspund. Rămăsei retras lângă fereastră. Nu aveam nici un chef să fiu prezentat noului venit şi speram că Signora Butali uitase de mine.

Deodată, simţii că o mână mi se aşează pe umeri. Era Aldo.

— Eşti un tip ciudat, zise el. Încă de când am venit mă tot întreb ce cauţi aici. Ne-am cunoscut cumva mai demult?

— Poate că dacă m-aş înfăşura într-un cearşaf şi m-aş ascunde în cămară, m-ai recunoaşte pe loc, glumii eu. Mă numesc Lazăr.

Mă întorsei şi-l privii în faţă. Zâmbetul îi dispăruse şi trăsăturile i se dizolvaseră parcă. Nu vedeam decât doi ochi enormi strălucind pe o faţă palidă. Era clipa supremă, când, pentru prima dată în viaţă, discipolul îşi întrecea maestrul.

— Beo... îngăimă el... Dumnezeule... Eşti Beo.

Rămăsese împietrit. Îi simţi mâna strângîndu-mi şi mai tare umărul, iar în ochi i se citea o uimire fără margini.

— Încearcă să găseşti o scuză şi pleacă, îmi şopti el, retrăgându-şi brusc mâna. În faţa casei este o maşină Alfa Romeo. Urcă-te în ea şi aşteaptă-mă. O să te urmez cât voi putea de repede.

Am traversat ca în vis camera şi îngânând o scuză, i-am mulţumit gazdei şi mi-am luat rămas bun. Am ieşit repede, cu o vagă înclinare din cap spre restul oaspeţilor, care nici nu mă luară în seamă. Ajuns în stradă, am văzut trei maşini parcate în faţa casei. M-am urcat în Alfa Romeo, aşa cum îmi ceruse Aldo şi mi-am aprins o ţigară. Am rămas nemişcat în maşină, urmărind pe rând plecarea fraţilor Rizzio, apoi a soţilor Fossi şi a altora, cărora nu le fusesem prezentat. În sfârşit apăru şi Aldo. Se urcă fără un cuvânt în maşină şi trânti uşa. Pornirăm, dar nu în direcţia casei sale, ci spre Porta Malebranche şi în curând ieşirăm din oraş. Aldo continua să conducă în tăcere, până ce ajunserăm în apropierea munţilor ce se înălţau ca un zid în faţa noastră. Abia atunci opri motorul şi se întoarse spre mine.

10

Aldo nu-şi putea lua ochii de la mine. Mă studia cu aceeaşi privire critică de odinioară. Ca atunci când ne pregăteam să ieşim împreună şi voia să se convingă că mi-am

pieptănat părul şi mi-am lustruit pantofii. Ţineam minte că uneori mă trimitea să-mi schimb cămaşa.

— Ştiam eu că n-o să creşti prea înalt, spuse el în sfârşit.

— Nu-s prea scund, ripostai eu. Am aproape un metru şaptezeci.

— Atât de mult? se miră el. Nu-mi vine să cred.

Îmi oferi o ţigară. Observai că nu-i tremurau mâinile, pe când eu eram incapabil să mi le stăpânesc.

— Unde ţi-au dispărut buclele? Parcă aveai părul ondulat, remarcă el, netezindu-mi părul cu acelaşi gest brutal de odinioară.

— Un frizer din Frankfurt m-a tuns la piele şi de atunci mi-a crescut drept întotdeauna, spusei eu, scuturându-mi capul. Voiam să semăn cu brigadierul şi chiar am reuşit pentru o vreme.

— Cu „brigadierul"?

— Da. Era un yankeu cu care a trăit mama vreo doi ani.

— Parcă auzisem că a fugit cu un neamţ.

— Asta a fost la început. N-am rămas cu el decât vreo şase luni după ce am plecat din Ruffano.

Am deschis fereastra maşinii şi am privit spre muntele albăstrui ce se înălţa în faţă. Era Monte Cappello, pe care îl privisem de nenumărate ori de la fereastra casei noastre.

— Mai trăieşte? mă întrebă Aldo.

— Nu. A murit acum trei ani de cancer.

— Mă bucur că s-a întâmplat aşa, zise el.

O pasăre, un vultur probabail, apăru la orizont şi se avântă spre înaltul cerului. O clipă, am crezut că se va azvârli asupra vreunei prăzi. Dar nu, continua să zboare în cercuri tot mai largi, plutind deasupra muntelui cu aripile întinse.

— Şi ce anume a îndemnat-o să fugă aşa din Ruffano în '44? mă întrebă Aldo.

— Mi-am pus şi eu adesea aceeaşi întrebare. Nu cred că plecarea ei s-a datorat veştii despre moartea ta sau a tatei. Le-a acceptat pe amândouă ca pe o fatalitate. Cred mai degrabă că se simţea prea singură. Sau poate că pur şi simplu îi plăceau bărbaţii.

— Ba nu, zise Aldo. Mi-aş fi dat seama dacă ar fi fost aşa. Nu fuma. Stătea neclintit, sprijinindu-şi braţul de spătarul scaunului meu.

— Mirajul învingătorilor... spuse el după o clipă. Asta trebuie să fi fost. Asupra unei femei obişnuite să respecte convenţiile sociale şi să se lase dominată de soţ, trebuie să fi avut efectul unui afrodisiac. A început în Ruffano cu comandantul, pentru a continua cu yankeul, când mitul victoriei germanilor s-a prăbuşit. Da... da... Cunosc genul. Foarte interesant.

Pentru el era poate interesant – ca şi când ar fi citit istoria unei femei necunoscute – dar nu şi pentru mine, care trăisem aievea toate acele întâmplări.

— Şi de ce te numeşti Fabbio? reluă el.

— Tocmai mă pregăteam să-ţi spun. S-a întâmplat la Torino, după ce brigadierul a plecat în Statele Unite. În tren l-am întâlnit pe Enrico Fabbio, funcţionar la banca din Torino. Era politicos şi ne-a ajutat la bagaje. După trei luni mama se şi măritase cu el. A fost cum nu se poate mai bun cu noi. Şi, ca s-o rupem definitiv cu trecutul, m-a adoptat, dându-mi numele lui. La urma urmei, el m-a crescut.

— Da, ai dreptate. El te-a crescut, spuse Aldo şi vocea îi sună ciudat.

L-am privit cu atenţie. Să-i fi displăcut oare intervenţia tatălui meu vitreg în viaţa noastră?

— Îi sunt recunoscător şi acum pentru tot ce a făcut zisei eu. Mă duc să-l văd ori de câte ori am ocazia să trec prin Torino.

— La asta se rezumă legătura dintre voi?

— Da, bineînţeles. Pentru mine, el n-a putut fi niciodată ce eraţi tu şi tata. Era pur şi simplu un omuleţ cu suflet bun care-şi dorea o familie.

Aldo izbucni în râs. Nu înţelegeam ce i se păruse atât de amuzant în povestea mea.

— În orice caz, continuai eu, legătura dintre noi s-a limitat la faptul că locuiam sub acelaşi acoperiş şi că mă întreţinea. După ce mi-am terminat studiile, am refuzat să lucrez la banca lui şi am plecat din Torino, angajându-mă la o agenţie de turism.

— Şi ce făceai acolo?

— Am fost la început funcţionar şi apoi ghid.

— Adică, mai nimic.

— Ei, da. Sincer vorbind, aşa e. N-am prea ajuns mare lucru, cu toate studiile mele superioare. Doar ceva mai mult ca vânzătorul de ilustrate din Piazza Maggiore.

— Şi la ce firmă lucrezi? se interesă el.

— La Sunshine Tours din Genova.

— Dumnezeule! exclamă el.

Îşi retrase mâna de pe spătarul scaunului meu şi porni motorul. Se comporta ca şi când aflase tot ce dorea să ştie. Restul nu-l mai interesa.

— Salariul e bun, încercai eu să mă apăr. Şi, în plus, am ocazia să cunosc tot felul de oameni, să capăt experienţă. Călătoresc mai tot timpul.

— Încotro să te duc? mă întrebă el.

Nu răspunsei. Într-adevăr, încotro...? Întoarse volanul şi maşina, după ce se avântă spre munte, se învârti de câteva ori, ca o coadă de şarpe. Văzui dealurile de dedesupt rotindu-se ameţitor în jur într-un joc de pete cenuşiu-verzui, iar undeva spre apus, cercul îngust al oraşului Ruffano, strălucind în soare.

— Şi tu? întrebai eu.

Aldo se mulţumi să zâmbească. Deşi eram obşnuit cu viteza cu care, presat de timp, circula Beppo cu autocarul pe serpentinele din Toscana şi Umbria, nepăsarea fratelui meu pentru propria-i viaţă mă impresionă. Sfida moartea la fiecare curbă.

— Ai văzut doar şi tu aseară. Sunt păpuşar. Trag sforile şi marionetele dansează. E nevoie de mare artă pentru asta.

— Am văzut, Aldo. Dar nu înţeleg de ce-i nevoie de atâta propagandă şi pregătire pentru o simplă serbare studenţească.

— E serbarea lor. În ea se reflectă o întreagă lume în miniatură.

Nu-mi răspunsese la întrebare şi nu mai insistai. Deodată, se întoarse către mine şi-mi puse o întrebare pentru care n-aveam nici un răspuns.

— De ce nu te-ai întors acasă până acum?

„Atacul e cea mai bună metodă de apărare“ obişnuia să spună comandantul neamţ, citând nu ştiu ce mare conducător de oşti.

— Ce rost ar fi vut să mă întorc, de vreme ce te credeam mort? zisei eu.

— Mulţumesc, Beo, zise el, surprins. Oricum, continuă el, acum că te-ai întors în sfârşit, am de gând să te pun la treabă.

Mă gândii că ar fi putut să se exprime altfel, după ce nu ne văzusem de douăzeci şi doi de ani. Aş fi vrut să-i spun despre Marta, dar hotărâi că nu era încă momentul.

— Ţi-e foame? mă întrebă el.

— Da.

— Atunci să mergem la mine acasă, în via dei Sogni.

— Ştiu unde stai. Am trecut aseară pe la tine, dar nu te întorseseşi încă.

— Tot ce se poate, răspunse el. Nu părea să-l intereseze că-l căutasem. Se gândea la cu totul altceva.

— Aldo, îl întrebai eu, ce-o să facem? O să le spunem tuturor adevărul?

— Care adevăr?

— Că suntem fraţi.

— Nu m-am hotărât încă, zise el. Poate că e mai bine să nu se ştie nimic. Cât o să mai rămâi pe-aici Te-au dat cumva afară de la agenţie?

— Nu, nu m-au dat afară. Mi-am luat o scurtă vacanţă, spusei.

— Atunci o să ne descurcăm. O să găsim noi ceva până la urmă.

Maşina o luă spre valea de dedesupt, zburând ca o săgeată spre Ruffano. Intrarăm în oraş prin poarta de sud şi urcarăm pe abrupta via dell 8 Settembre, pe lângă căminul studenţilor şi făcurăm apoi la dreapta, oprindu-ne în faţa uşilor duble ale casei de la numărul 2.

— Coboară, zise Aldo.

Am privit în jur, aproape sperând să fim văzuţi împreună, dar strada era pustie. Lumea îşi lua masa la ora aceea.

— Am vorbit cu Jacope aseară, spusei eu, în timp ce ne îndreptam spre intrare, dar nu m-a recunoscut.

— Cum ar fi putut să te recunoască? se miră Aldo.

Descuie uşa şi mă împinse în hol. Mă trezii dintr-o dată în lumea pe care o părăsisem cu mai mult de douăzeci de ani în urmă. Mobila, bibelourile şi chiar tablourile de pe pereţi erau cele pe care mi le aminteam din copilărie. Era lumea mea de demult, pe care încercasem zadarnic s-o regăsesc în casa de la numărul 8. Îmi ridicai ochii spre Aldo şi zâmbii.

— Da, zise el. Am adus totul aici. Adică, ce-a mai rămas.

Se aplecă să ridice un plic care zăcea pe covor. Era probabil scrisoarea pe care i-o strecurase Carla Raspa seara trecută prin deschizătura din uşă. Se uită puţin la adresă, apoi aruncă plicul pe o masă, fără să-l deschidă.

— Intră, mă îndemnă el. O să-l chem îndată pe Jacopo.

Am intrat în ceea ce părea să fie o cameră de zi. Recunoscui şi aici vechea noastră mobilă – fotoliile, biroul şi canapeaua pe care se odihnea de obicei mama. Portretul tatei era atârnat pe peretele de lângă bibliotecă. Mi se părea cumva mai tânăr şi mai slab decât îl ţineam minte, dar la fel de impresisonant, cu aerul lui de blândă autoritate. Mă aşezai, pe un scaun cu mâinile pe genunchi şi începui să privesc în jur. Singura concesie pe care o făcuse Aldo epocii moderne erau câteva fotografii de avioane atârnate pe celălalt perete. Avioane de luptă, care se avântau spre cer lăsând un nor de fum în urmă.

— Jacopo ne va aduce prânzul în câteva minute, spuse Aldo intrând în cameră. Să bem ceva până atunci.

Se îndreptă spre masa din colţ pe care o recunoscui îndată şi turnă Campari în două dintre vechile noastre pahare.

— Nu bănuiam, am zis, făcând un gest larg cu mâna, că toate astea înseamnă atât de mult pentru tine.

— Mai mult, în orice caz, decât a însemnat vreodată casa lui Signor Fabbio pentru tine, replică Aldo, sorbindu-şi dintr-o înghiţitură paharul cu Campari.

Mă ironiza, dar nu-mi păsa. Nimic nu mă mai putea impresiona acum că eram din nou acasă.

— I-am spus lui Jacopo cine eşti, zise Aldo. Cred că e mai bine.

— Cum doreşti, Aldo, răspunsei eu.

— Unde stai?

— În pensiunea Signorei Silvani, de pe strada San Michele, numărul 24. E o pensiune pentru studenţi, dar nu cred că tinerii ăştia ţi-ar fi pe plac. Sunt toţi de la Comerţ. Şi toţi, bigoţi, după cum se pare.

— Asta-i bine, zâmbi el. De fapt, chiar foarte bine.

Ridicai din umeri, Rivalitatea dintre studenţii diferitelor facultăţi nu prezenta nici un interes pentru mine.

— Ai putea servi ca intermediar, continuă Aldo.

Rămăsei pe gânduri, privind ţintă în paharul cu Campari. Îmi amintii că-i mai servisem de intermediar în trecut, pe când era elev la liceul din Ruffano. Strecuram pe furiş bileţele în buzunarele colegilor. Dar uneori se rătăceau şi aveam parte de o grămadă de neplăceri.

— Habar n-am despre ce e vorba, zisei eu.

— Eu însă, ştiu replică el.

Chiar în clipa aceea, Jacopo intră în cameră purtând o tavă în mâini.

— Bună ziua, Jacopo, îl salutai eu.

Puse tava pe masă şi rămase în poziţie de drepţi, ca o ordonanţă.

— Scuzaţi-mă că nu v-am recunoscut aseară, Signor Armino, zise el. Mă bucur din inimă că vă revăd.

— Nu mai fi atât de protocolar, Jacopo, îi spuse fratele meu. Beo n-are decât vreun metru şaptezeci. E încă destul de mic ca să-l pui pe genunchi şi să-i dai câteva la fund.

Aldo nu uitase şi acum îmi aminteam şi eu. Aşa făcuse Jacopo în 43, obligat de el, Marta se supărase şi îl dăduse afară din bucătărie. Marta...

Jacopo ne aduse prânzul şi o carafă mare de vin. Îl întrebai pe Aldo dacă el îi face toată treaba în gospodărie.

— Găteşte doar, spuse Aldo, iar pentru curăţenie, am angajat o femeie. La început venea Marta, dar s-a apucat de băutură şi am fost nevoit s-o dau afară.

Terminasem de mâncat. Mă gândii că sosise momentul să-i vorbesc despre Marta.

— Trebuie să-ţi spun ceva Aldo, începui eu. Cred că e mai bine să-ţi spun acum, fiindcă sunt şi eu întrucâtva implicat în povestea asta. Sunt sigur că Marta a murit. A fost asasinată.

Puse furculiţa jos şi mă aţintii cu privirea.

— Ce dracu înseamnă toate astea? se răsti el.

Continua să mă fixeze cu o privire acuzatoare. Îmi ştersei gura, împinsei scaunul şi începui să mă plimb nervos prin cameră.

— S-ar putea să greşesc, reluai eu. Dar nu cred. Mi-e teamă că ăsta-i adevărul. Şi a murit din vina mea. Numai eu sunt vinovat.

I-am spus întreaga poveste. I-am vorbit despre turişti, despre „barbarul" singuratic care-mi pusese bancnota de zece mii de lire în mână, despre coşmarul în care îmi apăruse altarul din biserica San Cipriano cu uşa lui pictată şi despre notiţa din ziarul de a doua zi. I-am povestit cum mă dusesem la poliţia din Roma şi cum mi se păruse că recunosc cadavrul, cum plecasem apoi la Ruffano şi, în sfârşit, cum văzusem poliţia ridicându-i pe Ghigi, cizmarul şi pe sora sa, Maria.

Aldo mă ascultă până la capăt fără să mă întrerupă. Nu l-am privit deloc cât timp i-am relatat toate acele întâmplări. Vorbeam repede, plimbându-mă prin cameră, turuind într-una şi corectându-mă din când în când, ca şi când m-aş fi aflat în faţa unui judecător.

Am terminat în sfârşit şi m-am lăsat să cad pe scaun. Abia îndrăzneam să-l privesc. Mă temeam că o să-i întâlnesc din nou privirea aceea acuzatoare. El însă, cojea imperturbabil o portocală.

— Acum înţelegi? l-am întrebat eu, sleit de puteri. Îţi dai seama ce s-a întâmplat.

— Înţeleg, zise el, vârându-şi în gură o felie de portocală. De altfel, nu-i prea greu de verificat. Îi cunosc destul de bine pe cei de la poliţie. Nu-mi rămâne decât să le telefonez şi să întreb dacă femeia asasinată e într-adevăr Marta.

— Şi dacă-i ea?

— E destul de rău, spuse el, luând o altă felie de portocală de pe farfurie. Dar tu n-ai nici o vină. În halul în care ajunsese, ar fi murit oricum. Nici fraţii Ghigi, nici nimeni altcineva n-aveau ce să-i facă. Ajunsese o beţivă. Întreabă-l pe Jacopo.

Nu părea să înţeleagă. Nu-şi dădea seama că, dacă femeia asasinată era într-adevăr Marta, numai eu eram de vină că murise, fiindcă-i pusesem banii aceia în mână. Îi mai explicai o dată.

— Ce importanţă mai are? zise el, terminându-şi portocala şi muindu-şi degetele în bolul cu apă de lângă farfurie.

— Nu crezi c-ar fi trebuit să spun totul celor de la poliţia din Roma? L-ar fi găsit mai uşor pe asasin dacă ar fi cunoscut motivul crimei.

Aldo se duse la uşă şi-i strigă lui Jacopo să ne aducă cafeaua. După ce Jacopo ieşi din încăpere şi închise uşa, turnă cafeaua în ceşti şi începu să şi-o mestece pe a lui încet, adâncit în gânduri.

— Motivul crimei, repetă el. Oricine poate avea la un moment dat motiv să comită o crimă. Şi tu poţi fi acuzat ca oricare altul. Ia du-te la poliţie şi spune-le ce mi-ai spus mie. O bătrână care zace pe treptele bisericii îţi aminteşte de o veche pictură de pe uşa unui altar, care te înspăimânta în copilărie. Foarte bine. Şi ce faci? Te apleci asupra femeii? care deschide ochii şi recunoaşte în tine pe copilul care a fugit cu nemţii cu douăzeci de ani în urmă. O recunoşti şi tu şi cu mintea brusc răvăşită, te repezi asupra ei. O omori pe loc, împins de dorinţa nebunească de a ucide amintirile de coşmar care nu-ţi dau pace şi apoi, pentru a-ţi adormi conştiinţa, îi pui în mână bancnota de zece mii de lire.

Îşi termină cafeaua, se îndreptă spre telefonul din celălalt colţ al camerei şi ridică receptorul.

— O să vorbesc cu comisarul, zise el. Azi e duminică, aşa că s-ar putea să fie acasă. O să aflu cel puţin ce cred cei de la poliţie.

— Nu, stai puţin, Aldo... aşteaptă, izbucnii eu cuprins de panică.

— Ce să mai aştept? Vrem să ştim ce s-a întâmplat, nu-i aşa? zise el şi ceru un număr. Regretam că-i spusesem. Acum nu mai era doar secretul meu, iar el nu făcuse decât să mă arunce într-o stare de şi mai mare confuzie. Era foarte posibil să fiu acuzat că am comis crima, aşa cum spusese el. Nu aveam nici un martor şi nici un alibi. Poliţia n-ar fi crezut niciodată că sunt nevinovat, iar eu m-aş fi străduit zadarnic s-o dovedesc.

— Cred că n-ai de gând să le spui despre mine, zisei eu.

— Dumneavoastră sunteţi, domnule comisar? vorbi Aldo în receptor, ridicându-şi exasperat ochii spre cer. Sper că nu v-am deranjat de la masă. Sunt profesorul Donati, Aldo Donati. Foarate bine, mulţumesc. Omul meu de serviciu, Jacopo tocmai m-a informat că prin Ruffano circulă zvonul că femeia asasinată la Roma n-ar fi alta decât bătrâna mea doică, Marta Zampini, care a dispărut de câteva zile de acasă. Am fost foarte şocat... Da... Da... Nu, după cum ştiţi, sunt foarte ocupat. Citesc destul de rar ziarele şi oricum n-am văzut nimic în ele despre asta... Fraţii Ghigi... Da...

Îmi aruncă o privire semnificativă şi dădu din cap. Am simţit că-mi zvâcneşte inima. Prin urmare, era adevărat!

— Nu există deci nici o îndoială? continuă Aldo. Îmi pare extrem de rău. De altfel, în ultimul timp, se apucase de băutură. La început o angajasem la mine, dar după aceea i-a fost imposibil să mai lucreze. Nici fraţii Ghigi nu cred că ştiu prea multe. De ce tocmai la Roma? Cine ştie ce-o fi atras-o acolo... Aşadar, speraţi să-l arestaţi pe asasin în curând... Bun. Bun. Mulţumesc, domnule comisar... Da, v-aş rămâne foarte îndatorat dacă m-aţi anunţa îndată ce veţi mai afla ceva. În mod confidenţial, desigur. Mulţumesc... mulţumesc.

Puse receptorul în furcă, apoi luă un pachet de ţigări dintr-o cutie şi mi-l aruncă.

— Calmează-te, zise el. În curând o să se termine totul. Poliţia speră să-l aresteze pe asasin în următoarele douăzeci şi patru de ore.

Părea convins că nu mă tem decât pentru propria-mi piele şi atitudinea lui mă făcu să-mi dau şi mai bine seama cât eram

de vinovat. Da, nu puteam nega. Eram vinovat că-i pusesem banii aceia în mână. Vinovat că nu mă întorsesem când mă strigase.

Chinuit de remuşcări, îndrăznii să-l atac pe Aldo.

— De ce s-a apucat de băutură? îl întrebai. N-ai avut grijă de ea?

Răspunsul lui mă surprinse.

— I-am dat de mâncare, am îmbrăcat-o şi am ţinut-o în casa mea. Şi totuşi, a început să bea şi a decăzut în ultimul hal. De ce? Nu mă întreba. Poate că totul se datorează eredităţii, cine ştie cărui strămoş beţiv. A procedat aidoma sinucigaşului care are suicidul în sânge şi pe care nu-l poate nimeni împiedica să-şi pună capăt zilelor. Îl strigă din nou pe Jacopo, care intră şi luă tava cu ceştile de cafea.

— Nu sunt acasă pentru nimeni, îi spuse Aldo. Nu mi-am mai văzut fratele de douăzeci de ani şi vreau să stau în linişte de vorbă cu el.

Se întoarse spre mine şi-mi zâmbi. Mă simţii deodată ocrotit. Povara tuturor greutăţilor vieţii îmi fusese luată de pe umeri. Aldo avea să aibă grijă de totul.

11

Ne-am petrecut restul zilei stând de vorbă. Din când în când, Jacopo intra cu cafele proaspete, retrăgându-se apoi fără o vorbă. Camera se umpluse de fumul ţigărilor mele. Aldo nu fuma. Îmi spuse că se lăsase de multă vreme, că nu mai găsea nici o plăcere în fumat. Reuşii să aflu, fragmentat, prin întrebări repetate cu insistenţă, povestea vieţii lui de după război. După Armistiţiu, fugise la partizani. Nu ştia nimic despre telegrama care ne adusese vestea morţii lui, credea că bănuim că fusese luat prizonier. Se întorsese la Ruffano la câteva luni după ce mama fugise cu comandantul neamţ, luându-mă cu ea. Atunci aflase totul de la Marta. În schimb, la Ruffano se

răspândise zvonul că, în timp ce se îndrepta spre graniţa cu Austria, convoiul nostru fusese atacat, iar eu şi mama pierisem în bombardament. De atunci nu mai ştiusem nimic unii de alţii, fiecare urmând un alt drum.

El, un tânăr în vârstă de douăzeci de ani, eu, un copil de abia doisprezece, trebuisem că ne croim o altă viaţă. Existenţa mea depinsese de o femeie dezrădăcinată, care devenea odată cu trecerea timpului tot mai superficială, neglijentă şi incapabilă să-şi dea-seama de realitate. El se înapoiase cu amintirea mamei care-i urase drum bun la despărţire, o femeie cu inimă caldă şi iubitoare, abia aşteptând să-l revadă. Această imagine se spulberase însă, atunci când atât Marta, cât şi alţi cunoscuţi din Ruffano îi povestiseră despre fuga ei cu nemţii şi despre sfârşitul ei tragic.

Trebuise să înfrunte bârfa, ruşinea, scandalul. Se mai găsiseră câte unii care să-i spună chiar că o văzuseră la plecare, râzând în maşină alături de comandant, în timp ce eu fluturam steagul cu zvastică pe fereastra deschisă.

— Asta a fost lovitura finală, zise Aldo – tu, fluturând steagul cu zvastică.

Retrăiam din nou, prin ochii lui, de astă dată, întâmplări de mult uitate şi brusc mi se făcu ruşine pentru mama. Cuvintele lui mă îndureraseră profund şi încercai să-i găsesc o scuză. Aldo nici nu vru să mă asculte.

— N-are rost, Beo. Nu vreau să mai aud nimic. Nu mă interesează ce-a făcut la Frankfurt sau la Torino, ce viaţă a dus cu omul pe care-l numeşti tată vitreg şi nici dacă a fost bolnavă şi nefericită. Pentru mine e moartă din clipa în care a plecat din Ruffano.

Îl întrebai dacă ştia unde este mormântul tatei. Ştia. Îmi spuse că fusese în lagărul în care murise. O singură dată. Apoi, cu toate insistenţele mele, refuză să mai vorbească despre asta.

— Pentru mine, tata este acolo, spuse el, arătând spre tabloul de pe perete. Asta îmi ajunge. Tabloul şi tot ce vezi în camera asta. Mai am în plus şi ce a realizat el la palat. Mă străduiesc să-i continui opera, dar bineînţeles cu mai multă autoritate. Mi-am făcut din asta un scop în viaţă.

Din cuvintele lui răzbătea o amărăciune ciudată, ca şi când, cu toată poziţia socială la care ajunsese atât de repede în Ruffano, ar fi fost conştient că-şi irosise toţi aceşti ani. Părea nemulţumit. Nu era vorba de satisfacerea unor ambiţii personale, nici de bani şi nici de glorie. Vorbea mereu despre el la trecut: „doream să fac asta, doream să fac cealaltă, eram hotărât să îndeplinesc ce-mi propusesem". Nu se referea niciodată la propria-i persoană la prezent sau la viitor.

— N-ai de gând să te căsătoreşti? îl întrebai eu, profitând de o pauză. Să-ţi întemeiezi o familie? Să laşi ceva în urmă când vei muri?

Nu-mi răspunse. Se mulţumi să izbucnească în râs. Stătea la fereastră cu privirea pierdută spre munţii din zare. Muntele Cappello, sub care ne oprisem de dimineaţă se desena clar pe albastrul limpede al cerului.

— Ţi-aduci aminte? zise el. Când eram copii, mă străduiam uneori o după amiază întreagă să construiesc un castel din cărţi de joc pe masa din sufragerie. Cred că foloseam aproape o jumătate de duzină de pachete de cărţi, cu care acopeream toată masa. Şi, în sfârşit, venea momentul suprem - când, cu o singură lovitură, năruiam totul.

Îmi aminteam foarte bine cărţile în echilibru precar care alcătuiau un fel de uriaşă pagodă ce tremura pe masă şi pe care o priveam cu ochii uimiţi de copil.

— Da, răspunsei, dar ce are asta de-a face cu întrebarea mea?

— Totul, spuse el.

Traversă camera şi desprinse de pe perete una din fotografiile ce reprezentau avioane. Mi-o puse în faţă. Era un avion de luptă care se prăbuşise în flăcări.

— N-a fost avionul meu, dar ar fi putut să fie, spuse el. Aşa mi-am văzut murind camarazii. Cei alături de care zburam. Eu am reuşit să scap. M-am lansat cu paraşuta înainte cu avionul să ia foc şi l-am văzut năpustindu-se spre pământ, ca un zmeu de hârtie dus de vânt. Şi chiar în momentul impactului cu pământul, când a fost zdrobit, eu mă înălţam spre cer. Explozia şi înălţarea mea spre înaltul cerului au fost aproape simultane. Am trăit un moment de triumf, de extaz inde-

scriptibil. Am trecut prin moarte şi am învis-o. Momentul distrugerii şi cel al creaţiei se contopiseră într-unul singur. Moartea şi viaţa îşi dădeau mâna.

Puse fotografia la loc pe perete. Tot nu reuşeam să înţeleg ce legătură avea acea fotografie cu întrebarea pe care i-o pusesem. Probabil că întâmplările prin care trecuse în timpul războiului şi pe care încercam zadarnic să mi le imaginez, făceau ca toate celelalte lucruri să nu mai aibă nici o valoare. Viaţa părea să nu mai însemne nimic faţă de bucuria pe care o resimţise trecând atât de aproape de moarte.

Se făcuse şapte fără un sfert.

— Trebuie să plec, spuse Aldo, privindu-şi ceasul. Am o nouă întâlnire la palat cu studenţii. Continuăm pregătirile pentru serbare.

Până atunci nu discutasem deloc despre serbare şi nici despre viaţa lui din prezent. Ne preocupaseră doar amintirile.

— Ai vreo întâlnire astă seară? mă întrebă el.

Zâmbii şi clătinai din cap. Ce nevoie mai aveam de întâlniri, acum că eram din nou împreună?

— Atunci, zise el, când mă voi întoarce, o să te iau să cinăm cu Livia Butali.

Se îndreptă spre telefon şi formă un număr. Parcă mă vedeam din nou în faţa vechii noastre case ascultându-l pe Chopin, pentru ca apoi pianul să înceteze brusc şi interpreta să traverseze camera ca să răspundă la apelul telefonului pe care-l aşteptase toată ziua.

— Venim amândoi, spuse Aldo, vorbind în receptor. Pe la opt şi un sfert. Închise apoi telefonul, f?ră să răspăundă la întrebarea interlocutoarei sale.

Mi-o imaginai rămânând o clipă nem.şcată lângă aparat, neînţelegând prea bine despre ce este vorba, pentru ca apoi să se întoarcă la pian şi să atace cu pasiune un Studiu.

— Parcă ziceai că printre altele, ştii şi puţină germană, spuse Aldo, întorcându-se spre mine.

— Da, răspunsei, asta-i tot ce-am moştenit de la comandant.

Ignorându-mi ironia se duse spre un scaun, din spatele

divanului şi luă volumele pe care i le adusesem în ajun Signorei Butali de la bibliotecă.

Uită-te puţin prin ele, cât sunt la palat, îmi ceru el. Aveam de gând să i le dau unuia dintre băieţi, care studiază germana, dar cred că tu te pricepi mai bine. Tradu-mi orice ţi se pare mai important, adăugă el trântind cărţile pe masă.

— Trebuie să te previn totuşi, că din ceea ce am citit eu în ele, la repezeală, bineînţeles, nu reiese deloc că Şoimul ar fi fost geniul acela neînţeles despre care le-ai vorbit tu aseară studenţilor, ci, dimpotrivă. Dacă Signora Butali are într-adevăr de gând să i le ducă rectorului la spital ca să le citească, soţul ei riscă să facă un nou atac de cord.

— N-avea nici o grijă, zise Aldo, n-o să le citească. Nu pentru el le-a cerut, ci pentru mine.

Nu mai înţelegeam nimic. În calitate de director al Consiliului Artelor, ar fi putut, evident, să le solicite personal de la bibliotecă.

— Acest istoric german era cu siguranţă o victimă a prejudecăţilor timpului, aşa cum erau de altfel majoritatea învăţaţilor din secolul al nouăsprezecelea, comentă el. Săptămâna trecută am citit nişte vechi manuscrise italiene care prezintă, viaţa ducelui într-o cu totul altă lumină. Jacopo! strigă el, deschizând uşa.

Jacopo apăru într-o clipă.

— O să lipsesc o oră, zise Aldo. Să nu primeşti pe nimeni între timp. Nu ne pregăti masa, eu şi Beo vom cina mai târziu la numărul 8.

— Prea bine, signore, spuse Jacopo. V-a căutat o doamnă de două ori, astăzi după amiază, adăugă el. A spus că se numeşte Signorina Raspa.

— Şi ce dorea?

— Să vorbească cu dumneavoastră, bineînţeles, spuse Jacopo şi un zâmbet îi lumină faţa impenetrabilă de obicei.

— Este cea care a adus scrisoarea asta aseară, zisei eu, arătând spre plicul ce rămăsese nedeschis pe masa din hol. M-am retras în umbră şi am văzut-o când a vârât scrisoarea prin deschizătura uşii.

— O cunosc la fel de puţin ca şi tine, spuse Aldo. Citeşte-o tu, îmi ceru el, întinzându-mi scrisoarea.

Ieşi grăbit din casă trântind uşa şi îl auzii pornind motorul maşinii. Deşi palatul ducal se afla doar la patru minute de mers pe jos, el se ducea cu maşina.

– Se crede tot pilot? îl întrebai eu pe Jacopo.

— Nici n-a fost niciodată altceva, răspunse el cu mândrie. Consiliul Artelor? Aş! Mofturi. Zâmbi, pocnind dispreţuitor din degete.

Turnă vermut într-un pahar şi îl puse pe masă.

— Vă urez o seară plăcută, spuse el, ieşind din cameră.

Rămas singur, nu ezitai să deschid scrisoarea Carlei Raspa. Începea protocolar, mulţumindu-i profesorului Donati pentru amabilitatea de a-i fi permis să asiste împreună cu însoţitorul ei la întrunirea de la palat din seara precedentă. Evenimentul o impresionase profund – zicea ea – şi ar fi dorit să discute împreună multiplele implicaţii ale cuvântării pe care o ţinuse studenţilor. O putea suna oricând în seara aceea, până la miezul nopţii, iar a doua zi, când, fiind duminică, era liberă, ar fi putut trece pe la el, sau ar fi putut eventual cina împreună în apartamentul ei din via San Michele, numărul 5. În încheiere, urmau obişnuitele formule protocolare de salut şi semnătura – Carla Raspa – de-a curmezişul paginii, cu litere ce se împleteau ca într-o îmbrăţişare. Am pus scrisoarea la loc în plic, întrebându-mă dacă autoarea încă mai aşteaptă telefonul lui Aldo. Curând, uitasem de ea, absorbit de isprăvile Şoimului.

„Aventurile amoroase precoce ale ducelui Claudio" – citii eu – *au stârnit un adevărat scandal printre paşnicii locuitori ai cetăţii Ruffano şi au avut consecinţe dezastruoase asupra sănătăţii sale. Comportarea lui nebunească ajunsese un motiv de îngrijorare chiar şi pentru familia ducală, care începuse să se teamă că aceste excese i-ar putea pune viaţa în pericol. Geniul rău al ducelui îl făcuse să se înconjoare de o trupă de comedianţi nomazi, pe care îi admira fără rezerve, numindu-i pe cei mai tineri dintre ei în cele mai înalte slujbe la curte*".

Am luat o foaie de hârtie şi am început să transcriu traducerea celor mai impresionante pasaje, aşa cum îmi ceruse Aldo.

„Legăturile dintre Şoim şi comedianţi erau din ce în ce mai strânse, ajungând treptat să-l acapareze cu totul. Aceşti tineri destrăbălaţi, aparţinând celor mai de jos clase, deveniseră prietenii intimi ai ducelui, sfetnicii lui, atât în viaţa publică cât şi în cea particular. Însuşindu-şi modul lor de comportare, ducele ajunsese la o totală lipsă de decenţă, trecând din extravaganţă în extravaganţă şi dându-se în spectacol în mod atât de ruşinos în faţa supuşilor săi, încât..."

Autorul german, cutremurat de îngrozitoarele vicii ale ducelui, scria mai departe în greacă – limbă pe care, din păcate, n-o cunoşteam. Poate că faptele expuse în greacă erau la fel de interesante pentru organizatorii spectacolului dar nu-i puteam ajuta. Am mai răsfoit câteva pagini, întorcându-mă la fragmentul pe care-l citisem la bibliotecă. Cineva, studentul lui Aldo probabil, mi-o luase înainte. Fratele meu se grăbise desigur să ia cărţile de la Signora Butali îndată ce i le adusesem şi îi ceruse să-i traducă partea referitoare la Şoim, căci găsii o bucată de hârtie înserată între pagini, marcând pasajul.

„...Când locuitorii cetăţii se revoltaseră şi îi ceruseră socoteală, ducele răspunsese că fusese ales de pronia divină pentru a-i pedepsi pe fiecare în parte după cum meritau. Cei mândri trebuiau să fie îngenuncheaţi, cei trufaşi, călcaţi în picioare, iar clevetitorii aveau să fie amuţiţi pentru totdeauna. Într-un cuvânt, vipera trebuia să piară de otrava propriului venin, căci numai aşa, zicea el, se va face dreptatea divină. Odată, un paj uitase să aducă lumânări în sufrageria în care cina ducele. Nefericitul fusese pe loc înşfăcat de gardă şi după ce fusese înfăşurat în nişte haine vechi îmbibate în ulei, i se dăduse foc şi fusese târât prin încăperile palatului, găsindu-şi moartea în chinuri nesfârşite":

Frumoasă poveste! Cam prea violentă însă, ca să fie pe placul Domnului...

„Indignarea locuitorilor cetăţii, a căror linişte era tulburată noapte de noapte de escapadele nebuneşti ale Şoimului şi ale bandei sale – continua autorul – *a fost fără margini, atunci când frumoasa soţie a unuia dintre cei mai de seamă nobili ai cetăţii a fost smulsă în miez de noapte din pat şi violată de duce însuşi. Mânat parcă de un duh al răului, Şoimul nu s-a oprit aici. Însoţit de josnicii lui tovarăşi de destrăbălări, s-a dedat unei fapte nemaiauzite până atunci. Au pornit călare pe optsprezece armăsari din fortul de nord al cetăţii şi au traversat în goană oraşul, strivindu-i sub copitele cailor pe toţi cei întâlniţi în cale. Toată suflarea cetăţii s-a ridicat, pornind pe urmele lui. Această ultimă nebunie, care avea să rămână consemnată în istoria cetăţii drept „Zborul Şoimului", s-a sfârşit cu masacrarea nefericitului duce".*

Mi-am mai turnat un pahar cu vermut. Până atunci crezusem că ducele îşi găsise moartea aruncându-se din înălţimea unuia dintre turnurile palatului, convins, în nebunia lui, că este însăşi pasărea al cărei nume îl purta. Autorul german nu pomenea însă despre una ca asta. Se putea totuşi ca manuscrisele italiene să ofere mai multe amănunte în legătură cu moartea lui. Am transcris traducerea din germană, străduindu-mă să redau cât mai exact faptele. Aveam de gând să-i spun lui Aldo să apeleze la altcineva pentru textul în greacă.

Fratele meu s-a întors acasă cu câteva minute înainte de ora opt, într-o dispoziţie excelentă, părând să fi uitat cu totul de trecutul întunecat pe care-l rememorasem împreună în acea după amiază. I-am dat cele câteva foi pe care scrisesem traducerea şi am intrat în baie ca să-mi spăl mâinile. Peste câteva minute, când am revenit în cameră, l-am găsit zâmbind.

— Ai făcut o treabă bună, m-a lăudat el, chiar foarte bună. Totul se potriveşte perfect cu ce am citit despre duce până acum.

— Sunt bucuros să ţi-am putut fi de folos. Te rog să apelezi la mine oricând mai ai nevoie.

A împăturit hârtiile şi şi le-a pus în buzunar. Apoi, chemându-l pe Jacopo, l-a anunţat că plecăm. De data aceasta n-a mai luat maşina.

— Ce ai de gând să-i spus Signorei Butali? l-am întrebat, în timp ce ne îndreptam spre vechea noastră casă.

— I-am spus totul încă de azi dimineaţă. Am încredere în ea, aşa cum am şi în Jacopo.

O luă înainte pe aleea de la intrare. Uşa era deschisă. Retrăiam din nou una din acele seri din copilărie când ne întorceam prea târziu acasă, făcând-o pe mama să ne aştepte cu masa. Parcă-l vedeam pe Aldo rămânând să-i dea explicaţii, pe când eu eram trimis imediat la culcare.

Signora Butali se schimbase într-o elegantă rochie albastră şi mi se păru şi mai frumoasă la lumina becurilor din bibliotecă. Se îndreptă spre mine zâmbind şi-mi întinse mâna.

— Ar fi trebuit să-mi dau seama de la început, spuse ea. Nu muzica lui Chopin sau a lui Debussy te-a atras aici, ci pur şi simplu dorinţa de a-ţi revedea casa.

— Vă asigur că au contribuit amândouă în aceeaşi măsură, am spus sărutându-i mâna. Vă rog să mă iertaţi dacă v-am părut nepoliticos.

Încetasem să mai fiu pentru ea insignifiantul ajutor de bibliotecar care o condusese acasă. Eram un prieten, fratele lui Aldo.

— E absolut fantastic, contiunuă ea. Şi minunat în acelaşi timp. Nici nu-mi vine să cred că este adevărat. Această întâmplare are să vă schimbe cu siguranţă viaţa. Mă bucur din inimă pentru voi.

Ne privi pe rând şi lacrimile pe care şi le stăpânise până atunci, îi străluciră în ochi.

— Emoţiile revederii au trecut acum, interveni brutal Aldo. Unde este paharul meu cu Campari? Beo preferă vermutul.

Signora Butali îl privi, clătinând din cap, uimită de răceala pe care o manifesta într-o astfel de împrejurare. Ne întinse paharele şi îşi turnă şi ei unul.

— În sănătatea voastră, zise ea. Vă urez viaţă lungă şi multă fericire. Mi-a plăcut întotdeauna numele dumitale mi se adresă ea, întorcându-se spre mine „Il Beato“... Cred că ţi se potriveşte de minune.

— Dar ştii cu ce se ocupă? zise Aldo, izbucnind în râs. Nu e decât un amărât de ghid. Colindă prin ţară cu un autocar plin de turişti şi le arată anglo-saxonilor Roma în timpul nopţii.

— Şi de ce nu? răspunse Signora Butali. Sunt convinsă că se descurcă foarte bine şi că turiştii îl adoră.

— N-o face decât pentru bacşişuri, spuse din nou Aldo. Nu ezită să-şi scoată pantalonii şi să se azvârle în fântâna Trevi pentru bani.

— Fleacuri! spuse ea şi-mi zâmbi. Nu-i da nici o atenţie. Nu vorbeşte aşa decât din invidie că dumneata vezi lumea, pe când el a rămas pierdut într-un mic orăşel de provincie.

Îmi plăcea cum sună numele Beo pe buzele ei, iar schimbul acela de cuvinte ironice dintre ei mă făcu să mă simt mult mai în largul meu. Şi totuşi... M-am uitat spre fratele meu. Se plimba prin încăpere, răsfoind cărţi, ridicând obiecte şi punându-le la loc, pradă acelui neastâmpăr pe care i-l cunoşteam din copilărie, semn sigur că pune ceva la cale.

Signora Butali ne invită în sufragerie, unde, pe masa pusă pentru trei persoane, străluceau câteva lumânări. Mâncarea fusese pusă la îndemână pe bufet, aşa că nu aveam să fim deranjaţi de nimeni. Cu perdelele trase, vechea mea cameră de joacă îşi pierduse atmosfera de austeritate de azi dimineaţă. Acum, masa lucea în lumina lumânărilor care aruncau umbre pe feţele noastre, făcându-mă să mă întorc cu gândul la trecuta-mi copilărie. Ieşisem parcă tocmai la timp din negura trecutului ca să intru în jocul unui Aldo ajuns acum la maturitate.

Mi-aminteam că în copilărie îi servisem adesea de intermediar, când voia să înfiripeze sau să pună capăt prieteniei cu o fată. Mă învăţa ce să spun şi, la un semn al lui, trebuia să mă adresez fetei, ceea ce ducea adesea la certuri şi izbucniri violente. Nu-şi schimbase metoda. Atâta doar că acum era vorba de o femeie în toată firea şi îi făcea şi mai multă plăcere

s-o vadă prinsă în plasa uneltirilor lui, mai ales că eram şi eu de faţă. Mă întrebam cât de departe mersese, dacă se mai străduia încă s-o cucerească – şi în acest caz eram gata s-o apăr – sau erau de multă vreme amanţi şi Aldo se distra doar, dându-şi aere în prezenţa mea, care nu aveam de unde să cunosc adevărul.

N-am discutat deloc despre soţul Signorei Butali, ca şi când n-ar fi existat. Oare cum ne-am fi comportat dacă ar fi fost şi el de faţă? Probabil că soţia lui s-ar fi retras în acea carapace de gheaţă, jucând doar rolul unei amfitrioane amabile, pe când Aldo s-ar fi priceput să-l linguşească, aşa cum făcea în copilărie cu tata, determinându-l să-şi dezvăluie gândurile, indiferent dacă îl interesau sau îl plictiseau.

După cină, Signora Butali ne-a condus în camera de muzică, unde ne-am luat cafeaua, discutând despre serbare.

— Câte repetiţii veţi face? îl întrebă ea pe fratele meu. Sau, ca şi anul trecut, păstraţi secretul faţă de cei care nu au un rol în spectacol?

— Bineînţeles, spuse el. Îţi pot spune totuşi că repetiţiile merg foarte bine. Unii dintre noi repetăm chiar de luni întregi.

— Anul trecut, zise Signora Butali întorcându-se spre mine, eu am interpretat rolul ducesei Emilia, care l-a primit la palat pe Papa Clement. Profesorul Rizzio, pe care l-ai cunoscut azi dimineaţă, a jucat rolul ducelui. Fratele dumitale a ştiut să conducă atât de bine repetiţiile, le-a conferit atâta veridicitate, încât am impresia că profesorul Rizzio se mai crede şi acum ducele cetăţii.

— Comportarea lui faţă de mine azi dimineaţă cel puţin, a fost cu adevărat demnă de un duce, zisei eu. N-am făcut însă nici o legătură cu serbarea de anul trecut. Am crezut pur şi simplu că vrea să mă facă să simt prăpastia dintre un prorector al universităţii şi un biet ghid de la o agenţie de turism.

— O, asta-i o altă meteahnă a lui, spuse ea. Dar soră-sa e parcă şi mai rău, nu? se întoarse ea spre Aldo. Le compătimesc uneori pe bietele studente, care sunt probabil claustrate ca într-o mânăstire în căminul pe care-l administrează.

Aldo izbucni în râs şi-şi mai turnă un pahar cu coniac.

— Până şi în mânăstirile din trecut, zise el, puteai pătrunde cu mai multă uşurinţă. Ar trebui construit un pasaj secret între căminul fetelor şi cel al băieţilor. N-ar strica să ne gândim la asta.

Se trânti într-un fotoliu şi, scoţând foile cu traducerea mea din buzunar începu să le citească cu atenţie.

— Există câteva probleme care ar trebui lămurite înainte de începerea pregătirilor pentru serbarea de anul acesta, îi spusei eu Signorei Butali.

— Ce fel de probleme?

— În primul rând, dacă acest duce Claudio a fost un moralist sau un monstru, răspunsei. După părerea istoricilor, a fost un monstru, iar eu sunt de acord cu ei. Aldo, însă, crede cu totul altceva.

— Bineînţeles, spuse ea. Îi place întotdeauna să şocheze, făcând opinie separată.

Vocea îi suna ironic, dar în priviri i se citea admiraţia. Mi-amintii cât de lipsit de viaţă mi se păruse chipul ei în dimineaţa aceea şi mă simţii din nou în inferioritate:

— Oricum, am remarcat eu, locuitorii cetăţii îl considerau un monstru şi s-au răzvrătit împotriva lui şi a curţii sale, înecându-i în sânge.

— Asta o să vedem la serbare? se interesă ea.

— Nu pe mine trebuie să mă întrebaţi, ci pe Aldo.

Se îndreptă spre fotoliul lui cu paharul în mână şi din mişcările ei, din felul cum se apleca asupra lui, mi-am dat seama că numai prezenţa mea o împiedica să i se arunce în braţe.

— O să ne prezentaţi o răscoală la serbare? îl întrebă ea. Şi dacă da, cine o să fie învingătorii?

— Nu-i prea greu de ghicit, răspunse el, fără să-şi ridice privirile din foile pe care le ţinea în mână. Studenţii de la Comerţ. Sunt oricum gata de luptă.

Signora Butali îşi puse paharul cu lichior pe pian şi-şi ridică privirile uimite spre mine.

— Asta-i o inovaţie de ultim moment, spuse ea, ridicând

capacul pianului. Credeam că rolurile din spectacol le sunt rezervate doar studenţilor de la Litere.

— Nu şi anul acesta, zise Aldo. Sunt prea puţini.

Signora Butali mai sorbi o înghiţitură de lichior cu gesturile unei regine care-şi soarbe nectarul, pregătindu-se să-şi ia zborul pe aripile înălţătoare ale muzicii şi se aşeză pe scaunul din faţa pianului.

— Ce să vă cânt? întrebă ea. Întrebarea şi zâmbetul îmi erau adresate mie, dar în gândul ei, aşa cum stătea în aşteptare, cu mâinile pe clape, nu era loc decât pentru Aldo.

— „Arabesca", i-am cerut eu. E o melodie de neuitat.

O ascultasem cântând în dimineaţa trecută, când nu eram decât un străin în propria-mi casă, încercând să reînviez fantomele trecutului. Acordurile pianului îmi risipiseră nostalgia, făcându-mă să mi-amintesc de prezent. Acum era noapte şi Aldo era de faţă. Pianista, care ieri cântase doar din politeţe, părea acum că-şi pune tot sufletul în această melodie pe care i-o adresa doar lui. „Arabesca", cea atât de des interpretată de mii de elevi din toată ţara, se transformase deodată sub mâinile ei într-un sugestiv dans de dragoste. Mă întrebam dacă îşi trăda întodeauna astfel sentimentele când cânta la pian. Încremenisem pe scaun cu ochii în tavan. De la locul ei din spatele pianului, Signora Butali nu-l putea vedea pe omul pe care spera să-l farmece cu acea melodie. Eu însă îl vedeam. Luase un creion şi făcea adnotări pe marginea traducerii mele, fără să dea vreo atenţie muzicii. Debussy, Ravel şi Chopin nu stârneau nici un ecou în sufletul lui. De altfel muzica nu-l impresionase niciodată. Melodiile interpretate de amfitrioana noastră nu erau pentru el decât un sunet de fond, abia întrucâtva mai personale decât zgomotul traficului.

Mă simţeam copleşit de sentimentul că femeia aceea frumoasă îşi iroseşte zadarnic eforturile. Îmi aprinsei o ţigară şi încercai să mă imaginez în locul fratelui meu. Când pianul s-ar fi oprit, m-aş fi ridicat de pe scaun, m-aş fi apropiat de interpretă şi i-aşi fi acoperit ochii cu mâinile. Atunci ea s-ar fi întors către mine şi... Visul se amplifica pe măsură ce ritmul melodiei devenea tot mai alert. Nu mai puteam suporta să-i

ascult chemarea, care, vai, nu mie îmi era adresată. Nu mă îndoiam nici o clipă că Aldo, deşi indiferent faţă de muzică, îi înţelesese mesajul.

Le doream din suflet împlinire în dragoste şi poate tocmai de aceea era peste puterile mele să mai asist la o astfel de scenă.

Probabil că Signora Butali îmi intuise neliniştea, căci închise brusc capacul pianului şi se întoarse spre noi.

— Ei, îl întrebă ea pe Aldo, ai pus la cale revoluţia? Ne putem relaxa puţin?

Ironia, dacă existase cumva în intenţia ei, îşi atinse tot atât de puţin scopul ca şi muzica. Aldo îşi ridică ochii de pe hârtii şi, observând că se ridicase de la pian, le împinse de o parte.

— Cât este ceasul? S-a făcut târziu? o întrebă el.

— E zece, spuse ea.

— Zece? se miră Aldo. Mi se părea că abia ne-am ridicat de la masă.

Căscă, se întinse şi îşi puse hârtiile în buzunar.

— Sper, zise Signora Butali, că ai reuşit să termini scena întâi, dacă la asta ai lucrat toată seara.

Îmi mai oferi un pahar cu lichior. Am refuzat, scuzându-mă că era prea târziu şi că trebuia să mă întorc la pensiune.

Aldo zâmbi. Îl amuza probabil discreţia mea sau strădania amfitrioanei noastre de a-mi întreţine buna dispoziţie.

— Scena întâi, zise el, care de fapt a fost concepută cu mult timp în urmă, n-o să fie prezentată în public, sau cel puţin aşa s-ar cuveni, ca să nu fim acuzaţi de indecenţă.

— Dar despre ce-i vorba? E cumva acea goană a cailor prin cetate? întrebai eu.

— Nu, nu, se încruntă el, asta va avea loc abia la sfârşit. M-am gândit la ceva care să stârnească interesul mai întâi.

— Şi la ce anume? se arătă nerăbdătoare Signora Butali.

— La seducerea acestei doamne, răspunse el, la ceea ce autorul numeşte „violarea soţiei unuia dintre cei mai de seamă locuitori ai cetăţii".

Se lăsă o tăcere stânjenitoare. Cuvintele lui Aldo puteai fi luate drept o aluzie, venită la un moment cu totul inoportun.

Am sărit în picioare şi, zâmbind politicos, mi-am luat rămas bun de la Signora Butali, spunându-i că a doua zi trebuia să fiu la serviciu la ora nouă. Mi se păruse singurul mod decent de a pune capăt acelei situaţii neplăcute. Abia după ce cuvintele-mi scăpaseră de pe buze, mi-am dat seama că retrăgându-mă atât de brusc, nu făceam decât să dau de înţeles că pricepusem aluzia lui Aldo.

— Nu-l lăsa pe Signor Fossi să te extenueze, îmi zise Signora Butali, întinzându-mi mâna. Şi treci pe la mine oricând doreşti să asculţi muzică. Cred că nu mai trebuie să-ţi spun că aş dori ca atât dumneata cât şi fratele dumitale să vă simţiţi ca acasă în locuinţa noastră, care v-a aparţinut altă dată.

I-am mulţumit pentru invitaţie şi am asigurat-o că îi stau la dispoziţie oricând va mai dori să împrumute cărţi de la bibliotecă.

— E foarte amabil din partea dumitale, spuse ea. Poate spre sfârşitul săptămânii, când voi pleca la Roma. Te voi anunţa, oricum.

— Te conduc, zise Aldo.

Voia să mă conducă. Nu să plece acasă.

Uşa dela camera de muzică rămăsese deschisă şi, în timp ce coboram la parter, încercai să par vesel, întrebându-l prosteşte pe Aldo dacă-şi mai aminteşte cum mă fugărea pe scări în copilărie. Nu voiam ca Signora Butali să-şi închipuie... exact ceea ce probabil că-şi închipuia. Că eu, fratele cel mic mă amestec, că-mi permit să dau sfaturi.

Aldo mă conduse pe alee şi deschise poarta. Strada era întunecată, cu toate că noaptea era senină şi nenumărate stele sclipeau pe bolta cerului. Lumina slabă a felinarului nu reuşea să alunge umbra deasă.

— Cât e de frumoasă, spusei eu. Şi atât de amabilă, deşi rezervată şi calmă. Nici nu mă mir că...

— Uite-i, mă întrerupse Aldo, punându-mi mâna pe braţ. Uite-i că vin. Vezi luminile acelea? mă întrebă el, arătând spre valea de dedesupt. Pe şoselele care duceau spre Ruffano dinspre nord şi est se mişcau o grămadă de luminiţe, iar huruitul motocicletelor umpluse văzduhul.

— Cine sunt toţi motocicliştii ăştia? îl întrebai eu.

— Studenţii de la Comerţ, care se întorc din weekend. Într-o clipă, toată via Mura o să vuiască de zgomotul vandalilor ăstora. O s-o ţină aşa cel puţin o oră de-acum înainte.

Într-adevăr, liniştea care învăluia oraşul la ora aceea târzie din noapte fusese sfâşiată. Probabil că zgomotul motoarelor întrerupsese somnul multora dintre locuitori.

— Te bucuri de suficientă autoritate ca să pui capăt acestei stări de lucruri, dacă te deranjează, îi spusei lui Aldo.

— Nu mă deranjează, zise el, zâmbind şi mă bătu pe umeri. N-au decât să colinde oraşul în lung şi-n lat toată noaptea, dacă au chef. Te-ntorci la pensiune, nu-i aşa?

— Da, zisei eu.

— Nu rătăci pe străzi. Du-te direct acolo. Pe curând, Beo şi îţi mulţumesc pentru ziua de astăzi.

Se întoarse în grădină şi închise poarta. Peste o clipă îl auzii trăgând zăvorul de la uşa din faţă. Coborâi strada, îndreptându-mă spre pensiunea Signorei Silvani. Mă întrebam cum va fi primit Aldo când se va întoarce în camera de muzică. Şi, oare fata care pregătise cina dormea acolo peste noapte?

În timp ce coboram panta, studenţii ajunseseră deja în Piazza della Vita. Zeci de motociclete şi maşini minuscule vuiau şi trepidau, iar două autocare se opriseră lângă colonade. Îi văzui pe fraţii Pasquale în mijlocul unui grup vesel. Aveam să vorbesc cu ei a doua zi poate. Nu în seara aceea. În seara aceea voiam să fiu singur cu gândurile mele. Am grăbit pasul ca să nu mă ajungă din urmă, m-am strecurat în grabă pe uşa încă deschisă a pensiunii şi am urcat în camera mea. Imaginea lui Aldo în camera aceea de muzică, fostul dormitor al mamei, alături de Signora Butali mă obseda parcă. Mă întrebam dacă, venind atât de des pe acolo, îşi mai amintea cum arătase odinioară încăperea aceea.

Îi auzii încă multă vreme pe studenţi râzând şi cântând în capătul străzii şi în centrul oraşului, pentru ca apoi vuietul motoarelor să reînceapă, tulburând liniştea nopţii.

12

A doua zi dimineaţa, la micul dejun, am fost întâmpinat cu strigăte vesele de studenţii adunaţi în jurul mesei din sufragerie. Îşi luau cafeaua stând în picioare şi povestind cum îşi petrecuseră weekendul. Mario, cel mai zvăpăiat dintre ei, îşi aruncă chifla în sus, strigând că abia aşteaptă să afle cum îşi petrecuse weekendul un diplomat al unei facultăţi de litere.

— În primul rând, am zis eu, trebuie să ştiţi că bibliotecarii nu au o jumătate de zi liberă sâmbăta, cum aveţi voi. Aşa că a trebuit să lucrez până după şapte seara.

Observaţia mea fu întâmpinată cu murmure pe jumătate ironice şi pe jumătate compătimitoare.

— Sclavi! exclamă Gino. Nu sunteţi decât slavii unui sistem depăşit. E absolut tipic pentru modul cum se desfăşoară lucrurile la bibliotecă. Cel puţin decanul nostru, Signor Elia are minte. Îşi dă prea bine seama că după cinci zile de muncă suntem istoviţi şi ne dă o pauză de patruzeci şi opt de ore în care putem face ce ne place. La fel face şi el. Are o vilă pe ţărmul mării şi se duce acolo la sfârşit de săptămână ca să se scuture de oboseala adunată între timp.

Signora Silvani îmi întinse o ceaşcă cu cafea.

— Aţi fost la slujbă ieri? mă întrebă ea zâmbind. Eu şi soţul meu am fost îngrijoraţi că n-aţi venit la masa de prânz. Ne era teamă să nu vi se fi întâmplat ceva.

— Mi-am întâlnit un vechi prieten, zisei eu, cu care am luat masa şi mi-am petrecut tot restul zilei.

— O, bine că mi-am amintit, spuse ea. V-a căutat o doamnă la telefon în cursul după amiezii. A spus că este Signorina Raspa şi că, la întoarcere, vă roagă să treceţi pe la ea.

Biata Carla Raspa! Exasperată de insuccesul manevrelor ei cu Aldo, se întorcea la mine.

— Aţi pomenit ceva despre slujba de duminică? strigă Gino. Sau m-a înşelat auzul?

— Ba nu. M-am dus într-adevăr la slujbă, zisei eu. Am

auzit clopotele de la San Cipriano bătând şi am răspuns chemării lor.

— Astea-s simple superstiţii, de pe urma cărora n-au de profitat decât preoţii, spuse Gino. Cred că eşti de acord.

— Mai de mult, interveni Caterina Pasquale în discuţie, lumea n-avea nimic mai bun de făcut dimineaţa, decât să se ducă la biserică. Era ca un loc de distracţie, unde îţi întâlneai prietenii. Acum avem cu toţii altfel de preocupări. Ia ghiceşte ce am făcut eu şi cu Paolo, zise ea zâmbind şi privindu-mă cu ochii ei enormi în timp ce muşca dintr-o chiflă.

— Habar n-am, am recunoscut, zâmbind la rândul meu,

— Am luat maşina fratelui nostru şi ne-am dus la Benine, zise ea. Am mers ca nebunii şi am ajuns acolo în patru ore şi un sfert. Asta înseamnă să-ţi trăieşti viaţa, nu?

— Dar ai putea prea bine să-ţi găseşti şi moartea într-o astfel de escapadă, am remarcat eu.

Mario se apucă s-o imite pe Caterina la volan, scoţând tot felul de zgomote onomatopeice şi terminând cu o bufnitură, care vrea să însemne sfârşitul.

— Ar trebui să faci şi tu ca mine, îi spuse el Caterinei. Să-ţi cumperi o motocicletă. E mult mai practică.

— Da, zise Signora Silvani, şi să ne sculaţi pe toţi din somn cu zgomotul vostru. Nimeni nu mai poate să închidă ochii duminica noaptea în Ruffano.

— Ne-aţi auzit azi noapte? râse băiatul. Am venit o grămadă de la Fano. Poate c-am reuşit să vă mai trezim un pic la viaţă cu motoarele noastre. Zău că asta le lipseşte rufanizilor, zgomotul ţevilor de eşapament care să le topească puţin ceara din urechi.

— Ar fi trebuit să ne vedeţi, se amestecă în vorbă Gerardo, cum am înconjurat oraşul pe via Della Mura. Am aprins farurile când am trecut prin faţa căminului de studente, ca să le facem să deschidă obloanele.

— Şi le-au deschis? întrebă Caterina.

— Aş! Ţi-ai găsit? Dormeau toate cu nasu-n plapumă de la ora nouă.

Curând plecară cu toţii, continuând să râdă şi să sporovăie.

— Pe curând! îmi strigă Caterina, aruncându-mi o privire peste umăr. Poate că ne-ntâlnim cu toţii astă seară.

Signora Silvani îi urmări cu privirea, zâmbind cu indulgenţă şi clătinându-şi capul.

— Ce copii! zise ea. N-au mai mult simţ al răspunderii decât nişte prunci. Şi toţi sunt foc de deştepţi. Cu toate astea, într-un an, doi, după ce-o să-şi ia diploma, o să sfârşească îngropaţi în vreo bancă, în cine ştie ce fund de provincie.

Am ieşit din casă, îndreptându-mă spre palat.

Carla Raspa mă aştepta în faţa casei de la numărul 5.

— Bună dimineaţa, străine, îmi strigă ea.

— Bună dimineaţa, signorina, răspunsei.

— Parcă hotărâsem să ne vedem duminică, zise ea, însoţindu-mă spre Piazza della Vita.

— Aşa e, spusei eu. Şi ce s-a întâmplat?

— Am fost acasă toată ziua, răspunse ea ridicând din umeri. N-aveai decât să vii la mine.

— Ieri am lipsit de acasă m-am scuzat eu. M-am dus de dimineaţă să ascult liturghia de la San Cipriano şi acolo peste cine crezi că am dat? Peste soţia rectorului în persoană. Îi dusesem câteva cărţi de la bibliotecă în ajun şi m-a invitat să beau ceva.

— Ceea ce ai acceptat cu plăcere, spuse Carla Raspa oprindu-se pe loc şi aţintindu-mă cu privirea. Nici nu pot să te acuz pentru asta. Ajunge un graţios sem din cap al Liviei Butali pentru ca un tânăr să sară să-i îndeplinească orice dorinţă. Nu mă mir că nu te-ai mai obosit să treci pe la mine, odată ce ai fost admis în cercul din casa ei. Cine mai era pe acolo?

— O groază de profesori, răspunsei şi printre ei, şi şeful meu, Signor Fossi cu soţia.

Accentuasem în mod intenţionat cuvântul soţie.

Carla Raspa izbucni în râs şi porni mai departe.

— Bietul Giuseppe, zise ea. Mi-l şi închipui umflându-se în pene ca un curcan, mândru că a primit o astfel de invitaţie. Cum ţi se pare Livia?

— Frumoasă. Încântătoare. Exact opusul Signorinei Rizzio.

— O, cerule! Era şi ea acolo?

— Da. Împreună cu fratele ei. Amândoi mi s-au părut însă cam prea înţepaţi şi protocolari.

— Aşa se poartă ei cu toată lumea. Ei, văd că te descurci destul de bine pentru un nou venit, Armino Fabbio. Acum nimic n-o să-ţi mai stea în cale. Felicitări. Ai ajuns în câteva zile mai departe decât am reuşit eu să ajung în câţiva ani.

O luarăm pe via Rossini, unde printre gospodinele care ieşiseră la cumpărături, se amestecau şi studenţi întârziaţi la cursuri.

— Dar directorul Consiliului Artelor nu era cumva pe acolo? îşi reluă Carla Raspa interogatoriul.

Crescusem destul în ochii ei, ca să mai fie nevoie să mă laud. Şi apoi, era mai bine să fiu discret.

— Ba da, a trecut şi el pentru o clipă, zisei eu. Dar am plecat înaintea lui. Am schimbat doar câteva cuvinte cât timp şi-a băut paharul cu Campari.

Se opri din nou şi mă privi uluită.

— Incredibil? izbucni ea. Eşti doar de trei zile în Ruffano şi ai avut asemenea noroc! Parc-ai fi fermecat. Profesorul Donati nu te-a întrebat despre mine?

— Nu, răspunsei eu. Aşa cum ţi-am spus, n-am stat prea mult de vorbă cu el. Cred că nici nu ştie cine sunt.

— Ce ocazie am pierdut! se lamentă ea. Dacă aş fi ştiut că-l întâlneşti, te-aş fi rugat să-i duci un bilet.

— Nu uita, observai eu, că totul a fost o pură întâmplare. Dacă nu m-aş fi dus la liturghie...

— Asta se datorează numai feţei dumitale de copil, zise ea. Să nu-mi spui că, dacă m-ar fi întâlnit pe mine la biserică, Livia Butali s-ar fi deranjat să mă invite la un aperitiv. Cred şi eu că-i place să-şi dea aere în faţa profesorilor de la universitate cât timp rectorul se află la Roma în spital. N-ai observat dacă Aldo Donati îi făcea curte?

— Nu mi s-a părut. Parcă a stat mai mult de vorbă cu profesorul Rizzio.

Ne despărţirăm. Ea o luă spre universitate, iar eu intrai în palat. Nu mai adusese vorba de o nouă întâlnire, dar nu-mi făceam iluzii că voi scăpa prea uşor.

Întârziasem. Când intrai în bibliotecă toată lumea, chiar şi Giuseppe Fossi sosise. Se strânseseră în jurul Signorinei Catti şi discutau animaţi. .

— Nu există nici o îndoială, zicea ea. Am aflat chiar de la o studentă, Maria Cavallini, care a fost încuiată în dormitor împreună cu alte patru colege. Au fost eliberate abia azi dimineaţă, când a venit portarul.

— E incredibil! Îngrozitor! O să fie un scandal nemaipomenit zise Giuseppe Fossi. Au anunţat poliţia?

— Nu ştiu, spuse Signorina Catti. N-am prea avut timp de vorbă. Mi-era teamă să nu întârzii.

Toni se repezi spre mine, ca şi cum abia aştepta să mă vadă.

— Aţi auzit ce s-a întâmplat? mă întrebă el.

— Nu! Ce anume?

— Nişte bandiţi au năvălit în căminul studentelor azi noapte şi le-au încuiat în dormitoare. Nu se ştie încă exact ce s-a întâmplat şi nici cine erau indivizii. Purtau măşti. Câţi spuneaţi că au fost, signorina? o întrebă el pe secretară, care se trezise brusc în centrul atenţiei.

— Ceva mai mult de o duzină, după câte am auzit, răspunse ea. Cum au intrat în cămin, Dumnezeu ştie. Totul s-a petrecut pe neaşteptate, cam pe la ora când studenţii de la Comerţ se întorceau în oraş. Ştiţi doar ce hărmălaie fac cu motocicletele lor. La adăpostul zgomotului, colegi de-ai lor au pătruns nestingheriţi în cămin. Ziceaţi că e un adevărat scandal. Eu cred că e o crimă.

— Să nu exagerăm, spuse Giuseppe Fossi şi ochii-i străluciră. După câte am auzit, nici una dintre fete n-a păţit nimic. Nu-i cine ştie ce că au fost încuiate în camere. Astfel de lucruri se mai întâmplă. Mai grav e că s-a pătruns prin efracţie în cămin. Trebuie neapărat anunţată poliţia. Profesorul Elia va fi tras la răspundere pentru asta. Şi acum, să ne vedem de treburi.

Se întoarse la birou, făcându-i semn secretarei, care îl urmă docilă cu carnetul în mână, gata să-şi ia notiţe.

— De ce să fie acuzat profesorul Elia? şopti Toni. Ce

vină are el că studenţilor de la Comerţ le place scandalul? O să aflu eu astăzi adevărul de la prietena mea. Mai mult ca sigur că ea ştie ce s-a întâmplat.

Ne apucarăm de lucru fără nici un chef. De câte ori suna telefonul, ciuleam urechile, dar nu prea aveam ce afla din răspunsurile monosilabice ale lui Signor Fossi. De altfel, atacul asupra căminului de studente nu era o problemă care interesa biblioteca.

Spre amiază, Signor Fossi ne trimise pe mine şi pe Toni să ducem câteva lăzi cu cărţi în noul local al bibliotecii. Le-am transportat într-o furgonetă pusă ca de obicei la dispoziţia bibliotecarului în acest scop. Era pentru prima dată când intram în noua clădire a bibliotecii, care se afla pe vârful unui versant, în mijlocul altor clădiri recent construite. Lipsite de graţia vechii universităţi, aveau totuşi o linie modernă şi ferestre mari care lăsau să pătrundă din plin lumina soarelui în slălile de cursuri şi laboratoare.

— Tot ce vedeţi aici se datorează profesorului Butali şi unora dintre cei mai tineri membri ai senatului universităţii, spuse Toni. Profesorul Rizzio s-a opus din toate puterile.

— Şi de ce? întrebai eu.

— Ca să nu se degradeze atmosfera de studiu, rânji Toni şi studenţii să nu ajungă cumva să muncească prin fabrici şi birouri. După părerea lui, universitatea din Ruffano ar trebui să scoată doar profesori care să predea în şcoli după absolvire.

— Nu văd ce-i împiedică s-o facă.

— Nu-i împiedică nimic, dar ia gândiţi-vă! Cineva cu studii economice îşi poate găsi oricând o slujbă la o firmă unde câştigă în trei luni cât câştigă un profesor într-un an. Ce să-i mai atragă pe tineri spre meseria de profesor atunci?

Am descărcat lăzile din furgonetă şi le-am cărat în noua bibliotecă. Clădirea înaltă, luminoasă, cu o galerie cu rafturi de cărţi deasupra sălii de lectură, oferea condiţii mult mai bune de studiu decât vechea sală de banchete din palatul ducal.

— De unde au avut bani pentru bibliotecă? îl întrebai pe Toni.

— De la studenţii de la Comerţ, bineînţeles, răspunse el.

Am lăsat cărţile într-un colţ şi ne-am pregătit de plecare. M-am îndreptat încet spre ieşire, aşteptându-l pe Toni care se dusese să afle noi amănunte în legătură cu întâmplarea din noaptea trecută, de la căminul de fete.

— Se zice că Rizzio a ameninţat cu demisia dacă profesorul Elia nu-şi cere scuze în public pentru faptele studenţilor de la Comerţ, îmi spuse el, ajungându-mă din urmă. O să urmeze o luptă aprigă, ascultaţi-mă pe mine. Nu cred eu că profesorul Elia o să se lase cu una cu două.

— Auzisem că Ruffano este un oraş liniştit, zisei eu. Aveţi des parte de asemenea distracţii?

— N-avem noi norocul ăsta, râse el. Acum însă, cum rectorul este în spital, Rizzio şi Elia care nu se pot suferi, vor profita de ocazie ca să se sfâşie unul pe altul.

Pe la unu fără un sfert, când coboram din furgonetă în faţa palatului am văzut-o pe Carla Raspa ieşind pe uşă în mijlocul unui grup de studente. Îmi făcu semn cu mâna şi îşi trimise fetele înainte.

— Ţi-ai luat masa de prânz? mă întrebă când fusei destul de aproape.

— Nu încă.

— Atunci, du-te la restaurantul în care ne-am cunoscut şi reţine o masă, zise ea repede. Nu pot întârzia prea mult acum. Trebuie să conduc grupul la cămin. Nici o studentă nu mai are voie să iasă singură în oraş. Cred că ai auzit ce s-a întâmplat azi noapte.

— Da, am auzit, spusei eu.

— O să-ţi spun mai multe când ne vom întâlni la masă, zise ea. Este absolut incredibil.

Se grăbi să-şi ajungă grupul din urmă, iar eu o luai în jos, pe via Rossini. Restaurantul era, ca şi data trecută, aglomerat. Am reuşit totuşi să găsesc o masă. Nu se vedea nici picior de student. Părea de altfel locul de întâlnire al oamenilor de afaceri, prea grăbiţi ca să mai ajungă la prânz acasă. Carla Raspa sosi curând după mine. Chemă chelnerul şi, după ce comandarăm masa, se întoarse spre mine şi mă privi zâmbind.

— Spune-mi ce s-a întâmplat, îi cerui eu nerăbdător. Ştiu să păstrez un secret.

— Nu e nici·un secret, zise ea, aruncând totuşi, prevăzătoare, o privire peste umăr. Cred că până acum a aflat toată universitatea. Signorina Rizzio a fost violată.

Am rămas cu gura căscată. Nu-mi venea să-mi cred urechilor.

— E adevărat, zise ea, aplecându-se spre mine. Am aflat chiar de la una din subalternele ei. Tipii de azi noapte, oricine or fi fost, nu s-au atins de fete. Le-au încuiat doar în camere şi s-au repezit asupra „înălţimii sale". Nu-i aşa că-i nostim? exclamă ea, înecându-se de râs. Mie povestea nu mi se părea prea amuzantă.

Macaroanele din farfuria pe care chelnerul tocmai mi-o pusese în faţă arătau ca o grămadă informă de intestine. Mi se întoarse stomacul pe dos.

— A fost deci un atac în toată legea, spusei eu brusc. O să intervină desigur poliţia şi vinovaţii o să ia cel puţin zece ani.

— N-o să intervină nici o poliţie, mă asigură ea. Tocmai astai problema. Am auzit că signorina a făcut o criză de isterie şi că a cerut să se muşamalizeze totul.

— Nu se poate. Justiţia nu va admite una ca asta.

Atacă macaroanele, acoperind terciul acela dezgustător cu câteva linguri de brânză rasă.

— Justiţia nu se poate amesteca, atâta timp cât nu există nici o plângere, spuse ea. Probabil că indivizii au prevăzut această reacţie şi tocmai de aceea au îndrăznit să rişte. O să se facă desigur mare tărăboi, dar ceea ce i s-a întâmplat Signorinei Rizzio o priveşte numai pe ea. Dacă refuză să facă plângere şi fratele ei o susţine, nu mai este nimic de făcut. Ai comandat vin? Mi s-a uscat gâtul.

Comandasem. I-am turnat un pahar pe care l-a sorbit dintr-o înghiţitură.

— Se pare că nici nu a fost brutalizată, continuă ea. N-a avut loc nici o luptă. S-a lăsat pur şi simplu convinsă să cedeze.

— De unde ştii? o întrebai eu.

— Aşa spun fetele din cămin. Acum că şi-au revenit din spaimă tefere şi nevătămate, au început să-şi dea drumul la gură. Aşa-i trebuia signorinei – zic ele. Ar trebui de fapt să le fim recunoscătoare băieţilor de la comerţ. Închipuie-ţi ce întâmplare!

— Mie tot nu-mi vine să cred, mă arătai eu sceptic

— Ba eu sunt convinsă că-i adevărat, spuse ea. Şi dacă nu va fi chemată poliţia şi ni se va spune că signorina nu se simte bine, cred că o să-ţi dai seama şi dumneata că aşa s-au petrecut lucrurile. Ce zici, crezi că i-a plăcut?

Ochii îi străluceau. Mi s-a făcut silă de toate astea. Brutalitatea mă revoltă întotdeauna indiferent de modul în care se manifestă. N-am înţeles niciodată cum pot fi compuse acte de violenţă împotriva bătrânilor sau a unor copii fără apărare. Nu i-am răspuns.

— Şi-a căutat-o cu lumânarea, continuă Carla Raspa. Le trata pe fete ca pe nişte novice care urmau să-şi depună jurământul. N-aveau voie să primească vizite nici măcar în salon, iar uşile se încuiau la ora zece. Am aflat despre asta de la studente, pe care atitudinea ei reuşise să le aducă la exasperare. Cu siguranţă că chiar una dintre ele le-a deschis uşa băieţilor şi pe urmă a ascultat la uşă, ca să aibă ce povesti colegelor.

În faţa ochilor îmi apăru imaginea femeii mândre şi impunătoare, abia muindu-şi buzele în paharul cu apă minerală, aşa cum o văzusem cu o zi în urmă în casa Signorei Butali. Mă cutremurai.

Carla Raspa care stătea cu faţa spre uşa de la intrare se plecă repede spre mine şi-mi atinse mâna.

— Nu te întoarce acum, îmi atrase ea atenţia. Tocmai a intrat în sală decanul Facultăţii de comerţ, profesorul Elia, însoţit de un grup de colegi. Mă întreb dacă o să fie obligat până la urmă să-şi dea demisia.

— De ce să-şi dea demisia? mă mirai eu. Cu ce e el vinovat de atacul asupra căminului de fete?

— Ar putea fi acuzat că, deşi Signorina Rizzio s-a plâns de nenumărate ori de comportarea studenţilor de la Comerţ, nu a luat nici o măsură. Iar în noaptea trecută ei s-au răzbunat.

M-am întors spre grupul profesorilor care se aşezaseră la o masă din stânga mea.

— Bărbatul acela înalt şi masiv, îmi şopti însoţitoarea mea. Un infatuat şi un îngâmfat, dar se pricepe să ducă orice treabă la bun sfârşit. Nici nu s-ar putea altfel. E din Milano.

Profesorul Elia purta ochelari cu rame groase şi părul negru şi des îi era tuns perie. Era un uriaş pe care abia-l încăpeau hainele. Se aplecase peste masă şi vorbea repede, neadmiţând nici o replică. Deodată, îşi dădu capul pe spate şi izbucni într-un hohot de râs care răsună în sala restaurantului ca un tunet.

— Cinci, unul după altul, strigă el. Aşa am auzit. Şi n-au întâmpinat nici urmă de rezistenţă. Hohoti din nou şi masa pe care se sprijinea se zgudui. Clienţii de la celelate mese se întoarseră, privindu-l uimiţi. Unul dintre însoţitori îi făcu semn să tacă. Profesorul aruncă o privire dispreţuitoare în jur. Mă observase cu siguranţă.

— Nimeni din jur n-are habar despre ce discutăm, zise el destul de tare. Ascultaţi ce vă spun. Dacă îndrăznesc să-i acuze pe studenţii noştri, am s-o fac de râs pe cucoană în tot oraşul, dar... coborî vocea şi nu-l mai putui auzi.

— După cum vezi, şopti din nou Carla Raspa, bieţii fraţi Rizzio n-o s-o prea scoată la capăt cu el. Ar fi mult mai bine să-şi vadă de treabă. Oricum nu cred că după tot ce s-a întâmplat, signorina va mai îndrăzni să apară în public, iar dacă totuşi o va face, riscă să fie întâmpinată de hohote de râs ca cele pe care tocmai le-am auzit la masa alăturată.

Luă o ţigară şi după ce îşi termină vinul, chemă chelnerul.

— Consideră-te invitatul meu, îmi spuse ea. Doar muncim amândoi pentru bani. Şi nu uita că aştept să mă inviţi la cină.

— Astă seară nu pot, mă scuzai eu, amintindu-mi promisiunea pe care le-o făcusem fraţilor Pasquale. Poate mâine.

— Bine, s-a făcut atunci. Rămâne pe mâine.

Ieşirăm din restaurant şi urcarăm împreună spre palat.

— Aţi auzit ultima bombă? îmi şopti Toni din vârful scării, când intrai în bibliotecă.

— Nu. Ce s-a mai întâmplat? îl întrebai eu tot în şoaptă.

— Se zvoneşte că se va închide căminul şi că studentele vor fi trimise acasă. O să trebuie să-şi dea examenele prin corespondenţă. După câte am aflat, căminul a mai fost atacat o dată acum trei luni şi toate fetele sunt însărcinate.

Giuseppe Fossi, care-i dicta o scrisoare secretarei, îşi ridică ochii şi-l privi încruntat.

— V-aş ruga să respectaţi regulamentul, zise el cu o voce de gheaţă, arătând spre tăbliţa cu inscripţia „PĂSTRAŢI LINIŞTEA" atârnată pe peretele din faţă.

În cursul după amiezii am fost de două ori trimişi cu câte un transport de cărţi la noua bibliotecă şi n-am pierdut ocazia să aflăm noi amănunte de la studenţii pe care-i cunoştea Tony. Toată lumea nu discuta decât despre atacul dasupra căminului de fete şi numele Signorinei Rizzio era pe buzele tuturor. Unii susţineau că studenţii de la Comerţ n-aveau nici un amestec şi că de ani de zile există un pasaj subteran pe care nu-l cunoşteau decât foarte puţini, între căminul fetelor şi cel al băieţilor. Iar „signorina"îi delectase în nenumărate nopţi pe toţi profesorii de la universitate, preferându-i, se înţelege, pe cei mai tineri şi mai virili. Alţii îi luau apărarea, susţinând că însuşi profesorul Elia condusese banda în dormitorul ei şi că îi luase cămaşa de noapte drept trofeu.

La început, toată lumea râdea cu lacrimi, dar mai târziu, lucrurile luară o întorsătură mult mai serioasă. Autorităţile – nu era încă prea clar despre ce anume autorităţi era vorba – îi acuzau pentru tot ce se întâmplase pe studenţii de la Comerţ, care se susţinea că se întorseseră în număr mare seara târziu în oraş pe motociclete, făcând o larmă indescriptibilă. Trecuseră de mai multe ori pe sub ferestrele căminului de studente, cântând şi fluierând şi instigându-i astfel pe cei mai îndrăzneţi dintre ei să comită acea faptă abominabilă.

— Fiţi atent, îmi spuse Tony, arătând pe furiş spre un grup de băieţi şi fete, studenţi la Comerţ, care ieşeau gesticulând furioşi din amfiteatru, o să iasă cu bătaie.

În aceeaşi clipă, o piatră aruncată de un student din mulţime lovi parbrizul furgonetei noastre şi geamul crăpă pârâind. O altă piatră îl nimeri pe Tony în cap. Un strigăt izbucni din

mijlocul unui mic grup de studenţi care urcau strada, venind dinspre universitate. Câţiva se repeziră asupra presupuşilor rivali şi se iscă o debandadă de nedescris. Pietrele zburau una după alta, fetele ţipau şi fugeau dezorientate. Doi tineri se urcară pe motociclete şi trecură în viteză chiar prin mijlocul grupului, împrăştiindu-l.

— Să mergem, îi spusei eu lui Toni. N-are rost să ne amestecăm în bătaie.

L-am împins în furgonetă şi am pornit motorul. Îşi tampona rana care-i sângera cu batista, fără să scoată o vorbă. Am demarat şi am pornit în viteză, reuşind să-i evit pe studenţii care alergau din toate părţile spre locul unde se încinsese bătaia.

Am trecut pe lângă universitate şi am parcat în locul obişnuit din faţa palatului ducal.

Toni se făcuse alb ca varul. I-am examinat rana. Era destul de adâncă.

— Cunoşti vreun doctor? l-am întrebat.

Dădu din cap.

— Du-te atunci să te vadă l-am sfătuit. O să te scuz eu la bibliotecă.

Am coborât din furgonetă şi l-am urmărit cu privirea. Îşi mai tampona încă rana, în timp ce se urca pe motocicletă.

— L-ai văzut pe tipul care a aruncat piatra? mă întrebă. N-a făcut-o la întâmplare. Căuta motiv de bătaie. Nu-i nimic, o să pun eu mâna pe el. Sau prietenii mei.

Porni încet la vale, iar eu intrai în bibliotecă şi mă grăbii să-i povestesc totul lui Giuseppe Fossi.

— Şi de ce trebuie mă rog să rămâneţi pe lângă amfiteatre când ies studenţii de la cursuri? izbucni el. Mai ales într-o zi ca asta, când situaţia este atât de încordată. Aţi găsit ce-aţi căutat. Mai grav e că acum trebuie să anunţăm administraţia universităţii şi e posibil ca profesorul Rizzio să afle...

— Despre parbriz? îl întrerupsei eu. Dar, Signor Fossi, o să mă duc imediat la un atelier din apropiere ca să-l înlocuiască.

— Da, dar oricum se va afla, se văicări el. Toată lumea ştie a cui este furgoneta şi nu e exclus să existe şi martori ai in-

cidentului. Iar Tony o să aibă grijă să bată toba în tot oraşul. Îl lăsai să-şi consume furia şi îmi reluai lucrul. În definitivi era treaba lui. Altceva mă frământa pe mine. Sentimentul de nelinişte care nu-mi dăduse pace toată ziua se amplifica. N-avea nici o legătură cu actul de banditism al studenţilor din noaptea trecută. Aveau să fie interogaţi de poliţie şi pedepsiţi dacă erau vinovaţi. Dar... ceea ce mă nedumirea era ora la care avusese loc atacul. Şi apoi... textul pe care-l tradusesem din germană.

„... Locuitorii oraşului... s-au ridicat în cele din urmă la luptă, La îndemnul nobilului a cărui soţie fusese violată".

În mod cert, nu eram singurul care avusesem acces la cărţile acelea şi care cunoşteam germana. Aldo i le dăduse mai întâi studentului aceluia de la Litere care marcase paginile. Îmi mai răsunau încă în urechi cuvintele fratelui meu: „Trebuie să încingem spiritele mai întâi... Violul soţiei nobilului din vechea cetate Ruffano."

Mă văzui plecând din casa rectorului şi privind spre şoseaua din vale invadată de motocicletele care se întorceau în oraş. Fusese oare o simplă coincidenţă? Sau totul fusese pus cu grijă la cale?

Gândul îmi zbura mereu la întâmplările din noaptea trecută şi munca plictisitoare de sortare a operelor unor filosofi germani şi englezi mi se părea un adevărat chin. Când a sosit ora de închidere a bibliotecii, am fost primul care am plecat. Piazza Maggiore era plină de studenţi, care se plimbau încoace şi încolo în grupuri, gata să sară la bătaie. Nu ştiam de la ce facultăţi erau şi de altfel nici n-avea importanţă. Din când în când, opreau câte un trecător, bruscându-l. Speram să trec neobservat, dar când am ajuns la treptele ce duceau spre Dom, am fost remarcat de un tip înalt şi solid, care se repezi spre mine.

— Ia stai puţin, puştiule! îmi strigă el, întorcându-mi braţele la spate. Încotro vrei s-o întinzi?

— În via San Michele, răspunsei. Acolo locuiesc.

— Zău? Nu mai spune! Şi unde lucrezi?

— Lucrez la bibliotecă.

— „Lucrez la bibliotecă", mă maimuţări el. Frumoasă slujbă,

n-am ce zice. Şi murdară. Stai toată ziua cu nasu-n praf. Hei, băieţi! le strigă el colegilor de la capătul treptelor. Am dat de unul de la Litere care are nevoie de o baie. Ce-aţi zice să-l scăldăm puţin în fântână?

Îi răspunseră cu un hohot de rîs.

— Ai dreptate! Hai să-l aruncăm în fântână! Adu-l încoace să-l spălăm cum trebuie!

În jurul fântânii se strânsese un grup de vreo sută de studenţi. Unii se cocoţaseră chiar pe margine bazinului şi, într-un echilibru precar, râdeau şi cântau cât îi ţinea gura. Mă simţii brusc mic şi lipsit de apărare. Deodată, toată lumea se dădu în lături. Dinspre universitate îşi făcuse apariţia o limuzină uriaşă. Unul din tinereii de pe marginea fântânii îşi pierdu echilibrul şi căzu în apă în hohotele de râs ale celorlalţi. Profitând de un moment de neatenţie a agresorului meu, am reuşit să-i scap din mâini. Aruncai o privire spre maşina care înainta încet. Era Alfa Romeo a fratelui meu şi alături de el se afla profesorul Elia. Decanul Facultăţii de Comerţ zâmbea fluturându-şi mâna spre studenţi, care izbucniseră în urale şi aplauze.

Mă strecurai prin mulţime şi reuşii să ajung în pasajul care ducea în via dei Sogni. Strada era liniştită şi pustie. Doar o pisică sări speriată pe gardul unei grădini la apropierea mea. Mă apropiai de vechea noastră casă şi sunai. După o clipă, o fată îmi deschise uşa.

— Aş vrea să vorbesc cu Signora Butali, zisei eu.

— Îmi pare rău, signore, dar doamna nu-i acasă, răspunse fata. A plecat la Roma azi dimineaţă.

— A plecat la Roma? repetai eu uimit. Parcă înţelesesem că va pleca abia la sfârşitul săptămânii.

— Aşa îmi spusese şi mie. Dar când am venit la lucru azi dimineaţă, n-am găsit-o acasă. Mi-a lăsat un bilet în care mă anunţă că a trebuit să plece imediat.

— S-a înrăutăţit cumva starea sănătăţii domnului profesor?

— Nu ştiu, signore. Nu spune nimic despre asta în bilet.

Am privit peste umărul ei în holul lipsit parcă de viaţă în absenţa stăpânei.

— Mulţumesc, am zis, voi reveni peste câteva zile.

M-am întors la pensiune, luând-o pe nişte străduţe lăturalnice pe care nu se vedea nici picior de student. Nu întâlnii decât oameni obişnuiţi, plecaţi în oraş după treburi. În faţa casei de la numărul 24 se strânseseră câţiva studenţi printre care îi recunoscui pe Gino, Mario şi fraţii Pasquale. Cum mă văzu, Caterina alergă într-un suflet spre mine şi mă luă de mână.

— Ai auzit ce s-a întâmplat? mă întrebă ea.

Oftai. O luam iarăşi de la capăt.

— Bineînţeles, îi răspunsei. Nici nu aud despre nimic altceva de azi dimineaţă. Căminul de studente a fost atacat şi toate fetele sunt gravide.

— O nu, nu la asta mă refeream. Deşi, între noi fie vorba, m-aş bucura din suflet dacă Signorina Riziio ar avea parte de gemeni... E vorba de ceva mult mai interesant. Directorul Consiliului Artelor este de partea noastră, a celor de la Comerţ şi în semn de recunoaştere a nevinovăţiei băieţilor noştri, ne-a invitat pe toţi să participăm la serbare. Decanul nostru a acceptat invitaţia şi astă seară urmează să aibă loc o întrunire în clădirea vechiului teatru din Piazza del Mercato. Trebuie să mergi şi dumneata cu noi, adăugă ea zâmbind.

— Chiar aşa. Trebuie să vii neapărat cu noi, interveni fratele ei. Nu te cunoaşte nimeni şi cred că va fi o experienţă interesantă. Abia aşteptăm să auzim ce vrea să ne spună profesorul Donati.

Eu nu eram prea curios. Ştiam prea bine ce avea de gând să le spună.

13

În seara aceea am cinat împreună cu familia Silvani. Pe la nouă fără un sfert am plecat de acasă însoţit de studenţi. Uşile teatrului aveau să se deschidă abia la ora nouă, dar în Piazza della Vita se şi adunase un mare număr de studenţi care

se îndreptau cu toţii spre teatrul de pe strada cu acelaşi nume. Curând, purtaţi de valurile mulţimii, eu şi fraţii Pasquale ne trezirăm despărţiţi de ceilalţi. Pe vremea tatălui meu, teatrul nu prea era folosit. Se dădeau uneori concerte sau vreo celebritate ţinea întâmplător vreo conferinţă, dar cam asta era totul. Teatrul rămânea un edificiu, a cărui splendoare arhitecturală rămânea aproape necunoscută nu numai turiştilor, ci şi locuitorilor oraşului. Acum, după cum aflasem de la fraţii Pasquale, totul se schimbase, mai ales datorită rectorului universităţii şi directorului Consiliului Artelor. Lumea venea mai tot timpul anului la teatru, unde se prezentau piese şi filme, se dădeau concerte şi se vernisau expoziţii.

Paolo reuşi să-şi croiască drum spre uşă prin marea de studenţi, iar eu şi Caterina îl urmarăm îndeaproape. Cei din jurul nostru glumeau şi sporovăiau veseli într-o atmosferă paşnică şi amicală. Nu mai semănau deloc cu tinerii agresivi care încercaseră să mă molesteze în piaţă. Începusem chiar să mă întreb cum este posibilă o asemenea schimbare de atitudine, când îmi dădui brusc seama că cei în mijlocul cărora mă aflam acum erau numai studenţi de la Comerţ.

Uşile se deschiseră în sfârşit şi un strigăt răsună din toate piepturile deodată. Paolo mă înşfăcă strâns de braţ şi pătrunse printre primii în sală, târându-ne după el pe mine şi pe Caterina.

— Dreptul primului venit! strigă un tip de la uşă. Cei care au intrat în sală, să ocupe imediat locurile! Sala se umplu îndată şi în curând vuietul glasurilor fu acoperit de melodiile pe care le interpreta un grup de studenţi de pe scenă. Hiturile la modă, cântate în acompaniament de chitară, stârniră un ropot de aplauze din partea tinerilor plăcut surprinşi şi încântaţi.

— Ce se întâmplă? îl întrebă Paolo pe studentul de lângă el. Parcă auzisem că o să ne vorbească cineva.

— Habar n-am, replică tânărul, legănându-se în ritmul muzicii. Tot ce ştiu e că am fost invitaţi aici.

— Ce-ţi mai pasă? zise Caterina râzând. Hai să ne distrăm mai bine. Făcu câţiva paşi în faţa noastră şi începu să bată din palme şi să se legene cu nespusă graţie.

Aveam să împlinesc în curând treizeci şi doi de ani şi îmi simţeam din plin vârsta. La Torino, pe vremea studenţiei dansam samba ca nimeni altul, dar de atunci trecuseră unsprezece ani. Cât lucrasem ca ghid, nu prea avusesem vreme să mă ocup de dans şi muzică. Încercai să ţin pasul cu ceilalţi, mişcându-mă destul de stângaci încolo şi încoace. În sală se iscase un vacarm de nedescris şi nimeni nu părea să-mi dea vreo atenţie. Mă gândii amuzat că spectacolul ar fi încântat-o până şi pe Carla Raspa, cu tot dispreţul ei pentru studenţii de la Comerţ. Zadarnic îmi plimbai privirile în jur. Profesorii nu fuseseră invitaţi. În sală erau numai studenţi şi toţi, insuportabil de tineri.

— Ia priviţi puţin pe scenă! strigă Paolo la un moment dat. Cel care s-a aşezat la tobă nu-i cumva profesorul Donati?

Mă aflam cu spatele la scenă, străduindu-mă s-o urmez pe sora lui, care se învârtea ameţitor prin mulţime. Mă întorsei şi-l văzui pe Aldo, care apăruse neobservat pe scenă, luând locul studentului de la tobă. Chitariştii se întoarseră spre el, cântăreţii îşi ridicară glasurile şi muzica se transformă într-un zgomot asurzitor. Recunoscându-l, studenţii se apropiară de scenă şi începură să aplaude. Apariţia lui în public de acum era în total contrast cu intrarea solemnă pe care şi-o făcuse în seara trecută în sala palatului ducal. Nici urmă de torţe şi de body-guarzi, nici urmă de mister. Ceea ce făcea acum era un gest superb de identificare cu masa studenţilor. Mă întrebam de cât timp pusese toată înscenarea asta la cale.

— Să ştii, îmi spuse Caterina că l-am judecat cu toţii greşit pe profesorul Donati. Credeam că e şi el, ca şi ceilalţi, un înfumurat cu nasul pe sus. Dar uită-te puţin la el. Ai zice că e un coleg de-ai noştri.

— Şi nici nu-i bătrân deloc, spuse Paolo. Abia dacă are patruzeci de ani. Păcat că nu l-am cunoscut mai bine până acum.

— Nu-i nimic, îl cunoaştem acum, zise Caterina. Şi nu cred că trebuie să ţinem seama de părerile unora şi ale altora despre el.

Ritmul muzicii se acceleră şi studenţii începură să se

învârtească din ce în ce mai repede în acordurile chitarelor şi răpăitul tobelor. Când, în sfârşit, toată lumea părea epuizată, muzica de pe scenă încetă brusc. Aldo se ridică de la tobă şi înaintă în prim plan spre un scaun pe care-l adusese unul dintre chitarişti.

— Apropiaţi-vă cu toţii, le ceru el studenţilor. Să stăm de vorbă.

Extenuat, se lăsă să cadă pe scaun şi-şi tamponă fruntea cu batista. Sala izbucni în râsete şi strigăte de simpatie. Aldo îşi înălţă capul şi zâmbi, făcându-le semn celor din primele rânduri să urce lângă el pe scenă.

Lumina se micşorase şi sala era cufundată în semiîntuneric. Doar un reflector cuprindea în cercul lui pe Aldo şi grupul care îl înconjurase. Aldo nu recurse la microfon. Începu să vorbească tare şi clar, ferindu-se să adopte tonul declamator, atât de caracteristic cuvântărilor. Făcea impresie că stă pur şi simplu de vorbă cu studenţii.

— Ar trebui să ne întâlnim mai des, zise el, continuând să-şi şteargă sudoarea de pe frunte. E adevărat că nu prea am timp. Pentru voi nu e o problemă. Puteţi să vă distraţi în orice seară şi mai ales în weekenduri. Nu mă refer, bineînţeles la noaptea trecută. O să discutăm despre asta mai târziu. Dar, credeţi-mă că nu-i deloc uşor pentru un suferind de ulcer ca mine, să-mi petrec jumătate din viaţă în controverse cu profesori cu cel puţin douăzeci de ani mai în vârstă, care refuză cu încăpăţânare orice încercare de modernizare a universităţii. Cineva trebuie totuşi să lupte în instituţia asta prăfuită şi eu sunt hotărât să nu renunţ, atâta timp cât voi mai fi director al Consiliului Artelor.

Cuvintele lui fură întâmpinate cu hohote de râs.

— Să ştiţi că vorbesc serios, zise el, privind la cei din jur cu uimire prefăcută. Dacă ar putea, ar scăpa de mine aşa cum vor să scape şi de voi. De voi toţi, o mie cinci sute, dacă nu mă înşel. Nu deţin cifre exacte, dar după estimările mele, cam la atât se ridică numărul vostru, al celor de la Comerţ. De ce vor să scape de voi? Fiindcă le e teamă. Ce-i drept, vârstnicii s-au temut întotdeauna de cei tineri. Voi însă, reprezentaţi o ame-

ninţare îndreptată împotriva unui întreg mod de viaţă. Fiecare student care iese din această universitate cu o diplomă de specialist în comerţ şi economie este un potenţial milionar. Ba, mai mult decât atât, poate avea şansa de a ocupa un post de conducere nu numai în economia ţării, dar chiar şi a Europei, sau a întregii lumi. Voi, dragii mei, sunteţi cei ce veţi stăpâni lumea. E un adevăr evident şi un puternic motiv de ură. Ura se naşte din teamă; iar cei care nu au nici capacitatea voastră intelectuală şi nici cunoştinţele şi entuziasmul vostru, au de ce se teme de voi. Şi se tem de moarte. Nici un profesor, nici un prăpădit de avocat, poet sau pictor – şi astea-s profesiile pentru care se pregătesc studenţii celorlalte facultăţi – n-au şansele voastre. Viitorul este al vostru şi nu trebuie să permiteţi unui pumn de profesori decrepiţi şi pateticilor lor adepţi să vă stea în cale. Oraşul Ruffano trebuie să aparţină viitorului.

Îşi încheie fraza cu un gest de dispreţ. Sala izbucni în aplauze tumultoase. După ce studenţii se liniştiră Aldo îşi reluă cuvântarea, aplecându-se spre spectatori.

— N-are rost desigur să mă amestec în problemele universităţii. În calitate de director al Consiliului Artelor, mă ocup însă de tot ce aparţinea palatului ducal, aparţinându-vă deci implicit vouă, tuturor şi nu unei minorităţi, aşa cum le place unora să creadă. V-am adunat aici în această seară pentru că o clică din universitate – mă abţin să dau nume – doreşte să vă distrugă. Scopul ei este să vă facă atât de dezagreabili autorităţilor, încât să fiţi în cele din urmă alungaţi din universitate împreună cu decanul vostru, profesorul Elia. Doar aşa vor fi în stare să restabilească vechea lege patriciană în Ruffano şi oraşul va recădea în starea de somnolenţă politică şi economică de odinioară, în care vor domni nestingheriţi profesorii, magistraţii şi poeţii.

Îl privii pe furiş pe Paolo care stătea în dreapta mea. Îl asculta atent pe vorbitor, cu bărbia sprijinită în pumnii strânşi. Caterina, care era în stânga, părea şi ea teribil de impresionată. În jurul nostru studenţii îşi ridicaseră capetele şi îl urmăreau la fel de captivaţi ca şi cei care participaseră la întrunirea de la

palat cu două seri în urmă. Singura discrepanţă consta în conţinutul cuvântării.

— Atacul de azi noapte şi izbucnirea furibundă care i-a urmat, reluă Aldo cu blândeţe, nu a fost o simplă înscenare, ci o încercare deliberată de a vă discredita. Seamănă leit cu lupta de gherilă lipsită de scrupule din timpul războiului, când se-comit atrocităţi asupra conaţionalilor, pentru a se arunca apoi vine pe duşman. Frumos. Splendid chiar. Mai ales că o asemenea faptă duce la declanşarea imediată a unui conflict armat. E adevărat că universitatea din Ruffano nu v-a declarat încă război. De aceea, serbarea de sfârşit de an pe care o organizez, vă poate da ocazia să vă luaţi revanşa şi să le arătaţi duşmanilor că sunteţi la fel de puternici şi de hotărâţi ca şi ei. Spectacolul de anul acesta va include revolta cetăţenilor de bună credinţă din Ruffano împotriva decadentului duce Claudio şi a bandei lui de sicofanţi, care a avut loc cu cinci sute de ani în urmă. Negustorii şi oamenii simpli din cetate erau categoric superiori din punct de vedere numeric, ridicându-se la luptă cu miile, dar ducele şi curtenii lui se ascundeau sub pavăza legii şi erau foarte bine înarmaţi. Noapte de noapte, ei se furişau deghizaţi pe străzile cetăţii, atacând şi maltratând oameni nevinovaţi, întocmai cum am auzit că fac acum anumite bande din oraş.

— Asociaţia aceea secretă despre care ţi-am vorbit! îmi şopti Caterina, strângându-mi mâna.

— Prin urmare, zise Aldo, ridicându-se în picioare, aş vrea ca voi, care sunteţi sufletul universităţii, să interpretaţi în spectacol rolul locuitorilor cetăţii Ruffano. Nu vom avea nevoie de repetiţii, în schimb trebuie să vă previn că s-ar putea ca jocul acesta să fie foarte periculos. Studenţii care vor interpreta rolul curtenilor vor fi înarmaţi, pentru a conferi cât mai multă autenticitate scenelor, iar voi va trebui să ieşiţi în stradă înarmaţi cu pietre şi bastoane, sau orice alte arme găsite la îndemână. Se vor da lupte pe străzi, în palat şi chiar sus, în munţi. Cei care se tem n-au decât să rămână acasă. Eu unul, nu-i voi condamna pentru asta. Dar pentru cei care vor să-şi câştige locul pe care-l merită cu adevărat în universitate,

împotriva cercului de snobi ce se crede autotputernic în oraş, este o şansă unică. Vă rog să vă înscrieţi şi vă garantez de pe acum victoria, încheie el în răpăit de tobe, făcându-le semn celor din sală să se apropie. Bătăile tobelor, râsul lui Aldo şi ovaţiile tinerilor care se grăbeau să răspundă apelului, trântind scaunele şi năvălind pe scenă, îmi răsunau în urechi, amestecate într-un vacarm infernal.

I-am lăsat pe Caterina şi pe Paolo în mijlocul studenţilor şi m-am strecurat spre cea mai apropiată ieşire. Eram singurul din toată mulţimea aceea compactă care încercam să ies din sală. Tânărul care stătea de pază la uşă şi în care mi se păru că recunosc pe unul dintre cei ce ne verificaseră invitaţiile sâmbătă seara la palat, întinse mâna să mă oprească, dar reuşii să-i scap printre degete. Urcai în grabă strada ce ducea spre Piazza della Vita, unde la ora aceea nu se mai vedeau decât vreo câţiva oameni plimbându-se liniştiţi şi mă îndreptai spre pensiune.

Îmi dădeam seama că ar fi inutil să încerc să fac ceva în seara aceea. Întrunirea de la teatru avea desigur să se prelungească până la miezul nopţii sau chiar până mai târziu. Muzica pop şi dansul aveau să fie întrerupte din când în când de răpăitul tobelor. Aldo avea să mai înscrie câţiva voluntari pe listă... Hotărâi să mă duc a doua zi la el şi să aflu adevărul. Nu se schimbase deloc în cei douăzeci şi doi de ani care trecuseră de la despărţirea noastră. Nu-şi schimbase tehnica. Atâta doar că, dacă atunci se jucase cu imaginaţia micuţului său frate, uşor de manipulat, acum îşi permitea să se joace cu sentimentele şi emoţiile a o mie cinci sute de tineri. Nu exista nici o raţiune în divizarea studenţilor în facţiuni rivale sub pretextul pregătirii acelui spectacol. Sau poate că da. Poate că Aldo intenţiona să-i îndemne să lupte unii împotriva altora, sperând că numai aşa se va clarifica situaţia. Cei care aţâţaseră războaiele în trecut împărtăşiseră aceeaşi teorie. Numai că sângele vărsat ceruse răzbunare, ducând la noi vărsări de sânge. Aş fi dorit din tot sufletul ca Signora Butali să nu fi plecat la Roma. Aş fi vrut să-i vorbesc, s-o previn despre capacitatea lui Aldo de a ţese tot felul de intrigi şi despre puterea lui de a-i influenţa pe acei tineri, cu atât mai vulnerabili, cu cât aveau mai multă

încredere în el. Poate că ar fi discutat cu el, făcându-l să raţioneze corect, sau l-ar fi luat în râs, făcându-l să renunţe.

Î-am auzit pe studenţi întorcându-se acasă puţin după mizul nopţii. Am stins îndată lumina prefăcându-mă că dorm. Caterina urcă scara cu paşi uşor şi, deschizând uşa, mă strigă în şoaptă. Nu-i răspunsei. O auzii închizând încet uşa şi plecând. N-aveam nici un chef să-i ascult lăudându-l pe Aldo sau să-mi explic atitudinea.

A doua zi dimineaţa, am coborât să-mi iau micul dejun târziu, după ce tinerii plecaseră la cursuri. În sufragerie nu mai era decât Signora Silvani, care stătea la masă citind ziarul.

— Aţi coborât în sfârşit, mă întâmpină ea. Credeam că aţi plecat mai devreme astăzi, dar copiii mi-au spus că mai dormiţi încă. Serviţi-vă cu cafea, vă rog. Aţi fost şi dumneavoastră la fel de impresionat ca ei de directorul Consiliului Artelor?

— S-a priceput cum să-i ia, spusei eu. Este foarte persuasiv.

— Exact aşa mi-am zis şi eu. A reuşit să-i convingă pe copiii ăştia şi cu siguranţă că şi pe mulţi alţii. De-abia aşteaptă să interpreteze rolul cetăţenilor din Ruffano la serbare. Tocmai citeam în ziarul de dimineaţă despre atacul de la căminul studentelor. Se pare că au pătruns într-adevăr câţiva studenţi mascaţi acolo, dar nu s-a furat nimic, iar Signorina Rizzio şi-a luat un concediu de două săptămâni doar pentru că a avut o criză de astm... N-are nici o legătură cu cele întâmplate la cămin, adăugă ea întinzându-mi ziarul.

Am citit articolul în grabă în timp ce-mi ungeam o chiflă cu unt. Carla Raspa avusese dreptate. Biata Signorina Rizzio nu se simţise în stare să facă faţă glumelor şi dispreţului studenţilor şi colegilor, care ar fi arătat-o cu degetul, indiferent dacă zvonurile erau sau nu adevărate.

— Şi mai este un articol despre oraşul nostru în ziar, continuă Signora Silvani. Pe prima pagină, în dreapta, sus... Despre o bătrână din Ruffano, care a fost asasinată la Roma. Cadavrul va fi adus în oraş pentru a fi înhumat. Poliţia l-a prins pe criminal, un vagabond din lumea interlopă.

Întorsei repede pagina şi citii:

„Poliţia din Roma l-a arestat în această noapte pe Giovanni Stampi muncitor zilier, actualmente şomer, care a mai suferit o condamnare de nouă luni pentru furt. El a recunoscut că a furat o bancnotă de zece mii de lire de la bătrâna care zăcea pe treptele bisericii, negând însă că ar fi autorul crimei".

— Omul susţine că e nevinovat, zisei eu, terminându-mi cafeaua şi punând ziarul de o parte.

— Păi dumneavoastră ce-aţi zice dacă aţi fi în locul lui? replică Signora Silvani.

Am ieşit din casă şi am urcat pe via Rossini, îndreptându-mă spre palat. Trecuse o săptămână de când îi condusesem pe turişti la Roma şi o văzusem pe bătrâna, care acum se dovedea a fi fost într-adevăr Marta, dormind pe treptele bisericii. Doar o săptămână de când dorinţa mea de a o ajuta îi adusese moartea, decând fugisem acasă şi îmi întâlnisem fratele pe care îl credeam mort de atâta vreme. Să fi fost o pură întâmplare sau mâna destinului? Până nici savanţii, psihologii şi preoţii nu pot răspunde la o astfel de întrebare. Dacă n-aş fi ieşit să mă plimb pe stradă în noaptea aceea, acum mi-aş fi continuat cu siguranţă turul, însoţindu-i pe turişti între Neapole şi Genova. Aşa cum stăteau lucrurile acum însă, probabil că-mi pierdusem definitiv postul de ghid de la agenţie, căpătând în schimb ce? O slujbă temporară de ajutor de bibliotecar, pe care nu puteam, mai bine zis nu îndrăzneam, s-o părăsesc din cauza lui Aldo. Îl redescoperisem. Se întorsese din morţi şi era acum pentru mine singura raţiune de a trăi. Eu şi mama îl părăsisem odinioară, contribuind fără îndoială la starea lui echivocă de acum. Nu aveam de gând s-o mai fac. Aveam să rămân alături de el, orice s-ar întâmpla. Asasinarea sărmanei Marta nu mă mai preocupa, acum că asasinul fusese prins. Singura mea grijă era Aldo.

Ca şi în ziua precedentă, mi-am găsit colegii în mijlocul unor discuţii aprinse. Secretara, Signorina Catti, se străduia să infirme zvonul răzpândit de Toni despre plecarea precipitată din oraş a nefericitei Signorina Rizzio, care, susţinea el, s-ar fi

dus să se opereze într-un alt oraş, după ce îşi făcuse un examen radiologic la spitalul din Ruffano.

— Nu este decât o născocire răutăcioasă, zicea ea. Signorina Rizzio n-are decât o răceală mai severă şi, după cum se ştie, este astmatică. A plecat la nişte prieteni din Cortina.

Giuseppe Fossi se amestecă în discuţie, susţinând că toate poveştile acelea nu erau decât bârfe ale studenţilor.

— În orice caz, conchise el, această întâmplare nefericită va fi curând dată uitării şi asta numai datorită profesorului Donati, care a reuşit să mijlocească o reconciliere între profesorul Rizzio şi profesorul Elia. Astă seară urmează să dea o masă în cinstea lor la hotelul Panorama, la care am fost invitat şi eu cu soţia, alături de ceilalţi profesori. Cred că vă daţi seama că o să fie un eveniment deosebit. Şi acum, vreţi să încetaţi cu fleacurile şi să vă apucaţi de treabă?

Mă aşezai la birou şi îmi începui lucrul. Simţeam că mi se luase o piatră de pe inimă. Dacă Aldo procedase în felul acesta, însemna că-l judecasem greşit. Poate că întrunirea de la teatru şi cuvântarea pe care le-o ţinuse studenţilor nu avuseseră nici un substrat. Poate că nu dorise decât să găsească noi interpreţi pentru spectacol. Şi poate că-i analizasem prea minuţios fiecare cuvânt şi fiecare gest, interpretându-le greşit pentru că nu-i cunoşteam adevăratele scopuri. Atât Signorina Silvani, cât şi Carla Raspa se arătaseră entuziasmate de realismul spectacolului din anul precedent, iar rectorul şi soţia sa, ca şi profesorul Rizzio interpretaseră rolurile principale. De ce nu ar fi şi anul acesta la fel, la urma urmei?

La amiază, m-am dus la pensiune să-mi iau masa de prânz.

— Dezertorule!... Laşule!... Trădătorule! îmi strigară Gino şi prietenii lui, de cum păşii în sufragerie. Făceau atâta tărăboi, încât în cele din urmă, Signor Silvani îi ameninţă că-i va da afară din casă.

— N-aveţi decât să strigaţi până răguşiţi la serbare, dacă aveţi chef, nu sub acoperişul meu. Aici eu sunt stăpân. Luaţi loc, Signor Fabbio şi nu le daţi nici o atenţie. Te rog să-l serveşti pe Signor Fabbio mai întâi, îi ceru el soţiei sale.

— Ca să fiu sincer, am spus eu, adresându-mă tuturor, am plecat mai devreme aseară pentru că mă durea stomacul.

Băieţii mormăiră ceva, neîncrezători.

— Şi nici nu ştiu să dansez twist, continuai eu. Poate că tocmai dansul ăsta m-a făcut să mă simt rău.

— Eşti iertat! strigă Caterina. Şi acum, tăceţi cu toţii. La urma urmei nu trebuie să uităm că el nu mai e student. De ce să se simtă obligat să se implice în problemele noastre?

— Pentru că, dacă nu-i alături de noi, înseamnă că e împotriva noastră, interveni Gerardo.

— Ba nu, zise Paolo. Regula asta nu se aplică şi străinilor. Iar Armino, după câte ştiţi, nu e din Ruffano. N-o să le dăm voie să te hărţuiască, zise el, întorcându-se spre mine. Trebuie să recunoşti totuşi că-i grozav de frumos din partea profesorului Donati că ne-a invitat pe toţi să participăm la realizarea spectacolului.

— Are nevoie de interpreţi, zisei eu. Asta-i totul.

— Nu, spuse Paolo. Nu-i numai asta. Vrea să arate în public că este de partea noastră. E un fel de vot de încredere pentru fiecare student de la comerţ şi faptul că vine din partea unui observator dezinteresat ca directorul Consiliului Artelor din Ruffano ne situează pe primul loc.

Tinerii de la masă îl aprobră în cor. Signor Silvani îşi şterse gura cu şervetul şi se ridică de pe scaun.

— Ştiţi ce se spune la prefectură? zise el. Că oraşul nostru a devenit cam neîncăpător pentru o universitate cu mai multe facultăţi şi că cel mai bine ar fi să scăpăm de voi toţi şi să transformăm Ruffano într-un centru turistic cu băi şi bazine de înot pe versanţii din jur.

Cuvintele lui au pus capăt discuţiei, iar eu mi-am putut sfârşi masa în linişte. La plecare, am găsit pe masa din hol un bilet care mi-era adresat. Recunoscui scrisul înflorat al Carlei Raspa.

„N-am uitat de invitaţia dumitale la cină" – citii eu. *„Îţi propun ca, în loc să mergem la hotelul Deì Duchi să ne unim resursele financiare şi să cinăm la magnificul Panorama. Am*

aflat că astă seară are loc acolo o mare petrecere oferită de directorul Consiliului Artelor, la care am putea eventual asista, retraşi într-un colţ la o masă. Vino să mă iei pe la şapte."

Aşadar, Carla Raspa nu renunţase. Ţinea morţiş să ajungă în preajma fratelui meu. Zadarnic însă. Putem jura că nu va fi niciodată primită în casa din via dei Sogni. Singurul loc unde îl putea vedea mai îndeaproape rămânea tot restaurantul. Măzgălii pe un petic de hârtie câteva cuvinte prin care acceptam propunerea şi-i lăsai biletul la uşă.

La bibliotecă, după amiaza se scurse fără incidente. Mi se părea ciudat că nimeni nu mai are chef de bârfă. Mai că îmi venea să le dau dreptate zdrahonilor de la Comerţ care încercaseră să mă arunce în fântână. Pretutindeni domnea praful. Volumele de care mă ocupam împreună cu Toni erau atât de colbuite, încât făceam impresia că nu fuseseră citite niciodată. Pe ultimul raft, am dat totuşi peste o colecţie care îmi stârni curiozitatea. Toate volumele purtau aceeaşi semnătură. Luigi Speca. Numele mi se părea cunoscut. Oare unde-l mai auzisem? Nu-mi puteam aminti. Oricum, colecţia nu era prea interesantă, cuprinzând doar ediţii de serie ale „Divinei Comedii" de Dante, amestecate cu poeziile lui Leopardi şi sonetele lui Petrarca, ca şi cu alte opere ale unor autori mai puţin cunoscuţi. Cum pe toate volumele stătea scris: „*Donat universităţii din Ruffano de Luigi Speca*", trebuia să le transportăm la noua clădire a bibliotecii, aşa că le împachetai într-o singură ladă.

Spre seară, Giuseppe Fossi începu să dea semne de nerăbdare şi nu-şi mai lua ochii de la ceas.

— Nu-mi pot permite să întârzii, spuse el puţin după ora şase. Invitaţia la cina de la Panoramic este pentru ora opt şi un sfert – nouă fără un sfert, dar trebuie să trec pe acasă să mă schimb, deşi ţinuta de seară nu-i obligatorie.

Mă întrebai dacă ar fi renunţat la invitaţie pentru o întâlnire cu Carla Raspa şi ajunsei la concluzia că nu. Părăsi biblioteca, păşind ţanţoş ca un preot mărunt care nu-şi mai încape

în piele de fericire că a fost invitat la un festin papal. Îl urmai şi eu peste vreo douăzeci de minute. N-aveam decât un simplu costum negru, care speram să satisfacă exigenţele însoţitoarei mele.

— Vă duceţi şi dumneavoastră la hotelul Panorama? mă întrebă Toni. Cred că n-o să aveţi nici pe unde trece de atâta lume. Zvonul s-a răspândit în tot oraşul şi nu-i om din Ruffano care să nu meargă acolo astă seară.

— S-ar putea să mă duc, răspunsei, deşi nu m-am hotărât încă.

Am făcut un duş, mi-am pus costumul negru şi am ajuns în faţa casei de la numărul cinci chiar în clipa când orologiul din turnul Domului bătea ora şapte. Am urcat scările până la etajul întâi şi am sunat la uşa pe care se afla o carte de vizită cu numele Carlei Raspa. Mi-a deschis îndată. Îmbrăcase o bluză albă care contrasta cu fusta neagră strâmtă. Părul strălucitor îi era pieptănat lins după urechi, iar buzele îi erau aproape fără culoare. Părea la fel de periculoasă ca o femeie-vampir gata să se năpustească asupra victimei.

— Sunt absolut fermecat, am spus înclinându-mă. Din nefericire însă s-a strâns atâta lume pe stradă, încât cred că va fi imposibil să ne apropiem de hotelul Panorama.

— Nu-ţi face probleme, îmi răspunse, trăgându-mă după ea în apartament. M-am îngrijit eu de toate. Ai văzut maşina de la poartă?

Observasem într-adevăr un Fiat 600 parcat pe trotoar, la intrare.

— Da, zisei. Este a dumitale?

— Numai pentru astă-seară, spuse ea zâmbind. Mi-a împrumutat-o vecinul de deasupra. Bea ceva, te rog. Un Cinzano - de prin părţile dumitale, de la Torino.

Îmi întinse un pahar şi îşi luă şi ea unul. Privii în jurul meu. Se străduise să înfrumuseţeze apartamentul închiriat, mobilat la întâmplare. Pe divan erau răspândite câteva perne fantezi în culori vii şi la capătul lui se afla o lampă din fier forjat cu o apărătoare din pergament, aşa cum văzusem în vitrina unui magazin din Ruffano. Chicineta din spatele dor-

mitorului avea un covor roşu şi într-un colţ se afla o masă neagră cu două scaune de aceeaşi culoare. Probabil că acolo cinase Giuseppe Fossi înainte de a se întinde pe divan.

— Te-ai instalat foarte bine, după câte văd. Felicitările mele, signorina.

— Îmi place confortul, zise ea, la fel ca şi celor câţiva prieteni care mă vizitează. Aş vrea să te numeri printre ei. Spune-mi Carla.

Îmi ridicai paharul şi băui, vrând s-o conving că-mi făcea o deosebită cinste, iar ea îşi aprinse o ţigară şi începu să se plimbe prin cameră, răspândind în jur un parfum cam prea pătrunzător pentru a fi pe gustul meu. Era fără îndoială menit să deschidă apetitul şi să încingă sângele. Pe mine însă nu mă înfierbânta. Carla Raspa se opri în faţa oglinzii de pe perete şi se privi ţuguindu-şi buzele. Un gest reflex desigur, care-i exprima încântarea.

— Nu înţeleg de ce ţi se pare atât de interesant să asişti la o petrecere la care nu vor veni decât profesorii cu soţiile lor, zisei eu.

— O, dar e o ocazie unică, exclamă ea. Se pare că profesorul Rizzio şi profesorul Elia nu şi-au mai vorbit de ani de zile. Abia aştept să văd cum vor reacţiona. Şi-apoi, face să asişti la orice petrecere dată de Aldo Donati. Te stimulează chiar dacă eşti simplu spectator.

Îi tremurau nările ca ale unui cal de rasă înaintea unei curse. Nu m-aş fi mirat dacă ar fi început să tropăie din picioare.

— Poate nu ştii că la petrecere a fost invitat şi Giuseppe Fossi cu soţia, o avertizai eu. Dacă ne vede? Nu va dăuna cumva încântătoarei dumitale relaţii cu el?

— N-are decât să se mulţumească cu ce i se oferă, zise ea ridicând din umeri şi izbucni în râs. Dar, n-avea nici o grijă, va fi atât de ocupat să se umfle-n pene, că nici n-o să aibă ochi pentru noi. Mergem?

Era abia şapte şi un sfert. I-am spus că după cum înţelesesem de la Giuseppe Fossi, petrecerea n-avea să înceapă înainte de opt şi un sfert.

— Ştiu, zise ea. Dar uite ce-o să facem. O să ne luăm masa şi când invitaţii lui Donati se vor întâlni la bufetul din hol, o să ieşim din restaurant şi o să ne amestecăm printre ei. N-o să-şi dea nimeni seama că nu suntem şi noi invitaţi.

Recursesem şi eu uneori la astfel de şiretlicuri cât fusesem ghid, pentru a le permite clienţilor mei să petreacă măcar câteva clipe în preajma unor diplomaţi sau actori îndrăgiţi, dându-le astfel iluzia că aparţin lumii lor.

— Cum doreşti, spusei eu. Atâta doar că aş prefera să nu-i urmăm pe oaspeţi în restaurant, ca să nu fim puşi în situaţia umilitoare de a fi obligaţi să ne ridicăm de la masă.

— Îţi promit că n-o să te pun într-o astfel de situaţie, mă asigură ea. Dar nu se ştie ce întorsătură pot lua lucrurile. Poate că n-au socotit bine numărul invitaţilor şi vor fi locuri libere. Nu mă poţi împiedica să încerc.

Mă îndoiam că Aldo ar putea uita pe cine invitase, dar nu i-am spus nimic. Am coborât în stradă şi m-am conformat dorinţei Carlei Raspa, aşezându-mă la volan. Am pornit spre centrul oraşului şi, trecând pe lângă biserica San Cipriano, am urcat spre nord, în Piazza del Duca Carlo, pentru a ne opri în cele din urmă cu câteva sute de metri mai departe, în faţa impunătorului hotel Panorama.

Ajunsesem prea devreme. Curioşii despre care îmi vorbise Toni nu-şi făcuseră încă apariţia, dar sosirea noastră nu trecu neobservată. Un portar în uniformă se repezi să ne ajute să coborâm din maşină, iar un altul, într-o uniformă la fel de strălucitoare ne deschise uşile batante. Mă gândii cu milă la bietul Signor Longhi şi la hotelul dei Duchi.

Intrarăm în holul vast, pardosit cu piatră şi decorat cu plante ornamentale şi fântâni arteziene, în care se înălţa un număr impresionant de coloane de marmură. Uşile din fund dădeau spre o terasă, unde în timpul verii, oaspeţii se puteau odihni, sau îşi luau masa, după cum mă informă Carla Raspa. Hotelul, construit abia de doi ani, era condus de un consiliu din care se zicea că face parte şi profesorul Elia decanul Facultăţii de comerţ şi economie. Nici nu era de mirare.

— Să nu-ţi faci probleme cu nota de plată, îmi şopti Carla

Raspa. Dacă nu-ţi ajung banii, am eu destui. Preţurile sunt colosale. Hotelul a fost construit pentru turiştii americani şi germani. Nici un italian nu pune piciorul pe aici, cu excepţia milanezilor.

Trecurăm în sala de mese a restaurantului, goală la ora aceea. Enorma masă din centru, pregătită pentru dineu îmi amintea de mesele pe care le comandam pentru turişti, când lucram la Sunshine Tours. Doar steagurile lipseau. Ne ocuparăm locurile la masa rezervată de Carla Raspa. Şeful de sală, însoţit de două ajutoare, se înclină respectuos în faţa noastră prezentându-ne o listă de bucate mare cât o proclamaţie. O studiai în tăcere, întrebându-mă dacă voi avea cu ce plăti consumaţia. Carla Raspa bravă situaţia, comandând pentru amândoi o cină care mă lăsă cu respiraţia tăiată. Probabil că chiar asta-i fusese intenţia.

— Aşa aş dori să trăiesc întotdeauna, zise ea. N-o să mi-o pot însă permite cât timp rămân doar lector la universitate.

O întrebai ce altceva ar putea face.

— Să găsesc un bărbat bogat pe undeva, răspunse ea ridicând din umeri. Şi, preferabil, căsătorit. Tipii necăsătoriţi se plictisesc repede fiindcă îşi pot permite să aleagă.

— N-o să găseşti aşa ceva în Ruffano, mă arătai eu sceptic.

— Nu se ştie, spuse ea. Am oarecare speranţă. Profesorul Elia de pildă are o soţie care nici nu vrea să audă să plece din Ancona. Nici astă seară nu va veni la petrecere.

— Eram convins, zisei eu măsurând-o cu privirea, că ai de gând să-l prinzi în mreje pe Dónati.

— Şi crezi că mi-ar strica dacă i-aş prinde pe amândoi? De altfel, Donati e mai greu de abordat, pe când Elia se pare că e predispus la aventuri.

Sinceritatea ei dezarmantă mă făcu să mă simt în siguranţă. Evident, masa din chicinetă şi confortabilul divan nu pentru mine erau pregătite.

— Bineînţeles, continuă ea, că, dacă între timp s-ar ivi ocazia unei căsătorii cu vreunul mai tânăr, n-aş refuza-o.

Condiţia esenţială ar fi însă să aibă un cont considerabil la bancă. Am priceput aluzia şi m-am prefăcut că oftez.

— Nu-ţi face griji, mă consolă ea, bătându-mă pe mână. Ca însoţitor faci faţă cât se poate de onorabil. Iar dacă îmi vor reuşi planurile şi vei mai rămâne în Ruffano, s-ar putea să împărţim câştigul.

M-am declarat încântat. Cele câteva pahare de Verdicchio cu care udasem cina aceea extravagantă reuşiseră să-mi inducă o stare de bună dispoziţie. Mă pomenii zâmbind fără noimă. Vedeam pereţii restaurantului apropindu-se şi depărtându-se într-un fel de dans ciudat, fără sfârşit. Remarcai totuşi că şeful de sală încetase să ne mai acorde atenţie şi că acum scotea mereu capul pe uşă, privind spre elegantul hol de la intrare.

— Te-ai săturat? mă întrebă Carla Raspa. Dacă da, atunci cred că e timpul să ne ridicăm de la masă. Se pare că încep să sosească oaspeţii. Cere te rog nota de plată.

Chelnerul sosi cu nota de plată împăturită pe o tavă. Nu consumasem decât un singur fel, dar cifrele erau astronomice, făcându-mă să regret că nu posed acel cont despre care tocmai îmi vorbise Carla Raspa. Mi-am scos portmoneul, acceptând şi bancontele pe care însoţitoarea mea mi le întindea discret pe sub masă.

Am plătit cu nonşalanţa unui zeu care se ospătase înainte de sosirea muritorilor de rând şi am pornit spre ieşire în urma însoţitoarei mele. Holul de la intrare se umpluse deja de lume şi chelnerii alergau printre invitaţi purtând tăvile cu băuturi. Bărbaţii erau toţi în ţinută de seară, iar femeile etalau cele mai diverse toalete şi coafuri. Carla Raspa nu ezită să ia un pahar de pe tava unui chelner din apropiere. Îi urmai exemplul.

— Uită-te la el, zise ea. Nu-i aşa că arată extraordinar în smoching. Îţi vine să-l mănânci, nu alta.

Aldo era întors cu spatele spre noi, dar în ciuda zumzetului de voci, auzise probabil cuvintele pe care Carla Raspa le pronunţase pe un ton destul de ridicat, mai potrivit unui amfiteatru plin de studenţi decât unei întruniri festive, căci se întoarse brusc spre noi.

O clipă rămase perplex, nevenindu-i parcă să-şi creadă ochilor. Se întreba probabil cum de se rătăciseră două din invitaţiile sale. Apoi îşi reveni şi după ce mă sfredeli cu privirea, o salută politicos cu o înclinare a capului pe însoţitoareea mea. Aproape imediat ne întoarse spatele, mergând în întâmpinarea unui oaspete care tocmai intra. Era profesorul Rizzio, care venise fără sora lui. Prorectorul universităţii părea obosit şi îngrijorat. Îi strânse mâna lui Aldo murmurând câteva cuvinte pe care nu le putui desluşi, când fratele meu se interesă de sănătatea surorii sale. Figura lui descompusă mă tulbură atât de tare, încât nici nu mai îndrăznii să-l privesc. Mă îndepărtai discret şi mă amestecai printre ceilalţi oaspeţi care-mi erau cu totul necunoscuţi. Într-un grup ceva mai îndepărtat îl remarcai pe Giuseppe Fossi debordând din smochingul mult prea strâmt, alături de soţia sa al cărei râs aducea cu cotcodăcitul ţanţoş al unei găini.

M-am apropiat de uşă şi am privit spre şirul de maşini din faţa hotelului, dincolo de care se adunaseră o grămadă de curioşi. Chiar dacă nu era întreg oraşul, erau totuşi destui gură-cască, printre care foarte mulţi studenţi. M-am întors în hol tocmai la timp ca să-l observ pe Giuseppe Fossi târându-şi nevasta spre un colţ mai îndepărtat, speriat desigur de apariţia neaşteptată a Carlei Raspa. Aldo, care încă mai discuta cu profesorul Rizzio, îşi privi încruntat ceasul.

— Celălalt oaspete de onoare întârzie să-şi facă apariţia, zise Carla Raspa, apropiindu-se de mine. E aproape nouă fără zece. Bineînţeles că o face intenţionat, ca să stârnească mai multă senzaţie decât Rizzio.

Uitasem de profesorul Elia. Scopul lui Aldo era tocmai să obţină reconcilierea publică a celor doi adversari, ceea ce i-ar fi adus un adevărat triumf.

Nu mai puteam suporta vuietul vocilor şi clinchetul paharelor care-mi răsunau în urechi cu un zgomot asurzitor. Refuzai clătinând din cap cel de-al treilea pahar cu martini.

— N-ar fi mai bine să plecăm? o întrebai în şoaptă pe Carla Raspa.

— Ca să pierdem tocmai întâlnirea dintre giganţi? Nici gând, zise ea.

Minutele păreau că abia se târăsc. Privii ceasul din hol. Arăta nouă fără trei minute. Aldo încetase conversaţia cu profesorul Rizzio şi bătea nerăbdător din picior.

— Profesorul Elia stă departe? o întrebai pe Carla Raspa.

— Cam la trei minute de aici cu maşina, zise ea. Locuieşte în casa aceea mare din capătul pieţii del Duca Carlo. E clar că întârzie doar ca să-şi dea importanţă.

Telefonul din biroul de recepţie începu să sune. Îl văzui pe funcţionar ridicând receptorul şi notând grăbit ceva pe o foaie de hârtie. Părea uluit. Îi făcu semn unui băiat din apropiere, care-şi croi drum prin mulţime, îndreptându-se spre fratele meu. Aldo citi mesajul şi se schimbă brusc la faţă. Se îndreptă cu paşi repezi spre funcţionarul de la recepţie şi-l întrebă ceva. Omul, vădit tulburat, îi repetă probabil ce i se spusese la telefon. Aldo se întoarse spre invitaţi şi ridicându-şi mâinile, ceru să se facă linişte. Toate capetele se întoarseră brusc către el.

— Mi-e teamă că i s-a întâmplat ceva profesorului Elia, spuse el. La recepţie s-a primit chiar acum un telefon anonim, prin care mi se cere să merg imediat acasă la el. S-ar putea să fie o glumă, deşi nu cred. Vă rog să mă scuzaţi, dar trebuie să plec imediat. Dacă totul este în ordine, voi telefona în câteva minute.

Un strigăt izbucni din piepturile invitaţilor. Toată lumea era consternată. Profesorul Rizzio, mai palid ca oricând, se repezi spre Aldo şi-l apucă de mâneca hainei spunându-i ceva. Îi cerea desigur să-l ia cu el. Aldo dădu din cap şi amândoi se îndreptară repede spre ieşire. În secunda următoare, toţi bărbaţii se desprinseră de lângă soţiile lor, alergând după ei. Carla Raspa mă luă de mână şi mă trase după ea în stradă.

Abia mai apucarăm să vedem Alfa Romeo a fratelui meu pornind în viteză spre Piazza del Duca Carlo.

14

Ne urcarăm în maşina împrumutată şi ne luarăm după ei, dar şi altora le venise aceeaşi idee. Cei care îşi parcaseră maşinile chiar în faţa hotelului plecară primii. Mulţimea adunată pe stradă îşi dădu îndată seama că se întâmplase ceva şi începu la rândul ei să alerge în aceeaşi direcţie. Într-o clipă strada fu blocată. Claxoanele maşinilor începură să sune aproape concomitent, stârnind un vacarm de nedescris.

— Casa lui Elia este cea din colţ, îmi spuse Carla Raspa, arătând spre o clădire din dreapta pieţii, cu o grădiniţă în faţă.

Îl văzui pe Aldo oprind la poartă şi repezindu-se spre casă, urmat de profesorul Rizzio, care abia se putea ţine pe urmele lui. Am micşorat viteza, neştiind prea bine ce să fac. Nu mă puteam hotărâ să mă opresc chiar în spatele maşinii lui Aldo. Cei care veneau în urmă începură să claxoneze nerăbdători.

— O să ocolesc piaţa şi o să mă întorc pe partea cealaltă, am zis, apăsând pe accelerator.

— Opreşte! îmi strigă Carla Raspa, care deschisese fereastra şi se aplecase în afară, încercând să nu scape nimic. Îi văd ieşind chiar acum din casă. Înseamnă că profesorul Elia nu este acolo.

În spatele nostru se strânsese un şir nesfârşit de maşini ale căror faruri se reflectau în oglinda retrovizoare. Lumea din jur începuse să se agite, apropiindu-se de casă.

— Donati se urcă din nou în maşină, spuse Carla Raspa. Ba nu. Stai Armino, mai aşteaptă puţin. E mai bine să parchezi în dreapta, lângă grădina publică.

Grădina publică cu alei pietruite, copaci şi boschete se afla chiar la capătul pieţei. În mijlocul ei se înălţa impunătoare pe piedestalul ei din marmură, statuia ducelui Carlo. Am parcat maşina sub un copac şi am coborât.

— Ce-i cu toate luminile astea care inundă parcul? am întrebat-o pe Carla Raspa.

— Sunt întotdeauna aprinse în săptămâna când are loc serbarea, zise ea. Nu le-ai văzut până acum? Dar... ia priveşte! Dumnezeule!

Îmi strânse braţul şi arătă spre statuia ducelui Carlo. Senin şi magnific, ducele privea cu blândeţe în jos, spre aleea de la picioarele impresionantului piedestal. Luminată în plin, figura lui era într-adevăr impunătoare. Nu acelaşi lucru se putea spune însă şi despre omul care zăcea pe treptele de la baza piedestalului, cu braţele şi picioarele larg întinse. Imaginea mi se părea ireală. Omul era complet gol, iar de mâini şi de picioare îi atârnau nişte greutăţi care-l împiedicau să se mişte. Deşi eram la distanţă destul de mare, îl recunoscui îndată pe profesorul Elia cu silueta lui masivă şi părul tuns perie.

Rămăsesem înlemniţi, privindu-l cu un fel de groază. Carla Rapsa îşi duse mâna la gură încercând să-şi înăbuşe strigătul aproape isteric care-i scăpase de pe buze. Deodată îl văzurăm pe Aldo traversând în goană piaţa, urmat de vreo duzină de oameni. Se apropiară de statuie şi înconjurară nefericita victimă, ascunzând-o privirii curioşilor. În clipa următoare, se aplecară cu toţii asupra lui, reuşind să-l elibereze. Aldo fugi spre intrarea parcului şi făcu semn unei maşini să se apropie, iar unul dintre însoţitorii lui traversă repede piaţa îndreptându-se spre casa profesorului. Între timp, celelalte maşini se opriseră şi oamenii coborâseră apropiindu-se de parc. Curând, mulţimea studenţilor care făcuseră drumul pe jos li se alătură, strigând şi gesticulând.

— Ce este? Cine-i acolo? Ce s-a întâmplat? întrebau toţi în gura mare.

Mânaţi de o curiozitate irezistibilă, ne apropiarăm şi mai mult de statuie. Aveam avantajul că sosisem primii la locul întâmplării şi-l puteam vedea destul de bine pe nefericitul profesor, ascuns acum aproape cu totul privirii curioşilor de siluetele aplecate asupra lui.

Cineva îi tăiase frânghiile şi trupul i se încovoiase, gata să se prăbuşească. Reuşi în cele din urmă să-şi ridice capul. Nu avea căluş. Ar fi putut să strige după ajutor şi totuşi n-o făcuse. De ce? Răspunsul îl găsii în privirea înspăimântată cu care-i

măsura pe cei ce se strânseseră în jurul lui. Nu ceruse ajutor pentru că îi fusese ruşine. Nu putuse suporta să fie văzut în acea stare ridicolă şi lamentabilă. Şi culmea ironiei, cel care stătea acum în faţa lui, privindu-l compătimitor şi încercând să-l învelească într-o pătură adusă în grabă dintr-o maşină, nu era nimeni altul decât rivalul lui, profesorul Rizzio, a cărui soră fusese maltratată abia cu patruzeci şi opt de ore în urmă.

— Să-l ducem în maşină, strigă Aldo. Şi încercaţi pe cât se poate să-l feriţi de priviri indiscrete.

Ajutat de profesorul Rizzio, Aldo reuşi să ridice victima în picioare. I-am mai zărit o clipă trupul mult prea alb lucind în lumină, apoi totul fu acoperit de pătură şi braţele celor doi îl înconjurară protector. Îl conduseră la maşină, în timp ce mulţimea încremenită se dădea în lături, făcându-le loc să treacă. Am lăsat-o pe Carla Raspa urmărind cu aviditate scena şi m-am retras cuprins de greaţă în spatele unui copac. Când m-am întors, am găsit-o lângă maşină.

— Grăbeşte-te! mi-a strigat nerăbdătoare. Hai să pornim după ei.

Am aruncat o privire în piaţă. Maşina în care se afla profesorul Elia, ajunsese în faţa casei şi mulţimea se strânsese din nou în jurul ei.

— Doar nu vrei să intrăm după ei în casă, ripostai eu. N-aveam ce căuta acolo.

— Nu la ei mă refeream, zise ea, urcându-se grăbită în maşină, ci la nemernicii care au săvârşit fapta. Nu cred c-au ajuns prea departe. Hai, vino repede.

Din nou cei care veniseră în maşini avuseseră aceeaşi idee ca şi noi. Odată victima lăsată în grija doctorului chemat în grabă de salvatori, ceilalţi porniseră cuprinşi de furie să-i pedepsească pe vinovaţi.

În Piazza del Duca Carlo se intersectau patru străzi şi urmăritorii hotărâră s-o ia fiecare într-o direcţie diferită.

Străzile din stânga duceau în afara oraşului, iar cele din dreapta coborau spre Porta Malebranche şi via della Mura. De la Porta Malebranche, o altă stradă ducea spre Piazza della

Vita din centrul oraşului. Am luat-o la dreapta. Curând am văzut o maşină urmându-ne. Am coborât spre Porta Malebrancho, lăsând-o să ne depăşească şi m-am întors spre est, pe via della Mura, urmat îndeaproape de o motocicletă pe care se aflau doi studenţi. Eram sigur că ceilalţi urmăritori porniseră spre vest şi că vom sfârşi prin a ne întâlni pe versantul din sud, ceva mai departe de căminul studenţilor.

Am oprit maşina undeva pe via della Mura şi m-am întors spre însoţitoarea mea.

— N-are rost să continuăm urmărirea, i-am spus. Făptaşii au avut tot timpul să se facă nevăzuţi până acum. E foarte posibil să se fi ascuns o vreme pe una din străduţele întunecate din apropierea parcului, pentru ca apoi să se amestece în mulţimea din piaţă.

— Dar trebuie să fi avut o maşină. Altfel cum l-ar fi dus pe profesorul Elia până la statuie? zise Carla Raspa.

— N-au avut nevoie de nici o maşină, replicai eu. Probabil că l-au cărat până acolo înfăşurat într-o pătură, profitând de faptul că toată lumea se strânsese în faţa hotelului Panorama ca să asiste la sosirea oaspeţilor şi că Piazza del Duca Carlo era pustie la ora aceea. Au telefonat apoi la hotel din casa profesorului Elia, după care, şi-au luat tălpăşiţa.

Îmi aprinsei o ţigară şi-i oferii şi ei una.

— Oricum, vor fi prinşi până la urmă. Cred că Donati a anunţat poliţia.

— Nu fi chiar atât de sigur, spuse Carla Raspa.

— Şi de ce nu?

— Fiindcă nu poate s-o facă fără aprobarea profesorului Elia şi cred că-ţi dai seama că el n-are nici un chef să-şi vadă păţania publicată pe prima pagină a tuturor ziarelor. Va proceda prin urmare întocmai ca fraţii Rizzio după atacul de la cămin. Pariez pe o mie de lire că şi afacerea asta va fi muşamalizată ca şi aceea.

— Imposibil! am exclamat. Doar au fost atâţia martori.

— Adevărat, dar n-au prea văzut mare lucru. Doar un grup de bărbaţi strânşi în jurul unui individ înfăşurat în pături. Sunt absolut convinsă că autorităţile vor fi de acord să ascundă

totul, mai ales că se apropie ziua serbării, când o să sosească în oraş o grămadă de străini. Nu-ţi dai seama ce-ar însemna declanşarea unui scandal de asemenea proporţii, acum când nu mai sunt decât câteva zile până la serbare?

Avea dreptate. Momentul incidentului fusese foarte bine ales. La urma urmei nu puteau fi exmatriculaţi toţi studenţii din universitate şi altceva nu prea era de făcut.

— După părerea mea fapta asta putea fi pusă la cale fie de studenţii de la Litere, ca să-i răzbune pe fraţii Rizzio, fie de cei de la Comerţ, cu intenţia de a da vina pe adversarii lor. Autorii nici nu contează de fapt. A fost o înscenare perfect regizată.

— Crezi că a fost o înscenare? m-am mirat eu.

— Bineînţeles. Nu eşti de aceeaşi părere?

Nu puteam uita faţa trasă a profesorului Rizzio când, călcându-şi pe inimă, strânsese mâna fratelui meu în holul hotelului Panorama şi nici privirea îndurerată şi speriată a profesorului Elia, când fusese găsit gol la picioarele statuii. În mintea mea, cei doi se contopeau parcă, alcătuind imaginea patetică a omului mândru, a cărui demnitate fusese călcată în picioare.

— Nu ştiu, am răspuns. Tot ce pot spune e că, deşi nu-s din Ruffano, ambele întâmplări m-au revoltat.

Carla Raspa deschise fereastra şi îşi aruncă ţigara pe jumătate fumată afară. Mi-o smulse apoi şi pe a mea, aruncând-o pe geamul deschis şi luându-mi faţa în mâini, mă sărută pe buze.

— Adevărul este, zise ea, că ai nevoie de o mână fermă de femeie, care să ştie să te conducă.

Accesul ei subit de pasiune mă luase pe neaşteptate. O asemenea apropiere fizică îl încânta poate pe unul ca Giuseppe Fossi. Mie însă îmi trezea doar repulsie.

O împinsei cu putere spre uşa maşinii şi-i trăsei o palmă. Mă privi surprinsă.

— Ce anume te face să fii atât de violent? mă întrebă ea, fără să pară câtuşi de puţin supărată.

— Nu-s obişnuit să fac dragoste în maşină, spusei eu.

— Foarte bine. Atunci hai să mergem acasă, spuse ea.

Am pornit motorul şi traversând din nou oraşul, am luat-o pe o străduţă lăturalnică ce dădea în via San Michele.

Poate că în alte împrejurări incidentul m-ar fi amuzat sau chiar mi-ar fi făcut plăcere. În seara aceea însă, atitudinea Carlei Raspa mă dezgustase. Îmi dădeam seama că îmi făcea asemenea avansuri, nu datorită intimităţii acelei seri petrecute împreună, ci doar instinctelor trezite de scena la care tocmai fusesem martori. Am oprit brusc în faţa casei de la numărul 5. Carla Raspa coborî din maşină şi intră în casă, lăsându-mi uşa deschisă. N-am urmat-o. Am coborât la rândul meu şi ocolind maşina, am pornit înapoi spre via dei Sogni.

Mă întrebam cât timp mă va aştepta. Probabil că se va uita pe fereastră la maşina din faţa casei şi, nevenindu-i să creadă că plecasem, va coborî în stradă ca să se convingă. Era chiar posibil să se ducă până la pensiune şi să se intereseze dacă nu urcasem cumva în camera mea.

Mi-o alungai din minte şi îmi continuai grăbit drumul. Trecui pe lângă vechea noastră casă, acum întunecată şi cu obloanele trase. Ajunsei într-un suflet în faţa casei lui Aldo şi sunai la uşa portarului. După o clipă, Jacopo deschise şi un zâmbet îi lumină faţa când mă văzu în prag.

— Aş putea să-l aştept pe Aldo? l-am întrebat. Ştiu că nu-i acasă dar aş vrea să-i vorbesc când se întoarce.

— Desigur, Signor Beo, zise el. S-a întâmplat ceva? mă întrebă apoi intrigat probabil de înfăţişarea mea răvăşită.

— Da, s-a cam agitat lumea în Piazza del Duca Carlo şi petrecerea de la Panorama s-a întrerupt. De asta se ocupă Aldo acum.

Mă privi o clipă îngrijorat, apoi îmi deschise uşa apartamentului lui Aldo şi aprinse lumina.

— Tot studenţii, nu-i aşa? spuse el. Se agită întotdeauna în săptămâna când are loc serbarea. Şi-a mai fost şi întâmplarea de duminică de la căminul de fete. E şi de data asta vorba de ceva asemănător.

— Da, răspunsei eu. O să-ţi spună Aldo.

Mă conduse în camera de zi şi mă întrebă dacă doresc să beau ceva. Îi mulţumii, spunându-i că mă voi servi singur la

nevoie. Mai aşteptă un timp, tăcut, gândindu-se că poate voiam să mai stăm de vorbă, aşa cum făcea probabil fratele meu, apoi, dându-şi seama că doresc să fiu singur, ieşi încet din încăpere. Îl auzii încuind uşa din faţă şi intrând în camera lui.

O vreme mă plimbai prin cameră, privii pe fereastră, mă uitai la portretul tatălui meu. În cele din urmă, obosit mă azvârli într-un fotoliu. Liniştea şi pacea ce domneau în camera aceea cu atmosfera ei familiară reuşiră să mă calmeze întrucâtva. Totuşi sentimentul acela de nelinişte şi de dezgust nu mă părăsea. M-am ridicat din nou şi m-am apropiat de masa pe care se afla volumul din „Vieţile ducilor de Ruffano" al autorului german. Îl deschisei la pagina marcată cu semnul de carte şi recitii pasajul care mă obseda!

„Când, revoltaţi, locuitorii cetăţii Rufano s-au ridicat împotriva lui, ducele Claudio a ripostat, susţinând că este trimisul Domnului pe pământ şi că îi va pedepsi pe fiecare după faptele lor. Cei mândri vor fi îngenunchiaţi, cei trufaşi vor fi doborâţi, clevetitorii vor fi amuţiţi şi vipera va pieri înecată în propriu-i venin. Numai aşa se va face dreptatea divină".

Închisei cartea şi mă aşezai din nou în fotoliu. Gândul îmi zbura din nou la întâmplările din săptămâna aceea. În faţa ochilor îmi apărea mereu imaginea Signorinei Rizzio, distantă şi arogantă, muindu-şi buzele în paharul cu apă minerală, şi abia catadicsind să-mi vorbească ca şi cea a profesorului Elia, râzând în hohote la restaurant în mijlocul prietenilor, mândru şi sigur de sine. Pe Signorina Rizzio n-o mai întâlnisem din dimineaţa aceea. Nu avea nici o importanţă dacă plecase la Cortina sau în altă parte. Ruşinea avea s-o urmărească pretutindeni. Pe profesorul Elia avusesem ocazia să-l văd cu mai puţin de o oră în urmă încovoiat sub povara ruşinii.

Sunetul strident al telefonului mă făcu să tresar din gânduri. Mă uitai la aparat fără să mă ridic de pe scaun. Nu se opri. În cele din urmă, mă hotărâi să ridic receptorul.

— Primiţi o convorbire cu taxă inversă de la Roma? se interesă pe un ton profesional, operatoarea.

— Da, am răspuns eu mecanic.

— Tu eşti Aldo? întrebă o voce de femeie de la celălalt capăt al firului. O recunoscui imediat. Era Signora Butali. Mă pregăteam să-i spun că fratele meu nu este acasă, dar ea continuă să vorbeasc, luând tăcerea mea drept răspuns, sau poate drept indiferenţă. Părea disperată.

— Te-am căutat toată seara, zise ea. Gaspare nu mai vrea să rămână în spital. Insistă să se întoarcă acasă. Ieri i-a telefonat profesorul Rizzio şi i-a spus ce s-a întâmplat şi de atunci nu mai are odihnă. Pe de altă parte, doctorii sunt de părere că ar fi mai bine să-l aduc acasă, decât să se chinuie astfel în spital. O, dragul meu... pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi ce să fac. Aldo, mai eşti acolo?

Am pus încet receptorul în furcă. Peste cinci minute, telefonul sună din nou. Îl lăsat să sune, fără să mă clintesc din fotoliu.

Trecuse de miezul nopţii, când în sfârşit am auzit cheia întorcându-se în broască şi uşa din faţă trântindu-se cu putere. Câteva clipe nu se mai auzi nici un zgomot. Jacopo îl prevenise probabil pe fratele meu că-l aştept, căci Aldo intră în camera de zi şi mă privi fără să scoată o vorbă. Se duse direct la tava cu băuturi de pe masă şi-şi turnă coniac într-un pahar.

— Ai fost şi tu în Piazza del Duca Carlo? mă întrebă el brusc, întorcându-se spre mine.

— Da, răspunsei.

— Şi ce-ai văzut?

— Ce-ai văzut şi tu. Pe profesorul Elia gol puşcă la picioarele statuii.

Se răsturnă într-un fotoliu, punându-şi un picior peste unul din braţe.

— N-a păţit nimic. N-are nici măcar o zgârietură zise el. Am chemat un doctor să-l examineze. Din fericire noaptea a fost destul de caldă, aşa că nu cred că va face vreo pneumonie. Unde mai pui că e şi puternic ca un taur.

N-am scos nici o vorbă. Aldo îşi termină băutura, puse paharul pe masă şi sări în picioare.

— Mi-e foame, spuse el. N-am mâncat nimic astă seară. Oare Jacopo mi-o fi pregătit nişte sandvişuri? Mă duc să caut ceva de mâncare. Nu pleca. Mă întorc într-o clipă.

Reveni peste câteva minute aducând o tavă pe care se găseau câteva sandvişuri, salată de fructe şi punând-o pe masă, la îndemână.

— Nu ştiu ce s-a mai întâmplat la restaurant în absenţa mea. I-am telefonat directorului şi i-am spus că profesorul Elia nu se simte bine şi că eu şi profesorul Rizzio vom rămâne peste noapte cu el. L-am rugat să transmită celorlalţi să-şi continuie masa fără noi şi cred că aşa au şi făcut, cel puţin o parte dintre ei. Profesorii au, după cum ştii, salarii mici. Nici ei, nici soţiile lor nu-şi pot permite prea des luxul de a lua masa la un asemenea restaurant. Dar tu ce Dumnezeu făceai pe acolo.

— Priveam sosirea oaspeţilor, răspunsei calm.

— N-a fost ideea ta, nu-i aşa?

— Nu.

— Ei, acum că s-a îmbuibat pe socoteala ta, cred că individa asta nesuferită o să-ţi dea pace câteva zile. N-a devenit cumva cam agresivă?

Ignorai întrebarea, iar el zâmbi, continuând să înfulece.

— Dragul meu Beo, zise el, te-ai întors acasă într-o perioadă cam tulbure. Cine şi-ar fi putut imagina că lucrurile vor lua o astfel de întorsătură? Ai fi putut să-ţi petreci timpul mult mai plăcut desigur în compania turiştilor din autocar. Ia şi tu o portocală, adăugă el, luând o portocală de pe tavă şi aruncându-mi-o.

— Te-am văzut la teatru ieri seară, spusei eu, curăţând încet portocala. Eşti un toboşar neîntrecut.

Cuvintele mele îl luaseră pe neaşteptate. Se opri cu cuţitul în aer, uitând să-şi mai ducă sandvişul la gură.

— Ai fost şi acolo? întrebă el uimit. Cine te-a adus?

— Studenţii de la Comerţ care locuiesc în aceeaşi pensiune cu mine şi care, ca de altfel toţi cei prezenţi în sală, au

fost la fel de impresionaţi de cuvintele tale ca şi grupul restrâns căruia i-ai vorbit zâmbătă la palat.

Nu-mi răspunse imediat.

— Tinerii sunt de obicei uşor de impresionat, zise el în cele din urmă, împingând farfuria cu sandvişuri de o parte şi atacând salata.

Terminai de cojit portocala şi-i oferii jumătate. O vreme, am mâncat în tăcere. Aldo îşi plimba neliniştit privirile în jur. Deodată ochii îi căzură pe volumul din „Vieţile ducilor de Ruffano", pe care-l pusesem pe o masă dintr-un colţ mai îndepărtat al camerei şi se uită la mine întrebător.

— „Cei mândri vor fi îngenunchiaţi şi cei trufaşi vor fi doborâţi", citai eu. Ce încerci să faci Aldo? Vrei cumva să îndeplineşti „dreptatea divină", ca ducele Claudio?

Se săturase şi, ridicându-se în picioare, puse tava pe măsuţa din colţ şi îşi turnă vin în paharul de lângă el. Cu paharul în mână, se duse apoi în faţa portretului tatei şi începu să-l studieze cu atenţie.

— Scopul meu imediat este să pregătesc actorii pentru serbare, zise el. Dacă reuşesc să se integreze perfect în rol şi să se identifice cu personajele, cu atât mai bine. Înseamnă că vom avea un spectacol de neuitat în ziua serbării.

Poate că zâmbetul lui dezarmant i-ar fi înşelat pe alţii. Pe mine însă nu mă putea înşela. Îl cunoşteam de mult. Recursese la el mult prea adesea în copilărie ca să mă facă să mă supun orbeşte dorinţelor lui.

— Cele două incidente au fost mult prea bine puse la cale, am reluat eu. Nici unul dintre ele nu putea fi organizat doar de o mână de studenţi.

— Văd că subestimezi tânăra generaţie. Ar trebui să ştii că tinerii au o mare capacitate de organizare, pe care trebuie doar să fie învăţaţi să şi-o dezvolte. În plus, au şi o foame teribilă de idei. Dacă o idee li se pare bună, nu ezită s-o pună în aplicare.

Deşi se ferise să recunoască sau să nege că ar fi fost implicat în vreun fel în ceea ce se întâmplase în noaptea de duminică şi în seara aceea, nu aveam nici o îndoială că el îi instigase pe studenţi în ambele împrejurări.

— Dar nu te tulbură gândul că ai umilit doi oameni, sau mai bine zis trei, dacă-l punem la socoteală şi pe profesorul Rizzio, în asemenea hal, încât şi-au pierdut pentru totdeauna autoritatea? îl întrebai eu.

— Autoritatea nu face nici două parale, dacă nu izvorăşte din interior, spuse el. Doar atunci se cheamă inspiraţie şi este de origine divină.

Nu-mi venea să-mi cred urechilor. Aldo nu crezuse niciodată în Dumnezeu. Când eram copii, mergeam la biserică duminica şi în zilele de sărbătoare doar pentru că aşa ne obişnuiseră părinţii, iar faptul că Aldo se folosise de pictura de pe uşa altarului din biserica San Cipriano ca să mă înspăimânte dovedea cu prisosinţă capacitatea lui de a face pe alţii să perceapă distorsionat realitatea.

— N-ai decât să-ţi păstrezi ideile astea pentru studenţii tăi. Exact aşa le vorbea şi Şoimul aleşilor lui.

— Şi ei îl credeau, spuse el.

Nu mai zâmbea, iar ochii îi străluceau ciudat pe faţa pală. Mă răsucii cuprins de nelinişte în fotoliu şi îmi aprinsei o ţigară. Când îmi ridicai din nou privirea spre el, lumina aceea ciudată din ochi îi dispăruse. Îşi termină liniştit paharul cu vin.

— Ştii ce nu poate îndura nici un om din ţara asta? mă întrebă el, privindu-şi paharul pe care-l înălţase în lumină. Şi nu numai din ţara asta, ci din întreaga lume? Să-şi piardă prestigiul. Îţi creezi o anumită imagine în ochii celor din jur şi deodată cineva îţi distruge această imagine. Eşti făcut de râs în faţa tuturor. Vorbeai mai adineauri de umilinţă, ceea ce e de fapt acelaşi lucru. Omul sau poporul care îşi pierde prestigiul, ori nu şi-l mai recâştigă niciodată şi piere, ori învaţă ce-i pocăinţa, ceea ce e cu totul altceva decât umilinţa. Timpul ne va arăta cum vor reacţiona fraţii Rizzio şi profesorul Elia ca şi toţi cei care alcătuiesc această lume în miniatură din oraşul Ruffano.

Gândul mi se îndreptă brusc spre Carla Raspa, care reuşise să-şi piardă definitiv prestigiul în seara aceea. Avea însă pielea prea groasă ca să-i pese. Probabil că, dimpotrivă mă acuza tot

pe mine de lipsă de politeţe. N-avea decât. Nu-mi păsa nici cât negru sub unghie.

— Era să uit, spusei eu. Ai primit un telefon de la Roma pe la zece şi jumătate.

— Da? întrebă el curios.

— Era Signora Butali şi părea foarte îngrijorată. După câte am înţeles, rectorul a fost pus la curent cu incidentul din noaptea de duminică şi insistă să se întoarcă acasă.

— Şi când se va întâmpla asta?

— Nu mi-a spus. De fapt, ca să-ţi spun adevărul, am închis telefonul în timp ce încă mai vorbea. Era convinsă că vorbeşte cu tine şi n-am vrut să ştie că-s eu.

— Ai făcut o mare prostie, zise Aldo. Te credeam mai deştept.

— Îmi pare rău.

Vestea îl tulburase. Privirea îi lunecă spre telefon. Înţelesei şi mă ridicai, pregătindu-mă de plecare.

— Oricum, spusei eu, curând profesorul Butali va afla ce s-a petrecut astă seară.

— N-o să afle, mă întrerupse el. Despre ce crezi că am discutat cu Rizzio şi cu Elia până la miezul nopţii?

— Poate că n-o să afle în mod oficial, dar tot o să se găsească cineva care să-i şoptească câte ceva.

— E într-adevăr un risc pe care trebuie să ni-l asumăm, zise Aldo, ridicând din umeri.

Mă îndreptai spre uşă. Nu prea obţinusem mare lucru discutând cu Aldo. Cel mult o confirmare a bănuielilor care mă rodeau. Era totuşi bine că acum ştia că-i cunosc intenţiile.

— Şi dacă rectorul se va întoarce, ce o să facă? îl întrebai eu.

— N-o să facă nimic, zise el. N-o să aibă timp.

— Timp? mă mirai eu.

— Rectorii sunt şi ei vulnerabili, zâmbi Aldo. Îşi pot pierde prestigiul ca oricare alţi muritori, Beo...

— Da?!?

— Ai văzut ce scrie în ziar? schimbă el vorba luând un

ziar de pe scaunul de lângă uşă şi arătându-mi articolul pe care îl citisem la micul dejun. Prins în vârtejul evenimentelor din ziua aceea, uitasem cu totul de el.

— L-au prins pe asasin, Slavă Domnului, zisei eu.

— Au prins hoţul, mă întrerupse el. Ceea ce este – bineînţeles – cu totul altceva. Am vorbit cu comisarul azi dimineaţă. Tipul care a furat cei zece mii de lire o ţine una şi bună că Marta era moartă când i-a smuls banii din mână, iar poliţia are motive să creadă că spune adevărul.

— Era moartă? exclamai eu. Dar atunci....

— Poliţia continuă să-l caute pe asasin, iar asta-i destul de neplăcut pentru cei care se găseau în apropiere de via Sicilia pe la mizul nopţii, marţea trecută. Dar nu-ţi face probleme, scumpul meu Beato, adăugă, ciufulindu-mi părul. N-o să te prindă. Sau, chiar dacă o să te prindă, o să-ţi dea drumul imediat. În ochii tăi străluceşte nevinovăţia.

Cuvintele lui îmi spulberară întreaga siguranţă şi încredere în propria-mi persoană pe care abia mi le recâştigasem. Crima de care credeam că scăpasem pentru totdeauna îmi apăru din nou în faţă în toată grozăvia ei.

— Şi acum ce trebuie să fac? întrebai eu disperat. Să mă duc la poliţie?

— Nicidecum. Uită toată povestea asta urâtă. Vino la întrunirea noastră de mâine seară şi vei ajunge şi tu unul dintre cei aleşi. O să-ţi dau un permis de intrare, zise el, scotocindu-se prin buzunare şi întinzându-mi un mic disc de carton cu un cap de şoim imprimat pe una din feţe. Băieţii o să-ţi dea voie să intri dacă le arăţi asta. Intrarea în sala tronului e permisă începând cu ora nouă. Şi vino singur. N-am deloc intenţia să-i amuz pe Signorina Carla Raspa sau pe prietenii tăi de la pensiune. Somn uşor.

Mă conduse la uşă şi mă împinse în stradă. Trecuse de ora unu şi oraşul dormea cufundat în întuneric. N-am întâlnit pe nimeni în drum spre pensiune, Casa Signorei Silvani era la fel de liniştită ca toate celelalte case din jur. Uşa nu era încuiată şi am reuşit să mă furişez în camera mea nesimţit de studenţii pe care-i auzeam discutând cu aprindere în dormitorul lui

Paolo Pasquale. Aveam să aflu a doua zi dacă fuseseră şi ei în Piazza del Duca Carlo.

M-am trezit brusc pe la ora cinci dimineaţa, dar nu din cauza vreunui coşmar sau pentru că viziunea decanului Facultăţii de comerţ zăcând în pielea goală la picioarele statuii ducelui Carlo mi-ar fi tulburat somnul, ci pentru că îmi amintisem pe neaşteptate unde mai întâlnisem numele lui Luigi Speca, pe care-l văzusem scris pe colecţia din bibliotecă şi care nu-mi dăduse pace întreaga după-amiază. Omul acesta fusese cel de-al doilea naş de botez al lui Aldo, care semnase alături de tatăl meu în registrul păstrat în sacristia bisericii San Cipriano.

15

La ora opt dimineaţa, abia apucasem să mă dau jos din pat şi începusem să mă bărbieresc în faţa oglinzii, când am auzit o bătaie în uşă. Aproape în aceeaşi clipă, în cameră năvăli Paolo urmat de Caterina.

— Scuză-ne că te deranjăm, zise el, dar voiam să te rugăm să vii cu noi. Astăzi, noi cei de la Comerţ am hotărât să nu mergem la cursuri. Ne ducem să demonstrăm în faţa casei profesorului Elia.

— Dar pentru ce?

— Ştii prea bine pentru ce. Ai fost şi dumneata acolo. Te-am văzut, izbucni Caterina. Erai într-o maşină cu acea Carla Raspa. V-am văzut plecând de la hotel şi îndreptându-vă spre Piazza del Duca Carlo. N-are rost să te prefaci.

— Aşa e! strigă Gino, care apăruse în spatele Caterinei. Şi mai târziu, ţi-am văzut maşina parcată chiar lângă grădina publică. Ai văzut cu siguranţă tot ce s-a întâmplat. Erai mult mai aproape decât noi.

Mi-am pus aparatul de ras de o parte şi am luat un prosop de pe suport.

— N-am văzut nimic, în afară de un grup de profesori strâns în jurul statuii, care vociferau şi se agitau. În cele din urmă au plecat, ducând cu ei ceva învelit într-o pătură, o bombă probabil.

— O bombă! strigară ei într-un glas.

— Nemaipomenit! exclamă Caterina. Să ştii că s-ar putea să aibă dreptate. Probabil că nemernicii i-au legat profesorului Elia de picioare o bombă care urma să explodeze după un anumit număr de minute.

— Şi ce s-a întâmplat cu bomba?

— Dar ce fel de bombă să fi fost?

— Întrebarea este dacă a fost sau nu rănit. Nimeni nu vrea să ne spună nimic.

Discuţia care durase aproape întreaga noapte părea să fie luată de la capăt în camera mea.

— Ia ascultaţi, am zis eu supărat. Vă rog să ieşiţi cu toţii din camera mea. N-aveţi decât să vă duceţi să demonstraţi, dacă aşa aveţi chef. Pe mine însă lăsaţi-mă în pace. Nu sunt student, ci funcţionar.

— Poate că eşti spion, zise Gino. Nu eşti aici decât de o săptămână şi uite câte s-au întâmplat!

Ceilalţi izbucniră în râs. Şi totuşi simţeam că îndoiala li se strecurase în suflet. Caterina se întoarse grăbită spre ceilalţi şi-i împinse afară din cameră.

— Hai să-l lăsăm în pace, zise ea. Nu vedeţi că n-are nici un rost? Tot nu-i pasă de noi. Avem de gând să ne strângem în faţa casei profesorului Elia, ca să-l facem să iasă şi să ne vorbească, îmi aruncă ea peste umăr, vrând să-mi acorde o ultimă şansă. Dacă ne convingem că nu i s-a întâmplat nimic, ne întoarcem liniştiţi la cursuri.

Peste câteva minute ieşeau din casă. Auzii huruitul inevitabil al motocicletelor lui Gino şi Gerardo şi mă dusei la fereastră, urmărindu-i în timp ce se îndepărtau pe stradă. Aruncai o privire spre casa de peste drum, de la numărul 5. La etajul întâi, obloanele erau ridicate şi ferestrele deschise. Carla Raspa îşi începuse ziua de lucru.

L-am găsit pe Signor Silvani în sufragerie terminându-şi

micul dejun. Se interesă îndată dacă ştiam ceva despre întâmplările din noapte trecută. Îi răspunsei doar că fusesem în piaţă şi văzusem mulţimea strânsă acolo.

— Noi n-am aflat despre întâmplare decât din spusele studenţilor, zise el. Mie însă nu-mi place deloc povestea asta. E adevărat că au mai fost şi altă dată unele neînţelegeri aşa cum se întâmplă în orice universitate. Ce s-a petrecut azi noapte pune totuşi capăt la toate. E adevărat că l-au dezbrăcat pe profesorul Elia şi l-au uns cu catran?

— Nu ştiu. N-am văzut nimic.

— O să aflu eu adevărul astăzi la prefectură. Dacă lucrurile sunt într-adevăr serioase, va trebui să aducem forţe poliţieneşti suplimentare în oraş în următoarele câteva zile. Şi aşa e un haos nemaipomenit în zilele serbării. Numai demonstraţiile studenţilor ne mai lipsesc.

Am căutat din priviri ziarul de dimineaţă, dar nu era pe masă. Îl luase poate Signora Silvani să-l citească în bucătărie, sau nu sosise încă. Mi-am terminat în grabă cafeaua şi am pornit spre Piazza della Vita să mi-l cumpăr. Neliniştea plutea în aer. În piaţă erau ca de obicei o grămadă de oameni plecaţi după cumpărături, ca şi diverşi indivizi fără nici o treabă, care se strângeau în centrul oraşului doar ca să caşte gura la ce se mai întâmplă. Mai peste tot se vedeau grupuri de studenţi discutând în gura mare şi îndreptându-se spre Piazza del Duca Carlo. Zvonurile purtate din gură în gură străbăteau piaţa, care fremăta, vuind ca un cazan gata să dea în clocot.

Se vorbea despre un complot organizat de comunişti, care urmăreau să arunce universitatea în aer... sau de un complot fascist care intenţiona să răstoarne municipalitatea... Se spunea că cei ce participaseră la petrecerea din hotelul Panorama fuseseră otrăviţi şi că locuinţele decanilor fuseseră sparte. Toată lumea vorbea despre un maniac din Roma care, după ce o asasinase pe sărmana Marta Zampini, venise la Ruffano şi atentase la viaţa profesorului Elia...

Îmi cumpărai ziarul, dar nu găsii în el nimic despre întâmplările din noaptea trecută. Despre crimă nu erau decât câteva rânduri, relatând pe scurt că poliţia îl reţine în continuare pe

hoţ, continuându-şi cercetările în altă parte. În altă parte... Să fi fost cumva vorba de Ruffano?

Deodată, mulţimea de pe via dei Martiri începu să se agite. Oamenii se dădură în lături, făcând loc unui mic cortegiu alcătuit dintr-un preot şi ajutorul său, în urma cărora veneau patru bărbaţi ce purtau pe umeri un coşciug acoperit cu un văl. Procesiunea se încheia cu un bărbat cu ochi şaşii, de braţul căruia era atârnată o femeie cu faţa acoperită de văluri dese de doliu. Se îndreptară cu toţii spre biserica San Cipriano, urmaţi de mulţimea curioşilor. M-am amestecat printre ei şi am intrat ca în vis în biserică. Şi tot ca în vis, l-am auzit pe preot pronunţând cuvintele cu care începe slujba morţilor „Requiem aeternam dona eis Domine; et lux perpetua luceat eis“ [1]. M-am întors repede şi am ieşit din biserică.

În timp ce ieşeam pe uşă, privirile mi s-au întâlnit cu cele ale unui bărbat care stătea în apropierea mesei unde se vindeau lumânări, supraveghind mulţimea. Mi s-a părut că-l recunosc şi, după privirea lui mirată şi întrebătoare, se părea că mă recunoscuse şi el. Era agentul care ne consemnase declaraţiile, când le însoţisem pe cele două englezoaice la secţia de poliţie din Roma, care purta acum haine civile.

Am coborât într-un suflet treptele până la Piazza della Vita şi am continuat să alerg de-a lungul unor străduţe dosnice, oprindu-mă abia când am ajuns la zidurile palatului ducal. Fugisem pur şi simplu din instinct. Şi tot instinctul îmi dictase s-o apuc pe un drum ocolit. Dacă poliţistul din biserică recunoscuse în mine pe ghidul care venise de bună voie la poliţia din Roma ca să dea declaraţii în legătură cu femeia asasinată, atunci cu siguranţă că-şi amintise că urma să însoţesc grupul de turişti la Neapole şi că se întreba ce caut în Ruffano. Un simplu telefon la Sushine Tours, sau o verificare la agenţiile din Roma sau Genova ar fi fost suficiente ca să-l lămurească îndată că renunţasem la grupul de turişti care-mi fusese repartizat iniţial şi plecasem spre nord cu Herr

---

[1] Requem acternam dona eis Domine; et lux perpetua luceat eis“ Dăruieşte-i Doamne odihnă veşnică şi veşnică lumină“ (în limba latină în original)

Turmann şi cu soţia lui. Şi fără îndoială că ar fi aflat că mai apoi îl părăsisem pe Herr Turmann la Ruffano şi că de atunci cei de la agenţie nu mai ştiau nimic despre mine.

Mă oprii şi privi în jur. Poliţistul nu mă urmărise, sau, în orice caz, îmi pierduse urma în Piazza Maggiore, plină de lume la ora aceea. Intrai în Dom printr-o uşă laterală şi ieşii pe o alta, care dădea chiar în faţa palatului ducal. În clipa următoare, eram în curtea interioară a palatului, pe care o traversai în goană, îndreptându-mă spre bibliotecă. Înainte de a intra, mă oprii cu respiraţia tăiată. Deodată îmi dădui seama că mă lăsasem cuprins de panică şi că acţionasem prosteşte. Omul acela nu putea fi poliţistul de la Roma. Şi chiar presupunând că ar fi fost, n-avea cum să mă recunoască. Atitudinea mea nu era de fapt decât un exemplu clasic de comportre a unui om care se simte vinovat. Îmi scosei batista şi începui să-mi şterg fruntea udă de sudoare. Chiar în clipa aceea, uşa bibliotecii se deschise şi Toni, împreună cu un alt ajutor de bibliotecar, ieşiră cărând o ladă grea, plină cu cărţi.

— Bună dimineaţa! îmi strigă Toni. Vă urmăreşte cineva?

Întrebarea venise tocmai la ţanc. Îmi ascunsei repede batista în buzunar.

— Nu, zisei eu, încercând să par cât mai calm. Atâta doar că am fost reţinut în oraş şi am alergat puţin de teamă să nu întârzii.

— Dar ce se întâmplă? Au intrat cumva în grevă? Demonstrează? Mă întrebară ei într-un glas.

Eram atât de preocupat de propriile mele gânduri, încât nici nu înţelesei întrebarea.

— Să intre în grevă? Cine? mă mirai eu.

Exasperat, Toni îşi ridică ochii spre cer.

— Pe ce lume trăiţi? mă apostrofă el. Nu ştiţi că fierbe tot oraşul din caua întâmplării de azi noapte din Piazza del Duca Carlo?

— Se spune că cei care l-au molestat pe profesorul Elia sunt comunişti, se amestecă în vorbă tovarăşul lui. Fossi ne-a dat ordin să mutăm imediat tot ce se poate în noua clădire a bibliotecii, de teamă că vor încerca să dea foc palatului ducal.

Se îndepărtară, cărând după ei lada cu cărţi, iar eu intrai în bibliotecă, unde domnea haosul. Grămezi mari de cărţi zăceau în dezordine pe podea şi Giuseppe Fossi, ajutat de Signorina Catti se străduiau să le înghesuie în lada de alături. Cum mă văzu, bibliotecarul izbucni într-un torent de reproşuri. Se calmă însă destul de repede şi, trimiţându-şi secretara în celălalt capăt al sălii cu o grămadă de cărţi, se apropie de mine.

— Ai auzit ce i s-a întâmplat profesorului Elia? mă întrebă el în şoaptă.

— Nu, răspunsei eu.

— A fost castrat, spuse el şi mai încet. Am aflat de la unul dintre invitaţii la petrecerea de aseară. Zicea că doctorii au rămas toată noaptea lângă el, abia reuşind să-i salveze viaţa. Şi s-ar putea să mai fie şi alte victime.

— Signor Fossi, începui eu. Sunt sigur că nimic din toate astea...

Îmi făcu semn să tac, arătând din ochi spre secretară.

— Nimic n-o să-i oprească, se văicări el,. nimic. Oricine deţine o funcţie de conducere e în pericol.

Îl întrebai de ce nu apelează la poliţie.

— La poliţie? exclamă el. Este absolut inutil. Poliţia n-o să-i păzească decât pe şefi. Restul funcţionarilor, cei care ţin cu adevărat universitatea pe umeri, vor trebui să se apere singuri.

Zadarnic încercai să-l calmez. Extenuat după o noapte de insomnie şi aproape verde la faţă, se lăsă să cadă pe o ladă goală din apropiere, unde rămase nemişcat, privindu-mă cum împachetez în grabă volumele răspândite pe jos. Mă gândii că de fapt el care tremura ca o piftie de teama unor simple zvonuri nu era mai laş decât mine care o rupsesem la fugă după întâlnirea din biserica San Cipriano.

În ziua aceea nu am făcut pauză de prânz. Toni, care fusese trimis să ne aducă sandvişuri şi cafea de la cantina universităţii, se întoarse cu veşti liniştitoare. Studenţii de la Comerţ renunţaseră la grevă şi se prezentaseră la cursuri. Profesorul Elia primise o delegaţie în locuinţa sa, asigurându-i că se simte bine şi că nu fusese rănit. Refuzase să facă orice alte comentarii, rugându-i pe studenţi să meargă la cursuri ca de

obicei şi să nu încerce să se răzbune pe colegii lor de la alte facultăţi.

— Băieţii au fost de acord doar ca să-l liniştească, îmi şopti Toni la ureche, dar nici vorbă să se potolească. Toată facultatea e în fierbere.

La ora trei, Giuseppe Fossi plecă la şedinţa Consiliului universităţii, iar eu şi Toni ne duserăm la noua bibliotecă ca să supraveghem despachetarea cărţilor.

Cărţile fuseseră îngrămădite la repezeală în lăzi, fără nici o ordine şi a trebuit să muncim din greu atât noi cât şi ceilalţi funcţionari până să le dăm de rost. L-am trimis pe Toni după alt transport de cărţi, iar eu rămăsei să conduc operaţiile de sortare. Unul din funcţionari mă ajuta, ştergând volumele de praf şi aranjându-le în rafturi, în timp ce eu le treceam în catalogul bibliotecii.

Tot ştergându-le şi scuturându-le, funcţionarul scotea la iveală tot felul de lucruri uitate de multă vreme printre paginile cărţilor. Flori uscate, etichete, scrisori şi note de plată îngălbenite de vreme îmi fură aduse pe rând, pentru ca apoi să ia drumul coşului de hârtii. Se apropia ora de plecare şi Giuseppe Fossi întârzia să-şi facă apariţia. Tocmai mă pregăteam să închid registrul, când funcţionarul care mă ajuta îmi aduse o nouă scrisoare.

— Am găsit-o între paginile unei cărţi cu poezii, îmi spuse el şi cum e semnată de profesorul Donati, directorul Consiliului Artelor, m-am gândit că poate nu este cazul s-o aruncăm.

Am luat scrisoarea şi m-am uitat la semnătură. Nu era a fratelui meu, ci a tatei.

— Lăsaţi-mi-o mie, i-am cerut funcţionarului. Am să am eu grijă de ea. Unde spuneţi că aţi găsit-o?

— Într-o carte de poezii de Leopardi, donată după cum se pare de un anume Luigi Speca.

Era o scrisoare scurtă. Purta data de 30 noiembrie 1925, iar adresa expeditorului era Ruffano, via dei Sogni numărul 8. Cerneala se decolorase şi hârtia se îngălbenise. Zăcuse probabil uitată între paginile cărţii aproape patruzeci de ani. Şi

totuşi scrisul tatei, pe care-l recunoscui îndată, mă mişcă profund. Iată ce scria:

Dragă Speca,
Totul merge cum nu se poate mai bine. Suntem teribil de mândri de micuţul nostru. Creşte repede şi are o poftă de mâncare nemaipomenită. Promite să fie un băiat grozav de frumos. Eu şi soţia mea n-o să-ţi putem fi niciodată îndeajuns de recunoscători pentru bunătatea şi înţelegerea pe care ne-ai arătat-o în împrejurările grele prin care am trecut şi pe care, din fericire, am reuşit să le depăşim. Acum ne-am recăpătat amândoi încrederea în viitor. Te rog să treci pe la noi ca să-l vezi pe micuţ îndată ce vei avea puţin timp liber.

Prietenul tău sincer
Aldo Donati

P.S. Marta, care este nu numai o doică devotată ci şi o excelentă bucătăreasă, îţi trimite salutări.

Am citit scrisoarea de mai multe ori înainte de a o pune în buzunar. Mesajul pe care-l purtau cuvintele de pe foaia aceea îngălbenităâ de vreme era impresionant. Parcă-l auzeam pe tata vorbind mândru de micul său fiu abia restabilit după o boală grea. Acum înţelegeam de ce fusese Aldo botezat de două ori. Luigi Speca era desigur medicul care-l îngrijise, predecesorul doctorului Mauri. Iar post-scriptumul în care vorbea despre Marta mă făcuse să mă cutremur. Marta intrase în casa noastră odată cu naşterea lui Aldo şi ne rămăsese credincioasă până la sfârşit. Sfârşitul... la care fusesem martor în dimineaţa aceea în biserica San Cipriano. Requiem acterna dona eis Domine.

În cele din urmă, uşa bibliotecii se deschise şi Giuseppe Fossi îşi făcu apariţia, urmat de Toni, care nu mi se păru deloc în apele lui. Şeful meu dimpotrivă era vesel şi-şi freca mulţumit mîinile.

— V-aţi terminat treaba? Aţi sortat toate cărţile? ne întrebă el. Ce-i cu lăzile alea de acolo? A, da, văd că-s goale. Foarte bine.

Tuşi ca să-şi dreagă glasul şi se aşeză pe scaunul de la birou de pe care tocmai mă ridicasem.

— N-o să mai avem tulburări astă seară, ne anunţă el. Consiliul a hotărât să interzică circulaţia studenţilor după ora nouă seara, iar cei care vor fi găsiţi pe străzi după această oră vor fi imediat exmatriculaţi. Dispoziţia este bineînţeles valabilă şi pentru funcţionarii universităţii care locuiesc în oraş şi care vor fi concediaţi pe loc dacă nu se supun acestei restricţii, adăugă el cuprinzându-ne pe toţi într-o privire plină de înţeles. În anumite situaţii se pot obţine totuşi permise de idbereă circulaţie de la secretariat pe bază de cerere, pentru a fi mai uşor pentru autorităţi să ţină situaţia sub control. Oricum, nu cred că-i strică nimănui să petreacă o seară acasă. Restricţiile vor fi desigur ridicate mâine, în ajunul serbării.

Înţelegeam acum tristeţea lui Toni. Nu-şi mai putea întâlni prietena în Piazza della Vita, cât despre plimbarea pe motocicletă pe via della Mura nici vorbă nu mai putea fi.

– Nici la cinema nu putem merge? întrebă el posomorât.

— Ba da, răspunse Giuseppe Fossi, cu condiţia să vă întoarceţi acasă până la ora nouă.

Toni ridică din umeri şi mormăind ceva printre dinţi, plecă să ducă una din lăzile goale la furgonetă. Oare trebuia să-i spun lui Fossi că fusesem invitat la întrunirea de la palat în seara aceea? Hotărâi să-i vorbesc după ce se îndepărtau ceilalţi funcţionari.

— Profesorul Donati a avut amabilitatea să mă invite la palatul ducal astă seară, îi spusei eu, apropiindu-mă de el. Urmează să aibă loc o întrunire la care se va discuta despre serbare.

Mă privi surprins.

— Asta îl priveşte pe profesorul Donati personal, zise el. În calitate de director al Consiliului Artelor, cunoaşte fără îndoială dispoziţiile şi dacă crede că e cazul să invite la întrunirile sale oameni aproape străini de oraş...

Îmi întoarse spatele, evident invidios pentru onoarea care presupunea că mi se făcuse. Mi-am pipăit buzunarul în care-mi pusesem permisul dat de Aldo. Era la locul lui, alături de

scrisoarea pe care tata i-o trimisese lui Luigi Speca cu patruzeci de ani în urmă. Abia aşteptam să i-o arăt lui Aldo. Ardeam în acelaşi timp de curiozitate să asist la întrunirea de la palat. Trebuia deci să-mi fac neapărat rost de un permis de liberă circulaţie în seara aceea.

La ora şapte, când s-a închis biblioteca, m-am îndreptat spre secretariatul universităţii deja asaltat de mulţimea studenţilor care cereau permise de circulaţie. Mulţi dintre ei erau însoţiţi de rude sau prieteni veniţi în oraş pentru a asista la serbare, cu care doreau să-şi petreacă seara.

— E pur şi simplu o copilărie, comentă un tată indignat. fiul meu este student în anul patru şi nu văd de ce trebuie să fie tratat ca un copilaş.

Funcţionarul îi explică netulburat că nu făcea decât să respecte hotărârea Consiliului universităţii şi că studenţii înşişi îşi atrăseseră pedeapsa prin comportarea lor necivilizată.

— Comportare necivilizată?!? Aiurea! exclamă tatăl dispreţuitor. N-a fost decât o glumă nevinovată. Parcă n-am făcut toţi la fel când eram ca ei! adăugă el, susţinut de corul celor din jur, care se grăbiră să condamne în unanimitate conducerea universităţii, rămasă în urmă cu cel puţin un sfert de veac, după părerea lor.

— Nu vă opreşte nimeni să cinaţi cu fiul dumneavoastră în oraş, signore, ripostă funcţionarul agasat. Aveţi doar grijă să-l conduceţi la cămin sau la pensiunea în care locuieşte până la ora nouă. Iar mâine şi poimâine veţi avea destul timp să vă distraţi după pofta inimii.

Cei care stătuseră la coadă plecară unul câte unul, proferând o ploaie de proteste şi ameninţări.

Mă apropiai la rândul meu de ghişeu, deşi nu prea speram să obţin ceva.

— Mă numesc Fabbio, spusei eu. Armino Fabbio. Sunt ajutor de bibliotecar şi am fost invitat de profesorul Donati la întrunirea ce se va ţine la palatul ducal astă seară la ora nouă.

Spre surprinderea mea, secretarul nu mă refuză.

— Armino Fabbio, repetă el, consultând o listă. Da. E-n regulă. Numele dumneavoastră este trecut pe listă.

Îmi întinse o bucată de hârtie.

— E semnată de însuşi directorul Consiliului Artelor, zise el zâmbind politicos.

Luai bucata de hârtie şi mă grăbii să ies din sală, ignorând murmurele celor din jur. Trebuia să rezolv acum problema mesei de seară. N-aveam nici un chef să mă înghesui într-unul din cele câteva restaurante pline până la refuz la ora aceea şi nici să mă întâlnesc cu studenţii în sufrageria Signorei Silvani. Mă hotărâi să-mi încerc norocul la cantina studenţilor, deşi acolo îţi luai masa stând în picioare. Îmi potolii repede foamea cu o farfurie cu supă şi câteva felioare de salam, cât se poate de binevenite după festinul din seara trecută. Studenţii care-şi luau cina în jurul meu erau mult prea ocupaţi să-şi manifeste dezaprobarea faţă de restricţia de circulaţie ce le fusese impusă, ca să-mi dea vreo atenţie, mai ales că pentru ei nu eram decât un mărunt funcţionar de la bibliotecă.

După câte înţelesei din discuţiile lor, aveau de gând să se răzbune pentru modul cum erau trataţi în seara aceea, dezlănţuind o adevărată urgie în oraş în zilele următoare.

— N-au cum să ne oprească!

— Doar n-o să ne exmatriculeze pe toţi!

— Acum că mi-am luat diploma, o să le arăt eu lor!

Cel care pronunţase aceste cuvinte ameninţătoare stătea în capătul celălalt al mesei, cu spatele la mine. Am recunoscut în el pe vlăjganul care voise să mă arunce în fântână luni după amiază şi m-am bucurată că nu mă văzuse.

— N-am de gând să suport aşa ceva, continuă el. Iar dacă o să am necazuri, o să aibă tata grijă ca anumiţi profesori din Consiliul universităţii să-şi piardă slujba. Nu pot admite ca la douăzeci şi unu de ani să fiu pedepsit ca un puşti de zece. Puţin îmi pasă de restricţia lor de circulaţie. Dacă o să am chef, o să stau pe străzi până la miezul nopţii. De altfel, restricţia nici nu se referă la studenţii de la comerţ, ci la viitorii profesoraşi de latină şi greacă care stau la cămin.

Se uită în jur, căutând prilej de ceartă. Îi atrăsesem atenţia luni şi mă învăţasem minte, aşa că mă strecurai neobservat pe uşa cantinei şi o luai încet spre palat. Piazza Maggiore căpă-

tase deja un aer festiv. Deşi înserarea abia coborâse, palatul ducal şi Domul erau luminate a giorno. Pereţii trandafirii ai palatului erau acum de un roşu incandescent, iar ferestrele faţadei dinspre răsărit străluceau în lumina orbitoare. Întreaga clădire a palatului, până atunci un muzeu ca oricare altul, cu tapiserii şi picturi, se însufleţise brusc, căpătând personalitate. Aşa trebuie să fi arătat şi în urmă cu cinci sute de ani, în nopţile cu lună, la lumina torţelor, pe vremea când copitele cailor răsunau pe pavajul curţii interioare, amestecându-se cu zornăitul pintenilor şi sunetul trâmbiţelor care anunţa întoarcerea acasă a ducelui de *Malebranche*, care intra pe poarta principală în mijlocul curtenilor săi, mândru, cu mâna stângă înmănuşată pe sabie.

Nu mai erau decât douăzeci de minute până la ora nouă dar în piaţă studenţii continuau să se plimbe la braţ cu rudele care veniseră să asiste la serbare. Un grup de tineri de lângă fântână începu să fluiere după două fete ce grăbiră pasul, aruncându-le priviri dispreţuitoare. În apropiere, se auzi zgomotul unei motociclete şi cineva izbucni într-un hohot de râs. Mă îndreptai spre intrarea laterală şi apăsai pe butonul soneriei, simţindu-mă ca un rătăcitor la hotarul dintre două lumi. De o parte era prezentul, o lume uniformă, cu nişte tineri care semănau unul cu altul ca nişte produse de serie, *aceleaşi* pe tot globul, iar de cealaltă, trecutul sinistru şi necunoscut, o lume a otrăvurilor şi războaielor, a puterii şi frumuseţii, a luxului şi a mizeriei. O lume în care un chip înfăţişat pe o pânză şi purtat pe străzi era adorat în egală măsură de cei bogaţi şi de cei umili, în care Dumnezeu era temut şi în care mii de bărbaţi şi femei piereau de ciumă pe străzile cetăţilor ca animalele.

Cel care îmi deschise uşa nu era paznicul de noapte, ci un tânăr costumat în paj. Îmi ceru permisul de intrare. Scosei din buzunar discul pe care mi-l dăduse Aldo şi i-l întinsei. Îl examină cu atenţie şi, luând o torţă din suportul de lângă el, mă conduse în tăcere prin curtea interioară cufundată în întuneric. Abia acum îmi dădeam seama ce întunecat era palatul lipsit de lumină electrică. E drept că şi sâmbăta trecută apartamentele de la etaj fuseseră luminate numai de torţe, dar scările şi curtea palatului erau atunci luminate de obişnuitele becuri electrice.

În seara aceasta însă totul era învăluit într-un întuneric de smoală, iar flacăra torţei pe care o purta pajul ce urca scările înaintea mea, luminându-mi drumul arunca umbre uriaşe pe pereţii înalţi. În costumul lui de epocă, se integra perfect în atmosferă, pe când eu, în haine de stradă, păream un intrus. Galeria de la etaj era la fel de întunecată. O singură torţă prinsă într-un suport lumina pâlpâind uşa sălii tronului, în faţa căreia se opri pajul. Bătu de două ori şi ni se deschise.

Trecurăm prin sala tronului pustie şi luminată doar de două torţe ca şi galeria exterioară şi intrarăm în Sala Îngerilor, unde se ţinuse întrunirea de sâmbătă seara, de asemenea goală şi luminată de torţe. Uşile care dădeau în dormitorul ducelui şi în sala de audienţe erau închise. Pajul ciocăni de două ori în uşa dormitorului, care ne fu deschisă de unul din chitariştii pe care-i văzusem luni la teatru. Nu mai semăna deloc cu tânărul care cântase vesel la chitară pe scenă. Purta o pelerină neagră pe deasupra unui costum de epocă de un verde închis, cu mânecile împodobite cu o broderie roşie, iar pe piept îşi prinsese emblema cu capul de şoim.

— Eşti Armino Donati? mă întrebă el.

Am fost extrem de surprins auzindu-l pronunţând numele Donati, pe care nu-l mai folosisem de cel puţin şaptesprezece ani.

— Da, am zis eu circumspect, dar după acte, mă numesc Armino Fabbio.

— Aici preferăm să-ţi spunem Donati, replică el, făcându-mi semn cu capul să intru.

Păşii în dormitor şi uşa se închise în urmă. Pajul care mă condusese rămase în Sala Îngerilor. Am privit curios în jur. Dormitorul ducelui, mult mai mic decât încăperea precedentă, era dominat de un tablou mare, scos în evidenţă de două torţe ce îl luminau în plin. Era „Ispitirea lui Hristos“ pentru al cărui chip servise drept model ducele Claudio.

În cameră erau doisprezece tineri, dacă-l puneam fireşte la socoteală şi pe chitaristul care-mi deschisese uşa. Erau toţi îmbrăcaţi în costume de curteni de la începutul secolului al XVI-lea şi purtau emblema cu capul de şoim pe piept. Printre ei se aflau cei care ne controlaseră invitaţiile sâmbătă seara,

cei doi care se bătuseră în duel şi alţi câţiva pe care-i văzusem luni pe scena teatrului. Mă simţeam şi, fără îndoială că şi arătam ca un idiot în hainele mele de stradă. Mă apropiai de tablou şi începui să-l examinez cu atenţie, încercând să-mi ascund nervozitatea. Ceilalţi se prefăcură că-mi ignoră prezenţa, deşi eram convins că ochii tuturor erau aţintiţi asupra mea.

Luminat de flacăra torţelor, chipul lui Hristos – alias ducele Claudio – era mult mai impresionant decât la lumina zilei. Asperităţile erau mult estompate şi chiar poziţia lipsită de eleganţă, cu mâna pe brâul ce-i încingea mijlocul şi cu picioarele care-i ieşeau goale de sub veşminte, părea mult mai puţin stângace. Ochii acoperiţi de pleoapele grele privieau undeva departe, spre un viitor tulbure ce părea să ameninţe omenirea peste secole. Satana, cel care-l ispitea, avea acelaşi chip al ducelui Claudio pictat în profil, evident, nu din lipsa unui model, ci din dorinţa de a da tabloului cât mai multă veridicitate. Deşi nu mi se mai părea atât de înspăimântătoare ca în copilărie, pictura continua să mă impresioneze. Mă miram chiar cum de fusese posibil să reziste de-a lungul secolelor, supravieţuind invaziilor barbare şi scăpând ochiului vigilent al bisericii, la adresa căreia constituia un afront direct. Turistului grăbit din zilele noastre era totuşi firesc să-i scape mesajul pe care-l purta prin lume de atâta amar de vreme.

Tresării şi mă întorsei, simţind o mână care mi se lăsa pe umăr. În faţa mea stătea Aldo, care intrase probabil pe uşa ce dădea în camera de toaletă şi în capela de dincolo de ea.

— Cum ţi se pare ducele? mă întrebă el.

— Odinioară ştiai cum mi se pare şi cred că n-ai uitat. Doar am jucat adesea rolul lui ca şi pe cel al lui Lazăr, deşi niciodată din proprie voinţă.

— Foarte bine, spuse el. S-ar putea să fii obligat să-l joci din nou.

Mă întoarse cu faţa spre cei doisprezece tineri din cameră. Acum îl vedeam mai bine. Purta ca şi ei un costum de epocă, atât doar că al lui era complet negru, aidoma celui al Satanei din tablou.

— Vi-l prezint pe Şoimul nostru, se adresă el tinerilor. Pe el l-am ales să interpreteze rolul ducelui Claudio la serbare.

Douăsprezece perechi de ochi se întoarseră dintr-odată spre mine şi mă priviră zâmbind. Unul dintre băieţi luă o pelerină galbenă care se afla pe un scaun din apropierea uşii ce dădea spre capelă şi mi-o puse pe umeri. Un altul aduse o perucă splendidă cu bucle aurii şi mi-o îndesă pe cap, iar cel de-al treilea se grăbi să-mi pună în faţă o oglindă. Nu mai aparţineam nici prezentului şi nici trecutului desprins din filele istoriei. Mă întorsesem pe neaşteptate în copilărie, redevenind băieţandrul care se supunea orbeşte ordinelor lui Aldo. Încercai, ca şi atunci, să protestez, dar nu reuşii să imprim vocii mele acea fermitate caracteristică adultului.

— N-aş vrea să interpretez nici un rol, Aldo, îngăimai eu copilăreşte. am venit aici doar ca spectator. Vreau doar să vă privesc.

— E cam acelaşi lucru, zise Aldo. Suntem cu toţii şi spectatori şi interpreţi. De altfel, nu fac decât să-ţi ofer o şansă. Sau vei juca rolul Şoimului şi vei avea parte de clipa de glorie înălţătoare cu care nu te vei mai întîlni niciodată în viaţă, sau ţi se va da drumul în miez de noapte fără permis de circulaţie pe străzile oraşului, de unde rişti să fii ridicat de poliţie şi să ţi se ceară să te legitimezi. Şi, după cum mi s-a spus azi dimineaţă, poliţia din Ruffano ţine permanent legătura cu cea din Roma.

M-am uitat la chipurile celor din jur. Nici unul din tineri nu părea să-mi fie ostil. Erau dimpotrivă prietenoşi, dar şi neîndurători. Stăteau pur şi simplu acolo, aşteptând răspunsul meu.

— Aici eşti în siguranţă, înconjurat de prieteni continuă el. Toţi aceşti tineri au jurat să te apere, orice s-ar întâmpla. Pe când, dacă ieşi din palat şi circuli singur pe stradă, cine ştie ce te poate aştepta.

Avea dreptate. Se putea prea bine ca poliţistul din Roma să se afle pe undeva prin centrul oraşului, pe via Rossini, la Porta del Sangue, sau la Porta Malebranche, abia aşteptând să pună mâna pe mine şi să mă interogheze. Zadarnic îmi spuneam că n-o să-mi poată dovedi vinovăţia. Problema era dacă eu eram în stare să-mi demonstrez inocenţa. Ambele

alternative ale lui Aldo îmi displăceau. Cea de-a doua însă mă înspăimânta de-a binelea.

Aproape că nu-mi recunoscui vocea, când îi răspunsei lui Aldo. Nu era vocea mea de acum, ci ecoul îndepărtat al acelei voci de copil în vârstă de doar şapte ani care, înfricoşat, se lăsa azvârlit în cămară înfăşurat în vălurile lui Lazăr.

— Şi ce trebuie să fac? îl întrebai pe Aldo.

16

Am trecut în sala de audienţe. Era încăperea în care paznicul mă prinsese cu o săptămână în urmă ridicând tapiseria care ascundea uşa secretă ce ducea spre unul din cele două turnuri. În seara aceea, în sală nu era nici un paznic şi tapiseria atârna la locul ei, nelăsându-te să bănuieşti că în spatele ei s-ar afla o uşă secretă şi o scară în spirală.

Ca şi celelalte încăperi, sala de audienţe era luminată doar de torţe, iar în stânga pe un şevalet, se înălţa portretul acelei necunoscute pe care tata îl admirase odinioară şi cu care aducea atât de bine Signora Butali. În centru fusese aşezată o masă pe care se afla o carafă cu vin şi câteva pahare.

Aldo se îndreptă spre masă.

— Acum nu trebuie să faci nimic, răspunse el în sfârşit, turnând vin în pahare. O să-ţi spun eu ce să faci la momentul oportun. N-ai nevoie de o pregătire specială. Cum ai fost ghid, sunt convins că o să-ţi joci rolul cât se poaste de natural. Să bem în sănătatea fratelui meu, zise el râzând şi-şi ridică paharul.

Tinerii îşi ridicară la rîndul lor paharele, strigând „Armino!" şi întorcându-se spre mine.

Aldo mi-i prezentă apoi pe toţi, înconjurând masa şi bătându-i pe fiecare pe umăr când le pronunţa numele.

— Giorgio, născut în apropiere de Monte Cassino, ai cărui părinţi au fost ucişi în timpul bombardamentului şi care a fost

crescut de rude... Domenico, născut la Neapole, ai cărui părinţi au murit de tuberculoză... Romano, găsit abandonat în munţi, după retragerea nemţilor, crescut de partizani... Antonio... Roberto... Guido, sicilian, al cărui tată a fost ucis de Mafie, fugit de acasă şi crescut de Asociaţia Surorilor Caritabile... Pietro, ai cărui părinţi s-au înecat în timpul inundaţiilor de pe valea râului Po, crescut de vecini... Sergio, născut într-un lagăr de concentrare, a cărui mamă este încă în viaţă... Federico, ai cărui părinţi au murit, crescut de un unchi..., Giovanni, născut la Roma, găsit abandonat într-o biserică, crescut de părinţi adoptivi... Lorenzo, născut la Milano, a cărui mamă s-a recăsătorit după moartea tatălui lui cu un bărbat pervers şi care a fugit de acasă şi a muncit într-o fabrică până şi-a strâns bani pentru studii... Cesare, al cărui tată s-a înecat în mare şi a cărui mamă a murit la naşterea lui, crecut într-un orfelinat.

Aldo ajunsese acum lângă mine şi îmi puse mâna pe umăr.

— Armino, continuă el, căruia în familie i se spunea Beo, sau Il Beato, din cauza buclelor blonde şi a supunerii lui îngereşti – născut în Ruffano, al cărui tată a murit într-un lagăr de prizonieri al Forţelor Aliate şi a cărui mamă a fugit cu un ofiţer neamţ în timpul retragerii nemţilor din ţară, luîndu-l cu ea şi recăsătorindu-se mai târziu la Torino. Ei, acum cred că vă cunoaşteţi, sau mai bine zis, vă recunoaşteţi cu toţii. Sunteţi cei pierduţi şi abandonaţi, cei dispreţuiţi şi renegaţi. Azvârliţi în lume şi siliţi să trăiţi din mila rudelor sau a străinilor, lipsiţi de căldura unui cămin. Ridic paharul în sănătatea voastră.

Îşi înălţă paharul, înclinându-şi capul spre cei doisprezece tineri şi apoi spre mine şi îl dădu peste cap.

— Ei şi acum să ne-ntoarcem la treabă, zise el punând paharul alături.

Giorgio care se afla lângă el, scoase o hartă a oraşului Ruffano şi o întinse pe masă. Împins de curiozitate, mă apropiai şi eu odată cu ceilalţi. Aldo ne prezentase într-un mod cu totul neaşteptat, aproape fantastic, făcându-mă, ca cel puţin pe moment, să-mi pierd identitatea, să nu mai fiu acel Armino,

tânărul singuratic, lipsit de un ţel în viaţă, care se credea hăituit de poliţie, ci un al doilea Giorgio sau un al doilea Lorenzo.

— Traseul pe care-l vom urma, zise Aldo, începe, după cum ştiţi, în Piazza del Duca Carlo şi continuă până în Piazza Maggiore. Adică, dinspre versantul nordic până în centrul oraşului, în Piazza della Vita şi de acolo, în sus pe via Rossini, până la palat. Drumul va fi liber până în Piazza della Vita, unde va începe distracţia. Locuitorii cetăţii interpretaţi de studenţii de la Comerţ, vor ajunge în piaţă, venind pe toate cele cinci străzi care converg aici, cu excepţia viei Rossini, care va fi ocupată de curteni, adică de studenţii de la Litere. Lupta va începe îndată ce cortegiul Şoimului va trece prin Piazza della Vita şi va începe să urce pe via Rossini. Voi şi cei ce alcătuiesc garda palatului aveţi misiunea să-i respingeţi pe cetăţeni, până ce Şoimul va reuşi să traverseze curtea interioară şi să urce în apartamentele ducale. E clar?

— Cât se poate de clar, zise Giorgio care, după cum se părea, era purtătorul de cuvânt al celorlalţi.

— Bun, zise Aldo. Apoi va trebui să stabiliţi un anumit loc pe via Rossini pentru fiecare curtean, căruia îi veţi da şi planul străzilor laterale pe care se vor afla studenţii de la Comerţ. Din punct de vedere numeric, ne vor fi superiori cu apăroximativ trei la unu, dar tocmai în asta va consta gloria noastră, sfârşi el împăturind harta.

Voiam să vorbesc, dar nu îndrăzneam. Pericolul era atât de mare, încât totul părea absurd.

— Dar ce se va întâmpla cu publicul? mă încumetai eu în sfârşit. Cine va elibera străzile?

— Poliţia, răspunse Aldo. Se ocupă de asta în fiecare an. Iar anul acesta, agenţii vor primi instrucţiuni mult mai precise. În afara interpreţilor, nimeni nu va avea voie să pătrundă pe străzi după începerea spectacolului.

— Şi de unde vor urmări spectatorii luptele? insistai eu.— De la ferestrele caselor, răspunse Aldo zâmbind, începând cu cele din Piazza del Duca Carlo şi sfârşind cu cele din apropierea palatului.

Îmi muşcai unghia degetului mare – un obicei rămas din copilărie, pentru care fusesem adesea pedepsit. Aldo întinse mâna spre mine şi eu îmi scosei automat degetul din gură.

— Parcă am auzit că anul trecut la realizarea spectacolului au participat şi profesorii alături de studenţi şi că publicul a fost admis în interiorul palatului.

— Da, dar anul acesta nu vor avea acces în palat decât câţiva privilegiaţi. Profesorii o să rămână în Piazza del Mercato.

— Păi asta-i mult mai jos de palat, protestai eu. N-o să vadă nimic de acolo.

— N-o să vadă, dar o să audă, replică Aldo. Şi, în plus, vor fi foarte aproape de scena ultimului act, care e şi cea mai importantă.

Se auzi o bătaie în uşa care dădea spre galeria exterioară. Unul dintre studenţi, Sergio, se duse la uşă şi schimbă la repezeală câteva cuvinte cu pajul care mă condusese la sosire.

— Băiatul de pază a prins un individ care se învârtea în jurul porticului de vest, îi spuse el lui Aldo, întorcându-se de la uşă. N-are permis de circulaţie şi când a fost întrebat ce caută acolo, a devenit agresiv. Cei de la pază întreabă dacă trebuie să-l lase să plece sau nu.

— E student? se interesă Aldo.

— Da, la Comerţ. E un tip solid, gata să sară la bătaie.

— Dacă asta vrea, asta o să primească, zise fratele meu. Aduceţi-l înăuntru.

— Cred că e cel care a vrut să mă arunce în fântână, după scandalul de luni, mă amestecai eu în discuţie. L-am auzit ceva mai devreme lăudându-se la cantină că nu-i pasă de nici un permis şi că o să se plimbe pe străzi toată noaptea, dacă o să aibă chef.

— Cu atât mai bine, râse Aldo. S-ar putea să ne distrăm. Puneţi-vă măştile cu toţii. Şi aduceţi-i una şi lui Armino.

Giorgio se îndreptă spre mine şi-mi întinse o mică mască neagră cu deschizături pentru ochi, ca cele pe care le purtaseră cei doi duelişti sâmbătă seara. Mi-o trăsei automat pe faţă, urmând exemplul celorlalţi.

Deodată privind la cei din jur, mi-am dat seama că orice persoană neavizată care ar fi intrat în încăperea luminată de flacăra torţelor şi ne-ar fi văzut altfel mascaţi, ar fi suferit pe loc un şoc.

Peste o clipă, băieţii însărcinaţi cu paza palatului, mascaţi ca şi noi, intrară în sală, târându-l pe prizonier după ei. Îl recunoscui îndată pe vlăjganul de la cantină cu toate că-l legaseră la ochi.

Aldo mă privi întrebător, iar eu dădui din cap.

— Dezlegaţi-l ! ordonă el.

Odată eliberat, băiatul începu să-şi frece braţele, privind uimit în jur la sala învăluită în întuneric şi la chipurile noastre acoperite de măşti

— N-ai permis de circulaţie? îl întrebă Aldo calm.

Băiatul continua să holbeze ochii în jur. Trăsei concluzia că nu mai intrase până atunci în palat şi că atmosfera aceea de mister îl impresionase puternic.

— Ce vă priveşte? răspunse el cu impertinenţă. Dacă asta-i încă una din hărţuielile puse la cale de studenţii de la Litere, vă previn că o să vă pară rău.

— Nu e nici o hărţuială, răspunse Aldo imperturbabil. Te afli în faţa unui reprezentant al autorităţii.

Toată lumea rămase nemişcată, în aşteptare. Studentul îşi mută greutatea corpului de pe un picior pe altul şi îşi potrivi gulereul şi cravata răvăşite în lupta cu cei care-l făcuseră prizonier.

— Care autoritate? rispostă el pe un ton agresiv. Credeţi că mă sperii de măştile şi de costumele voastre de carnaval? Mă numesc Marelli, Stephano Marelli şi tatăl meu e proprietarul unui lanţ întreg de hoteluri şi restaurante de pe coastă.

— Lasă-l pe tatăl dumitale în pace, zise Aldo. Nu ne interesează cu ce se ocupă. Vrem să ştim ce faci dumneata.

Întrebarea pusă pe un ton liniştit îl înşelă pe tânăr, făcându-l să-şi recapete aplombul.

— Studiez comerţul şi economia, zise el, privindu-i cu dispreţ pe cei din jur. Sunt în anul trei, dar nu-mi pasă dacă o să fiu exmatriculat. N-am nevoie de diplomă ca să-mi gă-

sesc o slujbă. Pot oricând să conduc unul din restaurantele tatălui meu. Şi să ştiţi că taică-meu e şi unul dintre proprietarii hotelului Panorama, aşa că cine crede că-şi poate bate joc de mine, o să aibă de a face cu o grămadă de persoane influente.

— Cu atât mai rău, murmură Aldo. Este şi el pe lista celor care vor participa la serbare? îl întrebă el pe Giorgio.

Giorgio se uită pe listă şi clătină din cap.

— Dacă vă referiţi cumva la întrunirea aia comunistă care s-a ţinut lunea trecută la teatru, zise Marelli izbucnind în râs, vă asigur că n-am fost acolo. Am altceva mai bun de făcut decât să-mi pierd timpul cu fleacuri. Am o prietenă în Rimini şi o maşină ultimul răcnet. Aşa că puteţi să trageţi şi singuri concluzia.

Cu toate că nu-mi plăcea nimic la el, începând cu înfăţişarea şi sfârşind cu încercarea de a mă arunca în fântână, începui să-l compătimesc. Fiecare cuvânt pe care-l rostea nu făcea decât să-i pecetluiască soarta.

— Inţeleg deci că nu vei lua parte la serbare, zise Aldo.

— Ce serbare!?! La prostia aceea? Nici pomeneală! O să mă duc acasă în weekend. Tata mi-a şi pregătit o petrecere pe cinste.

— Păcat, spuse fratele meu., Te-ai fi distrat bine aici. Nimic nu ne opreşte însă să-ţi oferim o distracţie astă seară în avanpremieră. Federico! strigă el.

Unul dintre body-guarzi făcu un pas înainte. Era unul din cei care se bătuseră în duel sâmbătă seara, pe care, în ciuda măştii, îl recunoscui după statura mică şi claia de păr blond.

— Ce zici, ai găsit ceva în cartea aceea care să i se potrivească lui Stephano?

— Ar fi mai bine să-l întrebaţi pe Armino, răspunse Federico, uitându-se la mine. El e expertul.

— Frederico este traducătorul meu, ne explică Aldo. El e cel care a însemnat paginile mai importante din istoria neamţului aceluia. S-a născut într-un lagăr de concentrare şi are o uşurinţă uimitoare pentru limbile străine.

Neliniştea care mă cuprinsese încă de când fusese adus studentul în sală se accentuă:

— Nu-mi amintesc nimic, am spus, clătinându-mi capul.

Aldo se întoarse din nou spre Federico şi aşteptă până ce acesta îşi consultă filele pe care le scosese din buzunar.

— Am găsit! zise el în sfârşit. Pajul! întâmplarea cu pajul cred că e cea mai potrivită.

— A, da, pajul, murmură Aldo. Cred că ai dreptate. Pedepsirea pajului care uitase să aducă lumânările la masă. Şi e o pedeapsă cum nu se poate mai potrivită pentru a încheia cariera unui lăudăros ce nu se dă în lături să-i arunce în fântână pe cei mai slabi decât el. Vrei să ai tu grijă de el?

Cei doi paznici şi Federico se îndreptară spre Marelli, care se retrase instinctiv spre uşă.

— Ascultaţi, zise el, dacă încercaţi să-mi faceţi ceva, vă previn că...

Nu mai apucă să-şi termine ameninţarea. Paznicii îl înşfăcară fiecare de câte un braţ, iar Federico se apropie de el, mângâindu-şi bărbia, ca şi cum ar fi fost adâncit în gânduri.

— Da, zise el. Vasul acela de jăratic care zace aruncat printre alte fiare vechi într-una din camerele de la etaj. O să i-l potrivim pe cap întocmai ca pe o coroană. Dar n-ar trebui să-i citim mai întâi pasajul din carte? întrebă el, scoţându-şi din nou foile din buzunar. Le-am privit mai bine. Erau foile pe care scrisesem traducerea pentru Aldo sâmbătă seara.

— *„Odată“*, citi Federico, *„un paj care uitase să aducă lumânările la masa ducelui a fost înşfăcat de paznicii Şoimului, care după ce l-au înfăşurat în nişte zdrenţe înmuiate în ulei, i-au dat foc şi l-au târât prin sălile palatului, până ce a murit în chinuri nesfârşite“*.

Îşi puse hârtiile la loc în buzunar şi le făcu semn celor doi paznici.

— Să mergem! zise el.

Studentul care până atunci se lăudase cu bogăţia şi cu relaţiile tatălui său, începu să se zbată în mâinile paznicilor. Faţa i se învineţi şi începu să urle. Continuă să urle în timp ce era târât prin galerie şi pe scările ce duceau la etaj. Urletele acelea răsunau sinistru în palatul întunecat şi gol.

— Aldo... zisei eu... Aldo...

Fratele meu îşi întoarse privirea spre mine. Urletele încetaseră şi în palat se lăsase o linişte care nu prevestea nimic bun.

— Omul Renaşterii nu ştia ce-i mila, zise Aldo. De ce n-am face şi noi ca el?

Mă simţii brusc cuprins de groază. Gâtul mi se uscase şi nu mai puteam înghiţi.

Aldo îşi scoase masca şi ceilalţi îi urmară exemplul. Chipurile lor tinere erau înfiorător de grave.

— În perioada Renaşterii, oamenii erau torturaţi şi omorâţi fără milă, reluă Aldo, dar nu şi fără motiv. Uneori se săvârşea o nedreptate care trebuia pedepsită, alteori era vorba doar de o răzbunare. Se comiteau desigur şi greşeli, dar problema e discutabilă. În vremurile noastre însă, oamenii şi-au ucis şi şi-au torturat semenii fără nici un motiv. Doar ca să se amuze, sau sub pretextul unor experienţe. Urlete ca cele pe care tocmai le-aţi auzit şi care nu sunt motivate decât de laşitate, au răsunat din piepturile unor oameni în agonie zile întregi, luni întregi, la Auschwitz şi în alte lagăre ale morţii, ca de pildă în lagărele de prizonieri în care s-au născut Federico şi Sergio. Romano le-a auzit şi el în munţi, unde duşmanul îi prindea şi îi torutura pe partizani. Şi la fel s-a întâmplat cu Antonio şi cu Roberto. Iar dacă tu, Beo, ai fi fost abandonat, le-ai fi auzit şi tu. Dar tu ai avut noroc. Ai plecat cu invadatorii şi ai dus o viaţă lipsită de griji.

Mi-am smuls masca de pe faţă şi m-am uitat pe rând la chipurile lor grave, fără umbră de zâmbet, ascultând încordat ce se petrece la etaj. Dar nu se auzea nimic. Liniştea era desăvâşită.

— Ce faceţi voi n-are nici un sens, am strigat eu. N-aveţi dreptul să-l torturaţi pe acest student pentru ceea ce s-a întâmplat în trecut.

— N-o să fie torturat, n-avea nici o grijă, zise Aldo. Federico o să-i pună cel mult o pocnitoare în cap şi o să-i dea drumul în stradă. O pedeapsă neplăcută, dar salutară. Marelli o să se gândească de acum înainte de două ori înainte de a îndrăzni să-i arunce pe cei mai mici decât el în fântână.

Spune-i şi lui Beo adevărata poveste a violului Signorinei Rizzio, îi ceru el lui Giorgio, făcându-i semn să vină lângă el.

Giorgio, unul din body-guarzii lui de sâmbăta trecută, era cel care se născuse lângă Monte Cassino şi ai cărui părinţi fuseseră ucişi în bombardament. Era un tânăr bine clădit, cu umeri largi şi cu un păr veşnic răvăşit care, cu masca pe faţă, arătase pur şi simplu formidabil.

— Ne-a fost destul de uşor să intrăm în cămin, începu el şi, ca să vă spun drept, fetele au fost chiar dezamăgite că le-am încuiat în camere. Cinci dintre noi ne-am dus să batem la uşa Signorinei Rizzio. Crezând că este una din fete, ne-a deschis imediat. Când ne-a văzut însă apărând în faţa ei mascaţi, s-a speriat şi ne-a spus că nu există nici un obiect de valoare în cămin. „Signorina Rizzio", i-am spus eu, „cel mai preţios obiect din căminul acesta sunteţi dumneavoastră înşivă... După dumneavoastră am venit." Ar fi putut, fireşte, trage concluzia că vrem s-o răpim, dar nici pomeneală de aşa ceva. Ne-a răspuns pe loc că, dacă asta doream, n-aveam decât să ne ducem în dormitoarele fetelor care aveau să ne primească cu braţele deschise. Puteam să ne distrăm cu ele cât vroiam, atâta timp cât o lăsam în pace. „Signora Rizzio", am repetat eu, „nu pentru fete, ci pentru dumneavoastră am venit". Ei, şi-atunci, din fericire – pentru noi desigur – a leşinat. Am cărat-o în pat şi am aşteptat să-şi revină. Când, peste vreo zece minute, a deschis în sfârşit ochii, noi ne aflam deja la uşă. I-am mulţumit pentru amabilitate şi am plecat. Iată deci cum s-a petrecut în realitate acel viol fioros. Dacă după aceea s-au răspândit tot felul de zvonuri, noi n-avem nici o vină. Baba însăşi s-a grăbit să bată toba.

Giorgio râdea cu poftă împreună cu ceilalţi şi chipul lui îşi pierduse orice urmă de gravitate. Le înţelegeam veselia, eram doar şi eu în stare să apreciez o glumă. Şi totuşi...

— Dar cu profesorul Elia cum a fost? A fost şi aceea tot o glumă nevinovată?

— De el nu m-am ocupat eu, ci Lorenzo, se disculpă Giorgio, după ce se uită spre Aldo, care-i făcu semn din cap că poate vorbi.

Lorenzo, milanez ca şi decanul Facultăţii de comerţ şi economie era o stârpitură care nu-i ajungea nici până la umăr omului pe care reuşise să-l dezbrace. În plus, era un băiat timid şi modest cu ochi de copil inocent.

— Nişte prieteni de-ai mei de la Comerţ, atât băieţi cât şi fete, s-au plâns că au fost agresaţi sexual de profesorul Elia, zise el cu o voce abia auzită. Pornind de la asta, ne-am făcut planul de atac, după ce, bineînţeles, ne-am sfătuit cu Aldo. Nici nouă nu ne-a fost prea greu să intrăm în casă. Când ne-a văzut mascaţi, profesorul a crezut la început că ne pregătim să dăm vreun spectacol la hotelul Panorama în seara aceea. Curând însă a aflat cum stăteau lucrurile.

Avusesem deci dreptate. În spatele ambelor incidente se aflase Aldo. Mi-am dat seama că, după părerea lui, ca şi a tinerilor pe care-i adunase în jur, se făcuse dreptate. O dreptate după legea ducelui Claudio – Şoimul, de acum cinci sute de ani.

— Aldo, zisei eu, te-am mai întrebat şi aseară şi n-ai vrut să-mi răspunzi. Ce încerci să faci?

Fratele meu se uită pe rând la cei unsprezece tineri.

— Întreabă-i mai bine pe ei ce vor să facă în viaţă zise el, întorcându-se spre mine. O să vezi că o să-ţi dea fiecare un alt răspuns, potrivit cu temperamentul lui. Nici unul din ei nu este totalitar şi nici nu şi-a însuşit o anumită ideologie, având dimpotrivă, ambiţii personale.

L-am privit întrebător pe Giorgio, care stătea chiar lângă mine.

— Ţelul meu e să scap lumea de ipocrizie, zise el. Şi asta, începând cu bătrânii din Ruffano, care par a fi uitat că au venit pe lume goi ca toţi ceilalţi.

— Gunoaiele se strâng, după cum se ştie, la suprafaţa apei, zise Domenico. Şi trebuie să le-nlături ca să dai de viaţa care clocoteşte în adânc. Eu asta vreau să fac, să limpezesc apele.

— Mie-mi place să duc o viaţă plină de pericole, spuse Romano. Unde şi cum, n-are prea mare importanţă. Totul e să fiu printre prieteni.

— Eu nu visez decât să descopăr comori ascunse, fie chiar şi pe fundul eprubetelor, într-un laborator, zise Antonio. Poate că mă influenţează şi faptul că sunt student la Facultatea de fizică.

— Iar eu sunt de acord cu Antonio, interveni Roberto. Atâta doar că nici prin cap nu-mi trece să caut comori în eprubete. Răspunsul la aceste căutări trebuie să se afle pe undeva prin univers şi nu aşteaptă decât să fie descoperit.

— Eu aş dori să le asigur hrana spirituală tuturor celor însetaţi de cunoaştere, spuse Guido.

— Vreau să construiesc ceva care să dăinuie peste secole, asemenea oamenilor din timpul Renaşterii care au construit acest palat, zise la rândul lui Pietro.

— Eu nu visez decât să sfărâm barierele care-i despart pe oamenii de pretutindeni, spuse Sergio. Avem nevoie de conducători care să ne îndrume, nu de stăpâni şi de sclavi. Iar Federico îmi împărtăşeşte părerea. Am discutat de multe ori împreună despre asta.

— Aş vrea să-i învăţ pe oameni cum să-şi păstreze tinereţea spirituală chiar şi atunci când se încovoaie sub povara anilor, spuse Giovani.

— Aş vrea să-i fac pe oameni să înţeleagă ce înseamnă să fii tânăr, plăpând şi neajutorat, zise Lorenzo.

Răspunsurile urmaseră unul după altul într-o succesiune rapidă, ca nişte rafale de mitralieră. Singurul care ezită fu Cesare.

— Cred că ceea ce trebuie să fac, se hotărî el în cele din urmă, uitându-se spre Aldo, este să-i determinăm pe cei din jur să se intereseze de ceva. Nu contează dacă acel ceva este fotbalul sau pictura, omul în sine, sau o cauză, o idee. Principalul e să aibă un ideal şi la nevoie să-şi dea chiar viaţa pentru el.

— Ce-ţi spuneam? zise Aldo, întorcându-se din nou spre mine şi ridicând din umeri. Fiecare din ei ţi-au dat un alt răspuns, în timp ce studentul acela de la etaj, Ştefano Marelli, n-are decât un gând în minte şi anume cum să-şi salveze pielea.

Chiar în clipa aceea urletele reîncepură. Se auzeau din ce în ce mai aproape, însoţite de zgomotul unor paşi care alergau pe dalele de piatră. Giorgio deschise uşa. Acum îl auzeam clar pe băiat coborând în goană scările şi alergând înnebunit prin galerie, în căutarea unei ieşiri. Trecurăm prin Sala Îngerilor şi ne oprirăm la uşa care dădea în galerie, scrutând întunericul. Curând, tânărul apăru în faţa noastră cu mâinile legate la spate şi cu o găleată înfundată pe cap. Fundul găleţii fusese găurit şi din găuri ieşeau nişte artificii care pocneau, scoţând scântei. Nefericitul tânăr se împiedică şi, suspinând, căzu cu faţa în jos la picioarele lui Aldo. Găleata i se rostogoli de pe cap şi artificiile se stinseră într-o ultimă pâlpâire.

Aldo se aplecă asupra băiatului şi scoţând un cuţit din buzunar, îi eliberă mâinile şi-l ridică în picioare.

— N-aţi păţit nimic, îi zise el, zguduindu-l şi lovind cu piciorul în găleată. Nu erau decât nişte artificii cu care se joacă copiii.

Studentul, suspinând încă, privi neîncrezător la găleata care se rostogolea prin galerie. Mirosul acru de fum se răspândise pretutindeni.

— În război, am văzut oameni alergând ca nişte torţe vii din aeronavele în flăcări, zise Aldo. Ar trebui să te gândeşti la asta Stefano şi să fii recunoscător că nu te-ai numărat printre ei. Şi acum, ieşi afară.

Studentul se întoarse fără o vorbă şi bâjbâi prin galerie, căutând drumul spre scări. Umbra pe care o arunca pe perete semăna cu un liliac uriaş. Era complet dezorientat şi paznicii se repeziră după el, conducându-l prin curtea interioară spre poarta principală dintre cele două turnuri. Curând zgomotul paşilor lui nesiguri se stinse, înghiţit de întunericul nopţii.

— O să vă ţină minte şi n-o să vă ierte niciodată, am spus eu. O să amplifice povestea şi o să reuşească să vi-i ridice pe studenţi în cap. În acest timp o să afle tot oraşul despre istoria asta. Vrei cumva să-i stârneşti pe toţi împotriva ta, Aldo? îl întrebai eu, privindu-l în ochi şi gândindu-mă că era singurul care nu-mi răspunsese la întrebare.

— Asta e oricum inevitabil, chiar dacă Stefano nu va

sufla o vorbă despre ce s-a întâmplat, zise Aldo. Nu cumva crezi că mai pot suporta să las oraşul şi universitatea să dormiteze în continuare în starea actuală? A, nu, nici pomeneală. Am de gând să-i asmut unul împotriva altuia, făcându-i să-şi dea la iveală întreaga ură, violenţă şi ipocrizie, întocmai ca acele gunoaie de care vorbea Domenico. Numai aşa o să se poată limpezi apele.

Răspunsul lui mă convinse definitiv că era nebun. Până atunci avusesem doar unele bănuieli, pe care încercasem să le reprim din dragoste frăţească. Dar nu exista nici o îndoială. Sămânţa nebuniei fusese în el de-a lungul copilăriei şi adolescenţei, iar suferinţele prin care trebuse în timpul războiului, şocul pe care-l suferise la moartea tatei, ca şi dispariţia şi presupusa moarte a mea şi a mamei, îl roseseră toate ca un cancer, sufocându-i capacitatea intelectuală. Gunoiul care se ridica la suprafaţă nu era decât propria-i nebunie, iar boala de care susţinea că suferă omenirea era propria-i boală. Şi n-aveam cum să intervin, nu exista nici o cale prin care să-l pot împiedica să declanşeze în ziua serbării un conflict care avea să incendieze – la mod figurat desigur – întregul oraş. Nimic nu i-ar fi putut convinge pe tinerii aceia cu sufletul deformat de o copilărie nefericită să-l abandoneze. Exista totuşi o singură persoană care l-ar fi putut influenţa şi aceea era Signora Butali. Din nefericire însă, ea nu se înapoiase încă de la Roma.

Aldo se întoarse în sala de audienţe şi noi îl urmarăm. Mai discutară un timp despre serbare, despre punctele de pe traseu unde trebuiau să aştepte, ca şi alte detalii tehnice, dar nu-i mai ascultai. Eram stăpânit de un singur gând, acela de a opri cu orice preţ serbarea. Ştiam că nu era prea uşor şi că numai rectorul avea calitatea s-o facă.

Orologiul Domului bătuse de zece şi jumătate, când Aldo se ridică în sfârşit în picioare.

— Ei, şi-acum, Beo, pregăteşte-te de plecare, îmi zise el. O să te las la pensiune, în drum spre casă. La revedere dragii mei, pe mâine.

Traversă sala şi intră în dormitorul ducelui, unde îşi scoase costumul şi pelerina şi îşi îmbrăcă haina de stradă.

— Să ne lepădăm costumele astea de carnaval, zise el. Dezbracă-te şi tu, Beo. Pune-ţi pelerina în valiza aceea. O să facă Giorgio ordine mai târziu.

Mi-am privit uimit îmbrăcămintea. Uitasem cu desăvârşire că de mai mult de o oră purtam peruca aurie şi pelerina galbenă.

Aldo izbucni în râs, văzându-mi uimirea.

— Vezi cât e de uşor să te întorci cu cinci sute de ani în urmă? comentă el. Uneori chiar şi eu pierd noţiunea timpului. Şi tocmai în asta constă tot farmecul.

Îi aruncai o privire cercetătoare. Îmbrăcat în costumul de stradă părea la fel de normal ca oricare dintre noi.

Trecurăm prin Sala Îngerilor, apoi prin cea a tronului şi ieşirăm în galerie, unde ne aştepta pajul, care ne lumina drumul până la ieşirea laterală a palatului. Era acelaş paj care mă condusese la venire, dar acum îmi părea deplasat în costumul lui de epocă, de parcă ar fi fost un actor care uitase să se schimbe, deşi piesa se sfârşise de mult. Nici zidurile şi curtea interioară a palatului, învăluite în întuneric, nu mi se mai păreau ameninţătoare. Acum nu mai vedeam în ele decât un muzeu vechi ce-şi închisese porţile pentru vizitatori pe timpul nopţii. Ieşirăm în Piazza Maggiore scăldată în lumină. Maşina lui Aldo era parcată chiar în faţa intrării principale şi lângă ea stătea doi carabinieri. M-am oprit o clipă în loc, neştiind ce să fac. Fără să ia în seamă ezitările mele, Aldo se apropie de cei doi care, recunoscându-l, îl salutară. Unul dintre ei se repezi să-i deschidă uşa maşinii.

— E-n ordine? îi întrebă Aldo.

— Da, domnule profesor, spuse omul care-i deschisese uşa. Am găsit, e adevărat, o mână de studenţi fără permise, dar, în general, e linişte. Majoritatea şi-au dat seama că-i mai bine să se distreze în zilele următoare, decât să zacă în arestul poliţiei.

— Te asigur că vor avea parte de o distracţie pe care n-o s-o mai uite, râse Aldo. Noapte bună şi noroc la vânătoare.

— Noapte bună, domnule profesor.

Îndrăznii în sfârşit să-l urmez pe Aldo şi mă urcai în maşină, care porni în goană spre via Rossini. Strada era la fel

de liniştită ca şi în noaptea în care sosisem în oraş, în urmă cu o săptămână. Acum însă nu mai ningea. Iarna dispăruse ca prin farmec, iar în aerul cald se simţea o uşoară umezeală adusă de vântul nopţii dinspre Adriatica.

— Cum ţi s-au părut băieţii mei? mă întrebă Aldo.

— Au o încredere nemărginită în tine, răspunsei eu. Eu nu mă pot lăuda că am avut pe cineva care să mă îndrume când eram ca ei. Cât am fost student, n-am avut niciodată ocazia să fac pe body-guardul unui fanatic.

— Fanatic? repetă el, oprindu-se brusc la intrarea în Piazza della Vita. Asta crezi tu că sunt?

— Şi n-am dreptate? îl întrebai.

Oraşul dormea, învăluit într-o linişte mormântală. Cinematograful se închisese şi ultimii plimbăreţi plecaseră acasă.

— Poate că aşa voi fi fost la început, când i-am luat pe lângă mine pe băieţii ăştia singuri pe lume. În fiecare dintre ei te vedeam pe tine, un copil abandonat sub ploaia de gloanţe, care a sfârşit prin a muri ucis de o bombă. Dar mai târziu, lucrurile s-au schimbat. Aşa cum se întâmplă de obicei, am acceptat realitatea, dar nu m-am împăcat niciodată cu ea. După cum s-a dovedit, îmi făcusem zadarnic griji. Tu ai supravieţuit, zise el, întorcând spre via San Michele şi oprind brusc în faţa pensiunii. Ba mai mult, ai fost luat pe rând sub aripa ocrotitoare a teutonilor, a yankeilor şi a torinezilor, sfârşind prin a ajunge un nemaipomenit ghid la Sunshine Tours. Cei pe care îi iubesc zeii au viaţă lungă.

Cuvintele lui mă derutară, făcându-mă totodată să mă simt cuprins de mâhnire. Nu-mi venea să cred că un om capabil de atâta ironie era nebun şi în acelaşi timp regretam că făcuse totul doar din dragoste pentru mine.

— Şi acum ce-o să se întâmple? îl întrebai.

— Acum? repetă el ca un ecou. La care „acum" te referi? La ce-o să se mai întâmple imediat, sau ceva mai târziu? Acum o să te duci să te culci şi să visezi, dacă ai chef, la vecina ta, Signorina Raspa.Iar mâine, te poţi plimba în voie prin Ruffano ca să vezi pregătirile pentru serbare. Te invit la cină.

După aceea, vom mai vedea.

Mă împinse afară din maşină. Ajuns pe trotoar, mi-am adus brusc aminte de scrisoarea pe care o găsisem la bibliotecă şi am scos-o din buzunar.

— Citeşte scrisoarea asta, i-am spus eu, întinzându-i foaia de hârtie îngălbenită. Am găsit-o printre paginile unei cărţi vechi de la bibliotecă. Se referă numai la tine.

— La mine? se miră el, fără să ia scrisoarea. Şi la ce anume?

— La calităţile tale de pe vremea când erai doar un prunc, zisei eu. Ascultă, o să ţi-o citesc şi pe urmă o să ţi-o dau s-o păstrezi ca amintire.

M-am aplecat peste fereastra deschisă a maşinii şi i-am citit scrisoarea. Apoi, l-am privit zâmbind şi i-am aruncat-o pe genunchi.

— E emoţionant, nu-i aşa, cât de mândri erau părinţii noştri de tine, am spus.

Nu mi-a răspuns. Rămăsese nemişcat cu mâinile pe volan, privind fix în faţă cu chipul palid şi golit de expresie.

— Noapte bună, zise el brusc şi, înainte de a apuca să-i răspund, porni în viteză, dispărând după colţul străzii.

Am rămas nemişcat pe trotoar, privind lung în urma lui.

17

Gândul la efectul pe care-l avusese scrisoarea aceea veche asupra lui Aldo m-a urmărit toată noaptea şi dimineaţa următoare. Rememoram fiecare rând, fără să-mi pot da seama ce anume îl tulburase atât de puternic. Tata nu scria decât despre progresele „micuţului“ şi despre faptul că promite să fie un bărbat frumos, mulţumindu-i lui Luigi Speca pentru ajutorul pe care i-l dăduse într-o perioadă mai dificilă care, din fericire, luase sfârşit. Cum Luigi Speca semnase alături de tata în registrul de botez, concluzia firească era că, pe lângă că era naşul

lui Aldo, era şi medicul care o asistase pe mama la naştere, o naştere grea, în care atât copilul, cât probabil şi mama şi-ar fi putut pierde viaţa. Primejdia nu trecuse imediat şi tocmai din acest motiv fusese Aldo botezat de două ori. Era desigur perioada aceea grea, la care se referea tata în scrisoare. Dar cu ce l-ar fi deranjat asta pe Aldo? E adevărat că şi pe mine mă impresionase scrisoarea, însă nici pe departe atât de puternic. Mă aşteptasem ca Aldo să facă haz, aflând că fusese cât pe-aci să treacă în lumea celor drepţi şi când colo... Faţa i se împietrise şi plecase ca o vijelie, fără să scoată o vorbă.

A doua zi dimineaţa nu prea m-am grăbit să ajung la bibliotecă, ştiind că oricum vom fi obligaţi să rămânem peste program. Studenţii şi rudele lor obţinuseră permisiunea de a vizita noua clădire a bibliotecii, care avea să se deschidă oficial curând după scurta vacanţă de Paşti, aşa că mă aştepta o zi grea. Când am coborât la micul dejun, studenţii plecaseră de mult. Tocmai îmi sfârşisem cafeaua, când sună telefonul. Signora Silvani intră aproape imediat în sufragerie, spunându-mi că eu eram cel căutat.

— E cineva pe care-l cheamă Jacopo, zise ea. Susţine că-l cunoaşteţi.

Inima începu să-mi bată nebuneşte. Mă repezi spre telefon, gândindu-mă că i se întâmplase ceva lui Aldo. Se întâmplase ceva din cauza scrisorii pe care i-o dădusem în seara trecută.

— Da, am zis eu, ridicând receptorul.

— Signor Beo?

Vocea lui Jacopo era calmă. Îngrijorarea mea fusese deci neîntemeiată.

— Căpitanul m-a rugat să vă anunţ că a fost nevoit să schimbe programul pentru diseară. Profesorul Butali şi doamna s-au întors de la Roma...

— Înţeleg, am îngânat.

— Căpitanul a spus că doreşte să vă vadă în cursul dimineţii, continuă el.

— Mulţumesc, zisei eu repede. Dar, ascultă, Jacopo...

— Da, Signor.

— Aldo se simte bine? Nu e mai îngrijorat ca de obicei?

Nu-mi răspunse imediat.

— Cred că nu se aştepta ca profesorul Butali să părăsească spitalul atât de curând, spuse el în cele din urmă. Au sosit aseară destul de târziu, Căpitanul i-a văzut pe servitori cărându-le bagajele aseară pe la unsprezece, când se întorcea acasă.

— Mulţumesc, Jacopo, zisei eu din nou şi închisei telefonul.

Mai mult ca sigur că fratele meu, prins în vârtejul evenimentelor, uitase cu totul de scrisoare. Problema cea mai importantă pentru el era acum întoarcerea neaşteptată a rectorului, care reuşise, nu se ştie cum, să-i convingă pe doctori că se simte destul de bine ca să se întoarcă acasă. Chiar dacă nu revenea încă la universitate, putea oricând fi informat despre ce se întâmplă.

O auzii pe Signora Silvani apropiindu-se de uşa sufrageriei şi mă grăbii să ies din casă, dorind să evit eventualele întrebări indiscrete. Trebuia s-o văd cu orice preţ pe Signora Butali înaintea lui Aldo şi s-o conving ca, uzând de întreaga ei influenţă, să împiedice serbarea sub vreun pretext oarecare.

Se făcuse nouă şi jumătate. Mă gândii că Signora Butali va rămâne acasă ca să se odihnească după oboseala călătoriei din ajun şi că ora zece era tocmai potrivită pentru a-i face o vizită. Străbătui via San Martino, luând-o apoi în sus, pe via dei Sogni. Soarele se înălţase pe cerul fără nori şi ziua promitea să fie la fel de frumoasă ca în primăverile copilăriei mele, când culmile munţilor erau scăldate în lumină şi oraşul strălucea mândru, dominând întreaga vale.

Mă oprii puţin în faţa porţii, apoi mă hotărâi şi, traversând grădina, sunai la uşă. Fata care îmi deschise mă recunoscu imediat.

— Aş putea s-o văd pe Signora Butali? o întrebai.

Rămase o clipă nehotărâtă.

— Signora e ocupată, zise ea. Abia s-a întors de la Roma împreună cu domnul profesor şi...

— Ştiu, o întrerupsei eu, dar trebuie să-i vorbesc. Spune-i că e urgent.

Dispăru pe scările ce duceau la etaj, iar eu rămăsei să aştept lângă uşă. Casa, care în urmă cu câteva zile mi se păruse pustie şi mohorâtă, revenise acum la viaţă. Totul în hol amintea de prezenţa Signorei Butali, – mănuşile de pe masă, o haină aruncată pe un scaun, parfumul vag care plutea în aer. Stăpânul casei îşi făcea însă şi el simţită prezenţa prin bastonul atârnat în cuier, alături de o haină şi o pălărie, prin valiza uitată pe masă şi prin pachetele de cărţi răspândite pretutindeni. O prezenţă accentuată de mirosul specific bărbătesc pe care nu-l mai simţisem până atunci şi care răpea din misterul ce o făcea atât de atrăgătoare pe Signora Butali atunci când o cunoscusem.

Fata se întoarse alergând pe scări şi în urma ei se auzi zvon de glasuri şi zgomotul unor uşi închise în grabă.

— Signora va coborî îndată, mă anunţă ea. Vă rog să poftiţi în birou.

Mă conduse în fosta noastră sufragerie, care purta şi mai pregnant amprenta întoarcerii stăpânului casei. Cărţi şi scrisori erau răspândite în dezordine pe biroul pe care fusese aruncată o servietă şi încăperea mai păstra încă mirosul ţigării de foi pe care profesorul o fumase înainte de culcare.

Mai trecură vreo zece minute până ce auzii paşi pe scară. Mă simţii deodată cuprins de teamă. Nu ştiam ce să-i spun, cum să încep.

Signora Butali intră în sfârşit în birou. Chipul ei răvăşit de oboseală şi îmbătrânit parcă în cele câteva zile de când n-o mai văzusem, se luminase şi ochii îi străluceau. Expresia i se schimbă însă brusc când dădu cu ochii de mine, exprimând surpriza şi dezamăgirea.

— Beo! exclamă ea. Credeam că e Aldo...

Îşi reveni repede şi, traversând încăperea îmi întinse mâna.

— Te rog să mă scuzi, continuă ea. Nu mai ştiu unde mi-e capul. Fata asta prostuţă, mi-a spus că mă caută „domnul care a venit la cină duminică seara" şi, luată pe neaşteptate am crezut că... Nu-şi mai termină fraza.

Am înţeles totul. Pentru ea, „domnul care venise la cină nu putea fi decât unul singur. Şi nu eu eram acela.

— Nu trebuie să vă cereţi scuze, signora, zisei eu. Pe mine vă rog să mă iertaţi. Am aflat de la Jacopo că v-aţi întors abia aseară şi n-aş fi îndrăznit să vă deranjez la o oră atât de matinală, dacă n-ar fi fost vorba de o problemă extrem de urgentă.

— Urgentă? repetă ea.

Se auzi sunând telefonul în camera de muzică de la etaj.

— Scuză-mă, murmură Signora Butali şi se întoarse să iasă din cameră. Dar chiar în clipa aceea, telefonul încetă să mai sune şi auzirăm o voce bărbătească răspunzând.

— Exact ceea ce nu voiam să se întâmple, spuse ea supărată. Dacă soţul meu începe să răspundă la telefon şi să vorbească, acum cu unul, mai târziu cu altul, n-o să se mai termine niciodată... Se întrerupse, încercând să asculte convorbirea, dar vocea profesorului era mult prea slabă. N-are rost, zise ea ridicând din umeri. Tot nu-l mai pot opri.

Enervarea din glasul ei mă făcu să mă simt stânjenit. Venisem s-o văd într-un moment cât se poate de nepotrivit. Era frântă de oboseală şi avea cearcăne sub ochi. Nu mai semăna deloc cu cea de duminica trecută, când parcă toată lumea era a ei.

— Cum se mai simte domnul rector? o întrebai.

Oftă.

— Destul de bine, dacă ne gândim prin câte a trecut. Când a aflat despre incidentele de la începutul săptămânii, a avut un şoc pe care abia l-a depăşit. Dar, cred că ştii, adăugă ea şi două pete roşii îi apărură în obrajii palizi. Dumneata ai răspuns la telefon marţi seara, nu-i aşa? Cel puţin aşa mi-a spus Aldo, care m-a sunat mai târziu.

— Da... şi trebuie să-mi cer scuze că am închis, dar nu ştiam ce să spun... eram într-o situaţie delicată şi...

Se întorsese cu spatele la mine şi se apucase să strângă scrisorile de pe birou în tăcere, vrând parcă să-mi dea de înţeles cât de inoportună era vizita mea. Îmi era din ce în ce mai greu să-i vorbesc.

— Parcă am înţeles că ai ceva urgent să-mi spui, zise ea fără să se întoarcă.

Se opri brusc, ascultând vocea rectorului care se auzea

mai tare din camera de muzică, deşi tot nu-i distingeam cuvintele. Evident, convorbirea se prelungea.

— Cred că ar trebui să mă duc sus, spuse ea, pierzându-şi răbdarea. S-au întâmplat atâtea în ultimele zile... Profesorul Elia...

— Aţi aflat deci...

Îşi ridică mâinile într-un gest de disperare şi începu să măsoare cu paşi grăbiţi camera.

— Da. Cineva l-a sunat pe soţul meu azi dimineaţă devreme şi i-a povestit cu lux de amănunte şi, bineînţeles, cu înflorituri ce s-a întâmplat în noaptea de marţi. Nu era nici profesorul Elia şi nici profesorul Rizzio, ci una din acele guri sparte de care e plin oraşul. În orice caz, vestea l-a impresionat puternic şi acum este foarte supărat. Abia-l aşteaptă pe fratele dumitale ca să-i ceară explicaţii. Poate că aşa se va calma.

— Signora, am zis eu încet, tocmai despre Aldo am venit să vă vorbesc.

Se opri înlemnită, cu faţa ca o mască de ceară pe care doar ochii străluceau.

— I s-a întâmplat ceva?

— E vorba de serbare, începui eu. L-am auzit vorbindu-le studenţilor, Pentru ei, ca şi pentru el serbarea aceasta a căpătat proporţii uriaşe. O concepe ca pe o luptă adevărată şi de aceea, foarte periculoasă. Cred că ar trebui interzisă.

Neliniştea din ochi îi dispăru.

— Păi chiar acestă-i scopul, spuse ea zâmbind. Aşa se întâmplă întotdeauna. Indiferent de poveste, fratele dumitale reuşeşte să-i facă pe interpreţi să joace atât de bine, încât se integrează perfect în personaj şi scenele capătă astfel autenticitate. Aşa a fost şi anul trecut, iar rezultatul a fost magnific.

— E posibil. N-am fost aici anul trecut, dar tot ce pot spune e că anul acesta va fi cu totul altfel. Spectacolul nu va mai avea loc în palat, ci pe străzi, unde studenţii se vor bate unii cu alţii.

Mă privi continuând să zâmbească. Era vădit uşurată că lui Aldo nu i se întâmplase nimic care să afecteze relaţia dintre ei.

— Şi anul trecut am mers în procesiune pe străzile oraşului – mă refer la soţul meu, care a interpretat rolul papei Clement şi la curtenii lui – şi totul a fost în ordine. Eu, împreună cu cei care jucau rolul nobililor de la curtea ducelui i-am aşteptat în curtea interioară. Te asigur că n-ai de ce să te temi. De altfel, poliţia va asigura ca întotdeauna ordinea.

— Dar poate fi vorba de vreo ordine într-o răscoală? Cum să mai fie ţinuţi sub control nişte studenţi cărora li se spune să iasă în stradă înarmaţi cu orice vor găsi la îndemână?

— Şi anul trecut au fost înarmaţi şi totuşi serbarea s-a desfăşurat într-o ordine perfectă. E destul de uşor să fie opriţi dacă devin agresivi. Să nu mă înţelegi cumva greşit, Beo, dar organizăm astfel de serbări de trei ani la Ruffano, sau mai bine zis, soţul meu le organizează şi fratele dumitale îl ajută. Te asigur că ştiu să se facă ascultaţi de studenţi.

N-avea rost să mai insist. N-aveam cum s-o conving. Poate că ar fi trebuit să-i spun cum îmi vorbise Aldo în seara trecută. Dar nu. Nu mă lăsa conştiinţa să-mi trădez fratele.

— Aldo mi se pare schimbat, făcui eu o nouă tentativă, abordând o tactică mai subtilă, cinică chiar. A devenit extrem de labil. Trece cu multă uşurinţă dintr-o stare în alta şi uneori se închide în sine, căzând într-o muţenie totală.

— Nu v-aţi mai văzut de douăzeci şi doi de ani, îmi aminti ea. Nu crezi că ar trebui să ai mai multă răbdare?

— Şi aseară, continuai eu, mai ales aseară, s-a purtat foarte ciudat. I-am arătat o scrisoare veche a tatei, pe care am descoperit-o din întâmplare într-o carte de la bibliotecă. Era o scrisoare adresată naşului lui Aldo, medic, se pare, în care tata se lăuda cu fiul nou născut. I-am citit-o, convins că-i va face plăcere. El însă, a plecat brusc, fără să scoată o vorbă.

Signora Butali zâmbi din nou. Surâsul acela compătimitor aproape că mă scotea din minţi.

— Poate că a fost prea impresionat şi n-a vrut să-i ghiceşti adevăratele sentimente. După câte am înţeles, îşi iubea mult tatăl care, la rândul lui, era foarte mândru de el. Eu cred că înţeleg de ce a plecat aşa, fără ca măcar să-ţi spună noapte

bună. Poate că îl consideri cinic, Beo, dar este aşa numai la suprafaţă. În realitate...

Se întrerupse, încercând să-şi ascundă sentimentele sub o aparentă răceală. Întocmai aşa trebuie să fi arătat şi duminică seara, când, după ce mă condusese la poartă, Aldo se întorsese lângă ea. În seara aceea, când motocicletele vuiau înconjurând oraşul şi când studenţii mascaţi pătrunseseră în căminul de fete şi bătuseră la uşa Signorei Rizzio. *„Soţia unuia dintre cei mai de seamă locuitori ai cetăţii fusese violată"*. Întrebarea era despre care locuitor de seamă era vorba. Acum ştiam răspunsul.

— Îmi pare rău că v-am răpit atât de mult timp, zisei, pregătindu-mă de plecare. Vă rog să nu-i vorbiţi lui Aldo despre vizita mea. Spuneţi-i totuşi să fie atent.

— Bineînţeles că-i voi spune. Oricum, soţul meu va sta de vorbă cu el şi-i va cere amănunte despre programul serbării, deşi nu se simte încă destul de bine... Dar... ascultă...

Rectorul îşi încheiase convorbirea telefonică şi acum îi auzeam paşii coborând scările.

— Vine aici, zise Signora Butali repede. Şi n-are voie să urce şi să coboare scările.

Se repezi spre uşă, apoi se opri şi se întoarse spre mine.

— Soţul meu nu ştie cine eşti, spuse ea şi cele două pete roşii îi apărură din nou în obraji. Vreau să zic că nu ştie că eşti fratele lui Aldo... I-am spus doar că mă caută cineva de la universitate, adăugă după o clipă pe un ton vinovat.

Sentimentul vinovăţiei mi se comunică şi mie. Nu voiam să-i fac neplăceri.

— Plec imediat, zisei, urmând-o spre uşă.

— Nu , răspunse ea. Nu mai ai timp.

Am ieşit în hol. Rectorul coborâse deja jumătate din scară. Era un bărbt destul de înalt, cu umeri largi, căruia îi puteai da orice vârstă între cincizeci şi cinci şi şaizeci şi cinci de ani. Mai păstra încă ceva din frumuseţea din tinereţe, deşi tenul de culoare pământie arăta că încă nu-şi revenise complect după boală. Înfăţişarea lui distinsă şi autoritară impunea respect şi obedienţă.

Mă simţii parcă şi mai vinovat.

Rectorul se oprise şi mă privea întrebător.

— Dânsul este Signor Fabbio, se grăbi soţia lui să mă prezinte. A venit să-mi aducă veşti de la bibliotecă, unde a fost de curând angajat ca ajutor. Tocmai pleca...

Înţelesei că abia aştepta să dispar, dar n-aveam încotro. Mă înclinai. Rectorul dădu din cap, urându-mi bună dimineaţa.

— Vă rog să nu plecaţi încă, Signor Fabbio, mi se adresă el. Aş vrea să vă pun câteva întrebări despre noua bibliotecă. N-o să vă răpesc mai mult de câteva minute.

Mă înclinai din nou.

— Doctorii au spus că n-ai voie să te dai jos din pat, Gaspare, îl mustră Signora Butali, clătinând din cap. Te-am auzit răspunzând la telefon. Ar fi trebuit să mă chemi pe mine.

Rectorul coborî scara şi se apropie de mine. Îmi strânse mâna, privindu-mă cercetător.

— Până la urmă tot eu ar fi trebuit să răspund, zise el, întorcându-se spre soţia lui. Mi-e teamă că lucrurile nu merg prea bine.

Încercai să mă îndrept spre ieşire, dar rectorul mă opri.

— Nu pleca, zise el, întinzând mâna. Nu este vorba de o problemă personală. Am fost anunţat că unul dintre studenţii noştri şi-a pierdut viaţa în urma unui accident nefericit. A fost găsit mort azi dimineaţă la picioarele treptelor ce duc spre teatru.

Signora Butali nu-şi putu stăpâni un strigăt de groază.

— La telefon era comisarul, care a aflat că m-am întors de la Roma şi a dorit să-mi aducă personal la cunoştinţă această tristă întâmplare, continuă el. Se pare, se întoarse el spre mine, că aseară s-a instituit o restricţie de circulaţie, ca urmare a incidentelor din cursul săptămânii şi că toţi studenţii au fost obligaţi să se întoarcă acasă până la ora nouă. Studentul care şi-a pierdut viaţa – şi probabil nu numai el – a ieşit în oraş sfidând dispoziţiile autorităţilor. Desigur că s-o fi speriat auzind patrula apropindu-se şi, vrând să scurteze drumul, a alergat pe treptele acelea infernale, s-a împiedicat şi s-a rostogolit de sus, frângându-şi gâtul. Cadavrul a fost găsit abia azi dimineaţă.

Rectorul încercă să ajungă la bastonul din cuier, pe care

Signora Butali se grăbi să i-l întindă. Se îndreptă apoi încet spre birou şi noi îl urmarăm.

— E îngrozitor, zise Signora Butali. Şi mai ales acum, în ajunul serbării. Crezi că vestea s-a şi răspândit în oraş?

— Nu încă, dar sunt sigur că până la amiază va afla toată lumea, spuse soţul ei. Asemenea întâmplări nu pot fi ţinute secrete. De altfel, voi afla totul de la comisar care va veni să mă vadă în cursul dimineţii.

Signora Butali trase scaunul din spatele biroului şi rectorul se aşeză. Faţa i se făcuse parcă şi mai pământie.

— Va trebui să convoc o şedinţă a Consiliului universităţii, reulă el. Te rog să mă scuzi, Livia, dar voi avea de dat o grămadă de telefoane.

Îi mângâie mâna care i se odihnea pe umăr.

— O, desigur, spuse ea şi în ochi i se oglindi din nou teama.

— Nu cred că această restricţie de circulaţie era absolut necesară, reluă rectorul. Consiliul pare să fi intrat în panică şi să fi acţionat la întâmplare. E de la sine înţeles că unii studenţi s-au revoltat şi, până la urmă, s-a ajuns la accidente fatale. Au fost tulburări chiar atât de mari?

Privirea lui întrebătoare se oprise asupra mea. Nu ştiam ce să-i răspund.

— Unele grupuri erau într-adevăr ceva mai agitate, zisei după o scurtă ezitare. Şi aceasta datorită rivalităţii dintre ele, mai ales dintre studenţii de la Comerţ şi cei de la Litere. Interdicţia de circulaţie n-a făcut decât să exacerbeze nemulţumirea. Aseară, la cantină, nu se vorbea decât despre asta.

— Exact, spuse rectorul. Nici nu-i de mirare că unii studenţi mai nonconformişti au hotărât pe loc să nesocotească dispoziţiile Consiliului. Şi eu aş fi făcut la fel în locul lor... Studentul care şi-a pierdut viaţa este fiul lui Marelli, zise el, întorcându-se spre soţia lui. Cred că ţi-l mai aminteşti pe Marelli, proprietarul hotelului în care ne-am petrecut vacanţa acum câţiva ani. Era singurul lui fiu. Închipuie-ţi ce tragedie pentru bieţii părinţi. Eu nu-l prea cunoşteam pe băiat. Ştiu doar că era student în anul trei la Comerţ. Îl aştept pe Elia, care o să ne spună mai multe.

Mi se pusese un nod în gât şi gura mi se uscase. Abia reuşii să repeť mecanic cuvintele de compasiune pe care le murmură soţia lui.

Signora Butali nu mai părea atât de nerăbdătoare să scape de mine, sperând probabil că prezenţa mea va schimba starea de spirit a rectorului.

— La ce oră vine doctorul? o întrebă el, privindu-şi ceasul.

— La zece şi jumătate. Trebuie să sosească din moment în moment.

— N-aş vrea să i-o ia înainte comisarul. Te-aş ruga să-l anunţi că trebuie să se grăbească draga mea. Telefonează-i acasă şi dacă nu-l găseşti, caută-l la spital. N-o să-i ia mai mult de câteva minute, chiar dacă vine pe jos.

Signora Butali porni şovăind spre uşă. Se opri în prag şi-mi aruncă o privire rugătoare. Nu trebuia să-l obosesc pe rector şi mai ales, nu trebuia să suflu o vorbă despre Aldo. Mie însă numai de asta nu-mi ardea. Singurul meu gând era cum să dispar mai repede înainte de sosirea comisarului. Nu voiam totuşi să plec fără să aflu ce se va întâmpla cu serbarea.

— Intenţionaţi cumva să interziceţi serbarea în urma acestui accident, domnule profesor? îndrăznii eu să-l întreb când rămaserăm singuri.

Nu-mi răspunse imediat.

— Nu cred că o să ajungem până acolo, zise el, sceptic, aprinzându-şi o ţigară subţire de foi. Nu-i putem dezamăgi pe cei aproape cinci mii de studenţi ai universităţii pentru care serbarea aceasta este un eveniment deosebit. Şi apoi, nu se ştie cum ar reacţiona. Nu, n-ar fi deloc potrivit, repetă el, trăgând fumul în piept şi încruntându-se. Dar de ce întrebi? Ai şi dumneata vreun rol în spectacol? se interesă el, examinându-mă cu atenţie.

Nu mă aşteptasem la o astfel de întrebare.

— Nu... adică... nu ştiu încă... ezitai eu. S-ar putea ca domnul profesor Donati să mă distribuie în vreun rol oarecare.

— Foarte bine. Cu cât vor fi mai mulţi participanţi, cu atât va fi mai frumos. Voi discuta de altfel, chiar astăzi cu profesorul Donati. Subiectul pe care l-a ales anul acesta m-a sur-

prins oarecum. Sunt convins totuşi că va realiza un spectacol grandios, ca de obicei.

Continuă să fumeze, neslăbindu-mă din ochi.

— De unde eşti? mă întrebă el brusc.

— De unde sunt? am repetat ca un ecou.

— Da. Aş vrea să ştiu unde te-ai născut şi unde ţi-ai făcut studiile. După câte am înţeles, lucrezi doar temporar la noi.

— Da, bâiguii eu. Sunt din Torino şi am acceptat postul de la bibliotecă doar până mi se termină concediul. Tot acolo mi-am făcut şi studiile, absolvind o facultate de limbi moderne.

— E-n regulă, spuse el. Şi cum ţi se pare noua bibliotecă?

— Sincer vorbind, m-a impresionat destul de puternic.

— De cât timp lucrezi la noi?

— De o săptămână.

Îşi scoase ţigara din colţul gurii şi mă privi surprins.

— Doar de o săptămână? Scuză-mă, dar nu-mi pot stăpâni uimirea. Servitoarea i-a spus parcă soţiei mele că ai cinat aici duminică. Nu ştiam că a dat o petrecere pentru tot personalul universităţii.

— O, nu, nici măcar n-a fost o petrecere am spus, încercând să-mi păstrez calmul. Adevărul este că săptămâna trecută i-am adus Signorei Butali câteva cărţi de la bibliotecă. A acceptat să-mi cânte ceva la pian, iar după aceea, a avut amabilitatea să mă invite la cină.

— Înţeleg, zise el şi se uită din nou la mine, cântărindu-mă din priviri. Se întreba probabil ce anume o determinase pe frumoasa lui soţie să cânte la pian pentru mine, un străin insignifiant şi să mă mai invite şi la cină. Îţi place chiar atât de mult muzica?

— E marea mea pasiune, răspunsei repede, vrând să-l liniştesc.

— Interesant... Şi câte persoane au fost la petrecerea aceea?

Nu trebuia să mă las prins în cursă. Dacă-i spuneam de pildă, că vreo jumătate de duzină, ar fi descoperit cu uşurinţă minciuna, întrebând-o pe soţia lui, iar ei i-aş fi făcut desigur un mare rău.

— N-aş vrea să mă înţelegeţi greşit, domnule profesor, încercai eu s-o dreg. De fapt petrecerea a avut loc dimineaţa.

— A, deci n-ai venit la cină?

— Ba da. Am fost şi la cină... împreună cu profesorul Donati.

— O! exclamă el din ce în ce mai surprins.

Fruntea mi se acoperei de sudoare. Făcusem evident o prostie. N-avusesem însă încotro. Ar fi aflat oricum adevărul, dacă nu de la soţia lui, atunci de la servitoare.

— Am venit doar s-o ascultăm pe Signora Butali cântând la pian, mă simţii eu dator să-i explic. E o interpretă desăvârşită. Am petrecut o seară memorabilă.

— Sunt convins.

Îmi dădui brusc seama de gravitatea afirmaţiilor mele. Probabil că signora Butali îi spusese cu totul altă poveste când se dusese să-l vadă la spital – eventual că cinase singură duminică seara şi că, îngrijorată de starea sănătăţii lui, pornise a doua zi în zori spre Roma.

— Te rog să-mi scuzi curiozitatea, Signor Fabbio, zise din nou rectorul, dar cât timp am stat în spital la Roma, n-am prea mai fost la curent cu ce se întâmplă aici.

— Da, zisei eu, mi se pare normal.

— Deşi, continuă el, ignorându-mi intervenţia, anumiţi prieteni bine intenţionaţi s-au străduit să mă informeze despre tot ce se petrece în oraş. Sau... mai ştii, adăugă sfredelindu-mă cu privirea, poate că n-au făcut-o întotdeauna cu cele mai bune intenţii.

Mă forţai să zâmbesc.

— Zici că eşti în Ruffano doar de o săptămână?

— Da, astăzi se împlineşte o săptămână. Am sosit în oraş joia trecută.

— Şi ai venit direct de la Torino?

— Nu, am venit de la Roma, răspunsei, simţind că mă trec din nou sudorile.

— Aha! Ai lucrat cumva la o bibliotecă din Roma?

— Nu, domnule profesor. Eram doar în trecere prin

Roma. Şi cum simţeam nevoia unei scurte vacanţe m-am hotărât să vă vizitez oraşul.

Glasul îmi sunase prea puţin convingător. Nu reuşeam să-mi stăpânesc nervozitatea, convins că rectorul nu crezuse o iotă din toată povestea aceea, care până şi mie mi se părea cusută cu aţă albă.

Timp de câteva clipe rămase pe gânduri, ascultând în tăcere vocea soţiei sale pe care o auzeam vorbind la telefon în camera de muzică.

— Signor Fabbio, spuse el însfârşit, te rog să nu te superi că insist, dar la Roma, am fost tot timpul asaltat de telefoane anonime în legătură cu profesorul Donati. Am cerut bineînţeles să se facă cercetări, dar nu s-a putut afla decât că toate apelurile veneau din oraş. Mi s-a părut foarte ciudat că femeia – fiindcă despre o femeie e vorba – n-a îndrăznit niciodată să mi se adreseze direct – O auzeam însă destul de clar şoptindu-i interlocutorului meu ce să-mi spună. Şi, poate că greşesc, dar am o vagă bănuială că dumneata ai putea fi cel care mă suna. M-am, gândit deci că n-ar fi rău să-ţi cer unele lămuriri.

Uimirea care mi se zugrăvise pe faţă era atât de sinceră, încât cred că-l convinsese pe loc de nevinovăţia mea.

— Nu ştiu nimic despre toate acestea, domnule profesor, am spus. Sunt ghid la o agenţie de turism din Genova şi săptămâna trecută mă aflam cu totul întâmplător la Roma în drum spre Neapole, cu un grup de turişti. Vă asigur că până la sosirea mea în Ruffano, numele şi persoana dumneavoastră îmi erau complet necunoscute.

— Te cred, zise el, întinzându-mi mâna. Te rog să mă scuzi şi să nu pomeneşti nimănui şi mai ales soţiei mele despre această discuţie. De altfel, telefoanele, ca şi scrisorile anonime, şi ele extrem de neplăcute au încetat brusc săptămâna trecută.

În aceeaşi clipă, soneria de la intrare începu să sune strident.

— Trebuie să fie comisarul sau doctorul, zise profesorul Butali ridicându-se în picioare. Te rog încă o dată să mă scuzi, Signor Fabbio.

— Bună ziua, domnule profesor, murmurai eu şi mă

îndreptai spre uşă. O auzii pe servitoare alergând să deschidă şi pe Signora Butali coborând grăbită scările. Ieşii în hol. Uşa de la intrare tocmai se deschisese şi în cadrul ei apăruse comisarul. Mă retrăsei repede într-un colţ mai întunecat şi rămăsei nemişcat, ascunzându-mă în spatele Signorei Butali care-l conducea în birou. Inima îmi bătea nebuneşte.

Signora Butali închise uşa biroului şi se întoarse spre mine. Prezenţa servitoarei, care îşi făcea de lucru în hol, intenţionând desigur să tragă cu urechea mă împiedică să-i vorbesc despre discuţia pe care o avusesem cu soţul ei.

— Sper că ne revedem în curând, zâmbi ea întinzându-mi mâna.

— Desigur, signora, răspunsei politicos.

Din birou se auzi glasul rectorului strigând-o şi dispăru înainte de a mai avea timp să adaug ceva.

Am ieşit în stradă. În faţa casei aştepta maşina poliţiei, cu un agent în uniformă la volan. Asta îmi mai lipsea. Mă întorsei repede şi o luai la stânga. Coborâi strada în goană, fără să ştiu încotro mă îndrept, urmărit de un singur gând: să pun o distanţă cât mai mare între mine şi maşina aceea. Mă hotărâi să mă întorc la pensiune, unde aveam să rămân câtva timp, pentru ca apoi să mă întorc în via dei Sogni şi să intru neobservat în casa fratelui meu. Trebuia să-i vorbesc neapărat. Vestea morţii lui Stefano Marelli mă zguduise, iar ceea ce-mi spusese rectorul despre telefoanele anonime mi se părea extrem de ciudat.

Ajuns în capătul străzii San Michele, mă oprii ca trăznit. În faţa pensiunii se afla un om care discuta cu proprietăreasa. Nu-i vedeam decât profilul, dar îl recunoscui pe loc – era poliţistul din Roma îmbrăcat în haine civile pe care-l zărisem marţi în biserică.

Mă retrăsei instinctiv spre intrarea casei de la numărul cinci în faţa căreia mă aflam, urcai scările şi bătui la uşa apartamentului Carlei Raspa. Nu-mi răspunse nimeni. Apăsai clanţa şi uşa se deschise. Intrai trăgând-o repede după mine.

18

Mă înşelasem crezând că nu-i nimeni acasă. Din baie se auzi un zgomot şi în clipa următoare, o femeie cu un şorţ în faţă şi cu o cârpă de praf în mână deschise uşa şi se îndreptă spre mine.

— Ce doriţi? mă întrebă ea privindu-mă bănuitor.

— Am fost invitat de Signorina Raspa, am minţit eu. Mi-a spus că s-ar putea să întârzie şi m-a rugat s-o aştept.

— Prea bine, zise femeia. Camera asta am terminat-o. Mai am de făcut curat doar în baie şi bucătărie. Puteţi rămâne aici dacă vreţi.

Se întoarse la treabă şi aproape imediat o auzii trăgând apa în baie. Mă apropiai de fereastră şi privii peste drum, la numărul 24. Omul era tot acolo. Signora Silvani se agita, gesticulând şi explicându-i ceva. N-aveam nici o îndoială că discutau despre mine. Proprietăreasa îi spunea probabil că nefiind din Ruffano, nu mă cunoştea prea bine, mai ales că locuiam în pensiune doar de-o săptămână şi că putea obţine mai multe informaţii de la bibliotecă, unde eram angajat. Dar dacă poliţistul avea să-şi decline identitatea şi să-i ceară să-l conducă în camera mea? O să-mi răscolească dulapul şi valiza... o să-mi scotocească prin sertare... Dar, nu. Signora Silvani nu dădea semne că doreşte să-l invite în casă. Şi, la urma urmei, ce-ar fi găsit? Actele le purtam întotdeauna la mine, iar alte dovezi care să-mi ateste identitatea practic nu existau.

Femeia îşi terminase treaba în baie şi se întorsese în cameră. Mă retrăsei repede de la fereastră.

— Doriţi o cafea? mă întrebă ea îndatoritoare.

— O, nu, te rog să nu te dranjezi.

— Dar nu-i nici un deranj. Signorina n-o să se supere.

Figura femeii mi se părea cunoscută. Era tânără şi n-arăta prea rău, cu excepţia părului pe care şi-l încâlcise în cap într-o încercare neizbutită de a semăna cu cine ştie ce actriţă de cinema.

— Cred că vă cunosc de undeva, zise ea, parcă ghicindu-mi gândul.

— Tocmai asta-mi spuneam şi eu, răspunsei. Cum Ruffano nu-i un oraş prea mare, trebuie să ne fi întâlnit întâmplător pe stradă.

— Poate, zise ea zâmbind şi ridică din umeri.

Intră în bucătărie, iar eu îmi reluai locul lângă fereastră. Poliţistul dispăruse, dar n-aveam de unde şti dacă nu cumva intrase în casă. Rămăsei la fereastră şi începui să răsfoiesc paginile unei reviste ilustrate, încercând să nu scap din ochi casa de peste drum. Peste o clipă, femeia se întoarse, aducându-mi cafeaua.

— Poftiţi, signore, zise ea. Să ştiţi că mi-am adus aminte unde v-am mai văzut. Eraţi pe stradă lângă Ognissanti când a venit maşina poliţiei să-i ia pe fraţii Ghigi. Îmi duceam în braţe copilul, care plângea întruna.

Acum îmi aminteam şi eu. Oraşul era într-adevăr mic. N-aveai unde să te ascunzi.

— Aşa e, am spus. Ai dreptate. Tocmai văzusem cum doi oameni erau urcaţi în maşina poliţiei şi te-am întrebat ce se întâmplase.

— Da, ei erau - fraţii Ghigi. S-a întâmplat aşa cum vă spuneam - au fost duşi la Roma să identifice cadavrul bietei Marta Zampini. N-au fost la Roma în viaţa lor şi, dacă n-ar fi fost vorba de moartea bătrânei, s-ar fi bucurat poate că au ocazia s-o vadă pe gratis. După aceea a fost adus cadavrul iar ieri a avut loc înmormântarea. Ce crimă îngrozitoare... Dumnezeule! Şi totul numai pentru zece mii de lire. Nemernicul care a făcut-o nu vrea nici acum să spună adevărul. După cum mi-a citit azi dimineaţă bărbatul meu din ziar, recunoaşte doar că a furat banii, dar nu şi că a ucis-o pe sărmana femeie. Şi-o fi închipuind poate că dacă minte, o să scape de pedeapsă.

— Probabil, zisei eu. Am dus ceaşca la gură, neslăbind din ochi pensiunea de vizavi.

— Lasă c-au destule metode să-l facă să vorbească la poliţie. Am mai auzit şi noi câte ceva.

Tăcu, privindu-mă cum îmi sorbeam cafeaua.

— O cunoşteai pe femeia asasinată?

— Cum să nu. Cred că nu e om din cartierul Ognissanti care să n-o fi cunoscut. A lucrat pe vremuri la tatăl profesorului Donati, ca şi Maria Ghigi. Îl ştiţi pe profesorul Donati de la Consiliul de Artă?

— Da, am zis, îl ştiu.

— Am auzit că el a cerut poliţiei să aducă în Ruffano cadavrul bătrânei şi tot el a plătit înmormântarea. E un om nemaipomenit. E atât de bun şi afăcut atâta pentru oraşul nostru... Poate că dacă biata Marta ar fi rămas la el, ar mai fi şi astăzi în viaţă.

— Dar de ce a plecat de la el?

— Începuse să tragă la măsea, zise femeia ridicând din umeri. Fraţii Ghigi ziceau că-n ultimul timp ajunsese o ruină. Stătea toată ziua adâncită în gânduri, aproape fără să scoată o vorbă. La ce s-o fi gândit numai Dumnezeu ştie. Oamenii ăştia au îngrijit-o fiindcă le era milă de ea. Maria Ghigi spunea că nici nu mai semăna cu ce fusese înainte de război, când lucra la familia Donati. Se prea poate să fi dus dorul băieţaşului pe care-l crescuse – fratele profesorului Donati – care a dispărut împreună cu maică-sa când s-au retras nemţii. Ei, dar aşa-i viaţa... Se găseşte întotdeauna ceva care nu merge bine.

— Îţi mulţumesc pentru cafea, am spus punând ceaşca pe tavă.

— Să sperăm că Signora Raspa n-o să întârzie prea mult, zise ea şi mă privi lung. E drăguţă, nu-i aşa?

— Da, foarte drăguţă, o aprobai eu.

— Şi are o groază de admiratori. Numai eu ştiu cât trebuie să muncesc când îi invită la cină.

Am zâmbit, abţinându-mă să fac vreun comentariu.

— Ei, şi-acum trebuie să plec. Trebuie să fac piaţa şi să-i pregătesc masa soţului meu. Noroc cu mama, care vede de copil cât timp sunt la lucru.

Aruncai o privire furişă spre fereastră. Nu mai era nimeni în faţa casei de la numărul 24. Poate că agentul îşi terminase percheziţia şi îşi lua acum cafeaua cu Siognora Silvani.

Peste vreo cinci minute, când femeia se întoarse din

bucătărie, mă prefăcui absorbit în lectura revistei. Îşi puse o jachetă peste rochie şi avea o plasă în mână.

— Am plecat, zise ea. Vă urez o zi plăcută împreună cu signorina.

— Mulţumesc, am răspuns eu scurt.

Plecă, urându-mi încă o dată petrecere frumoasă. O auzii coborând scările. Peste o clipă ieşea din casă şi se îndepărta pe stradă. Rămăsei cu ochii aţintiţi pe casa de la numărul 24. Nu se vedea nici o mişcare. Nu intra şi nu ieşea nimeni. Îmi făcui socoteala că poliţistul plecase cât timp stătusem de vorbă cu femeia. Poate că se dusese la secretariatul universităţii ca să se intereseze de mine sau la bibliotecă. Nici vorbă deci să mă duc la bibliotecă în ziua aceea. Şi nici la pensiunea Silvani. N-aveam încotro. Trebuia să rămân în apartamentul Carlei Raspa până ce găseam o posibilitate de a ajunge în casa fratelui meu. Se putea prea bine ca poliţistul să supravegheze pensiunea ascuns prin apropiere. Dacă ieşeam chiar atunci din casă, riscam să dau nas în nas cu el pe stradă.

Îmi aprinsei o ţigară. În minte îmi reveni imaginea studentului Marelli, care-şi frânsese gâtul prăbuşindu-se pe treptele ce ducea spre teatru. Tot acolo îl întâlnisem vinerea trecută şi pe băiatul care alerga înnebunit de groază. Evident, tot student. În seara aceea nu fusese însă nici o interdicţie de circulaţie. Eram convins acum că paznicii lui Aldo îl prinseseră şi pe el şi-l interogaseră ca şi pe Marelli. Jocul lor nebunesc şi fantastic se terminase acum cu moartea unui tânăr. Oare se îndeplinise în sfârşit acea „dreptate divină“? Sau jocul continua încă?

În calitate de director al Consiliului Artelor, Aldo era şi membru al consiliului universităţii. Prin urmare, avea să participe şi el la şedinţa pe care o convocase reactorul în după amiaza aceea. Avea oare să accepte şi el moartea lui Marelli ca pe o consecinţă a fugii de teama unei patrule, deşi ştia adevărul? Cu siguranţă că da.

Începusem să-mi pierd răbdarea. Îmi privi ceasul. Arăta unsprezece şi douăzeci şi cinci de minute. Nervos, mă apropiai din nou de fereastră. La numărul 24, totul părea în ordine. Nu

îndrăzneam totuşi să plec. Încă nu ştiam cum aveam să-i explic Carlei Raspa prezenţa mea în apartamentul ei la ora aceea. N-o mai văzusem din seara de marţi, când o părăsisem într-un mod prea puţin elegant şi se putea să i se pară cam ciudat că-mi alesesem un asemenea moment pentru a-mi cere scuze.

Deschisei uşa băii şi intrai. Pe poliţa de deasupra chiuvetei se îngrămădeau în dezordine o mulţime de cutii şi flacoane, iar un halat de casă zăcea aruncat pe un scaun fără spătar. O cămaşă de noapte, clătită la repezeală atârna pe un umeraş deasupra căzii, în timp ce o grămadă de ciorapi stăteau la înmuiat într-un lighean. Toată dezordinea aceea îmi întoarse brusc stomacul pe dos, amintindu-mi de zilele copilăriei petrecute cu mama prin camere dubioase de hotel, când mai tot timpul baia era plină de lenjerie intimă de damă şi de nelipsitele batiste şi ciorapi bărbăteşti. Încă un copil pe atunci, mă simţeam întotdeauna cuprins de greaţă la vederea acelor obiecte ce aminteau cu brutalitate de poftele carnale, senzaţie care avea să mă urmărească toată viaţa.

M-am întors în cameră şi am deschis larg fereastra. Îmi aprinsei o altă ţigară şi rămăsei privind în stradă de după perdea. Gândurile mi se învălmăşeau în cap. Oare cine să fi fost autoarea telefoanelor anonime pe care le primise rectorul la spital? Vreo amantă părăsită de Aldo? Sau vreo femeie cuprinsă de gelozie la gândul că încercările ei de a-l cuceri se dovediseră zadarnice? Femeia aceea – oricine ar fi fost – se pare că intuise perfect relaţiile dintre Aldo şi soţia rectorului. Chiar dacă telefoanele încetaseră, trebuia să-i spun totul lui Aldo înainte de a da ochii cu rectorul. Poate că nu era rău să-l sun pe Jacopo şi să-i las numărul Carlei Raspa, cerându-i să-l anunţe pe Aldo că doream să-i vorbesc .

Căutai cartea de telefon şi o răsfoii la repezeală. Găsii în sfârşit numărul şi cerui să mi se dea legătura. Nu răspunse nimeni. Jacopo plecase probabil după cumpărături sau se retrăsese în camera lui. Am pus receptorul în furcă şi m-am apropiat din nou de fereastră. Strada se mai animase. Dinspre centru urcau câţiva studenţi îmbrăcaţi în costume de epocă,

vorbind în gura mare şi fluierând. Unul dintre ei ducea o pungă în vârful unui băţ şi cerşea vârând-o ostentativ sub nasul trecătorilor.

— Ajutaţi-i pe bieţii studenţi, striga el. Contribuiţi fiecare cu ce puteţi, fie cât de puţin... Mulţumesc signore... mulţumesc signorina...

Un trecător se opri cam nedumirit şi puse câţiva bănuţi în pungă. La fel, o fată, care se grăbi să se îndepărteze urmărită de hohote de râs şi fluierături. Băieţii se răspindiră, ocupând toată strada şi opriră o maşină. Cel cu punga se apropie şi o băgă pe fereastra deschisă. Mulţumi apoi cu o plecăciune exagerată, agitându-şi bereta împodobită cu pene. Îşi continuară drumul în aceeaşi atmosferă veselă şi gălăgioasă, dispărând în direcţia pieţei della Vita.

Orologiul Domului bătu de amiază, urmat ca de un ecou de clopotele de la San Cipriano. Le răspunseră pe rând clopotele celorlalte biserici. Îmi amintii că în urmă cu secole, orice fugar îşi găsea adăpost împotriva urmăritorilor în incinta unei biserici. Pe când acum... Oare cum ar fi reacţionat preotul de la San Cipriano, dacă i-aş fi cerut protecţie? M-ar fi privit desigur cu gura căscată şi apoi s-ar fi grăbit să anunţe poliţia.

Deodată auzii paşi care urcau treptele şi se apropiau de uşă. În secunda următoare, în faţa mea stătea Carla Raspa. Mă privi uimită, nevenindu-i parcă să-şi creadă ochilor.

— Tocmai mă întrebam, zisei eu repede, dacă n-ar fi mai bine să mă refugiez într-o biserică.

— Depinde de gravitatea crimei, răspunse ea, intrând şi închizând uşa după ea. Poate că n-ar strica s-o mărturiseşti mai întâi.

Îşi puse poşeta şi pachetul cu cărţi pe care-l ducea în mână pe masă şi se întoarse spre mine, măsurându-mă din cap până-n picioare.

— Ai întârziat cu vreo treizeci şi şase de ore la întâlnire, spuse ea dispreţuitor. Şi, dacă uneori sunt dispusă să mai aştept o oră-două, după aceea, te asigur că-mi caut pe altul.

Îşi scoase o ţigară din poşetă şi şi-o aprinse, apoi intră în

bucătărie, de unde aduse o sticlă de Cinzano şi două pahare pe o tavă.

— Am ajuns la concluzia că ai fugit purt şi simplu de frică, zise ea zâmbind. Nu-i nimic, li se poate întâmpla şi altora, chiar mai grozavi decât dumneata. Ar fi trebuit să ştii că există întotdeauna o cale de a depăşi astfel de situaţii penibile. Curaj! Nu se ştie niciodată de unde sare iepurele!

Îşi ridică paharul spre mine şi zâmbi din nou. Am rămas interzis. Nu mai întâlnisem până la ea o fiinţă atât de mărinimoasă. Mă hotărâi să-i spun adevărul.

— N-am venit să mă scuz pentru seara de marţi, am zis punând paharul pe masă. Sunt aici pentru că bănuiesc că poliţia e pe urmele mele.

— Poliţia? repetă ea şi încremeni cu paharul în mână. Ai comis într-adevăr o crimă? Sau îţi arde de glumă.

— N-am comis nici o crimă, o liniştii eu. S-a întâmplat însă să mă aflu la locul unei crime acum zece zile şi bănuiesc că poliţia doreşte să-mi pună unele întrebări.

Se uită la mine încă neîncrezătoare. Se convinse însă pe dată că spuneam adevărul.

— Nu cumva e vorba de bătrâna aceea care a fost asasinată la Roma? mă întrebă, grăbindu-se să-mi ofere o ţigară.

— Ba da, chiar de ea. Îi dădusem o bancnotă de zece mii de lire chiar în seara când a fost asasinată. Motivul nu cred că are vreo importanţă. A doua zi dimineaţă, am aflat din ziare ce se întâmplase. N-are rost să-ţi mai spun că nu sunt autorul. Nu-i exclus însă să-i fi dat banii doar cu câteva minute înainte de crimă şi tocmai de aceea să fiu considerat suspect de poliţie.

— Dar de ce? se miră ea. Doar în presă s-a anunţat că l-au prins pe criminal, nu-i aşa?

— Da, dar omul acela a recunoscut numai că a furat cele zece mii de lire, nu şi că a comis crima.

— Păi şi eu aş fi făcut la fel, zise ea ridicând din umeri. Nu înţeleg de ce trebuie să-ţi faci griji. E treaba poliţiei. O să descurce ei iţele până la urmă.

Mă văzui nevoit să-i explic că mă dusesem la poliţia din Roma însoţit de cele două englezoaice, că dădusem o declaraţie în care nu pomeneam nimic despre bani şi că a doua zi plecasem la Ruffano.

— Şi de ce ai făcut toate astea?

— Pentru că mi se păruse că o recunosc pe bătrână şi doream să mă conving că e într-adevăr ea.

Îşi termină băutura şi umplu din nou paharele. Se purta în continuare normal, dar privirea ei îmi spunea că se află în gardă.

— Am citit şi eu în ziare că femeia era din Ruffano. Dar cum se face că o cunoşteai?

— Adevărul este că m-am născut în Ruffano şi am locuit aici până la vârsta de unsprepzece ani.

Mă fulgeră cu privirea peste masă, apoi îşi luă paharul şi se mută pe divan, rezemându-se de o pernă.

— Prin urmare... ai spus numai minciuni de când ai venit aici, conchise ea.

— Asta cam aşa e, am recunoscut.

— Acum cred că-ţi dai în sfârşit seama că minciuna are picioare scurte, nu?

— De fapt nu-i vorba de o minciună, ci doar de o omisiune. N-am declarat de la început tot ce ştiam la poliţie, iar acum mi s-a părut că unul din agenţii din Roma, care a însoţit conşciugul cu corpul neînsufleţit al Martei m-a recunoscut în biserică, la slujba de înmormântare. Cu o oră în urmă, acelaşi agent făcea cercetări la pensiune. Nu mă înşelasem deci. Noroc că l-am văzut la timp şi m-am refugiat în apartamentul dumitale.

Se rezemă mai bine de perne şi suflă un rotocol de fum spre tavan.

— Poate că n-a vrut decât să se convingă că eşti cel care a dat declaraţia la poliţia din Roma... Ciudat totuşi că, deşi l-au prins pe criminal, te mai caută şi pe dumneata.

— Nu-i chiar atât de ciudat. Aşa cum ţi-am spus, omul acela neagă că ar fi săvârşit crima. Probabil că poliţia a ajuns la concluzia că nu-i el autorul şi îşi continuă cercetările.

— Nici eu nu-l cred vinovat, zise ea după o clipă şi mă privi semnificativ.

— În cazul acesta, e mai bine să plec, am spus ridicând din umeri şi îndreptându-mă spre uşă. Poţi anunţa poliţia dacă doreşti.

N-ajunsesem încă la uşă, când sună telefonul. Poate că acesta era sfârşitul. Poate că asta îmi era soarta. Carla Raspa îmi făcu semn să nu plec şi ridică receptorul.

— Da, răspunse ea, da Giuseppe... La prânz? Se opri; se uită la mine şi scutură din cap. Nu, mi-e imposibil! Aştept pe cineva. Pe cine?... O studentă împreună cu mama ei. Trebuie să sosească din clipă în clipă... Aseară nu ştiam. Mi-au telefonat abia azi dimineaţă., Nu ştiu, Giuseppe. Nu-ţi pot spune acum... O să te sun după-amiază la bibliotecă. La revedere.

Puse telefonul în furcă şi se întoarse spre mine zâmbind.

— Am scăpat de el, cel puţin pentru câteva ore. Ai noroc că n-a venit aici pe neaşteptate. Mă invitase la masă, dar după cum ai văzut, l-am refuzat. Sper să apreciezi gestul. Am făcut-o doar din cauza dumitale. N-o să mai ies în oraş azi la masă. Dar nu-ţi face probleme. O să fac o omletă.

Se ridică de pe divan şi-şi netezi părul.

— Nu crezi deci că sunt un criminal? o întrebai.

— Nici vorbă. Sinceră să fiu, cred că nu eşti în stare să omori nici o muscă. Ce să mai vorbim de o femeie...

Am urmat-o în bucătărie. Un timp îşi făcu de lucru cu tigaia, aprinse aragazul şi luă farfuriile şi paharele de pe raft. Mă aşezai pe un scaun, urmărind-o în tăcere. Acum că-i mărturisisem totul, mă simţeam uşurat.

— Presupun că vrei să pleci din oraş, spuse ea după o vreme. Te-aş pute ajuta. O să împrumut din nou maşina.

— Nu, nu vreau să părăsesc oraşul. Aş vrea doar să ajung într-o anumită casă din via dei Sogni.

— A! Prin urmare ai un prieten care ştie toată povestea?

— Da, recunoscui eu.

Timp de câteva minute nu mai scoase o vorbă. Sparse ouăle într-un castron şi le amestecă repede.

— Aş putea şti şi cine e acest prieten? mă întrebă ea în cele din urmă.

Ezitai. Soarta mea era deja în mâinile ei. N-avea rost să-l implic şi pe Aldo în această afacere urâtă.

— Nici nu-i nevoie să-mi spui, zise ea. Am ghicit pe loc cum stau lucrurile. Nu trebuie să uiţi că într-un orăşel ca al nostru, se află totul imediat. Am aflat despre crimă acum câteva zile de la femeia care-mi face curat. O cunoaşte pe Marta, care a fost ani de zile în serviciul familiei Donati şi care l-a crescut pe Aldo. Presupun deci că trebuie să fi fost prieten cu el în copilărie şi că din casa lor o cunoşteai pe bătrână.

Nu era prea departe de adevăr. Hotărâi că era mai bine să n-o contrazic.

— Da, zisei, aşa e.

— Aşa că te-ai dus la Donati şi i-ai spus toată povestea... Iar el în loc să te ajute să te faci nevăzut, te-a sfătuit să rămâi în oraş.

— Întocmai.

— Şi când s-a întâmplat asta? Duminică?

— Da, duminică...

— Aha, deci cu dumneata şi-a petrecut Donati toată după amiaza de duminică?

— Da, recunoscui eu şi de data aceasta.

Omleta era gata. O răsturnă pe o farfurie şi o puse pe masă.

— Mănânc-o fierbinte, mă îndemnă ea, aşezându-se pe scaunul din faţa mea.

Începui să mănânc, întrebându-mă cât timp avea să dureze acest interogatoriu. Ea însă se mulţumi să mănânce în tăcere, ridicându-se doar din când în când de la masă ca să aducă salata sau o sticlă cu vin. Deodată o văzui zâmbind enigmatic.

— De ce zâmbeşti? o întrebai surprins.

— Pentru că am înţeles în sfârşit adevărul. Mă şi mir cum de nu mi-am dat seama de mult. Acum ştiu de ce nobilul dumitale prieten nu şi-a dat osteneala să-mi răspundă la scrisoare. Nu-l interesează femeile. Pentru el, un vechi tovarăş de

distracţii din tinereţe are infinit mai mult şarm. Mai ales unul cu mutră nevinovată ca dumneata.

Eram sigur că Aldo s-ar fi amuzat copios auzind-o vorbind astfel. Pe mine reuşise însă să mă pună în încurcătură. Nu ştiam cum trebuie să reacţionez.

— Ei bine, continuă ea, nelăsându-mi timp să răspund. Viaţa e plină de surprize. Drept să-ţi spun, n-aş fi bănuit niciodată una ca asta. Şi totuşi... Rămase pe gânduri, uitând să-şi mai ducă furculiţa la gură. Parcă am auzit nişte zvonuri ciudate printre studenţi. Repetiţiile acelea cu uşile închise de la palatul ducal... s-ar putea să fi servit doar de acoperire pentru cu totul altceva. Dacă ăsta-i adevărul, regret că m-am lăsat înşelată în privinţa lui Donati. L-aş fi urmat până la ultima suflare.

Păstrai în continuare aceeaşi tăcere echivocă de teamă să nu-mi agravez situaţia.

— Ai aflat despre studentul care şi-a fracturat gâtul azi noapte? schimbă ea brusc subiectul.

— Parcă am auzit ceva.

— Nu este oficial, dar în curând va şti tot oraşul. Se zice că s-ar fi împiedicat, fugind de o patrulă. Cel puţin aşa circulă zvonul. Era student la comerţ în anul trei. Nu se ştie ce poate ieşi din istoria asta. S-ar putea să fie picătura care să umple paharul.

Se ridică de la masă şi aduse câteva fructe, apoi îşi alese o pară şi începu să muşte din ea, ţinând-o cu amândouă mâinile. Zeama i se prelingea dizgraţios pe bărbie. Mi-am întors privirile.

— Ce voiai să zici cu acea „ultimă picătură"? nu-mi putui eu stăpâni curiozitatea.

— Nimic altceva decât că ar putea declanşa o luptă deschisă între studenţii de la Comerţ şi ai noştri. Dacă o fi aşa, Dumnezeu să ne ajute mâine, când o să-şi scoată Donati „interpreţii" în stradă. Faptul că i-a invitat pe studenţii de la Comerţ să participe la serbare nu-i va reconcilia pe rivali, aşa cum presupune el, ci dimpotrivă, va adânci şi mai mult conflictul dintre ei.

Râse şi terminându-şi para, aruncă resturile în găleata de gunoi de sub chiuvetă.

— Directorul Consiliului de Artă n-a zis că are de gând să „înarmeze“ şi fetele, dar am aflat că majoritatea studentelor de la Litere sunt hotărâte să-şi ajute prietenii în cazul că vor fi atacaţi. Aşa că mâine va fi un adevărat iad în oraş. Nu ştiu cum o să se descurce poliţia.

Aprinse aragazul şi puse ibricul de cafea pe plită.

— În orice caz, continuă ea, numai de dumneata n-o să le ardă mâine. O să fii în perfectă siguranţă în casa lui Donati. Apropo, cam ce fel de casă are?

— Dacă faci rost de o maşină şi mă conduci acolo, ai să ai ocazia s-o vezi cu ochii dumitale.

Regretai aproape imediat cuvintele care-mi scăpaseră de pe buze. Aldo avea şi-aşa destule pe cap. Numai Carla Raspa-i mai lipsea. Şi totuşi, fără ea, nu vedeam cum aş fi putut ajunge în via dei Sogni.

— Mda, zâmbi ea. Sper că domnul profesor n-o să-mi refuze favoarea de a mă invita în casă, mai ales că-i livrez obiectul distracţiei direct la domiciliu.

Telefonul sună din nou. Carla Raspa trecu în camera de zi şi ridică receptorul. Rămăsei cu urechea la pândă. Ca orice fugar, mă temeam că poliţia îmi putea da în fiecare clipă de urmă.

— Nu, nu, o auzii eu răspunzând nervoasă. N-au venit încă. Probabil că le-a reţinut ceva. Doar ştii ce aglomeraţie e astăzi pe străzi... E tot Giuseppe, îmi strigă ea, acoperind microfonul cu mâna. Crede că aştept nişte musafiri... A! ai o şedinţă la două fără un sfert... vorbi ea din nou în microfon. În casa rectorului, zici? Cum, s-a şi întors?... Da, înţeleg. În legătură cu accidentul studentului, desigur. Mă întreb ce-o să zică rectorul... Spune-mi, te rog, Giuseppe, va fi şi profesorul Donati acolo? Da? Sună-mă te rog când termini. Pe curând.

Închise telefonul şi reveni în bucătărie.

— S-a întors rectorul, mă anunţă ea bine dispusă. A convocat o şedinţă a Consiliului pentru ora două fără un sfert. Cred c-o să facă din nou tromboză când va afla tot ce s-a întâmplat în lipsa lui.

Luă ibricul de pe plită şi turnă cafeaua în ceşti. Îmi cerce-

tai din nou ceasul. Abia trecuse de ora unu. Traversai încăperea şi privii pe fereastră. Maşina cu care fusesem marţi la restaurant era parcată în faţa casei.

— Giuseppe nu ştia dacă Donati va participa la şedinţă. S-ar putea totuşi să se ducă. Şi n-aş vrea să mergem în vizită într-un moment când gazda nu-i acasă.

— Nu te mai formaliza atât, o rugai. Principalul este să ajungem acolo. Din clipa aceea, dumneata scapi pentru totdeauna de grijă.

— Numai că eu nu vreau să scap.

Îl auzirăm pe vecinul de deasupra mişcându-se prin apartament.

— E tipul cu maşina, zise Carla Raspa şi se repezi pe spalier lăsând uşa deschisă. Walter! strigă ea.

Auzii o voce bărbătească răspunzându-i.

— Poţi să-mi împrumuţi maşina pentru o jumătate de oră? Am de rezolvat o problemă urgentă şi nu pot merge pe jos, îi explică ea.

Vecinul îi strigă ceva drept răspuns, dar nu reuşii să înţeleg ce anume.

— O, da! strigă Carla Raspa la rândul ei. Ţi-o aduc înapoi până la două şi jumătate.

Se întoarse în cameră şi îmi zâmbi radioasă.

— E foarte amabil. Nu-i vorbă că şi eu mă pricep să-i cultiv prietenia. Cred că-ţi dai seama că merită. Termină-ţi cafeaua şi hai să plecăm. Poate-l mai prindem pe ilustrul dumitale prieten acasă.

— Nu crezi c-ar trebui să-i telefonez mai întâi?

— Nu, zise ea după o scurtă ezitare. Nu, n-are rost, adăugă apoi pe un ton categoric, clătinând cu vigoare din cap. S-ar putea să nu te primească sub cine ştie ce pretext.

N-aveam altceva mai bun de făcut decât să accept. Singura mea speranţă era că nu-l vom găsi pe fratele meu acasă şi că ne va primi Jacopo.

Carla Raspa îşi termină în grabă cafeaua şi intră în baie, de unde se întoarse peste câteva clipe răspândind în jur un puternic miros de parfum.

— Sunt gata de atac, mă anunţă ea scurt, coborându-şi pleoapele grele de fard. Nu-mi fac cine ştie ce speranţe, dar... mai ştii?

Am aruncat din nou o privire rapidă pe fereastră. Strada era pustie.

— Să mergem, o grăbii eu.

O luă înaintea mea pe scară şi se opri în faţa casei lângă maşină, aşteptând să-i deschid uşa.

— De data aceasta o să conduc eu, zise ea urcându-se la volan, iar dumneata aşează-te pe bancheta din spate. În ipoteza că ne vom întâlni cu niscaiva poliţişti în civil, n-o să mai aibă nici unul ochi decât pentru mine.

Buna ei dispoziţie sfârşi prin a mă molipsi şi pe mine. Izbucnii în râs pentru prima dată în ziua aceea.

Porni motorul şi maşina demară, îndreptându-se spre via dei Sogni. Nu se prea pricepea la condus, dar înaintam destul de repede. De câteva ori trebui să oprească brusc pentru a evita pietonii care încercau să traverseze strada.

— Fii atentă, o avertizai eu. Altfel, curând o să te caute şi pe dumneata poliţia.

Maşina făcu un lung ocol pe via della Mura. Evident însoţitoarea mea dorea să mă ducă la destinaţie fără a trece prin apropierea locuinţei rectorului. Când dădurăm colţul, respirai uşurat. Maşina lui Aldo nu era la locul ei obişnuit din faţa casei. Carla Raspa coborî din maşină şi aruncă o privire circumspectă în jur. Coborâi şi eu, după ce mă uitai pe furiş la ceas. Se făcuse unu şi jumătate.

— Ia-o înainte, îmi ceru ea. Şi să nu-ţi închipui că poţi scăpa de mine. N-am făcut degeaba drumul până aici.

Ne îndreptarăm împreună spre intrare şi odată ajunşi în faţa uşii, apăsai pe butonul soneriei, rugându-mă Domnului ca Jacopo să răspundă cât mai repede. Se pare că rugăciunea îmi fusese ascultată, căci în secunda următoare Jacopo se afla în faţa noastră. Păru surprins şi încurcat la vederea mea, mai ales când îşi dădu seama că nu eram singur.

— Domnul profesor nu este acasă, se grăbi el să ne anunţe.

— Nu-i nimic, spusei eu. O să-l aştept. Am adus-o cu

mine pe Signorina Raspa, care se ocupă de critica de artă şi căreia aş dori să-i arăt portretul din camera de zi.

Jacopo părea şi mai încurcat decât înainte

— Ştiţi... începu el, mai este cineva care îl aşteaptă pe domnul profesor şi...

N-apucă să-şi termine fraza. Cu un gest hotărât, Carla Raspa îl împinse în lături şi păşi în hol, arborând un zâmbet cuceritor.

— Nu-i nimic, o să-l aşteptăm împreună.

Mă repezii după ea, încercând s-o împiedic să intre. Prea târziu. Mai iute ca mine, deschisese deja uşa camerei de zi şi se oprise în prag.

La vederea noastră, o femeie care stătea pe canapea, se ridică uimită, schiţând un gest de protest. Mă recunoscu însă imediat şi se lăsă să cadă la loc, mută de uimire.

Era Signora Butali.

19

Derutate, cele două femei continuară să se privească un timp în tăcere. Era momentul să intervin. La urma urmei, doar eu eram vinovat de această situaţie penibilă.

— Vă rog să mă scuzaţi, signora, reuşii eu să bâigui. Am fost invitat de domnul profesor Donati, dar mă tem că am sosit cam prea devreme. Îmi permit să v-o prezint pe Signorina Raspa, care a avut amabilitatea să mă conducă aici cu maşina.

Un zâmbet îngheţat flutură pe buzele Signorei Butali, pentru a dispărea aproape în aceeaşi clipă.

— Bună ziua, signorina, spuse ea, fulgerându-l cu o privire încărcată de reproş pe Jacopo, care venise alergând în urma noastră.

Carla Raspa, care între timp îşi revenise, înaintă spre ea cu mâna întinsă.

— N-am avut plăcerea să vă cunosc încă, signora, zise ea.

Nici nu-i de mirare de altfel. Deşi trăim în acelaşi oraş, aparţinem unor lumi diferite, iar eu îmi petrec majoritatea timpului conducând grupuri de studenţi prin palatul ducal. Sper că domnul rector se simte mai bine...

— E mai bine, mulţumesc, spuse Signora Butali, dar resimte încă oboseala călătoriei. Am sosit abia aseară.

— Şi din nefericire, tocmai acum situaţia de la universitate şi aşa destul de tulbure, a fost agravată de moartea neaşteptată a unui student, comentă Carla Raspa.

Nici nu-şi putea alege un moment mai nepotrivit ca să aducă vorba de o problemă atât de delicată.

Signora Butali adoptă pe loc o atitudine rigidă.

— Am auzit într-adevăr despre tragicul accident al acelui tânăr, spuse ea. Nu înţeleg totuşi la ce anume tulburări vă referiţi. Nici mie, nici soţului meu nu ni s-a adus nimic la cunoştinţă.

— Se pare că domnul rector şi Signora Butali sunt singurii care au fost scutiţi de aceste neplăceri, observă Carla Raspa întorcându-se spre mine şi zâmbind. Nu acelaşi lucru se poate spune şi despre noi, care am fost martorii unei întâmplări extrem de ciudate. După câte am înţeles de la Signor Fossi, care-mi este bun prieten, i se adresă ea din nou soţiei rectorului, la două fără un sfert urmează să aibă loc o şedinţă în casa dumneavoastră, unde se vor discuta probabil toate aceste evenimente.

Signora Butali se înclină, negăsind de cuviinţă să-i răspundă.

Se lăsă o tăcere penibilă. Jacopo, care rămăsese un timp pironit lângă uşă, dispăruse acum, lăsându-mă să mă descurc singur.

— Nu uita că trebuie să-i înapoiezoi vecinului dumitale maşina îi amintii eu Carlei Raspa, arătând spre ceas.

— E încă devreme. Mai e destul timp până la două şi jumătate. Dar ce cameră încântătoare, exclamă ea brusc, făcând câţiva paşi prin încăpere şi rotindu-şi privirile avide în jur.

Se apropie de portretul tatei şi începu să-l examineze cu un ochi expert.

— E al bătrânului Donati, nu-i aşa? Nu era chiar atât de frumos ca fiul său. Îi lipsea farmecul lui cuceritor... Iar mobilierul pare să fi fost adus din vechea casă a familiei Donati... Nu-i cumva casa în care locuiţi dumneavoastră acum, signora? o interpelă ea pe Signorina Butali, care o urmărea cu acea privire rece, atât de asemănătoare cu a femeii din portretul de la palat.

— Ba da, răspunse ea, înclinându-se din nou cu demnitatea unei vechi nobile florentine. Avem norocul să locuim în acea casă minunată.

— Şi oare domnul profesor nu vă poartă pică pentru asta? întrebă Carla Raspa zâmbitoare.

— N-a abordat niciodată acest subiect, sună scurt răspunsul.

Atmosfera, rece până atunci, ameninţa să devină glacială. Soţia rectorului, pe care o găsisem în încăpere şi care era cea mai în vârstă dintre doamne, se ridicase între timp şi continua să stea în picioare, pe când însoţitoarea mea, ignorând regulile unei politeţi elementare se răsturnase pe canapea.

— Poate că nu direct, spuse ea şi îşi aprinse o ţigară, oferindu-i una şi Signorei Butali, care o refuză politicos. Dar până la urmă sunt convinsă că va reuşi să v-o smulgă prin farmecele sale. Are ochi de hipnotizator, nu-i aşa Armino?

Continua să stea răsturnată pe canapea şi să scoată rotocoale de fum, zâmbind ostentativ. Ştiind cam ce relaţii bănuia ea că există între mine şi Aldo, îmi imaginam că se distrează copios.

— E adevărat că are ochii negri, răspunsei. Dar n-am auzit să aibă puteri hiptonice.

— Nu? Mă mir. Toţi interpreţii din spectacolele sale, continuă ea, urmărind-o cu coada ochiului pe Signora Butali, susţin contrariul. Atât băieţii cât şi fetele. Îi sunt devotaţi până la unul şi fiecare speră că până la urmă va reuşi să-i intre în graţii.

Se opri, întorcându-se spre soţia rectorului şi fixând-o cu privirea.

— Păcat că nu mai interpretaţi şi anul acesta un rol în spectacol, signora. Mi-amintesc cât de minunată aţi fost anul

trecut în rolul ducesei de Ruffano, sub îndrumarea neîntrecutului profesor Donati.

Signora Butali îi răspunse doar printr-o înclinare a capului, îndreptându-şi apoi privirea întrebătoare spre mine.

— Anul acesta, însă reluă Carla Raspa, simţindu-se stăpână pe situaţie, repetiţiile s-au făcut în secret, noaptea târziu, în spatele uşilor închise. Femeile au fost definitiv excluse din spectacol, iar intrarea la întruniri a fost permisă doar pe bază de invitaţii. Doar cu greu am reuşit să obţin o invitaţie de la domnul director şi l-am luat şi pe Armino cu mine. Vă rog să mă credeţi că pentru mine a fost o adevărată relevaţie. Presupun însă că dumneavoastră aţi avut privilegiul de a asista la câteva repetiţii...

— Vă înşelaţi, spuse Signora Butali încet. N-am avut timp. Până de curând am stat mai mult la Roma.

Mă simţii şi mai vinovat. De obicei sigură de ea şi graţioasă în propria-i casă, soţia rectorului părea extrem de vulnerabilă sub un acoperiş străin. Îşi încleştase mâinile şi îşi plecase capul, într-o atitudine de autoapărare. N-avea nici mănuşi şi nici poşetă – plecase probabil în grabă de acasă, dorind să-i vorbească lui Aldo înainte de întâlnirea cu rectorul. O văzui consultându-şi de câteva ori pe furiş ceasul. Îşi ridică apoi ochii trişti spre mine, cu o privire rugătoare. N-aveam cum s-o ajut. Nu eram stăpânul casei şi n-o puteam obliga pe Carla Raspa să plece. Singura mea speranţă era ca fratele meu să apară cât mai curând.

— Se pare că domnul profesor a fost reţinut pe undeva, spuse Carla Raspa, interceptându-i privirea şi interpretând-o greşit. Oricum, pentru Armino n-are nici o importanţă. Îl poate aştepta aici.chiar şi toată după amiaza, dacă este nevoie. Nu-i aşa Armino?

— Da, îl aştept oricât, zisei eu scurt.

— Ce cartier liniştit, continuă ea, aprinzându-şi o altă ţigară. Fără prea multă circulaţie şi fără nesfârşitele grupuri de studenţi gălăgioşi. Şi mai ales, fără vecini care să urmărească tot timpul cine-ţi intră şi cine-ţi pleacă din casă, ca să aibă apoi ce bârfi. Locuiţi şi dumneavoastră pe aceeaşi stradă, signora.

— Da.

— Foarte convenabil pentru domnul profesor Donati, în caz că doreşte să-i comunice ceva domnului rector. Din nefericire însă, aşa cum spuneaţi, aţi stat mai mult la Roma.

Carla Raspa adoptase acum un ton ironic, care se apropia de insultă. Nu mai lipsea să spună decât motivul care-l îndemna pe Aldo să facă vizite repetate în casa rectorului. Şi o credeam în stare. Mă întrebam însă cum ar reacţiona Signora Butali. Ar încerca s-o pună la punct? Sau ar întoarce şi celălalt obraz.

— Ce noroc pentru elevii dumneavoastră că v-aţi putut întoarce în oraş la sfârşit de săptămână! După câte am înţeles de la cei cu care am stat de vorbă, n-au pierdut nici o lecţie în tot acest timp.

— Signora Butali pune mai presus interesele altora decât pe ale sale, îi luai eu apărarea. Săptămâna trecută de pildă, a avut amabilitatea să cânte chiar şi pentru mine.

Remarca mea nu slujise la nimic. Părea dimpotrivă să fi deschis apetitul pentru ironie al Carlei Raspa.

— Psihologii susţin că exersarea pianului are efecte terapeutice, permiţând dezlănţuirea emoţiilor, observă ea. Nu sunteţi de acord, signora?

— Eu o găsesc relaxantă, îngăimă biata victimă cu o expresie încordată.

— Pe mine nu m-ar relaxa, oftă Carla Raspa. Doar dacă aş cânta la două mâini. Asta, da, poate că m-ar stimula. Dumneavoastră n-aţi încercat niciodată, signora?

De data aceasta ironia era nedisimulată. Era din ce în ce mai clar că femeia aceea făcea totul ca s-o provoace. Signora Butali nu putea trece cu prea multă uşurinţă peste o întrebare atât de impertinentă.

— Nu, singorina, replică ea cu un glas de gheaţă. Astfel de exerciţii le sunt rezervate doar copiilor. Elevii mei studiază ca să devină ei înşişi profesori.

Carla se mulţumi să zâmbească. Atitudinea ei lăsa să se înţeleagă că se pregăteşte să-i dea lovitura de graţie. Era momentul să intervin cu mai multă fermitate. Abia apucasem să deschid gura, când auzirăm uşa de la intrare trântindu-se cu

putere şi pe Jacopo alergând în hol şi îngăimând la repezeală câteva cuvinte de scuză. Urmă o tăcere ameninţătoare. Signora Butali se făcu şi mai palidă, iar Carla Raspa îşi stinse instinctiv ţigara. În clipa următoare, uşa se deschise şi Aldo păşi în încăpere.

— Mă simt extrem de onorat, zise el pe un ton care dădea de înţeles că vizita noastră nu-i face nici o plăcere. Sper că Jacopo a avut grijă să vă primească cum trebuie... Sau poate că aţi şi luat masa de prânz?

Fărşă să aştepte vreun răspuns, se îndreptă spre Signora Butali şi-i sărută mâna.

— Eram tocmai în drum spre dumneavoastră, signora, când am văzut o maşină străină în faţa casei şi am intrat să văd ce se întâmplă.

— Maşina e a mea, se repezi Carla Raspa să-l lămurească. Mai exact, am împrumutat-o doar ca să-l aduc aici pe Armino, care a luat masa cu mine.

— Foarte amabil din partea dumneavoastră, signorina, replică Aldo. Trebuia să-mi imaginez că pantele din Ruffano nu-s prea uşor de urcat pentru picioarele unui ghid.

Se întoarse din nou spre soţia rectorului.

— Cu ce vă pot fi de folos, signora? o întrebă el cu un aer la fel de detaşat. S-a amânat cumva şedinţa de la două fără un sfert?

Aşteptarea îndelungată şi discuţia cu Carla Raspa care-i urmase o secătuiseră de puteri pe Signora Butali. Nu-l mai văzuse pe Aldo din ajunul plecării la Roma şi prezenţa soţului ei o împiedicase probabil să-i telefoneze. Suferinţa ce se oglindea în ochii ei, care-i căutau cu înfrigurare pe ai lui Aldo îmi făcu milă.

— Nu, n-a fost amânată, spuse ea. Se străduia să se exprime cât mai protocolar, de teamă ca nu cumva cuvintele să-i fie răstălmăcite de Carla Raspa, care-şi ciulise urechile, gata să ducă vorba prin toată universitateea. Doream doar să vă consult într-o problemă minoră, domnule profesor. Nu-i nimic deosebit. Putem amâna pe altă dată.

Evident, minţea. De ce l-ar fi aşteptat atât de mult dacă

n-avea să-i spună nimic? Aldo se uită spre mine mustrător, întrebându-mă din priviri de ce nu mă retrăsesem discret împreună cu însoţitoarea mea, îndată ce aflasem că e aşteptat de Signora Butali...

— Vă rog să ne scuzaţi, signorina, zise el, privind peste capul meu în direcţia celei care pricinuise toate aceste încurcături. Oferă-i signorinei un lichior şi ţigări, Beo, te rog. Îmi pare extrem de rău, signora... Vreţi să mă urmaţi, vă rog?

O invită cu un gest pe Signora Butali în sufragerie şi ieşi închizând uşa în urma lui.

Mă îndreptai spre tava pe care se aflau băuturile şi turnai coniac într-un pahar pe care-l întinsei Carlei Raspa fără să o privesc.

— Te-ai purtat dezgustător, îi reproşai eu. Cred că-ţi dai seama că acum n-o să mai fii niciodată invitată în casa rectorului.

Dădu paharul peste cap şi mi-l întinse, făcându-mi semn să i-l umplu din nou.

— Cum ţi-a zis Donati? îşi manifestă ea curiozitatea.

— Beo, răspunsei eu. Un diminutiv de la Il Beato, „binecuvântatul".

— Ce emoţionant, comentă ea. Ştie şi prea nobila doamnă? mă întrebă apoi, privind semnificativ spre uşa sufrageriei.

— Ce să ştie? mă mirai eu.

— Despre dumneata şi Donati.

Parcă un demon pusese stăpânire pe mine. Nu-mi mai păsa. Lucrurile ajunseseră oricum prea departe.

— Bineînţeles, spusei eu. Am fost cât se poate de sinceri. Dar numai faţă de ea.

— Mă uimeşti, zise Carla Raspa, ridicându-se brusc în picioare.

Băutura i se vărsă pe rochie. Îmi scosei batista şi începui s-o şterg.

— Dar e nebună după el! exclamă ea. Asta o vede până şi-un copil mic. E strigător la cer. Şi relaţia voastră n-o deranjează?

— Nu, spusei eu. De ce-ar deranja-o?

— Pe o femeie ca ea? Care vrea să fie unică? Dar gândeşte-te, Armino. Numai dacă... Îşi lăsă fraza neterminată, străfulgerată parcă de o idee. Da... Livia Butali, Donati şi dumneata... Nu, nu este posibil...

Îi luai paharul din mână şi-l pusei pe tavă.

— Vrei în sfârşit, să pleci? o rugai eu.

— Nu, spuse ea. Mai ales acum, când am aflat una ca asta. Doar dacă mă dă Donati în brânci afară. Nu ştii unde s-au dus? Cumva în dormitor?

— Nu prea cred, zisei eu uitându-mă la ceas. Este deja două fără zece. Donati a întârziat cu cinci minute la şedinţă.

— Sper că n-ai de gând să-mi spui că e şi rectorul amestecat în toată povestea asta?

— N-ar fi exclus, răspunsei ridicând din umeri.

Din hol se auziră şoapte şi paşi îndreptându-se grăbiţi spre ieşire. Peste câteva clipe, Aldo îşi făcu în sfârşit apariţia.

— Cine urmează? întrebă el cu dezinvoltură. Vreau să-mi văd clienţii pe rând.

— Poliţia a făcut cercetări la pensiune din via San Michele, mă grăbii eu să i-o iau înainte Carlei Raspa. Am fost nevoit să mă ascund în apartamentul Carlei. I-am spus bineînţeles şi motivul.

— S-au făcut cercetări şi la bibliotecă, zise Aldo. Mi-a telefonat Fossi. De aceea am şi întârziat. Vă mulţumesc pentru ajutor, signorina, adăugă el întorcându-se spre Carla Raspa. Fără dumneavoastră, băiatul ăsta ar fi dat de bucluc. Am reuşit să îndepărtez pericolul cel puţin pentru o vreme, iar în casa mea o să fie în siguranţă.

— Mă bucur că v-am putut fi de folos, spuse Carla Raspa pregătindu-se de plecare încântată că-şi atinsese scopul de a atrage atenţia lui Aldo asupra ei. Mai ales că numai aşa am avut prilejul să ajung la dumneavoastră. Până acum toate încercările mele au fost zadarnice. V-am căutat chiar şi acasă de vreo trei ori.

— Îmi pare rău, murmură Aldo. În ultima vreme am fost foarte ocupat.

— Da, desigur, Armino v-a răpit mult timp, spuse ea, a-

runcându-mi o privire. Nu ştiam că sunteţi prieteni atât de apropiaţi, continuă ea, vrând să-i arate că e la curent cu relaţiile dintre noi.

— Dar e foarte normal, spuse Aldo scurt. Doar suntem fraţi. E adevărat că o vreme fiecare am crezut că celălalt a murit în război... Duminica trecută ne-am revăzut pentru prima dată după douăzeci şi doi de ani.

Vestea căzu ca un trăznet asupra Carlei Raspa. Dacă mă acceptase fără să clipească în ipostaza de criminal, acum se făcu roşie ca focul.

— Nu ştiam... bâigui ea. Nu mi-am dat seama... Armino nu mi-a spus nimic.

Se uită câtva timp de la unul la altul, apoi, spre consternarea mea, izbucni în lacrimi.

— Mi-am pierdut amândoi fraţii în război, suspină ea. Erau mult mai mari decât mine şi îi iubeam nespus. Îmi pare rău... Iertaţi-mă, vă rog.

Se repezi spre uşă, dar Aldo o ajunse dintr-un pas şi, înşfăcând-o de braţ, o întoarse spre el şi o privi în faţă.

— Ia spune-mi, cât de singură te simţi? o întrebă el.

— Singură? repetă ea, încercând să-şi ascundă faţa care i se făcuse ca de ceară sub stratul de machiaj brăzdat de lacrimi. N-am spus că m-aşi simţi singură...

— Nici nu-i nevoie, replică el brutal. Se vede destul de clar după felul cum alergi mereu după bărbaţi.

Rămăsei cu gura căscată. Nu mi-l imaginasem pe fratele meu capabil de un limbaj atât de violent. Neaşteptata criză de nervi a Carlei Raspa arăta că în fond era şi ea la fel de vulnerabilă ca şi Signora Butali. De ce n-o lăsa Aldo în pace?

Carla Raspa rămase nemişcată, neputându-şi lua ochii de la el. Prefăcătoria de până atunci dispăruse ca prin farmec. Renunţase brusc să mai braveze situaţia.

— E tot ce mi-a mai rămas, zise ea. Nu mai am nimic altceva de dăruit.

— Dar la viaţa dumitale nu te-ai gândit niciodată? Dacă ar trebui să renunţi şi la ea?

Îşi retrase mâna şi braţul Carlei Raspa căzu inert pe lângă

trup. Femeia continua să-l privească ţintă, cu ochii pe care se întinsese fardul spălat de lacrimi.

— Mi-aş da bucuroasă chiar şi viaţa, zise ea încet, dacă mi-ai cere-o dumneata.

Aldo zâmbi şi se aplecă să-i ridice poşeta care-i alunecase din mână.

— Îţi dai seama deci că ăsta-i bunul cel mai de preţ pe care-l ai spuse el întinzându-i poşeta şi bătând-o pe umeri. Îi atinse apoi obrazul cu degetul şi-i arătă zâmbind negreala de pe el. Carla Raspa, a cărei privire se-nseninase, zâmbi la rândul ei şi începu să-şi frece faţa cu batista.

— Nu uita ce mi-ai promis, îi spuse Aldo. S-ar putea să-ţi cer să-ţi dai viaţa chiar mâine, la serbare. O să te chem la palat. De altfel, o să am grijă să primeşti instrucţiuni în cursul serii.

— Sunt gata să fac oricând tot ce-mi ceri, repetă ea.

— Dacă tot vrei să mori, continuă Aldo, împingând-o spre uşă, atunci trebuie să-ţi spun că n-o să mori în nici un caz singură.

— Oare o să te mai văd vreodată, Armino? mă întrebă Carla Raspa oprindu-se şi privindu-mă peste umăr.

— Nu ştiu, răspunsei eu. Oricum îţi mulţumesc că mi-ai dat adăpost.

Se întoarse spre Aldo privindu-l întrebător. Neprimind nici un răspuns, se hotărî în fine să plece şi curând îi auzirăm paşii răsunând pe alee.

Un timp am rămas amândoi privind pe fereastra deschisă şi ascultând în tăcere sunetul clopotului de la San Donato bătând ora două.

— Trebuie să plec, spuse Aldo deodată, tresărind. Am întârziat deja un sfert de oră. I-am telefonat lui Cesare şi i-am spus că eşti aici. El şi Giorgio te-au căutat toată dimineaţa.

Era nervos şi vorbea pe un ton echivoc. Nu-mi dădeam seama dacă voia să-şi manifeste astfel supărarea pentru necazurile pe care i le pricinuiam sau dacă avea cu totul alt motiv. Era cert că nu avea nici un chef de o discuţie între patru ochi.

— Ascultă, zise el, Cesare va veni aici. Doresc să faci tot ce-ţi va cere el. Înţelegi?

— Nu, răspunsei eu. Acum nu înţeleg. Dar poate că voi înţelege când voi vorbi cu Cesare. Şi... Aldo... Nu ştiu dacă ţi-a spus Signora Butali... M-am dus azi dimineaţă s-o văd...

— Nu, zise el. Nu mi-a spus.

— L-am cunoscut şi pe rector, cu care am avut o conversaţie destul de ciudată în absenţa soţiei sale, care ieşise pentru câteva minute din cameră. Mi-a spus... n-are rost să te plictisesc cu amănunte acum... Mi-a spus, cum ziceam, că în timp ce a fost internat în spitalul din Roma, a primit o grămadă de telefoane anonime din partea unei femei... Şi toate în legătură cu tine.

— Mulţumesc, zise Aldo, fără să-şi schimbe tonul sau expresia feţei.

— Am crezut, îngăimai, că-i mai bine să te previn.

— Mulţumesc, zise el din nou şi se îndreptă spre uşă.

— Aldo! am strigat. Te rog să mă scuzi pentru acest nefericit incident. N-aveam de unde să ştiu că Signora Butali este aici.... şi Carla Raspa...

— De ce nefericit? mă întrerupse el, oprindu-se cu mâna pe clanţa uşii.

— Păi... sunt atât de diferite... N-au nimic în comun.

— Aici greşeşti, zise el, îngustându-şi ochii şi privindu-mă cu asprime. Amândouă urmăresc de fapt acelaşi scop. Atâta doar că această... Carla Raspa e mai sinceră şi merge direct la ţintă.

Ieşi din cameră şi peste o clipă auzii uşa de la intrare trântindu-se. După plecarea lui, mă cuprinse disperarea la gândul viitorului nesigur pe care trebuia să-l înfrunt.

20

Nu doream să rămân singur. L-am strigat pe Jacopo, care se pregătea să se retragă în camera lui.

— Pot să vin cu tine? l-am întrebat sfios.

La început a părut surprins de o asemenea cerere, apoi, un zâmbet i-a luminat fața.

— Bineînțeles, signor Beo. Tocmai curățam argintăria. Veniți să mai stăm de vorbă.

M-a condus într-o încăpere care servea de bucătărie și de cameră de zi în același timp și a cărei fereastră dădea în via dei Sogni. Era o încăpere veselă, poate și pentru că un canar cânta în acordurile unei melodii ce venea dintr-un tranzistor, pe care Jacopo se grăbi să-l închidă din respect pentru mine. Pereții erau acoperiți cu fotografii de avioane tăiate din paginile unor reviste și înrămate. Pe masă se aflau o grămadă de obiecte de argint – cupe, platouri, cuțite, linguri și furculițe – unele lustruite, altele acoperite cu o pastă roz, în plin proces de curățare.

Pe unele mi le aminteam din copilărie.

— Asta-i a mea am zâmbit eu, luând de pe masă o cupă de argint. Am primit-o în dar la botez. Marta nu mă lăsa niciodată să beau din ea. Zicea că e prea frumoasă.

— Căpitanul ține acum zahărul în ea, spuse Jacopo. Se află întotdeauna pe masă la micul dejun. A lui e mult prea mare, adăugă el, arătându-mi o altă cupă pe care n-o curățase încă.

— Îmi aduc aminte și de aceea. Mama o ținea în dormitor și își punea florile în ea.

Ambele cupe erau marcate cu inițialele noastre, A.D.

— Căpitanul ține foarte mult la aceste obiecte vechi moștenite de la părinți. Se supără întotdeauna când se sparge sau când se pierde câte ceva. Și n-ar arunca pentru nimic în lume vreun obiect care a aparținut tatălui său.

Am pus cupa la loc. Jacopo o luă de pe masă și începu s-o lustruiască.

— Mi se pare ciudat că un om ca el să aibă atâta respect pentru tradiții.

— Ciudat? repetă Jacopo, uimit. De ce? Vă asigur, Signor Beo, că întotdeauna a fost așa.

Poate că da. De când îl cunoști tu... Dar când era copil era mereu neascultător.

— Ei, așa sunt toți băieții, râse el. Căpitanul nu mai e de

mult un copil. O să facă patruzeci de ani în noiembrie.

— Ştiu.

Canarul îşi reîncepuse cântecul vesel.

— Fratele meu mă îngrijorează, Jacopo, îi mărturisii eu.

— De ce să vă îngrijoreze? se miră Jacopo. Ştie el ce are de făcut.

Am luat o bucată de piele şi am început să-mi lustruiesc cupa.

— Nu ţi se pare că s-a schimbat în ultimii ani?

Jacopo îşi continuă treaba, ca şi când nu mi-ar fi auzit întrebarea.

— Poate că e ceva mai adâncit în gânduri, zise el după un timp şi se încruntă. Şi uneori are toane, ca toată lumea. Mă feresc întotdeauna să-l deranjez când e singur şi se gândeşte.

— Şi la ce se gândeşte?

— Ei, dac-aş şti! De mult n-aş mai lustrui argintăria din bucătărie. Aş fi, ca şi el, director şi aş da ordine altora.

Am izbucnit în râs. Jacopo, cu acea înţelepciune a omului simplu, avea dreptate.

— Eu şi căpitanul ne înţelegem foarte bine, continuă el. Nu mi-am băgat niciodată nasul în treburile lui, cum făcea Marta.

— Marta? întrebai eu uluit.

— Da. În ultimul timp, nu numai că se apucase de băutură, dar ajunsese şi foarte „posesivă" cum zice Căpitanul. Cred că din cauza vârstei... Voia să ştie totul - ce făcea Căpitanul, unde se ducea, cine-i erau prietenii, ce gânduri avea şi câte altele. „Doamne fereşte!" - i-am spus eu fratelui dumneavoastră - „dac-aş ajunge aşa, n-aş mai merita să trăiesc o singură zi. Să mă-mpuşcaţi ca pe-un câine" Şi a zis că aşa o să facă. Dar n-o să aibă de ce. N-o să ajung niciodată ca ea.

Terminasem de lustruit cupa. Iniţialele scânteiau acum în lumină. Am pus-o pe masă şi Jacopo mi-a întins-o pe-a lui Aldo. Începui s-o frec cu putere.

— Şi ce s-a întâmplat până la urmă? Aldo a dat-o afară din casă?

— Era anul trecut prin noiembrie, spuse el. Chiar după

ziua lui de naştere. Căpitanul dăduse o mică petrecere la care invitase câţiva studenţi şi o doamnă, pe Signora Butali... Se opri puţin, căutându-şi cuvintele. profesorul Butali nu era acasă – plecase la Padova la o conferinţă. Şi, cum toţi invitaţii erau studenţi, signora şi-o fi zis că nu-i nimic rău dacă-l ajută pe Căpitan să-i primească. Marta a pregătit masa şi eu i-am servit. A fost o seară grozavă. Băieţii îşi aduseseră chitarele şi s-au distrat de minune. După petrecere, Căpitanul a condus-o pe signora acasă. Marta se îmbătase şi n-a vrut să se ducă la culcare. A zis că-l aşteaptă. Ce s-a mai întâmplat după aceea nu ştiu, dar cred că s-au certat rău, fiindcă a doua zi dimineaţa, şi-a strâns lucrurile şi s-a mutat la fraţii Ghigi.

— Şi Aldo? insistai eu.

— A fost foarte supărat, recunoscu Jacopo. A plecat cu maşina şi nu l-am mai văzut vreo cinci zile. A zis că se duce la mare. Când s-a întors, mi-a spus că nici nu vrea să mai audă de Marta şi cu asta s-a terminat totul. A continuat totuşi s-o întreţină cât timp a stat la fraţii Ghigi. Am aflat chiar din gura lor că le plătea pentru casă şi masă. Marta nu le-a spus niciodată de ce plecase din casa lui. Îşi ţine gura chiar şi când se îmbăta – şi asta se întâmpla destul de des. Nici măcar nu mai pomenea numele Căpitanului. Dar să ştiţi, Signor Beo, că tot ce a făcut, a fost numai din gelozie. Nici mai mult, nici mai puţin decât din gelozie. Aşa-s femeile. Se opri şi-şi fluieră canarul care-i răspunse ciripind. Cucoane ca Signora Butali, sau ţărance ca Marta – toate-s la fel. Scot şi sufletul din tine şi nu te lasă să-ţi vezi de treabă.

Ridicai cupa lui Aldo spre lumină şi-mi văzui chipul reflectat în iniţialele strălucitoare. Oare despre ce se discuta la şedinţa din casa rectorului? Şi oare avea rectorul să-l reţină pe Aldo după plecarea celorlalţi şi să-i pomenească, fie chiar şi ca din întâmplare, despre scrisorile anonime?

Deodată, am înţeles adevărul. Autoarea telefoanelor anonime nu era alta decât Marta. De aceea se dusese la Roma. Alungată din casă după cearta cu Aldo, Marta trebuie să-şi fi făcut în săptămânile următoare un plan de răzbunare. Aflase că profesorul Butali fusese internat în spitalul din Roma după

Crăciun şi că Aldo se apropiase din ce în ce mai mult de soţia acestuia, sfârşind prin a-i deveni amant. Cu mintea întunecată de băutură, se hotărâse să-l trădeze...

Am pus de o parte cupa şi m-am apropiat de fereastra lângă care se afla colivia canarului. După cum îmi spusese rectorul, telefoanele încetaseră de vreo săptămână – şi asta pentru că Marta murise. Acum mă simţeam pentru prima dată bucuros că se întâmplase aşa. Femeia aceea care murise nu mai era Marta pe care mi-o aminteam din copilărie. Alcoolul îi pătrunsese în sânge ca o otravă, tulburându-i minţile şi transformnând-o într-un câine turbat, ce se repezise să muşte mâna stăpânului care-l iubea. Fugise de acasă, neştiind că la capătul drumului o aştepta moartea.

Într-un fel asta-i era răsplata. „Clevetitoarea fusese amuţită pentru totdeauna... Vipera pierise înecată în propriu-i venin"... De ce-mi amintisem oare pe neaşteptate de cuvintele nebuneşti ale Soimului, pe care învăţatul german le amintea în cartea despre vieţile ducilor din Ruffano? *„Cei mândri vor fi doborâţi... cei trufaşi vor fi îngenunchiaţi... clevetitorii vor fi amuţiţi pe vecie şi vipera va pieri înecată în propriu-i venin"*.

Canarul îşi încheie cântecul într-o cascadă de triluri vesele.

M-am apropiat de colivie şi l-am privit cu atenţie. Gâtul îi mai palpita încă.

— Jacopo, spusei eu încet, când a fost fratele meu ultima dată la Roma?

— La Roma, Signor Beo? mă întrebă Jacopo, care pusese argintăria pe o tavă şi se pregătea s-o ducă în apartamentul fratelui meu. Păi să vedem... parcă era într-o duminică... da, acum două săptămâni, în Duminica Floriilor. Ba nu, a plecat la Roma vineri, ca să consulte nişte manuscrise de la Biblioteca Naţională şi s-a întors marţi noaptea. Îi place să călătorească noaptea. Ţin minte că şi-a luat acasă micul dejun în dimineaţa de miercuri.

Jacopo luă tava şi trecu în apartamentul lui Aldo, lăsând uşa deschisă. M-am aşezat pe un scaun şi am încercat să-mi imaginez ce se întâmplase. Probabil că Aldo o ucisese pe Marta. Poate că trecuse şi el ca şi noi cu maşina pe lângă bise-

rică şi o văzuse zăcând pe trepte. O fi coborât din maşină, cu gândul să-i vorbească, iar ea, ajunsă la disperare, i-o fi spus adevărul. Şi atunci o omorâse. Mi-am amintit de cuţitul pe care-l scosese pe neaşteptate din mânecă noaptea trecută, când tăiase legăturile lui Marelli. Poate că-şi luase cuţitul cu el la Roma. Da, acum eram convins că el e asasinul.

Zgomotul unor paşi mă smulse din gânduri. Cineva trecea pe sub fereastra bucătăriei. Peste o clipă, auzii o voce strigându-mă pe nume şi Cesare intră în bucătărie îmbrăcat în pardesiul meu şi purtându-mi pălăria. În mână ducea valiza cu hainele pe care le lăsasem la pensiune.

— Ţi-am adus lucrurile, zise el. Giorgio şi Domenico au ţinut-o de vorbă pe Signora Silvani în sufragerie, cerându-i să contribuie la fondul universităţii, aşa că habar n-a avut că între timp eu m-am strecurat în camera ta şi ţi-am făcut bagajul. Toată afacerea a durat mai puţin de cinci minute... Am venit să te scot din Ruffano.

L-am privit de parcă venea de pe altă lume. Nu înţelegeam nimic. De ce trebuia să plec din Ruffano?

— Îmi pare rău, dar aşa a ordonat Aldo. A pus totul la punct azi dimineaţă. Ai fi fost acum departe, dacă te-am fi găsit la timp.

— Dar parcă trebuia să joc rolul Soimului la serbare...

— Acum nu mai trebuie. O să te duc cu maşina până la Fano şi o să te îmbarc pe un vas de pescuit. Aşa a spus Aldo. De ce? Nu ştiu.

Fratele meu acţionase rapid. Nu ştiam dacă luase această hotărâre în seara precedentă, când se despărţise de mine pe neaşteptate, sau mai târziu, în cursul dimineţii şi probabil că nici Cesare n-ar fi putut să mă lămurească. Nu mai avea nici o importanţă... Nimic nu mai avea importanţă, în afară de faptul că Aldo voia să scape de mine.

— Foarte bine, am spus. Sunt gata.

M-am ridicat, mi-am luat haina şi pălăria şi am ieşit din bucătărie în urma lui Cesare. În hol ne-am întâlnit cu Jacopo care se întorcea cu tava goală.

Dădu din cap, salutându-l pe Cesare.

— Trebuie să plec Jacopo, am zis. Aşa am primit ordin.

— O să ne lipsiţi, Signor Beo, spuse el, fără ca un singur muşchi să-i tresară pe faţă.

Mi-a strâns mâna şi s-a grăbit să dispară pe uşa bucătăriei. Limuzina Alfa-Romeo era parcată în faţa casei. Cesare deschise uşa şi-mi aruncă valiza pe bancheta din spate. M-am aşezat lângă el pe locul din faţă şi în curând ieşeam din oraş, îndreptându-ne în viteză spre şoseaua ce ducea la Fano.

Îmi părăseam pentru a doua oară în răstimp de douăzeci de ani oraşul natal şi casa copilăriei. E drept că acum nu mai fluturam steagul duşmanului în mână, dar tot fugar eram... Fugeam de o crimă pe care nu o comisesem, doar pentru a-i servi de acoperire fratelui meu. Mă obliga să fug din oraş doar ca să pună poliţia pe o pistă falsă, care s-o îndepărteze cât mai mult de el.

Mi-am desprins privirile de pe şoseaua ce se desfăşura în faţa noastră şi mi le-am îndreptat spre oraşul ascuns între munţi pe care-l lăsasem în urmă şi spre ogoarele din stânga, acoperite de peria deasă a grâului abia încolţit sub soarele primăverii. Drumul şerpuia printre munţi, urmând o vreme cursul unui râu care-şi mâna apele învolburate spre ţărmurile însorite ale Adriaticii. Cu cât ne apropiam de Fano, cu atât mă simţeam mai pierdut şi mai cuprins de disperare.

— Cesare, întrebai eu, de ce l-aţi urmat cu toţii pe Aldo? Ce vă face să credeţi în el?

— De ce să nu-l urmăm? se miră tânărul. Vorbeşte o limbă pe înţelesul nostru. Nimeni nu ne-a arătat dragoste până la el. Suntem toţi orfani şi el ne-a găsit şi ne-a strâns în jurul lui.

— Şi cum v-a găsit?

— A făcut cercetări prin vechii lui tovarăşi de luptă, foşti partizani. Apoi a obţinut burse pentru toţi de la Consiliul universităţii. Şi nu numai pentru noi. Au mai fost şi alţii înaintea noastră, care şi-au terminat studiile şi au plecat. Dacă au ajuns ceva în viaţă, asta i se datorează numai lui.

Mi-am dat seama că fratele meu făcuse totul în memoria mea. Fiindcă pe atunci mă crezuse mort. Iar acum, când în fine mă regăsise, mă alunga cât mai departe de el.

— Dar dacă a făcut atâtea pentru universitate şi pentru nişte orfani ca voi, care n-aveau cu ce să-şi plătească taxele, am insistat eu, de ce vrea acum să distrugă totul, asmuţindu-vă unii împotriva altora şi punând la cale tot felul de glume şi mistificări complicate care au uneori un sfârşit tragic, ca în cazul lui Marelli?

— Glume?!? Mistificări?!! se arăta Cesare uimit. Noi nu le considerăm deloc glume. Şi cred că nici Rizzio sau Elia, care au aflat în sfârşit ce înseamnă umilinţa. Cât despre Marelli, n-ar fi murit dacă nu fugea. N-ai învăţat la religie, când erai la şcoală? Cel care încearcă să-şi salveze viaţa, şi-o pierde întotdeauna.

— Ba da, replicai eu. Dar asta-i cu totul altceva.

— Nouă nu ni se pare. Şi nici lui Aldo.

Ne apropiam de periferia oraşului Fano, cu case întunecate şi mici, lipsite de personalitate. Eram din ce în ce mai deprimat.

— Unde mă duci? l-am întrebat pe Cesare.

— În port, răspunse el. La un pescar, fost partizan, pe care-l cheamă Marco. O să te ia cu el pe vas şi o să te lase peste câteva zile undeva pe coastă, la Veneţia probabil. Nu-ţi face griji, o să aştepte instrucţiunile lui Aldo.

Da, desigur. Avea să aştepte instrucţiunile lui Aldo, care depindeau de ce mai afla poliţia între timp. Dacă reuşea să-i adoarmă bănuielile, ce mai conta că un oarecare ghid, Armino Fabbio, dispăruse fără urmă?

Golful cu apele lui albastre şi liniştite apăru curând în faţa noastră. Pe plaja albă ca o scoică spălată de mare se vedeau primii turişti, nişte puncte negre pierdute pe coastă. Câţiva muncitori vopseau şirurile de cabine pregătindu-le pentru deschiderea sezonului estival. Mai rămăsese doar o săptămână până la Paşte. Aerul cald era îmbibat de umezeală. În dreapta se afla un canal.

— Am ajuns, zise Cesare.

Opri maşina în faţa unei cafenele de pe via Squaro, la capătul canalului, unde erau trase bărcile pescarilor. Un om cu faţa arsă de soare, îmbrăct în nişte jeansi decoloraţi stătea la

o masă, cu un pahar în faţă şi fuma liniştit o ţigară. La vederea maşinii sări în picioare şi se apropie în fugă de noi. Am coborât amândoi şi l-am aşteptat.

— El este Armino, îi spuse Cesare, întinzându-i valiza. Salutări din partea Căpitanului.

— Bine-ai venit, zise pescarul şi-mi strânse mâna. O să-mi facă plăcere să am un tovarăş de călătorie. O să-ţi duc valiza şi pardesiul pe vas. Ne vom îmbarca foarte curând. Te aşteptam doar pe dumneata şi pe mecanic. Până vine el, avem timp să bem ceva.

Niciodată până atunci, nici chiar în copilărie, nu mă simţisem abandonat în voia soartei ca acum. Eram ca un colet uitat pe ţărm care avea să fie înşfăcat de colţii macaralei şi azvârlit pe bord. Cred că până şi Cesare mă compătimea.

— Totul o să fie bine îndată ce veţi ajunge în larg, mă asigură el. Vrei să-i transmit ceva lui Aldo?

Ce altceva aş mai fi putut să-i spun decât ce ştia şi el prea bine – că tot ce făceam era doar pentru el?

— Spune-i, am zis că *„înainte ca cei mândri să fie doborâţi şi cei trufaşi să fie îngenunchiaţi, clevetitoarea a fost amuţită pe vecie şi vipera a pierit înecată în propriu-i venin“*

Pentru Cesare cuvintele mele n-aveau nici un sens. Poate că nici nu ştia despre istoria neamţului aceluia din care tradusese Federico.

— La revedere şi mult noroc, mi-a urat el, urcându-se în maşină şi demarând grăbit.

Marco, pescarul, mă întrebă ce doresc să beau. L-am rugat să-mi comande o bere.

— Deci dumneata eşti fratele cel mic al căpitanului, zise el, măsurându-mă curios din cap până-n picioare. Nu semănaţi deloc.

— Nu... din nefericire, am murmurat eu.

— Frumos bărbat, Căpitanul, exclamă el admirativ. Am luptat cot la cot în munţi în timpul războiului şi am rămas buni prieteni. Când se satură de toate, vine pe-aici şi-l iau cu mine pe mare. Marea te face să te simţi ca un nou născut, zâmbi el şi-mi întinse o ţigară. Îţi uiţi pe loc toate grijile şi

necazurile. Ai să vezi, şi cu dumneata o să fie la fel. Când a venit aici ultima dată, în noiembrie, fratele dumitale părea bolnav. Au fost de ajuns cinci zile pe mare – şi nu uita că pe atunci era iarnă – ca să fie alt om.

Chelnerul îmi aduse berea. Am ridicat paharul şi i-am urat noroc pescarului.

— Asta s-a întâmplat cumva după ziua lui de naştere? l-am întrebat după un timp.

— Ziua de naştere? N-a pomenit nimic despre aşa ceva. Era cam spre sfârşitul lunii. „Am avut un şoc grozav, Marco, mi-a spus el. Să nu mă întrebi nimic. Am venit la tine fiindcă vreau să uit totul" Părea sănătos la trup, ca în zilele de demult şi muncea la rând cu oamenii echipajului. Altu-i era necazul. Mi-am zis că trebuie să fi fost vreo femeie... Sănătate! şi fie ca marea să te vindece şi pe dumneata de griji, îmi ură ridicându-şi la rândul lui paharul.

Sorbeam încet din bere, gândindu-mă la ce îmi spusese Marco. Desigur, Aldo venise la el după cearta cu Marta. Aşa cum aflasem de la Jacopo, Marta, care se îmbătase, avusese o izbucnire violentă. Credincioasă ca toate ţărăncile bătrâne şi supusă unui străvechi cod moral, îi reproşase probabil legătura cu o femeie căsătorită, mai ales că era vorba de soţia rectorului. Cuprins de furie, fratele meu o alungase din casă. Nu înţelegeam însă de ce-i vorbise lui Marco despre un şoc.

Un om cărunt, nu prea înalt se apropie de masa noastră. Era şi mai pârlit de soare decât Marco.

— El e Franco, zise pescarul, mecanicul vasului.

Franco îmi întinse o mână păroasă ca o labă de maimuţă şi murdară de unsoare.

— Mai am de lucru încă vreo două ore îi spuse el lui Marco. O să trebuie să ne amânăm puţin plecarea.

Drept răspuns, Marco trase o înjurătură şi scuipă.

— I-am promis fratelui dumitale c-o să fim în larg până la amiază, zise el, întorcându-se spre mine şi înălţând din umeri. Asta, când mi-a telefonat azi dimineaţă. Dar după aceea, n-a fost chip să te găsească. Şi acum, poftim, colac

peste pupăză, ne mai face şi motorul necazuri. O să ne considerăm norocoşi dacă om putea pleca pe la cinci după amiază.

Se ridică în picioare şi arătă spre locul unde erau ancorate vasele.

— Vezi vasul acela albastru, cu catarg galben? Este „Garibaldi“ al nostru. Eu şi cu Franco o să plecăm acum şi o să-ţi luăm şi valiza dumitale. Poţi să te mai învârteşti prin oraş dacă doreşti şi să te întorci peste vreo oră. Sau vrei să te luăm cu noi chiar acum?

— Nu. O să rămân aici şi o să-mi termin berea.

O luară de-a lungul canalului şi în curând îi văzui urcând la bordul lui ;„Garibaldi“ Nu-mi prea plăcea vasul care urma să-mi servească de locuinţă în următoarele câteva zile. Marco avusese dreptate când spusese că nu semăn cu fratele meu. Nu mă entuziasmau deloc călătoriile pe apă. Dimpotrivă, îmi stârneau chiar repulsie. Pe când lucram ca ghid, mă apucase odată răul de mare în Golful Neapole şi mă făcusem de râs în faţa turiştilor. Iar acum, Adriatica, cu valurile ei uleioase mi se părea la fel de puţin atrăgătoare.

O vreme am rămas la masă, sorbind din când în când din paharul cu bere şi întrebându-mă dacă se sfârşise şedinţa din casa rectorului. Deodată, m-am ridicat în picioare şi am început să mă plimb de-a lungul canalului. Apoi, în loc să mă îndrept spre vas, am luat-o la stânga, spre plajă, unde câţiva tineri se mai prăjeau încă la soare. Un cârd de copii se bălăceau în apropierea ţărmului scoţând strigăte de plăcere. În faţa cabinelor proaspăt vopsite se înălţau o mulţime de umbrele ce străluceau în soare ca nişte ciuperci uriaşe, viu colorate. Mă simţeam cotropit de o adâncă tristeţe.

În apropiere, un grup de copii în uniforme şi cu părul tuns scurt, coborau spre mare, însoţiţi de o călugăriţă. Arătând cu mânuţele spre întinderea necuprinsă de apă şi cu chipurile lor mici exprimând o nespusă uimire, alergară la călugăriţă şi-i cerură voie să se descalţe. Femeia, îngăduitoare îi privea cu bunătate.

— Nu vă grăbiţi copii! le strigă ea, aplecându-se să le

strângă pantofii şi hăinuţele, într-un vârtej de fuste care se umflară în jurul ei ca un balon.

Eliberaţi de povara hainelor, copiii se avântaară cu mâinile întinse spre mare.

— Cât sunt de fericiţi, am spus, apropiindu-mă de ea.

— Văd marea pentru prima dată, zise călugăriţa. Sunt de la un orfelinat şi, de Paşte, s-a deschis o tabără pentru ei în Fano şi o alta la Ancona.

Copiii intraseră în apă până la genunchi şi se bălăceau veseli, scoţând ţipete ascuţite şi stropindu-se unii pe alţii.

— N-ar trebui să le dau voie să intre în apă, îmi spuse ea. Dar au atât de puţine bucurii...

Un băieţaş care-şi tăiase un deget într-un ciob, alergă plângând la ea şi i se azvârli în braţe. Îl mângâie şi îi puse un plasture pe rană. Într-o clipă, băieţaşul se întoarse râzând la joacă.

— Nimic nu-mi place mai mult decât să-i aduc pe copii la mare, mărturisi femeia. Sunt de la orfelinatul din Ruffano, nu prea departe de aici.

Ce mică e lumea! mă gândii eu, amintindu-mi de clădirea mohorâtă din apropierea noului hotel Panorama.

— Ştiu orfelinatul acela. M-am născut în Ruffano, dar am plecat din oraş de multă vreme şi n-am avut niciodată ocazia să-l vizitez.

— E o casă veche într-o stare deplorabilă, îmi explică ea. E vorba să ne mutăm într-o clădire nouă din Ancona, unde locuia fostul superintendent al orfelinatului, care a murit cu mulţi ani în urmă.

Am tăcut amândoi, urmărindu-i pe copiii care se jucau fericiţi în apă.

— Sunt toţi orfani? o întrebai eu deodată, gândindu-mă la Cesare.

— Da, zise ea. Orfani, sau abandonaţi la uşa noastră la câteva zile după naştere. Uneori se mai întâmplă s-o găsim pe mamă, prea slăbită ca să poată fugi la timp şi atunci îi îngrijim şi pe ea şi pe copil. Mai târziu, se duce să-şi caute de lucru, lăsând copilul în grija noastră. Câteodată, deşi foarte rar, se mai găseşte vreo familie care îi acceptă pe amândoi. Îşi

ridică mâna, strigându-le copiilor să nu se îndepărteze de ţărm. Acesta-i cazul cel mai fericit, atât pentru mamă cât şi pentru copil, continuă ea. În zilele noastre, e din ce în ce mai greu de găsit o familie dispusă să ofere adăpost unui copil orfan. Se mai află totuşi câte-o pereche de tineri căsătoriţi care şi-au pierdut copilul la naştere şi care apelează la noi, vrând să-l înlocuiască repede, fără să se ştie că nu-i al lor. Dar pentru asta e nevoie de o mare încredere reciprocă, zâmbi ea şi ochii-i străluciră în spatele lentilelor groase. Contractul se încheie între noii părinţi şi superintentendul orfelinatului şi e păstrat în mare taină. Dealtfel aşa e cel mai bine pentru toţi.

— Da, am zis, cred că aveţi dreptate.

Îşi scoase un fluier din buzunarul ascuns printre faldurile veşmintelor ei ample şi fluieră de două ori. Copiii îşi întoarseră îndată capetele şi ieşiră din apă, alergând spre ea, ascultători ca nişte căţeluşi.

— Vedeţi ce bine i-am educat? spuse ea râzând.

Mi-am privit ceasul. Mai erau doar câteva minute până la patru. Sosise momentul să mă îmbarc pe „Garibaldi".

— Dacă tot sunteţi din Ruffano, spuse călugăriţa, poate că vă veţi face cândva timp să treceţi pe la orfelinat ca să-i vedeţi pe copii.

— Mulţumesc, am să vin, îngânai eu o minciună de circumstanţă. Dar parcă spuneaţi că se construieşte o nouă clădire la Ancona. O să vă mutaţi şi dumneavoastră acolo? o întrebai, mai mult din politeţe decât din curiozitate.

— Da, bineînţeles, zâmbi ea trist. Viaţa mea n-ar avea nici un rost fără aceşti copii. Am fost, ca şi ei, un copil părăsit în urmă cu cincizeci de ani.

M-am simţit cutremurat de milă. Biata femeie, atât de urâtă, dar cu un suflet atât de mare nu cunoscuse nicicând o altfel de existenţă. Asemenea altor sute de copii, fusese azvârlită la uşa unui azil şi condamnată să-şi ducă viaţa între zidurile mânăstirii.

— La orfelinatul din Ruffano? o întrebai.

— Da, oftă ea. Nu mi-a fost prea uşor. Regulamentul era mult mai sever şi duceam o viaţă spartană. Nici vorbă nu

putea fi pe atunci de vacanţe la mare, cu toate că superintendentul nostru, Luigi Speca, era un om de o bunătate remarcabilă.

Începu să împartă mere şi portocale dintr-o sacoşă copiilor care făcuseră cerc în jurul ei.

— Luigi Speca? am repetat eu.

— Da. Dar a murit de mult, în 1929 şi, aşa cum vă spuneam, a fost înmormântat la Ancona.

Mi-am luat rămas bun de la ea şi i-am mulţumit, nici nu ştiam prea bine pentru ce. Poate pentru că în mintea mea se făcuse deodată lumină. M-am întors şi am luat-o spre apus, prin spatele cabinelor de pe plajă, mânat parcă de aceeaşi putere divină care-l făcuse pe biblicul Saul să apuce pe drumul Damascului. Acum înţelegeam totul. Pricepusem rostul scrisorii tatălui meu şi al dublei înregistrări a naşterii lui Aldo în registrul de botez. Fusese şi el un copil părăsit şi, cum noul născut al părinţilor mei murise, Luigi Speca îi ajutase să-l înfieze. Secretul, bine păzit timp de patruzeci de ani îi fusese dezvăluit lui Aldo de Marta abia anul trecut, în noiembrie. Aldo, care era atât de mândru de tatăl lui şi de familia în care se născuse nu suflase o vorbă în cele cinci luni care se scurseseră de atunci. Dar se simţise „doborât şi îngenunchiat". Îşi pierduse pentru totdeauna prestigiul, nu în ochii celor din jur, care nu ştiau nimic, ci în proprii-i ochi. Mistificatorul fusese el însuşi înşelat. Cel care făcea atâta caz de ipocrizia altora, pe care voia cu orice preţ s-o demaşte, se simţise el însuşi demascat.

Am mers o bucată de vreme de-a lungul canalului, până când am ajuns în oraş. Nu-mi păsa de cele câteva lucruri care-mi rămăseseră pe „Garibaldi". N-aveam alt gând decât să dau ochii cât mai curând cu Aldo. Trebuia să găsesc cât mai repede un tren sau un autobuz cu care să mă întorc la Ruffano. A doua zi avea să aibă loc serbarea şi nu puteam lipsi de la căderea Soimului.

21

Când am ajuns în staţia de autobuz, mi-am dat brusc seama că nu aveam decât două mii de lire în buzunar. Întâmplările prin care trecusem în ziua aceea, vizita la Signora Butali, refugierea în apartamentul Carlei Raspa şi plecarea grăbită din Ruffano mă împiedicaseră să-mi ridic salariul. Mi-am amintit că nu-i plătisem Signorei Silvani pentru săptămâna aceea... Poate că se gândise Aldo la asta.

Nu puteam închiria o maşină până la Ruffano. Costa mai mult de două mii de lire. Aşa cum am aflat de la depoul de autobuze, ultimul autobuz spre Ruffano plecase la trei şi jumătate. În staţie se afla însă unul care făcea cursa pe coastă până la Pisaro, o localitate situată la vreo zece kilometri de Ruffano. M-am hotărât pe loc şi am sărit în el în ultima clipă. În timp ce traversam canalul, m-am uitat spre port, gândindu-mă că Marco şi prietenul lui, Franco, mă aşteptau la bordul lui „Garibaldi". Când vor vedea că întârzii, vor crede că m-am rătăcit prin oraş şi vor începe să mă caute prin baruri şi cafenele. Abia după aceea aveau să-i telefoneze lui Aldo că am dispărut.

Priveam pe fereastră, încercând să-mi fac un plan de acţiune. Aldo n-o omorâse pe Marta pentru că-l ameninţase cu dezvăluirea legăturii lui cu Signora Butali. Nu. Adevăratul motiv al crimei era că se temea că, la beţie, femeia va dezvălui secretul naşterii lui. Toată lumea avea să afle că directorul Consiliului Artelor nu era decât un copil abandonat, fără nume şi fără familie şi el nu putea suporta o asemenea ruşine. Voiam să-l văd şi să-i spun că pentru mine nu se schimbase nimic, că-l consideram, ca şi până atunci, ca pe un frate şi că voiam să împart tot ce aveam cu el. În copilărie, uneori mă alintase, alteori mă chinuise. La fel făcea şi acum. Dar acum ştiam că e şi el vulnerabil ca şi mine şi de aceea mă pregăteam să-i vorbesc ca unui egal.

Autobuzul parcursese cei doisprezece kilometri până la

Pesaro în câteva minute. Am coborât şi m-am îndreptat spre orarul curselor afişat în staţie. Următorul autobuz pleca spre Ruffano la cinci şi jumătate. Mai aveam de aşteptat o oră, pe care mă hotărâi s-o petrec hoinărind prin staţiune. Străzile erau pline de oameni, majoritatea turişti, care se opreau în faţa vitrinelor sau se îndreptau spre locurile de distracţie amenajate pe plajă. Deodată, auzii un huruit cunoscut şi într-o clipă, două motociclete opriră chiar lângă mine. Printre strigăte şi fluierături, auzii un glas tânăr de fată chemându-mă pe nume: „Armino!" M-am întors şi am dat cu ochii de Caterina şi Paolo Pasquale, care se pregăteau să coboare de pe motociclete, urmaţi îndeaproape de Gino şi Mario, studenţii de la pensiunea Signorei Silvani.

— Am pus mâna pe tine! strigă Caterina şi n-ai cum să mai scapi. Ştim tot ce-ai făcut, cum ţi-ai luat lucrurile pe furiş şi ai întins-o fără să-i plăteşti Signorei Silvani.

Fără să mai aştepte explicaţii, săriră cu toţii în stradă şi mă înconjurară. M-am uitat disperat în jur. Câţiva trecători se opriseră şi ne priveau uimiţi.

— Ascultaţi-mă, am început eu. Am să vă explic...

— Ai face bine să te grăbeşti, mă întrerupse Paolo. Să nu crezi că o să-ţi permitem să te porţi în felul ăsta cu signora Silvani. Dă-ne banii pe loc, sau o să te ducem la poliţie.

— N-am bani la mine, am reuşit eu să îngân. Nu mi-au mai rămas decât mai puţin de două mii de lire.

Rămăsesem în mijlocul străzii şi încurcam circulaţia. Un şofer scoase capul pe fereastra maşinii şi începu să răcnească la noi.

— Te aşteptăm la cafeneaua Rossini, îi spuse Paolo Caterinei, făcându-i un semn din cap. O să-l iau pe Armino cu mine pe motocicletă. O să ne lămurim noi ce-i cu el, acolo. Voi, Mario şi Gino, veniţi imediat în spatele nostru şi aveţi grijă să nu încerce să fugă.

N-aveam de ales. Tot nu m-ar fi înţeles dacă aş fi încercat să le spun totul în câteva cuvinte. Am ridicat din umeri şi m-am urcat pe motocicleta în spatele lui Paolo. În câteva minute am ajuns în Piazza del Popolo şi ne-am oprit lângă

colonade, ceva mai jos de palatul ducal. Am coborât, şi Paolo a luat-o înainte, iar Gino şi Mario m-au apucat fiecare de câte un braţ, ducându-mă spre cafeneaua ce se afla la câţiva paşi de noi.

Paolo ne-a făcut semn spre o masă mai retrasă de lângă fereastră.

— E foarte bine aici, zise el. Caterina o să ne vadă imediat.

A comandat bere pentru toţi şi după ce a plecat chelnerul, s-a întors spre mine şi m-a privit drept în faţă.

— Ei, şi acum să te auzim. Ce-ai zis că vrei să ne spui?

— Sunt căutat de poliţie, începui eu. Am fost obligat să fug.

— Aşa zicea şi Signora Silvani, exclamă Gino schimbând priviri pline de înţeles cu ceilalţi. Azi dimineaţă te-a căutat cineva la pensiune. N-a vrut să spună de ce, dar Signora Silvani a bănuit că e un agent în haine civile.

— Ştiu, am spus eu. Din fericire, l-am văzut la timp şi m-am ascuns. N-am avut vreme să trec pe la universitate ca să-mi iau salariul, aşa că n-am avut cu ce să-mi plătesc pensiunea. Şi voi aţi fi făcut la fel în locul meu.

Se holbară toţi trei la mine, incapabili să scoată o vorbă de uimire. Între timp, sosise şi chelnerul cu berea.

— Dar pentru ce te caută poliţia? Ce-ai făcut? mă întrebă Paolo după plecarea lui.

— N-am făcut nimic. Şi totuşi faptele sunt împotriva mea. Cred că cineva încearcă să arunce asupra mea vina pentru crima pe care a comis-o. Şi o să fiu nevoit să mi-o asum. Pentru că... acel cineva se întâmplă să fie fratele meu.

Caterina care alergase la cafenea într-un suflet, se apropie de masa noastră, îşi trase un scaun şi se aşeză între mine şi Paolo.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă ea.

Paolo îi explică totul în câteva cuvinte.

— Eu îl cred, spuse ea după o clipă. Îl cunoaştem de o săptămână. Nu e el omul care să fugă fără motiv. Dar despre ce-i vorba? E ceva în legătură cu agenţia la care lucrai înainte de a veni la Ruffano?

— Da, răspunsei. La urma urmei, nici nu era prea departe de adevăr.

— Şi de ce-ai ales tocmai Pesaro? mă întrebă Mario, care asistase tăcut la discuţia noastră, aplecându-se spre mine.

Renunţaseră la tonul aspru de până atunci şi parcă începuseră să-şi recapete încrederea în mine. Gino îmi oferi chiar o ţigară. Îi priveam, gândindu-mă că şi ei fac parte din aceeaşi generaţie ca şi Cesare, Giorgio şi Domenico. Erau toţi tineri şi nu ştiau încă ce înseamnă greutăţile vieţii. Deşi aveau concepţii şi idealuri diferite, exista totuşi o trăsătură fundamentală care-i unea: setea de viaţă şi de aventură.

— M-am tot gândit în cele câteva ore care s-au scurs de când am plecat şi am ajuns la concluzia că am făcut o greşeală părăsind oraşul, le-am spus eu. Am hotărât să mă întorc. Intenţionam să iau autobuzul de cinci şi jumătate.

S-au întors spre mine uluiţi.

— Şi de ce să te întorci la Ruffano? mă întrebă într-un târziu Paolo. Dacă te-nhaţă poliţia?

— Poate c-o să mă-nhaţe, am răspuns. Dar nu mai mi-e teamă. Să nu mă întrebaţi de ce.

Nici n-au zâmbit măcar. Mă tratau cu aceeaşi seriozitate ca şi Cesare sau Domenico.

— Deşi nu vă pot da prea multe amănunte, reluai eu, vreau să vă spun că fratele meu locuieşte în Ruffano şi că nu purtăm acelaşi nume. Tot ce s-a întâmplat – dacă a comis întradevăr acea faptă abominabilă de care îl bănuiesc – nu se datorează decât unei mândrii de familie prost înţelese. Trebuie să-i vorbesc şi să lămurim lucrurile.

Mi-au dat probabil dreptate, căci nu mi-au mai pus nici o întrebare, deşi le citeam curiozitatea în priviri.

— Să ştii că eu una te înţeleg, îmi spuse Caterina, atingându-mi braţul. Dacă Paolo ar comite o fărădelege, aş lua-o şi eu asupra mea, dar aş vrea să aflu neapărat ce l-a împins s-o facă. Cred că relaţiile de familie trebuie să se bazeze pe cinste şi încredere reciprocă. Dar noi suntem gemeni şi poate de aceea suntem mai strâns legaţi unul de altul.

— Nu e vorba numai de legături de sânge aici, zise Gino,

ci şi de sentimentul de prietenie. Şi eu mi-aş asuma răspunderea unei fapte comise de Gino, dar mai întâi ar trebui să-i cunosc motivele.

— Aşa vrei să procedezi şi dumneata cu fratele dumitale? mă întrebă Caterina.

— Da, am răspuns. Întocmai.

— O să avem noi grijă ca Signora Silvani să-şi primească banii, îmi spuse Paolo, sorbindu-şi berea. Dar nu asta-i problema acum. Important este să ajungi în Ruffano fără să te descopere poliţia. O să te ajutăm, dar trebuie să ne gândim cum.

Genereozitatea lor m-a mişcat. De ce aveau încredere în mine? N-aveau nici un motiv, aşa cum n-avusese nici Carla Raspa atunci când mă ascunsese în apartamentul ei. Mă crezuse, deşi se putea prea bine să fiu un criminal. Iar acum, tinerii ăştia mă credeau, deşi după toate aparenţele nu eram decât un escroc.

— Am găsit! exclamă deodată Caterine. Mâine e serbarea. O să-l îmbrăcăm pe Armino în haine de revoluţionar şi vă asigur că nici un poliţist n-o să-l mai recunoască dintre miile de studenţi.

— Cum să-l îmbrăcăm?!? se miră Gino. Doar ştii că Donati ne-a spus să venim îmbrăcaţi în haine de stradă.

— Păi tocmai asta e, răspunse ea veselă. Poate îmbrăca orice – cămaşă, jeanşi, pulover. Uită-te la constumul lui elegant. Îl recunoaşte oricine de la o poştă. Dar ia să-şi tundă părul şi să-şi pună o cămaşă colorată şi o pereche de jeanşi! N-o să se mai recunoască nici el.

— Aşa e, îi dădu Paolo dreptate. Hai să-l ducem la frizer ca să-l tundă. Pe urmă o să-i găsim nişte haine în piaţă. O să contribuim toţi în mod egal. Iar dumneata, Armino, păstrează-ţi banii. O să ai nevoie de ei.

Eram ca o păpuşă în mâinile lor. Paolo plăti berea şi ieşirăm din cafenea. Mă lăsai târât într-o frizerie, unde din elegantul reprezentant al agenţiei Sunshine Tours, mă transformai cât ai clipi din ochi într-un tinerel insignifiant. Transformarea deveni şi mai evidentă după ce-mi dezbrăcai costumul în

spatele unei grămezi de lăzi, punându-mi în schimb o pereche de jeanşi negri cu curea de piele şi o cămaşă verde, o haină de piele şi nişte pantofi sport, cumpărate toate pe banii studenţilor.

Tot ei mi-au strâns hainele vechi într-un balot pe care i l-au dat în păstrare Caterinei.

— Sunt îngrozitoare, mi-a spus ea, izbucnind în râs. O să fac tot ce-mi stă în putinţă ca să le pierd.

Când am ajuns în cele din urmă în faţa unei oglinzi, am început să mă îndoiesc că însuşi Aldo mă va mai recunoaşte, mai ales cu tunsoarea aceea. Parcă eram un imigrant pe jumătate barbar, abia debarcat pe ţărmurile Americii. Doar cuţitul îmi lipsea de la brâu.

— Arăţi nemaipomenit, mi-a şoptit Caterina, strângându-mi mâna. Mult mai bine decât până acum.

— Acum ai „stil" spuse şi Gino. Exact ce-ţi lipsea mai înainte.

Admiraţia lor m-a derutat, descurajându-mă în acelaşi timp. Dacă noua mea ipostază le satisfăcea pe deplin gusturile estetice, însemna că nu puteam avea nimic în comun cu ei. Sau poate nu voiau decât să fie amabili.

— O să mai hoinărim prin oraş o vreme, ne anunţă Paolo. N-are rost să ne întoarcem la Ruffano înainte de căderea întunericului. Caterina va lua mai târziu autobuzul, iar noi o să-l escortăm pe motociclete. Hai să mergem să vedem dacă s-a deschis Palatul Sporturilor. Ne întâlnim la intrare, Caterina.

Mi-am reluat locul pe motocicletă în spatele lui Paolo şi în următoarele câteva ore am gustat alături de ei din plăcerile îndoielnice ale unui weekend studenţesc. Am înconjurat plaja în câteva rânduri, am coborât pe viale Trieste urmărind maşinile cu turişti, am intrat în cele mai aglomerate baruri şi cafenele în care din aparatele de radio se revărsa o muzică infernală şi ne-am sfârşit seara într-un restaurant, consumând cantităţi uriaşe de „bardeto", o ciorbă de peşte cu suc de roşii, sofran şi usturoi, pe care Marta se pricepea să ne-o gătească minunat în copilărie.

Se făcuse aproape ora nouă, când în sfârşit am condus-o

pe Caterina la staţia de autobuz. S-a urcat luând balotul cu haine cu ea, iar noi am însoţit autobuzul pe şosea până la Ruffano, spre furia şoferului. Nu ştiam ce mă aştepta la întoarcerea în oraş. Nici nu mai îmi păsa de altfel. Încetase să-mi pese încă de când mă aflam pe plaja de la Fano, cu câteva ore în urmă. Am încetat să mă mai gândesc la viitor, încercând să savurez plăcerea călătoriei în goana motocicletei.

Curând, am văzut luminile oraşului şi Domul ce strălucea printre culmile munţilor înălţându-se în faţa noastră ca o cetate celestă.

Ne apropiam dinspre est şi palatul ducal ne era încă ascuns vederii. Lumina albă care se înălţa spre cer, lăsa însă să i se ghicească prezenţa. De cealaltă parte, printre lumini, se amesteca desigur şi cea care venea din casa copilăriei mele de pe via dei Sogni. De la una din ferestrele ei privisem de atâtea ori cu Aldo spre vale, simţindu-ne mult deasupra celor care-şi duceau viaţa în căsuţele presărate pe coastele munţilor.

Am intrat pe Poarta Malebranche. Privirile mi-au fost fără voie atrase de clădirea orfelinatului de pe versantul de nord. În clădirea aceea mohorâtă şi mizeră şi-ar fi petrecut Aldo copilăria, dacă n-ar fi fost tatăl meu şi prea bunul Luigi Speca. Acolo ar fi crescut, îmbrăcat în uniforma cenuşie a orfelinatului, cu capul ras şi purtând un cu totul alt nume. Iar eu, singurul fiu la părinţi, născut mult prea târziu, aş fi primit numele Aldo... Şi poate că, dacă n-aş fi crescut în umbra lui, sfios şi docil, gata să-i îndeplinesc oricând ordinele, viaţa mea ar fi fost alta. Şi totuşi, nu. Asta n-ar fi schimbat nimic. Chiar dacă nu mi-ar fi fost frate, chiar de n-ar fi ajuns fiul părinţilor mei, tot ar fi pus stăpânire pe mine, pe trupul şi pe sufletul meu. Mă dominase întotdeauna şi continua să mă domine şi acum. Era geniul meu bun, dar şi cel rău în acelaş timp. În toţi anii aceia când îl crezusem mort, viaţa-mi fusese goală, fără sens.

Autobuzul se opri la marginea oraşului. Paolo, urmat de cei doi prieteni, îşi conduseră motocicletele în viteză mai departe până la Piazza del Duca Carlo. Ca şi în seara de marţi, statuia ducelui era puternic luminată. Din înălţimea piedestalu-

lui său, ducele părea să privească cu blândeţe mulţimea pestriţă care se perinda prin piaţă. Avea loc o paradă a premianţilor de onoare ai universităţii care purtau la gât lanţuri cu medalioane, aşa cum era obiceiul, urmaţi de un lung şir de studenţi care-i aclamau şi cântau. Muzica armonicilor, chitarelor şi fluierelor umplea văzduhul. Părinţii, mândri de odrasele lor, asistau la veselia tinerilor cu ochi indulgenţi, plimbându-se de-a lungul străzii. Se făceau colecte pentru fondul universităţii. Artificii izbucneau în jerbe luminoase spre cer. Maşini în care se îngrămădeau curioşii traversau încet piaţa şi motocicletele conduse de studenţi o înconjurau în huruit de motoare, descriind cercuri tot mai largi.

— Ce ţi-am spus eu? zise Paolo, când doi carabinieri în uniforme imaculate trecură liniştiţi pe lângă noi, fără să ne acorde nici o atenţie. Aşa cum arăţi acum, te pierzi printre ai noştri şi nici unuia dintre poliţiştii ăştia de care e plin oraşul n-o să-i treacă prin cap să se uite mai bine la tine.

Un grup enorm de studenţi se adunase ceva mai departe, în faţa casei profesorului Elia vociferând şi scandându-i numele.

— Elia... Elia... strigau ei. Profesorul Elia apăru în cadrul uşii şi le răspunse fluturându-şi mâna. Un strigăt izbucni din toate piepturile, urmat de un ropot de aplauze. Elia era secondat de majoritate profesorilor de la facultatea de comerţ şi după cât se părea reuşise să-şi recapete măcar parţial aplombul. Avu totuşi un moment de ezitare, când un student din mulţime strigă: „Unde îţi sunt chiloţii de baie?“ lansând o ploaie de artificii şi toată lumea izbucni involuntar în râs. Îşi mai flutură odată mâna şi se grăbi să se retragă în casă, semn că amintirea acelei seri de marţi îi mai stăruia încă în minte.

— Cine şi-a permis...? izbucni Gino furios.

Toate capetele se întoarseră spre partea din care venise strigătul. „E unul de la Litere“ se înfuriară şi cei din jur. „Să-l prindem! Să-l omorâm“.

Într-o clipă se iscă un vacarm de nedescris, mulţimea se dispersă şi toată lumea începu să alerge.

— Acum cred că-ţi dai seama cam ce urmează să se

întâmple, îmi şopti Paolo la ureche. Ce rost o fi avut să alerge după el acum? Oricum n-o să ne scape nici unul mâine.

Îşi puse în funcţiune motorul, pregătindu-se de plecare. Deodată, Caterina se desprinse din mulţime şi sări sprintenă pe motocicletă, căţărându-se pe spaţiul îngust dintre mânere.

— Grăbeşte-te, îi strigă ea cu respiraţia tăiată, avem loc toţi trei foarte bine. Hai să vedem ce se petrece pe versantul opus.

Am părăsit în goană Piazza del Duca Carlo, urmaţi de Gino şi Mario şi ne-am îndreptat spre şoseaua care se întindea de-a lungul zidurilor vechii cetăţi. Acum vedeam palatul ducal cu turnurile lui gemene strălucind în toată splendoarea. Superbul edificiu părea o sculptură uriaşă suspendată între pământ şi cer, pe fundalul bolţii înstelate. Am coborât cât ai clipi din ochi în vale, cu intenţia de a urca pe versantul sudic. Când am ajuns însă în faţa noii clădiri a universităţii, ne-am dat seama că orice cale de acces fusese blocată de un grup de studenţi înarmaţi.

— Ce se întâmplă? Mai fac cei de la Litere încă repetiţii? răcni Gino, încercând să acopere zgomotul motorului. În aceeaşi clipă văzurăm strălucind oţelul pumnalelor. Studenţii începuseră să alerge spre noi în ordine, fără o vorbă. Gino apăsă pedala motocicletei şi încercă să întoarcă. Un cuţit căzu fulgerător, înfingându-se în pământ chiar în faţa noastră.

— Apropiaţi-vă, dacă aveţi curaj! ne strigă o voce din întuneric.

— Dumnezeule! zise Paolo, cu ăştia nu-i de glumă. Întoarse şi porni după Gino, scăpând ca prin minune de cel de-al doilea cuţit care se abătu la fel de fulgerător spre noi.

Am coborât în viteză culmea şi nu ne-am oprit decât departe, sub zidurile cetăţii. Am sărit de pe motociclete şi ne-am uitat uluiţi unii la alţii. În depărtare, palatul ducal scăldat în lumină strălucea senin în întunericul nopţii. Ne albisem la faţă. Caterina tremura de emoţie.

Cel puţin acum ştim la ce să ne aşteptăm mâine, zise Gino gâfâind.

— Ştiam de mult, spuse Paolo liniştit. Nu v-aduceţi

aminte ce ne-a spus Donati la teatru luni seara? Problema e cine loveşte primul. Asta-i tot. Va trebui să-i atacăm cu pietre şi să-i dispersăm, înainte de a avea vreme să-şi scoată săbiile şi să-şi lanseze cuţitele. Pe urmă o să fie uşor să-i învingem în lupta corp la corp.

— Ar trebui să le spunem şefilor noştri ce-am văzut, zise Mario. Parcă am auzit că se întâlnesc astă seară în via dei Martiri.

— Aşa e, fu de acord Gino.

— Poate că n-ar trebui să te implicăm şi pe dumneata în această dispută, spuse Paolo, întorcându-se spre mine, dar acum te considerăm ca făcând parte din ai noştri. Ce se întâmplă însă cu fratele dumitale? Are vreo legătură cu studenţii şi cu universitatea?

— Doar indirect.

— Atunci ai face mai bine să-l anunţi la ce se poate aştepta, dacă va ieşi mâine pe stradă.

— Cred că ştie deja.

— Ce ros are să ne pierdem timpul cu discuţii inutile, zise Caterina cu faţa palidă şi încordată, bătând nerăbdătoare din picior. Mai bine ne-am grăbi să le spunem alor noştri ce se întâmplă. Nimeni n-ar trebui să se ducă la culcare în noaptea asta. Ar trebui să ieşim la marginea oraşului şi să căutăm pietre. Cam aşa de mari, arătă ea, descriind un cerc cu mâna, şi legate între ele ca să aibă mai multă forţă.

— Cate are dreptate, zise Gino. Hai să plecăm. Să ne ducem mai întâi în via dei Martiri să vorbim cu ai noştri, poate stabilim un plan de atac. Să mergem, Mario.

Se aruncară pe motocicletă şi dispărură în direcţia porţii dei Martiri.

— Ei şi acum, ce-ai de gând? mă întrebă Paolo, întorcându-se spre mine. Vrei să te ducem la fratele dumitale?

— Nu, am răspuns.

Mă hotărâsem. Nu rezolvam nimic dacă mă întorceam la pensiune. Ba, chiar dimpotrivă, se putea ca Aldo să le fi ordonat băieţilor să mă aştepte şi să mă ducă imediat înapoi la Fano. Şi a doua zi... A doua zi, la ora zece, cortegiul

Soimului avea să pornească din Piazza del Duca Carlo. Încă nu ştiam cine va face parte din el, dar eram sigur că Aldo nu va lipsi.

Vremea era frumoasă şi haina de piele cumpărată la Pesaro îmi putea foarte bine ţine de cald. Îi spusei lui Paolo că intenţionam să-mi petrec noaptea pe o bancă din grădina publică.

— Cum doreşti, zise el ridicând din umeri. Dar va trebui să vii cu noi mâine, ţine minte. O să ne găseşti în faţa bisericii San Cipriano. Şi, ia asta, adăugă, întinzându-mi un cuţit. Eu o să fac rost de altul de la Gino. După câte s-au petrecut astă seară, s-ar putea să ai nevoie de el.

M-am urcat din nou împreună cu Caterina în spatele lui pe motocicletă şi am pornit spre parc. Mulţimea se rărise considerabil, majoritatea oamenilor îndreptându-se spre centrul oraşului. Eram sigur că peste noapte voi fi singur în parc.

— Nu uita să-ţi umpli buzunarele cu pietre, îmi aminti Caterina. Se găsesc o grămadă pe sub copaci. Şi i-aţi pachetul cu haine. Îl poţi folosi drept pernă. Îţi urez noroc şi-ţi promit că te vom căuta mâine.

Am rămas pe loc privind în urma motocicletei până ce am pierdut-o din vedere. Luminile din jur se stinseră brusc. Statuia ducelui Carlo nu mai era acum decât o umbră. Orologiul Domului bătu ora unsprezece, urmat pe rând de clopotele tuturor bisericilor din oraş. Când ultima bătaie de clopot se stinse, mă întinsei pe o bancă şi, punându-mi balotul cu haine sub cap, îmi împreunai mâinile şi rămăsei cu ochii aţintiţi asupra cerului întunecat.

22

Nu-mi amintesc să fi închis ochii în noaptea aceea. Ţin minte doar că din când în când eram scuturat de frisoane. La un moment dat, am sărit de pe bancă şi am început să alerg

încolo şi încoace, bătând pământul cu picioarele şi suflându-mi în pumni ca să mă încălzesc. Cu greu am rezistat tentaţiei de a mă târî sub porticul casei profesorului Elia, gândindu-mă că veghea mea în frigul nopţii era ca un fel de test. În timpul războiului, Aldo petrecuse nopţi întregi sub cerul liber alături de partizani. Antonio, Roberto... băieţii aceia crescuţi în munţi în anii Rezistenţei nu ştiuseră ce înseamnă un acoperiş deasupra capului. Pe când eu... Îmi petrecusem toată copilăria în nişte hoteluri nenorocite de mâna a doua, închis într-o cameră mohorâtă, cu iz de igrasie. Bărbaţii care mă răsfăţau şi mă mângâiau uneori, sperând să câştige astfel favorurile mamei vorbeau o limbă necunoscută şi, în locul mirosului de pământ reavăn şi de praf de puşcă al partizanilor, răspândeau o duhoare stătută de vin şi de transpiraţie, care-mi făcea greaţă. Lui Aldo şi studenţilor lui orfani le servise adesea drept pat pământul tare, sau cel mult un sac de dormit, pe când eu mă sufocasem în perne de puf şi cuverturi de mătase în cămăruţa de lângă dormitorul mamei, ascultând şoapte desuete de dragoste, în loc de triluri de păsări şi şopot de izvoare.

Eram hotărât ca în noapte aceea să aflu nu numai frumuseţile, dar şi greutăţile unei realităţi pe care n-o cunoscusem niciodată. Cu cât senzaţia de frig devenea mai puternică, cu cât înţepeneam mai tare, cu atât simţeam că retrăiesc mai intens senzaţiile şi sentimentele lor din trecut. Suferinţa prin care treceam era ca un fel de jertfă târzie pe altarul multelor lor suferinţe de odinioară.

Într-un târziu, am ieşit din parc şi m-am apropiat de poarta orfelinatului. Am rămas mult timp acolo, privind zorii care mijeau deasupra oraşului. La început, întunericul s-a estompat, pentru ca apoi să se transforme într-un cenuşiu rece. În cele din urmă, cerul s-a albit şi oraşul a fost învăluit într-o lumină purpurie. Soarele s-a ridicat încet deasupra culmilor adormite, trimiţându-şi razele scînteietoare prin văi şi munţi, prin ferestrele caselor. Frunzele copacilor au început să foşnească şi păsările trezite din nou la viaţă şi-au înălţat spre cer cântecul timid la început, apoi tot mai puternic.

În copilărie mă trezisem adesea strigat de vocea lui Aldo

sau de cea a Martei, venind din bucătărie. Pe atunci fiecare răsărit de soare părea promisiunea unei fericiri eterne. Acum, când îl priveam transformând turlele bisericilor în săbii de foc, înţelegeam că nu există nimic etern, sau că eternitatea se reduce de fapt la repetarea la nesfârşit a milioanelor de epoci apuse şi de oameni dispăruţi. Acesta era epitaful lor. Creaseră frumosul şi ni-l lăsaseră moştenire. Scurta lor viaţă fusese ca o flacără ce se consumă într-o clipă, dispărând în neant.

M-am întrebat atunci de ce dorim mai mult, de ce aspirăm să ne perpetuăm într-un fel de paradis etern. Omul este acel Prometeu veşnic înlănţuit de stânca ce simbolizează pământul şi toate celelalte stele nedescoperite încă, ce se ascund undeva în imensitatea universului. Totul este să îndrăznească. Să-şi depăşească condiţia şi să sfideze moartea.

Am continuat să privesc soarele care începea să încălzească pământul şi oraşul care se deştepta, ieşind treptat din tihna izbăvitoare a nopţii. Mi-am îndreptat gândul nu numai spre Aldo, ci şi spre toţi acei studenţi, care mai dormeau încă şi care peste câteva ore aveau să se bată pe străzi. Serbarea aceea nu era doar o încercare de a reaminti printr-un spectacol splendorile medievale, ci un îndemn şi o chemare la distrugere. N-aveam nici o putere. Era ca un război care, odată declanşat, nu mai poate fi împiedicat de voinţa unui singur om. Chiar dacă serbarea ar fi fost interzisă în ultimul moment, nimeni nu i-ar mai fi putut opri pe studenţi. Voiau să se bată. Voiau să se omoare... Întocmai cum se luptaseră şi se uciseseră între ei străbunii lor în urmă cu secole pe străzile acelei cetăţi, însângerându-le. Iar eu nu aveam scăpare. Trebuia să lupt alături de ei.

Mai era puţin până la ora şapte, când am auzit deodată tropotul cailor. Zgomotul venea din piaţa din spatele meu. M-am întors spre statuie şi i-am văzut urcând strada. Erau aduşi în perechi, fiecare călăreţ ţinând de căpăstru cel de al doilea cal. Veneau de pe şoseaua lungă ce urca spre Ruffano din valea de la poalele munţilor.

Mi-am amintit apoi că în seara din ajun, când înconjurasem oraşul pe motociclete, văzusem lumini pe stadionul

din dreapta. Nu le dădusem nici o atenţie atunci. Acum ştiam. Caii şi însoţitorii lor fuseseră duşi acolo înainte de apusul soarelui şi acum soseau în piaţă ca să participe la spectacol. Acesta era cortegiul la care se referise Aldo la întrunirea de miercuri de la palat.

Călăreţii descălecară şi-şi conduseră caii la umbră sub copaci. Sub căldura soarelui, pământul începuse să se încingă şi gazonul din parc părea că fumegă, răspândind în jur miros de iarbă proaspătă.

M-am apropiat şi am numărat caii. Erau optsprezece – toţi nişte exemplare superbe. Îşi ridicaseră capetele mândre şi priveau curioşi în jur. Nu purtau şei. Părul le strălucea în soare şi îşi agitau cozile ce aduceau cu penele uriaşe purtate cândva de cuceritori.

— De unde i-aţi adus? l-am întrebat pe unul dintre oameni.

— Din Senegal, mi-a răspuns.

L-am măsurat neîncrezător cu privirea.

— Vrei să zici că sunt cai de rasă?

— Bineînţeles, a zâmbit el. Toţi până la unul. Au fost împrumutaţi pentru serbare şi toată iarna i-am antrenat în munţi.

— I-aţi antrenat... pentru ce?

— Cum pentru ce? se holbă omul la mine. Pentru cursa din dimineaţa asta. Dumneata nu ştii ce se întâmplă în propriul dumitale oraş?

— Nu, am zis. Nu. Ni s-a spus doar că astăzi la ora zece va porni o procesiune din piaţă, îndreptându-se spre palatul ducal.

— O procesiune? se miră el. Poţi să-i spui şi aşa dacă vrei, deşi te asigur că nu asta o să vedeţi.

Începu să râdă şi-l chemă pe unul dintre îngrijitori, care se afla în apropiere.

— Băiatul ăsta este student, zise el şi vrea să ştie ce o să se întâmple astăzi în piaţă. Spune-i tu. Dar ai grijă să-l iei cu binişorul.

— Trebuie doar să vă feriţi din calea cailor, îmi explică omul. Asta-i totul. Animalele sunt asigurate şi pentru propri-

etari, altceva nu mai contează. O să vedeţi astăzi un galop îngrozitor, cum n-a mai fost decât acum vreo cinci sute de ani. Cel puţin aşa am auzit. Parc-ar fi numai nebuni în oraşul ăsta. Dar dacă vor să-şi frângă gâtul, îi priveşte. Dar ia stai puţin. Uită-te acolo.

O furgonetă se oprise în piaţă şi omul de lângă şofer sărise jos şi acum deschidea uşa din spate. Coborâră o rampă şi scoaseră cu mare grijă un mic vehicul pe două roţi, vopsit în roşu şi auriu. Era o reproducere perfectă a unui car roman de luptă, purtând blazonul casei de Malebranche – şoimul cu aripile întinse – atât pe partea din faţă, cât şi deasupra roţilor.

Era deci adevărat. Fapta nebunească pe care o săvârşise ducele Claudio cu cinci secole în urmă avea să fie reeditată întocmai. Tot ce stătea scris în paginile pe care i le tradusesem lui Aldo mai mult în glumă duminica trecută, fără să mă gândesc o clipă că e vorba de altceva decât de un spectacol în care vor apărea cel mult vreo doi cai, avea să fie reprodus cu exactitate, deşi Aldo însuşi le supusese studenţilor că nu va avea loc decât o simplă procesiune. Ducele Claudio şi tovarăşii lui porniseră de pe culmea de nord spre cea de sud, traversând oraşul pe optsprezece armăsari. Tot optsprezece se aflau şi acum în faţa mea. Era de necrezut. Nu puteam concepe că s-ar putea întâmpla una ca asta. Am încercat să-mi amintesc cuvintele istoricului german. *„După ce a omorât o mulţime de oameni, strivindu-i sub copitele cailor, toată suflarea cetăţii s-a ridicat împotriva lui"*.

O altă furgonetă, ceva mai mică decât prima, se opri în piaţă şi oamenii alergară să descarce din ea hamuri, hăţuri şi căpestre, marcate toate cu capul de vultur, pe care le cărară sub copaci, lângă cai. Scurt timp după aceea, piaţa fu invadată de mirosul dulce-amărui al pielii prelucrate şi al sudorii de animale încălzite, amestecat cu parfumul florilor de primăvară.

Îngrijitorii se apucaseră să aleagă harnaşamentele încet, cu grijă, metodic. Lucrau în tăcere şi tocmai liniştea aceea deplină care pogorâse asupra pieţii făcea ca scena să mi se pară fantastică, ireală. Soarele se ridicase pe cer, prevestind că

se apropia ora începerii serbării. Începu să mă terorizeze gândul că toată acea grozăvie era iminentă. Simţeam un gol în stomac şi o gheară îmi strângea inima. Spaima îmi invadă trupul, paralizându-mi gândirea. Auzul mi se ascuţise şi percepeam fiecare sunet, amplificat de zeci de ori. Clopotele bisericilor, care bătuseră chemându-i pe credincioşi la slujbă, mai întâi la ora şase în zori, apoi la şapte şi la opt, păreau acum să răsune, fără încetare, ca o chemare la judecata de apoi. Deodată, mi-am amintit că se apropia duminica Floriilor şi că în vinerea aceea era sărbătorită Sfânta Fecioară, Mama Mântuitorului. Era ziua când, copii fiind, Marta ne însoţea la biserică, unde puneam buchete de flori sălbatice în faţa statuii care o înfăţişa înfăşurată în văluri, simbolizând durerea care-i sfârşia inima. Îngenunchiam întotdeauna cu aceeaşi uimire în faţa acelei statui, închipuindu-mi, nu ştiu de ce, că Sfânta Fecioară avusese un rol nefast în viaţa fiului ei, îndemnându-l mai întâi să schimbe apa în vin şi rămânând apoi alături de rudele ei în mulţime, strigându-i numele în zadar, fără a primi nici un răspuns. Poate că aceasta fusese cea din urmă durere, cea care o doborâse şi pe care o comemorau acum preoţii în bisericile oraşului. N-ar fi fost oare mai potrivit să uite durerea unei singure femei şi să iasă în stradă pentru a împiedica un asasinat în masă?

În jurul pieţii se şi formase un cordon de poliţişti care deviau circulaţia şi nu permiteau accesul publicului în piaţă. Nu bănuiau nimic. Glumeau şi râdeau, strigându-le din când în când câte un ordin îngrijitorilor care înhămau caii.

Scena aceea de coşmar mi se părea din ce în ce mai îngrozitoare. Nimeni nu ştia nimic. Nimeni nu înţelegea nimic.

M-am apropiat de un poliţist şi l-am bătut uşor pe umăr.

— Nu se poate să opriţi serbarea? N-aţi putea s-o împiedicaţi, acum când încă nu este prea târziu?

— De ce nu-ţi vezi de treabă? mi-a răspuns el vesel ştergându-şi faţa de sudoare. Du-te şi-ţi caută un loc la vreo fereastră pe traseu. După ora nouă, n-o să mai fie nimeni pe străzi în afară de interpreţi.

Nici n-ascultase ce-i spusesem. Nu-l interesa. Treaba lui

era doar să evacueze piaţa, ca să aibă caii pe unde trece. S-a întors şi a plecat repede, lăsându-mă pe trotuar. Am intrat în panică. Nu ştiam încotro să apuc şi ce să fac. M-am gândit că teama aceea era foarte asemănătoare cu cea care-i cuprindea pe soldaţi înaintea unei bătălii, când numai disciplina de fier şi frica de pedeapsă îi salvau de la o fugă ruşinoasă. Mie îmi lipsea acea disciplină. Tot ce simţeam era doar dorinţa copilărească de a fugi cât mai departe şi de a mă ascunde. Am început să alerg spre copaci, gândindu-mă prosteşte că dacă mă arunc în tufişuri şi-mi îngrop capul în iarbă, lumea din jurul meu va înceta să mai existe. Nu făcusem însă decât câţiva paşi, când am dat cu ochii de limuzina Alfa-Romeo a fratelui meu, care intra în piaţă. Probabil că mă văzuse şi el, căci frână brusc şi opri. Mi-am încetat pe loc goana nebunească şi m-am îndreptat spre el. Uşa se deschise şi Aldo sări din maşină şi mă prinse în braţe chiar în clipa când mă prăbuşeam la pământ.

Mă scutură şi mă ridică în picioare, iar eu mă agăţai de el împleticindu-mă.

— Nu lăsa să se întâmple una ca asta... mă auzii eu bâiguind. Nu... te rog... Doamne...

M-a lovit şi am căzut în aceeaşi clipă, prăbuşindu-mă în uitare.

Durerea mă făcuse să nu mai văd nimic în faţa ochilor, aducându-mi alinarea. Când am deschis ochii, capul mi se învârtea. Eram sprijinit cu spatele de un copac, iar Aldo se afla în faţa mea. Ţinea în mână un termos din care turnă cafea fierbinte într-o ceaşcă şi mi-o puse în mână.

— Bea asta, zise el. Şi mănâncă ceva.

Am sorbit din câteva înghiţituri cafeaua. Aldo a rupt apoi o chiflă în două şi mi-a băgat-o în gură. Am înghiţit-o mecanic.

— Mi-am nesocotit ordinele, îmi spuse el calm. Dacă un partizan s-ar fi făcut vinovat de o asemenea faptă, l-am fi împuşcat pe loc. Asta, în cazul în care-l găseam. Iar dacă nu-l puteam găsi, îl lăsam să-i putrezească oasele în munţi.

Cafeaua mă încălzise, iar chifla uscată mi se părea

nemaipomenit de bună. Am mai înfulecat la repezeală una şi încă una.

— Nerespectându-mi ordinele, i-ai încurcat şi pe alţii. Ne-ai făcut să pierdem timpul şi să ne schimbăm planul... Mai bea puţină cafea.

În jurul nostru continuau pregătirile pentru serbare.

Caii băteau nerăbdători din picior, scuturându-şi hamurile.

— Cesare mi-a reprodus întocmai cuvintele tale, zise Aldo. Am telefonat îndată la cafenea şi am cerut să-i vorbesc lui Marco. Când am auzit că nu apăruseşi încă, mi-am dat seama ce s-a întâmplat. Nu credeam însă că te vei întoarce aici.

Frica îmi dispăruse, fără să ştiu prea bine dacă asta se datora loviturii puternice pe care o primisem de la Aldo sau faptului că acum îmi simţeam stomacul plin.

— Unde să mă fi dus? m-am mirat eu.

— La poliţie, de pildă, mi-a răspuns, ridicând din umeri, convins probabil că se putea disculpa, acuzându-mă pe faţă. Dar să ştii că te-ai fi dus degeaba. Nu te-ar fi crezut nimeni.

Se ridică şi luând o bucată de piele din mâna unui îngrijitor, o înmuie într-o găleată cu apă şi mi-o întinse.

— Şterge-ţi faţa, îmi spuse. Eşti plin de sânge.

Mi-am frecat faţa cu bucata de piele, am mai înghiţit o chiflă şi am mai sorbit câteva înghiţituri de cafea.

— Ştiu de ce ai ucis-o pe Marta, am zis eu. Şi m-am întors, nu cu gândul de a mă duce la poliţie – ştiu că m-ar puteta aresta oricând – ci pentru că voiam să-ţi spun că am înţeles.

M-am ridicat în picioare, i-am aruncat bucata de piele şi mi-am scuturat pământul de pe haine. Uitasem cât de caraghios arătam, în jeanşii negri şi cu cămaşa verde, ras în cap ca un ocnaş şi nebărbierit. Aldo purta pe umeri aceeaşi pelerină neagră cu care fusese îmbrăcat miercuri seara la palatul ducal şi arăta splendid, încadrându-se perfect în decor, ca şi caii care se înşiraseră acum în faţa statuii ducelui Carlo.

— Am fost la biserica San Cipriano, zisei eu. Botezul tău a fost înregistrat de două ori. Numai că primul botezat nu ai

fost tu, ci copilul care a murit. La început, aceste date nu mi-au spus nimic, aşa cum nu mi-a spus nimic nici numele naşului tău, Luigi Speca şi nici scrisoarea pe care ţi-am dat-o miercuri seara. Abia mai târziu, când am ajuns la Fano, am înţeles adevărul. Am întâlnit acolo, pe plajă o călugăriţă cu un grup de copii orfani. De la ea am aflat că Luigi Speca era superintendentul orfelinatului acum patruzeci de ani, pe vremea când te-ai născut tu.

Timp de câteva clipe m-a privit ţintă, încruntat. Apoi s-a întors brusc spre îngrijitori şi a început să le dea ordine. Am rămas nemişcat lângă copac, urmărind înhămarea cailor. Fiecare cal a fost împodobit cu un fel de guler purpuriu, cu ţinte aurii şi vechile hamuri le-au fost înlocuite cu altele ce purtau pe căpăstru medalioane cu blazonul ducilor de Malebranche. Pe spatele primilor doi a fost aşezată câte o mică şa, fixată sub piept cu hamuri late de piele de aceeaşi culoare purpurie. Carul de luptă a fost apoi ataşat de şei cu lanţuri aurite. Cei doi cai formau doar perechea din centru, la care s-a mai adăugat câte o pereche de fiecare parte, alcătuind astfel un echipaj de şase cai, ce urmau să poarte carul de luptă. Ceilalţi doisprezece au fost aduşi şi înhămaţi la rândul lor în grupuri de câte patru în faţa echipajului. Carul, uşor ca o pană, avea două roţi de cauciuc şi era apărat de o pavăză semicirculară, sub care conducătorul avea să stea în picioare. Nu încăpeau în el mai mult de două persoane şi partea din spate nu era închisă şi nici prevăzută cu vreo scară. Nişte lanţuri fixate în centru şi în părţile laterale asemenea unor centuri de siguranţă, urmau să asigure protecţia ocupanţilor care, odată carul pus în mişcare, nu puteau cădea decât dacă acesta se răsturna. Atunci însă, n-ar mai fi avut nici o scăpare, caii târându-i în galop spre o moarte sigură.

Odată cu terminarea pregătirilor, asupra parcului coborî o linişte ameninţătoare. Nimeni nu mai făcea nici o mişcare. Îngrijitorii încremeniseră parcă lângă cai, ca şi poliţiştii care înconjurau piaţa.

Aldo îşi părăsi locul din faţa carului şi se apropie de mine. Faţa lui ca o mască de ceară avea aceeaşi expresie

impenetrabilă ca în seara de miercuri, când plecase pe neaşteptate fără să-mi dea nici o explicaţie.

— Te-am trimis la Fano, fiindcă am crezut că aşa e mai bine pentru amândoi, îmi spuse el. Dar dacă tot te-ai întors, ar trebui să-ţi joci rolul. Vreau să zic rolul Şoimului. Asta, bineînţeles, dacă ai destul curaj.

Tonul pe care-mi vorbea mi-a readus în minte zilele copilăriei. Era la fel de provocator şi de nepăsător, sugerând dispreţul pentru vizibila mea inferioritate. De data aceasta însă nu m-am mai simţit jignit.

— Şi cine ar fi interpretat rolul Soimului, dacă m-aş fi îmbarcat pe vasul lui Marco? îl întrebai.

— Aveam de gând să conduc singur carul, zise el. Nu existau ghizi acum cinci secole. Şoimul trebuia să-şi mâne singur caii.

— Foarte bine, i-am acceptat eu provocarea. Am să te însoţesc.

Am tăcut brusc, la fel de surprins ca şi Aldo de răspunsul care-mi scăpase fără voie de pe buze.

Se uită la mine ca şi când nu-i venea să-şi creadă urechilor. Se aşteptase desigur să-l implor să mă cruţe de o astfel de aventură.

— O să găseşti pelerina ducelui Claudio în maşină, zise el şi umbra unui surâs îi apăru pe faţă. Jacopo a rămas să aştepte acolo. Cere-i şi peruca.

Nu-mi mai dădeam seama ce simt. Nu mai ştiam dacă mi-e frică. Eram convins că aşa fusese scris să se întâmple. Mă hotărâsem şi nu voiam să mai dau înapoi.

L-am găsit pe Jacopo stând în picioare lângă maşină. Nu-l observasem la sosirea lui Aldo în piaţă, deşi fusese cu siguranţă tot timpul alături de el.

— Plec cu Aldo, îl anunţai eu.

— Desigur, Signor Beo, îmi răspunse. În ochi îi lucea o expresie pe care nu i-o mai văzusem niciodată până atunci. De surpriză, bineînţeles. Dar şi de respect şi chiar de admiraţie.

— O să fiu ducele Claudio, îi explicai. Iar Aldo o să mâne caii.

Deschise uşa maşinii şi-mi aduse pelerina galbenă a ducelui Claudio. Fără să scoată o vorbă, mă ajută să mi-o pun şi-mi legă centura în jurul mijlocului. Apoi îmi întinse peruca, pe care mi-o îndesai pe cap, peste părul tuns scurt.

M-am privit în oglindă. Buzele îmi erau încă pline de sânge închegat de la rana pe care mi-o făcuse Aldo. Peruca blondă îmi încadra faţa albă ca varul şi nerasă, în mijlocul căreia îmi străluceau ochii cu o privire fixă, întocmai ca ochii ducelui Claudio din pictura de la palat. Sau ca ai lui Lazăr din biserica San Cipriano.

M-am întors spre Jacopo.

— Cum arăt? l-am întrebat eu.

Şi-a înclinat capul pe umăr şi m-a cântărit o clipă din priviri.

— Sunteţi leit mama dumneavoastră, Signora Donati, a zis el în sfârşit.

Nu dorise decât să fie amabil, dar cuvintele lui m-au lovit ca cea mai gravă dintre insulte. Am resimţit pe loc toată umilinţa din copilărie. Aveam deci să urc alături de Aldo în carul de luptă, nu ca întruchiparea ducelui Claudio, Şoimul din Ruffano, ci a acelei femei pe care o dispreţuisem timp de aproape douăzeci de ani.

Ca împietrit, l-am lăsat pe Aldo să-mi fixeze lanţurile de siguranţă. S-a legat apoi şi pe el de car şi a cerut îngrijitorilor să-i treacă frâiele. Ţine acum în mâini o grămadă de hăţuri şi sub apăsarea lor, caii o porniră înainte, chiar în clipa când orologiul Domului bătea ora zece, urmat de un ecou, de clopotele tuturor bisericilor din Ruffano.

Zborul Şoimului începuse.

23

Am înconjurat mai întâi piaţa, mândri, fără grabă, într-o procesiune ce amintea de intrarea triumfală a împăratului Traian în Roma. Apoi, cei doisprezece cai din faţă, ascultători la îndemnul lui Aldo, au luat-o spre dreapta, urmaţi de ceilalţi

şase. Întregul echipaj s-a răspândit într-un uriaş evantai în piaţă, trăgând după el carul uşor de luptă, vopsit în roşu.

Poliţistul avusese dreptate. Străzile erau pustii, dar la geamurile deschise ale caselor se vedeau grămezi de capete ce ne urmăreau înaintarea cu murmure de uimire şi admiraţie care sfârşiră prin a se transforma într-un singur strigăt, ce se înălţa în văzduh, aclamându-ne. Spectatorii îşi ridicară apoi mâinile ca pe nişte aripi, începând să aplaude. Indiferenţi la tunetul aplauzelor, cei optsprezece armăsari îşi continuau trapul, înconjurând piaţa. Ţintele aurii de pe hamuri sclipeau în soare şi clopoţii de la gâturile lor sunau, alcătuind o muzică ce se opunea parcă tumultului mulţimii. Nu se auzea nici tropot de copite, nici zgomot de roţi... Doar clinchetul clopoţeilor şi aplauzele spectatorilor.

Am înconjurat de două ori încet piaţa, în semn de omagiu faţă de cei care ne aclamau. Îngrijitorii s-au apropiat apoi de cai şi i-au condus spre ieşirea din piaţă potrivindu-le din nou hamurile. După vreo patru minute, timp în care fiecare cal a fost verificat şi i s-a raportat lui Aldo că totul este în ordine, oamenii s-au dat în lături şi Aldo a apucat iar frâiele. În faţa noastră se întindea via del Duca Carlo care cobora spre centrul oraşului. M-a cuprins o groază de moarte. N-aş fi fost mai înspăimântat nici dacă aş fi asistat la un holocaust ori la sfârşitul lumii.

Mi-am întors privirile spre Aldo. Era palid ca de obicei, dar ochii îi străluceau ciudat, aşa cum nu-i mai văzusem niciodată până atunci, iar zâmbetul din colţul gurii i se transformase într-un rictus.

— Să-mi fac rugăciunea? l-am întrebat.

— Da, dacă crezi că te va ajuta să-ţi înfrângi teama. Roagă-te să capeţi curaj. E singura rugăciune de care ai nevoie.

Nu-mi venea în minte nici o rugăciune potrivită. N-avea rost să spun Tatăl Nostru sau Ave Maria. Gândul mi-a zburat la milioanele de oameni care se rugaseră Domnului şi care totuşi pieriseră, aşa cum însuşi Mântuitorul îşi sfârşise viaţa pe cruce.

— E prea târziu, zisei. N-am avut niciodată curaj. Îmi las viaţa în mâinile tale.

Râse şi îşi îndemnă caii, care porniră într-un trap uşor, ce se transformă curând în galop.

— Neamţul acela, comandantul, nu ţi-a vorbit niciodată despre Nietzsche? mă întrebă el. Cine nu înţelege măreţia divină nu va şti niciodată ce înseamnă măreţia, chiar dacă se va strădui s-o creeze.

Ajunsesem la capătul pieţii şi mulţimea izbucni încă odată într-un ropot de aplauze şi strigăte cărora le răspunseră ca un ecou aplauzele celor ce ne aşteptau la ferestrele caselor de pe via del Duca Carlo. Din acel punct, aflat pe culmea versantului nordic, vedeam pentru prima dată desfăşurându-se în faţa ochilor mei întreaga panoramă a oraşului cu acoperişurile caselor şi turlele bisericilor strălucind în soare, dominate de clădirea Domului şi de palatul ducal ce se înălţau undeva departe, pe culmea de sud. Via del Duca Carlo se deschidea sub noi abruptă, ca o prăpastie ce ducea spre iad. Strada se îngusta şerpuind printre casele care, în goana cailor, mi se păreau gata să se prăbuşească în fiecare clipă peste noi, ca nişte cutii de carton ce abia se mai ţineau în echilibru. Tropotul înfundat al copitelor ce izbeau pietrele pavajului se amesteca într-un zgomot infernal cu ovaţiile spectatorilor îngrămădiţi la ferestrele larg deschise.

Aici nu mai erau cordoane de poliţişti şi caii se răspândiseră din nou în evantai la intrarea în Piazza della Vita din centrul oraşului, trăgând după ei în galop carul de luptă, rămas încă pe strada îngustă. Era suficientă o mişcare greşită a unuia dintre ei, o scurtă ezitare, pentru a-i trage imediat şi pe ceilalţi după el şi a-i face să se prăbuşească grămadă şi să răstoarne carul de luptă, strivindu-l sub copite.

În goana aceea nebunească, nu îmi mai dădeam seama nici că mă aflam în picioare pe platforma îngustă a carului de luptă şi nici nu mai auzeam vocea lui Aldo care dădea ordine scurte cailor. Vedeam doar privirile înspăimântate ale celor de la ferestre şi în urechi îmi răsunau ţipetele lor de groază. Mâna mi se încleştase pe bara încinsă de metal a carului. În stânga

mea, am văzut ca într-o străfulgerare clădirea bisericii San Cipriano pe ale cărei trepte se afla o mare mulţime de studenţi ce ne ovaţionau. Un număr şi mai mare de studenţi se adunase pe străzile ce dădeau în Piazza della Vita, în care am năvălit în urma cailor, urmăriţi de strigătele şi aplauzele spectatorilor de la ferestre. Caii, aflaţi acum pe teren neted şi-au luat din nou avânt, izbucnind ca nişte săgeţi pe via Rossini ce ducea spre palatul ducal, înnebuniţi de ţipetele şi ovaţiile mulţimii excitate.

Am privit în urmă şi i-am văzut pe studenţi revărsându-se în valuri pe străzile laterale şi ocupând piaţa.

Dar... nici urmă de ţipete de furie, de pietre aruncate în adversari, sau de cuţite zvârlite prin aer. Nu. Se uniseră cu toţii, alergând în urma carului de luptă, ovaţionând, fluturându-şi mâinile şi scandând: „Donati... Donati... trăiască Donati".

În timp ce carul nostru urca versantul de sud, zguduindu-se şi clătinându-se în urma cailor ce-l purtau în galop, sute de studenţi se revărsară din clădirile ce mărgineau strada şi se alăturară mulţimii care ne urma alergând. Nu dădeau semne de violenţă. Ne aclamau toţi într-un singur glas. În întregul oraş nu răsuna decât un singur strigăt: „Donati"!

— Au început să se bată? îmi strigă Aldo în urechi, aplecându-se spre mine.

— Nu! am răcnit eu. N-au de gând să se bată. Vin după noi. Nu-i auzi strigându-ţi numele?

Se mulţumi să zâmbească şi se-ntoarse spre cai, care-şi încetiniseră goana, acum când trebuiau să urce din nou strada povârnită.

— Hii! Hii! îi îndemna Aldo, trăgând de hăţuri. Într-un ultim efort, caii intrară în Piazza Maggiore, purtând uşor carul de luptă pe pantă, până în faţa palatului ducal. Studenţii care aşteptau în jurul fântânii alergară spre noi şi punând mâna pe frâie, îi conduseră încet, oprindu-i la intrarea principală.

Am privit ameţit în jur, cu mâna încă încleştată pe bară. În aceeaşi clipă, am auzit mii de strigăte izbucnind din pieptul privitorilor strânşi la ferestrele deschise ale palatului şi ale caselor din apropiere. Piaţa era plină de oameni care se

urcaseră pe treptele Domului şi pe zidurile fântânii, iar din vale, se vedea apropindu-se în fugă mulţimea studenţilor care ne urmase din Piazza della Vita.

În secunda următoare, aveam să fim înconjuraţi din toate părţile de studenţi. Înainte însă ca ei să ne poată ajunge, din faţa uşilor s-au desprins gărzile înarmate ale lui Aldo, care ne aşteptau şi au format cerc în jurul nostru, protejându-ne de valul care se apropia. În faţa fiecărui cal se postase de asemenea un student înarmat, care-i ţinea hăţurile. Purtau toţi pelerine ca şi Aldo, alcătuind o imagine pitorească în jurul carului pictat de luptă şi al celor optsprezece cai, ce încă mai gâfâiau după cursa victorioasă. I-am recunoscut pe rând: Cesare, Giorgio, Federico, Domenico, Sergio... toţi cei pe care-i întâlnisem la palat. Se pregăteau acum să oprească masa studenţilor care înaintau urlând în piaţă. Strigătul „Donati... trăiască Donati!" izbucni în acelaşi timp de pe buzele celor adunaţi la ferestrele palatului, ale caselor din jur şi pe treptele Domului.

M-am uitt la Aldo. Rămăsese cu hăţurile în mână şi cu privirile aţintite asupra celor optsprezece cai, ca şi când n-ar fi auzit strigătele mulţimii.

— Am reuşit! zise el, privindu-mă cu mândrie. Am reuşit. Îşi dădu capul pe spate şi izbucni în râs. Nu se mai oprea parcă şi hohotele lui prelungi se amestecau cu ovaţiile spectatorilor. Îmi desprinse în sfârşit lanţurile care mă ţineau legat de carul de luptă. Apoi se eliberă şi el şi se întoarse către studenţi.

— Iată-l pe Soim. Acesta-i „Ducele" vostru! strigă el, arătând spre mine.

Studenţii îşi fluturară braţele în semn de salut spre noi şi ovaţiile reîncepură cu şi mai multă putere. Acum aclamau şi tinerii din garda lui Aldo, care păziseră până atunci tăcuţi carul de luptă. Am rămas nemişcat, simţindu-mă caraghios, îmbrăcat în pelerina aceea galbenă şi cu peruca aurie pe cap, în mijlocul aclamaţiilor care nu mie îmi erau adresate.

Deodată, ceva mă izbi în faţă, căzând apoi pe platforma carului, de luptă. Nu era o piatră, aşa cum m-aş fi aşteptat, ci o floare pe care o aruncase o fată... Caterina.

— Armino! Armino! strigă ea izbucnind în râs şi ochii ei mari se făcură parcă şi mai mari de uimire.

Abia atunci am privit în jos şi mi-am dat seama că pelerina mi se desfăcuse, dând la iveală jeanşii negri şi cămaşa verde. Studenţii mă priveau toţi cu simpatie, râzând fericiţi şi aplaudând.

— Nu pe mine mă aplaudă, ci pe tine i-am spus eu lui Aldo. N-am primit nici un răspuns. M-am întors deşi am mai apucat să-l văd strecurându-se printre body-guarzi şi alergând spre intrarea laterală a palatului.

— Opreşte-l!... Opreşte-l! îi strigai lui Giorgio.

— N-avea nici o grijă, asta face parte tot din spectacol mi-a răspuns el râzând şi clătinând din cap. O să le vorbească oamenilor din balconul palatului.

Mi-am smuls pelerina şi peruca şi le-am aruncat cât colo, apoi am sărit din carul de luptă şi am pornit într-un suflet după Aldo, smulgându-mă din mâinile lui Domenico, care încerca să mă oprească. Am intrat pe uşa laterală şi am traversat în goană gangul şi curtea interioară. Aldo nu se vedea nicăieri, dar i-am auzit paşii alergând pe scări, spre galeria de la etaj. M-am luat după el şi l-am văzut smucind uşa sălii tronului şi dispărând ca o nălucă. Râdea. Aproape că-l ajunsesem din urmă, când mi-a trântit uşa în nas. Am deschis-o şi am intrat în sala tronului, tocmai la timp ca să-l văd fugind spre Sala Îngerilor.

— Aldo! am strigat eu. Aldo!

În sala Îngerilor nu era nimeni. Dormitorul ducelui era de asemenea gol. Tot goale erau şi cabinetul de toaletă şi capela din turnul din dreapta. Am alergat spre balconul dintre turnuri, de unde se auzeau voci. Erau Signora Butali şi soţul ei, care priveau spre Piazza Mercato de dedesupt. S-au întors amândoi şi m-au privit uimiţi.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă Signora Butali, cuprinsă brusc de teamă. Am auzit aclamaţiile spectatorilor din centru. S-a terminat spectacolul?

— Cum să se termine? se miră rectorul. Donati spune că abia după cursa carului de luptă urmează finalul spectacolului. N-am văzut încă nimic.

Părea derutat şi dezamăgit. Spectacolul nu se ridicase la înălţimea aşteptărilor lui. Din balcon, am trecut în birou şi de acolo în sala de audienţe. Erau goale ca şi celelalte. L-am mai strigat odată pe Aldo. Mă întorceam să plec, când am văzut-o pe Carla Raspa apărând dinspre galerie.

— Te-am văzut de la fereastră, îmi strigă ea râzând şi alergând spre mine cu braţele întinse. A fost minunat. Splendid. V-am urmărit cursa prin Piazza Maggiore. Unde a dispărut fratele dumitale?

Sala nu era păzită în ziua aceea, dar totul părea în ordine. Portretul nobilei necunoscute se afla la locul lui pe şevalet, iar tapiseria era neclintită pe perete. Am alergat spre ea şi am smuls-o, descoperind uşa secretă. Am deschis-o, şi am început să urc treptele înguste şi abrupte, pipăindu-mi drumul cu mâinile şi strigându-l întruna pe Aldo. M-am simţit brusc cuprins de aceeaşi ameţeală ca în copilărie. Nu mai vedeam nimic. Simţeam doar treptele care se încolăceau într-o spirală nesfârşită în faţa mea. Mă târam sus, tot mai sus, cu inima zvâcnindu-mi şi simţind sub palme praful adunat de-a lungul anilor. Timpul se oprise parcă în loc. Eram incapabil să mai judec. Nu mai ştiam decât că trebuie să urc, să urc mereu. Alunecam şi mă împleticeam, suspendat undeva între cer şi iad. Deodată, am simţit un curent de aer deasupra capului şi am îndrăznit să deschid ochii pentru prima dată de când începusem să mă târăsc pe treptele acelea infernale. Uşa ce dădea spre acoperişul turnului era deschisă şi am văzut ca prin ceaţă un petic de cer strălucind în soare. L-am strigat din nou pe Aldo. O umbră, ca o pasăre cu aripile întinse trecu fulgerător prin faţa uşii. Cuprins de un nou val de ameţeală, m-am apucat strâns de ultima treaptă, târându-mă orbit de lumină până în capătul scării.

Uşa era mult prea mică, aproape jumătate din cea pe care mi-o aminteam din copilărie, iar spaţiul din faţa ei, extrem de îngust şi neapărat de balustradă. Atunci am înţeles. Mă căţărasem nu pe acoperişul turnului, ci pe parapetul din faţa minaretului, al cărui turn se înălţa spre cer deasupra mea.

Am simţit mâinile lui Aldo apucându-mă şi trăgându-mă afară.

— Nu face nici o mişcare, îmi spuse el. Şi, mai ales, nu privi în jos. Te poţi prăbuşi pe loc. Cornişa e doar de o palmă.

Mi se părea că turnul se clatină sub imensitatea cerului de deasupra noastră. Mi-am încleştat mâinile umede de mâna lui Aldo, rece şi fără urmă de tremur.

— Cum ai găsit drumul? mă întrebă el.

— Uşa... reuşii eu să bâigui. Mi-am amintit de uşa secretă de sub tapiserie.

— Ai câştigat... zise el privindu-mă uimit şi izbucnind din nou în râs. Recunosc... Bietul Beato...

Deodată se încruntă şi-mi strânse mâna şi mai tare.

— Ai fi făcut mai bine să pleci cu Marco, pescarul. Am ştiut ce fac, când te-am trimis la el. Nu trebuia să te amesteci în lupta mea. Nu te priveşte. Mi-am dat seama de asta încă de miercuri seara.

Am rămas întins pe parapet alături de Aldo, ascultând ovaţiile mulţimii din piaţa palatului care nu încetaseră nici o clipă. Alte strigăte şi ovaţii veneau din Piazza Mercato, aflată în spatele nostru. Nu vedeam nimic altceva decât cerul, dar tumultul glasurilor răsunau din ce în ce mai aproape, semn că valul studenţilor din Piazza Maggiore se apropia de palat. Curând, la câteva sute de picioare sub noi aveau să se afle mii de tineri, înghesuiţi între Porta del Sangue şi vechiul zid al cetăţii.

— N-o să fie nici o luptă, am zis eu. Ţi-ai făcut greşit socotelile. Degeaba le-ai ţinut cuvântări înfocate. Ascultă-i cum aclamă.

— Asta am şi intenţionat, răspunse el. Ar fi putut să fie şi altfel. Era suficient ca echipajul să se fi prăbuşit şi noi să ne fi pierdut vieţile pentru ca toţi aceşti tineri de pe străzi să se masacreze unii pe alţii. N-ai înţeles nimic. A fost doar un joc.

Avea dreptate. Nu mai înţelegeam nimic.

— Vrei să zici că ai făcut totul în mod deliberat? îl întrebai eu uluit. Că i-ai adus pe toţi tinerii ăştia în pragul disperării, făcându-i să-şi rişte vieţile şi riscându-ţi-o pe a ta, doar în speranţa de a-i unii pentru scurtă vreme?

— Nu chiar atât de scurtă, zise el zâmbind. O să vezi.

Voiau miros de sânge. L-au avut. Şi nu numai ei, ci şi locuitorii oraşului. Fiecare om din Ruffano a fost cu tot sufletul alături de noi în clipele acelea. Cred că ăsta-i primul lucru pe care trebuie să-l înveţe un regizor – să-şi facă spectatorii să simtă la unison cu el.

Ţinându-mă strâns de braţ, mă trase spre marginea zidului. Mă aplecai şi privii în piaţa transformată într-o mare de capete, aşa cum erau şi străzile din jur. Studenţii se strânseseră în grupuri compacte în faţa palatului şi rămăseseră în aşteptare, cu capetele ridicate spre turn.

— Dacă mi se va întâmpla ceva, reluă Aldo, dacă prin absurd, cea de-a doua încercare a mea de azi, se va solda cu un eşec, vreau să ştii că tu îmi vei fi unicul moştenitor. Totul îţi aparţine de drept. Miercuri seara, după ce mi-ai dat scrisoarea aceea, mi-am făcut testamentul, avându-i ca martori pe Livia Butali şi pe soţul ei. Documentul menţionează că suntem fraţi – cred că nu-mi vei înţelege greşit mândria, care m-a împiedicat să recunosc adevărul...

Strigătul „Donati" răsuna acum din ce în ce mai puternic din mii de piepturi sub ferestrele palatului. Probabil că fusesem văzuţi pe cornişa îngustă a minaretului, căci nerăbdarea mulţimii fremătătoare ajunsese la paroxism.

— Ai avut dreptate când ai presupus că aş face orice ca să nu-mi pierd prestigiul de care mă bucur în faţa oamenilor, dar ai greşit acuzându-mă că aş fi „amuţit-o pe clevetitoare" Hoţul din Roma a făcut mărturisiri complete, recunoscând că a ucis ca să fure, după cum am aflat de la comisar, care mi-a telefonat aseară. Pe tine însă, poliţia nu te-a bănuit niciodată. Tot ce voiau de la tine era să afle dacă nu cumva ştii mai mult decât te-ai hotărât să declari.

— Nu tu ai ucis-o pe Marta? am bâiguit eu uimit şi ruşinat.

— O, ba da. Am ucis-o, dar nu cu pumnalul. Ar fi fost o moarte mult mai blândă. Nu... Am ucis-o cu dispreţul meu, cu mândria mea prostească de a nu o recunoaşte drept mamă. N-a fost şi asta tot o crimă?

Deci Aldo era fiul Martei. Acum înţelegeam totul. Totul

se potrivea perfect. Copil din flori, Aldo fusese adoptat de părinţii mei, iar mama lui fusese luată în casa noastră ca doică. Aldo îl înlocuise pe fiul pierdut curând după naştere, iar Marta rămăsese să-l crească mai întâi pe el, apoi pe mine. Păstrase secretul naşterii lui până în seara aceea de noiembrie, când, ameţită de băutură şi simţindu-se dispreţuită de propriu-i fiu, îi strigase în faţă adevărul.

— A fost o crimă... repetă Aldo.

Gândul îmi zbură nu la Marta, ci la propria-mi mamă, care murise de cancer la Torino. Îmi scrisese câteva rânduri de pe patul de moarte, implorându-mă s-o iert. Nu-i răspunsesem niciodată.

— Da a fost o crimă, am spus eu. Iar eu mă fac vinovat de una asemănătoare.

Am privit împreună în jos spre mulţimea care aclama. Uralele „Donati!... Trăiască Donati!“ nu ne erau adresat nici unuia dintre noi, ci unui erou legendar, plăsmuit în mintea oamenilor, în dorinţa de a imortaliza curajul şi vitejia.

— Cursa s-a terminat... Aldo, arată-te oamenilor şi spune-le că spectacolul s-a sfârşit, îl rugai eu.

— Nu, nu s-a sfârşit, zise el. Adevărata cursă începe abia acum, departe, în munţi, la fel de teribilă ca cea a carului de luptă.

Se târî de-a lungul cornişei şi scoase de după parapet un obiect lung şi subţire, făcut din milioane de pene argintii care tremurau în adierea uşoară a vântului de primăvară. Penele erau cusute pe mătase de paraşută, având în centru un suport de care atârnau nişte frânghii ce formau un fel de hamuri. Aldo a înălţat obiectul acela ciudat pe parapet şi l-a desfăşurat. Mi-am dat seama cu uimire că erau două aripi.

— Sunt aripi adevărate, spuse Aldo, ghicindu-mi parcă gândul. Am lucrat la ele toată iarna. M-au ajutat prietenii mei, foşti partizani, care acum pilotează planoare. Aripile astea sunt proiectate în aşa fel încât seamănă perfect cu cele ale unui şoim. Le-am făcut proba în munţi, unde am antrenat şi caii şi te asigur că sunt mult mai puţin periculoase decât ei.

Privi în jos spre mine şi izbucni în râs.

— Ultima dată, pe Monte Capello, am plutit prin aer timp de zece minute, zise el. Funcţionează fără greş. Mecanismul nu se poate defecta... în schimb elementul uman ar putea avea de suferit. Dar, în cazul meu nu prea e probabil, după atâtea antrenamente.

Nu mai era palid şi încordat ca înaintea cursei cu carul de luptă. Îşi recăpătase zâmbetul obişnuit când se întoarse şi salută publicul din piaţă care continua să aplaude.

— Zborul îmi va reuşi cu siguranţă, spuse el, întorcându-se spre mine. E posibil totuşi ca aterizarea să fie mai dificilă. Am să plutesc pe deasupra pieţii şi să aterizez în vale, acolo unde pământul e mai puţin pietros. Paraşuta din spatele aripilor se va deschide când voi da drumul corzilor şi va acţiona ca o frână. S-ar putea ca de data asta să mă avânt mai sus ca la antrenament.

Privi spre crestele munţilor din depărtare, zâmbind cu o supremă încredere în sine.

— Nu pleca, Aldo, l-am implorat. E o nebunie. E curată sinucidere.

Nici nu mă asculta. Sau poate că nu-i păsa. Părea însufleţit de acea încredere în biruinţă care-i mânase de-a lungul secolelor pe toţi fanaticii spre distrugere. Se îndrepta ca şi ducele Claudio, spre o moarte sigură.

În picioare, pe cornişa îngustă, începu să-şi lege corzile în jurul mijlocului. Îşi potrivi legăturile în jurul umerilor şi îşi trecu picioarele prin suporturi. În sfârşit, îşi întinse braţele, potrivindu-şi-le în hamurile de sub aripi. Legat în poziţia aceea ciudată, grotescă, de aripile uriaşe, mi se părea demn de milă. Aveam sentimentul că nu se va mai putea desface niciodată din hăţişul acelor legături.

Mulţimea din piaţă, aflată la câteva sute de metri dedesuptul nostru tăcuse brusc. Strigătele amuţiseră şi spectatorii priveau cu respiraţia tăiată silueta încătuşată de aripi care se proiecta pe cer, lângă parapet.

M-am târât spre el şi i-am înconjurat picioarele cu ambele braţe.

— Nu, am strigat eu, nu...

Fusese probabil un ţipăt de disperare care ajunsese în piaţa de dedesupt, înfricoşând mulţimea, pe care o auzii oftând într-un singur glas. Înspăimântaţi, spectatorii începură să se agite, scoţând strigăte de protest.

— Ascultă-i Aldo! ţipai eu înnebunit. Nu asta vor. Şi lor le e teamă. Le-ai dat destule dovezi de curaj până acum. De ce nu vrei să te opreşti, pentru numele lui Dumnezeu?

— Pentru că... zise el şi mă privi zâmbind, tocmai asta e important. O singură încercare nu e niciodată de ajuns. Asta trebuie să învăţaţi cu toţii – tu, Cesare, studenţii din piaţă, ca şi toţi locuitorii oraşului – o singură încercare nu înseamnă nimic. Întotdeauna trebuie să rişti încă o dată şi încă odată... să rişti mereu, indiferent ce doreşti să realizezi. Fereşte-te din calea mea!

Cu o lovitură de picior, mă azvârli peste pragul uşii deschise. Am aterizat pe prima treaptă, izbindu-mă cu pieptul de piatra rece. Am reuşit să mă ridic în genunchi şi am rămas acolo ameţit, cu ochii închişi, încercând să-mi recapăt respiraţia. Când, în sfârşit, i-am deschis din nou, l-am văzut pe Aldo cu aripile întinse, pregătindu-se de zbor. Nu mai era grotesc, ci splendid. În clipa următoare, şi-a dat drumul şi aripile s-au umflat, apoi s-au întins, purtându-l prin aer ca pe o jucărie. Cu trupul în poziţie orizontală, cu mâinile şi picioarele întinse prinse în suporturi, părea o pasăre uriaşă cu penele strălucind aurii în lumina soarelui. Plutea fără efort pe deasupra capetelor mulţimii, avântându-se tot mai sus şi îndreptându-se spre valea unde avea să-şi termine zborul.

Nu-mi puteam desprinde ochii de la el. Aşteptam cu sufletul la gură momentul când se va deschide paraşuta. Deodată, am încremenit. Aldo nu trăgea de corzi ca să-şi frâneze aparatul, dimpotrivă, se desprinsese de el. L-am văzut întinzându-şi braţele ca pe nişte aripi şi bătând de câteva ori aerul. Apoi şi le-a coborât, prăbuşindu-se fulgerător în gol. Silueta lui fragilă s-a mai zărit doar pentru o fracţiune de secundă ca un punct negru pe cer.

Extras din „Curierul Săptămânal“

Ruffano.

Moartea profesorului Aldo Donati, directorul Consiliului Artelor şi cetăţean de frunte al iubitului nostru oraş, care şi-a pierdut viaţa într-un tragic accident ce a avut loc în ziua serbării anuale din Ruffano, este deplânsă nu numai de fratele şi prietenii săi, ci şi de studenţii universităţii, de colegi şi asociaţi, de toţi locuitorii oraşului. Primul născut al lui Aldo Donati, fost superintendent al palatului ducal înainte de război, profesorul Donati şi-a făcut studiile în oraşul natal. În timpul războiului a luptat în cadrul Forţelor Aeriene, ca pilot pe un avion de vânătoare. Doborât de duşman în 1943, a reuşit să se salveze şi să fugă în munţi, unde a luptat în timpul ocupaţiei germane alături de partizani.

Întors în Ruffano după eliberare, Aldo Donati a aflat cu durere că-şi pierduse întreaga familie – tatăl său murind într-un lagăr de concentrare, iar mama şi fratele său fiind daţi dispăruţi în timpul unui bombardament. Cu o voinţă de neclintit, şi-a continuat studiile, obţinând diploma de onoare la absolvirea Facultăţii de litere. La terminarea studiilor a fost ales membru al Consiliului Artelor, în slujba căruia şi-a pus întreaga viaţă, luptând pentru păstrarea comorilor de artă ale palatului ducal şi preocupându-se în acelaşi timp de soarta studenţilor orfani.

Ca rector al universităţii, am avut privilegiul de a lucra alături de profesorul Donati la organizarea spectacolelor prezentate de studenţi anual şi am fost surprins de talentul său cu totul ieşit din comun în acest domeniu. Cu inteligenţa şi entuziasmul său, a reuşit să şi-i apropie pe studenţi şi să creeze spectacole de neuitat, făcându-i pe interpreţi să-şi trăiască rolul. Nu există participant la aceste serbări, intrate de acum în tradiţia universităţii, care să nu fi avut impresia că ia parte la evenimente reale şi nu la o simplă ficţiune.

Consider că nu este momentul să discutăm aici dacă subiectul pe care l-a ales profesorul Donati pentru spectacolul de anul acesta a fost sau nu înţelept. Nefericitul duce Claudio este un personaj care întunecă istoria acestei străvechi cetăţi şi a cărui amintire locuitorii oraşului ar dori să

şi-o şteargă pentru totdeauna din minte. A fost un fel de geniu al răului, urmat doar de un mic număr de admiratori, la fel de nemernici ca şi el. Nu ne-a lăsat moştenire decât o nemărginită ură. Aldo Donati a considerat totuşi că merită comemorat, fie şi numai pentru curajul de care a dat dovadă străbătând cetatea de la un capăt la altul într-un car de luptă tras de optsprezece armăsari. Nu se ştie cu certitudine dacă ducele a dus la bun sfârşit această ispravă. Aldo Donati a reuşit însă. Cei care au fost de faţă la acest spectacol nu-l vor uita niciodată.

A fost o realizare fantastică, sublimă. Şi ar fi fost destul dacă s-ar fi oprit aici. El însă a ţintit mai sus şi a plătit această aspiraţie cu viaţa. Experţii care au examinat aparatul de zbor l-au găsit intact. Se pare totuşi că Donati a ignorat o regulă elementară, pe care o cunoaşte orice începător, aceea de a declanşa mecanismul de deschidere al paraşutei. De ce, n-o să ştim niciodată. Fratele său, Armino Donati, care s-a întors săptămâna trecută la Ruffano după o absenţă de mai bine de douăzeci de ani şi care, sperăm că va rămâne printre noi pentru a-i continua opera, crede că purtat de aripile uşoare, profesorul ar fi căzut brusc într-o stare extatică, ce l-ar fi făcut să nu mai sesizeze pericolul.

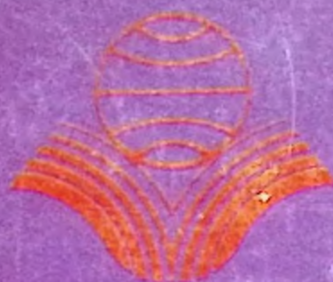
S-ar putea să fie adevărat. Asemenea legendarului Icarus, Aldo Donati s-a avântat prea aproape de soare. S-a prăbuşit asemenea lui Lucifer. Noi, cei rămaşi în urmă salutăm acum omul care a avut acest curaj.

GASPARE BUTALI
Rector al Universităţii din Ruffano

Ruffano – săptămâna Paştelui

Corector: Valeria Roşca

Tipărit la Tipografia F. E. D.Calea Rahovei,
nr. 147 Tel.: 623.66.61; Tel./Fax. 623.93.22.

MARILE CARTI ALE LUMII

"O poveste uluitoare"
- Daily Telegraph -
"Un roman strălucit"
- The Times -
"Deconectant și totuși captivant și plin de suspens"
- Oxford Maie -
" Du Maurier pe culmea perfecțiunii"
- Manchester Evening News -

Zborul șoimului

În premieră în limba română, roman al celebrei scriitoare Daphne du Maurier scris în maniera romantică seducătoare a unor capodopere ca "Rebecca" și "Golful Francezului" reînvie în plin secol XX atmosfera de violență și mister a unei epoci medievale învăluite în negura vremurilor. Replică modernă a ducelui Claudio, supranumit Șoimul, cunoscut pentru faptele sale nebunești, de o cruzime nejustificată, profesorul Aldo Donati încearcă să aplice codul moral al acestuia în cercul restrâns al unui mic centru universitar din Italia zilelor noastre, având același sfârșit tragic ca și eroul sângeros pe care îl admiră.

EDITURA DOINA

ISBN 973-96301-8-9
LEI 3600